

στο **μακρο**σκόπιο

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

**FAIR
TRADE
HELLAS**

Στο μακροσκόπιο

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

© Jaroslav Biolek, Adam Čajka, Katarina Hipšová, Kristýna Hrubanová, Michala Chatrná, Ειρήνη Καρέτα, Zuzana Kostřicová, Zuzana Labašová, Eva Malířová, Φαίη Ορφανίδου, Jitka Oláh, Martina Pavlíčková, Michaela Rychtecká, René Suša, Jakub Tesař, Νίκος Βακόνδιος, 2011

© Dalibor (MAX) Krch, Lenka Andová, Petra Ježková, Jan Plšek

© Fair Trade Hellas, 2012

Τα δικαιώματα χρήσης αυτού του εγγράφου ή τμημάτων του μπορούν να αποκτηθούν ύστερα από συμφωνία με τον εκδότη.

στο μακροσκόπιο

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Το εγχειρίδιο αυτό έχει συγχρηματοδοτηθεί από την
Ευρωπαϊκή Ένωση στα πλαίσια του εκπαιδευτικού
προγράμματος The World in a Shopping Cart.

svět v nákupním košíku

Αγαπητοί αναγνώστες / αγαπητές αναγνώστριες,

Το εγχειρίδιο Στο μακροσκόπιο...αποτελεί ένα πρακτικό εργαλείο που -στα πλαίσια των σχολικών μαθημάτων- θα σας εμπνεύσει στο να αναδείξετε τους παγκόσμιους συσχετισμούς στην καθημερινότητά μέσω βιωματικών δραστηριοτήτων. Οι δραστηριότητες λειτουργούν μέσα από παραδείγματα σχέσεων μεταξύ των καταναλωτών, οι οποίοι χρησιμοποιούν και αγοράζουν αγαθά και ανθρώπων που τα παράγουν ή που επηρεάζονται από τον κύκλο παραγωγής τους.

Οι βιωματικές δραστηριότητες καθώς και η μεγάλη ποικιλία οπτικοακουστικού υλικού διευκολύνουν την διασύνδεση μεταξύ του δυσνόητου όρου „παγκοσμιοποίηση“ και της ζωής των μαθητών, αφού η αγορά είναι για τους περισσότερους από εμάς μια καθημερινή πράξη. Στόχος είναι να μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε τις ακούσιες αρνητικές επιπτώσεις της κατανάλωσης, της παραγωγής και της εδραίωσης του διεθνούς εμπορίου σε όλα τα πλάτη και μήκη της γης, από την Κίνα έως την Ελλάδα.

Όλοι αποτελούμε μέρη του ίδιου συστήματος αλληλεπιδράσεων & αλληλεξαρτήσεων το οποίο απαρτίζεται από περιβαλλοντικές, οικονομικές και άλλου είδους σχέσεις. Στο εγχειρίδιο ανάμεσα σε άλλα, θίγονται θέματα όπως οι συνθήκες εργασίας φτωχών ανθρώπων ανά τον κόσμο ή το θέμα των πλαστικών απορριμμάτων στους ωκεανούς.

Οι δραστηριότητες που περιλαμβάνει το εγχειρίδιο συντελούν ουσιαστικά στη συνειδητοποίηση των παραγόντων που μας διαμορφώνουν και στην κατανόηση του εαυτού μας. Δεν έχει τόσο να κάνει με το να «εξιλεωνόμαστε» μέσω της κατανάλωσης υπεύθυνων προϊόντων αλλά ως κάτι στο οποίο έχουμε τη δυνατότητα να επεμβούμε, αν όχι άμεσα, τότε τουλάχιστον στα πλαίσια της σκέψης του Γκάντι, „Γίνε η αλλαγή που θες να δεις στον κόσμο“.

Επίσης χρειάζεται να κατανοήσουμε τί μάς επηρεάζει και να συνειδητοποιήσουμε τη σύνδεση & αλληλεξάρτηση των ανθρώπων σε όλον τον κόσμο καθώς και τη φύση αυτών των αμοιβαίων εξαρτήσεων. Να νιώσουμε αλληλεγγύη με όσους βιώνουν την ανισότητα και την αδικία και να προβληματιστούμε σχετικά με τη δυνατότητα που έχουμε να συμβάλλουμε σε ουσιαστικές αλλαγές.

Σας παραδίδουμε λοιπόν το εγχειρίδιο κι ευχόμαστε να υλοποιήσετε τις δραστηριότητες με χαρά καθώς θα αποκαλύπτονται μπροστά στα μάτια τα δικά σας και των μαθητών σας οι συνειρμοί και οι ερωτήσεις που θα προκύψουν, οι οποίες σπάνια θα μπορέσουν να χαρακτηριστούν σωστές ή λανθασμένες υπό το πρίσμα του σημερινού πολύπλοκου παγκοσμιοποιημένου κόσμου.

Μέσα από κοινές τοποθετήσεις, η ενασχόληση διαφόρων συγγραφέων από διαφορετικές χώρες και διαφορετικά υπόβαθρα ανέδειξαν πολυσχιδείς δραστηριότητες και προσεγγίσεις σε ένα ευρέως νοούμενο θέμα όπως είναι αυτό της κατανάλωσης και του εμπορίου.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους τους συγγραφείς και τους καθηγητές που προσέφεραν τα σχόλια τους σχετικά με τα εργαστήρια & τις δραστηριότητες. Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους φωτογράφους που παρείχαν τις φωτογραφίες τους (Greenpeace, Διεθνής Αμνηστία, Oxfam International).

Εκ μέρους όλων,

Eva Malirova

Οργάνωση NaZeMi – Brno, Τσεχία

Συντονίστρια του προγράμματος World in A Shopping Cart (2010-2012)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΤΟ ΜΑΚΡΟΣΚΟΠΙΟ	11
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12
ΤΙ ΘΑ ΒΡΕΙΤΕ ΣΤΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ	17
ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	20

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΝΑ ΑΠΟΚΤΗΣΟΥΝ ΜΙΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

Η μέρα μου	27
Περίεργοι χάρτες	35
Μάντεψε τη χώρα	47

... ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΝΑ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΟΥΝ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΥΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΥΣ

Ακριβές αγορές	57
Εύθραυστοι Ταξιδιώτες	69
Θάλασσα από πλαστικό	77
Εικονικό νερό	83
Υπόμνημα	91

...ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΝΑ ΕΡΕΥΝΗΣΟΥΝ ΤΟ ΘΕΜΑ

Κάνε ένα βήμα μπροστά, αν σου αρέσει η σοκολάτα	101
Οι Ακτιβιστές	107
Η Εικονοϊστορία της Σοκολάτας	115
Το Παιχνίδι του Ψαρέματος	117
Παιχνίδι με Χάντρες	121

... ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΝΑ ΜΠΟΥΝ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΝΑ ΣΚΕΦΤΟΥΝ

Αγαθά κόποις κτώνται	129
Η Ιστορία της Μιν	133
Προσοχή! Εκπτώσεις!	137

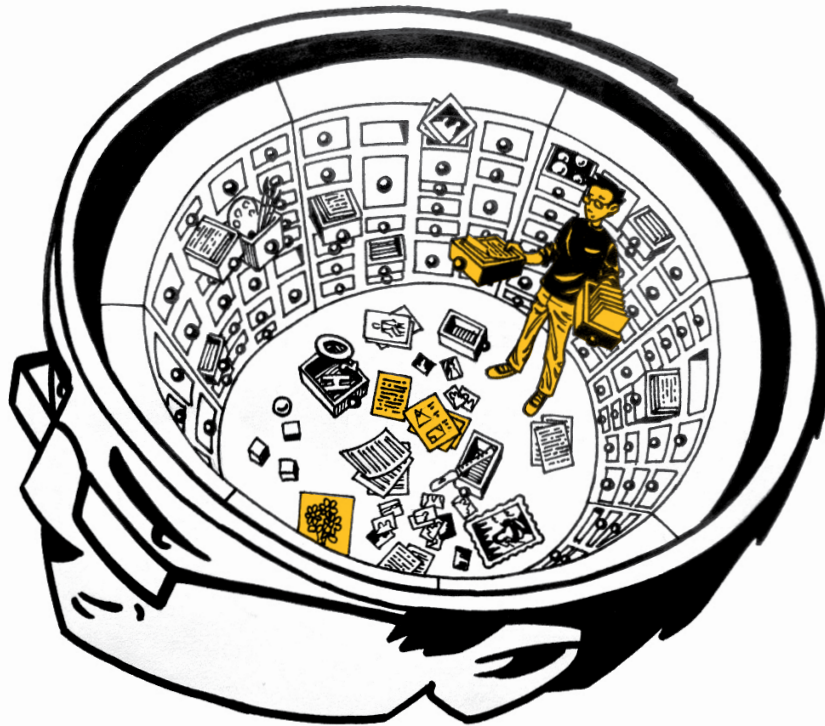
...ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΝΑ ΕΜΠΝΕΥΣΤΟΥΝ

Τζιν χωρίς άμμο	143
Αλλαγές Συμβαίνουν όλη την ώρα	147
Η Γιαγιά Γρύλος	149

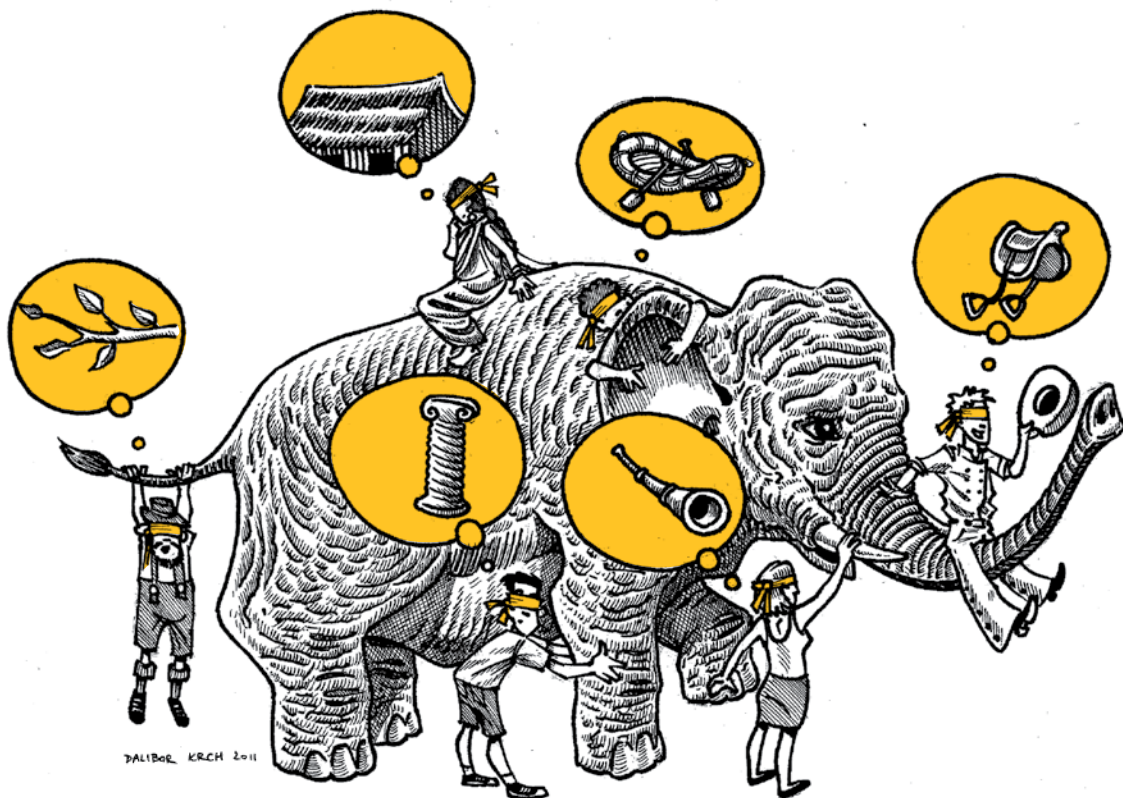
ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΑΣΧΟΛΗΘΕΙΤΕ ΜΕ ΤΑΙΝΙΕΣ

100% βαμβάκι (30 λεπτά)	157
Πάντα Coca-Cola (30 λεπτά)	159

ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΤΑΙΝΙΕΣ	163
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΣΤΟ ΜΑΚΡΟΣΚΟΠΙΟ	165
ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	166
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	168

Τί σας έρχεται στο μυαλό σχετικά με την εκπαίδευση
όταν βλέπετε αυτήν την εικόνα;

ΣΤΟ ΜΑΚΡΟΣΚΟΠΙΟ

Ως μαθητές στο σχολείο, ρωτήσατε τους εαυτούς σας αυτήν την ερώτηση: «γιατί θα έπρεπε να με ενδιαφέρει αυτό; Πώς θα μπορέσω να το χρησιμοποιήσω στο μέλλον;» Και μόνο λίγο αργότερα είπατε στους εαυτούς σας: «Γιατί δεν πρόσεξα στο σχολείο ότι είναι τόσο ενδιαφέρον;» Από τι προκλήθηκε;

«Διδάσκουμε τους μαθητές μας τόσο λίγα πράγματα που είναι πραγματικά για την καθημερινή ζωή.», μας έγραψε ένας δάσκαλος ο οποίος το διαπίστωσε κατά τη διάρκεια μιας δραστηριότητας αυτού του εγχειριδίου. Η πραγματικότητα που διδάσκεται στην τάξη είναι στατική και άψυχη. Η εξεταστέα ύλη θα μπορούσε να είναι καλύτερα συνδεδεμένη με την εμπειρία και πιθανώς επίσης με τις ανάγκες των μαθητών. Η αφετηρία είναι στην πραγματικότητα οι μαθητές μαζί με τις ερωτήσεις τους. Με τον προβληματισμό ερχόμαστε πίσω στην εμπειρία τους και στο τί μπορούν να μάθουν από τις πληροφορίες που παρουσιάζονται. Μάθηση σημαίνει εσωτερίκευση του θέματος της μάθησης, σύμφωνα με την έννοια της εκπαίδευσης για τον κόσμο σε θέματα ανάπτυξης, όπως εκμάθηση του εαυτού μας, τους άλλους και τον κόσμο. Ακόμα και τα γεγονότα στη Βολιβία μπορούν να μας εμπνέουν στη ζωή μας, αν μπορούμε φανταστικά σε ανοιχτή επικοινωνία με τους χαρακτήρες τους. Αν γίνουμε μέρος της πραγματικότητας για την οποία μαθαίνουμε, θα κάνουμε τους μαθητές να σκεφτούν: Πώς ένα παιδί στο δρόμο, μια γιαγιά ή ένας επιχειρηματίας αντιλαμβάνονται τον κόσμο; Πώς μοιάζουμε και πώς διαφέρουμε και πώς επηρεάζουμε ο ένας τον άλλον; Τι μπορούμε να μάθουμε από τη ζωή και τις εμπειρίες τους;

Γι' αυτό οι συζητήσεις μας για παγκόσμια θέματα προσπαθούμε να επικεντρώνονται σε αιτιατές σχέσεις, στο να ψάχνουν για παραλληλισμούς για τις εμπειρίες μας και στην αμοιβαία επιρροή μας και στη δυνατότητα συνειδητής μεταβολής καταστάσεων που συνδέονται με αυτήν.

Στην περιγραφή των μαθημάτων διατυπώσαμε ορισμένα βασικά ερωτήματα που ακολουθούν ως επί το πλείστον την παρακάτω διαδικασία:

- εντυπώσεις - αναπάντητα ερωτήματα των οποίων στόχος είναι οι συμμετέχοντες να δίνουν διέξοδο στα συναισθήματά τους
- περιγραφή των γεγονότων - ερωτήματα που εστιάζουν σε τι ακριβώς συνέβη, πώς η ομάδα προχώρησε και γιατί
- γενίκευση - ερωτήσεις που βοηθούν στην ερμηνεία και στη γενίκευση του τι είχε συμβεί: προσανατολίζονται στην αναζήτηση για παραλληλισμούς με την πραγματικότητα
- εφαρμογή - Τα ερωτήματα τα οποία αφορούν τα μαθήματα που έχουν ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση αυτού που οι συμμετέχοντες μπορούν να μάθουν και να εφαρμόσουν στη ζωή τους.

Ερωτήσεις που προτείνονται στην μεθοδολογία των μαθημάτων μπορούν να αλλάξουν ανάλογα με τις ανάγκες του εκπαιδευτικού. Για το λόγο αυτό παραθέτουμε αρκετές συχνές συστάσεις:

- ξεκινήστε σε γενικό επίπεδο και στη συνέχεια σταδιακά να περιορίσετε την «εστίαση» σας
- χρησιμοποιείτε συχνά λέξεις όπως “τι, πότε, όπου, ποιος” για ποιο λόγο (πιθανώς) «πόσο συχνά», «σε ποιο βαθμό», κλπ.
- ανταποκριθείτε σε αυτό που η ομάδα θεωρεί ότι έχει σημασία
- προσεκτικά ισορροπήστε ανάμεσα σε αυτό που η ομάδα θα ήθελε να συζητήσει και στο τι θα θέλατε να αναφερθεί
- συσχετίστε τις ερωτήσεις με τους στόχους

Εκπαίδευση για τον κόσμο/ Αναπτυξιακή εκπαίδευση

Το εγχειρίδιο «Στο μακροσκόπιο» αποπειράται να συμβάλει στην εκπαίδευση για τον κόσμο και την αναπτυξιακή εκπαίδευση. Η εκπαίδευση για τον κόσμο είναι μια δια βίου εκπαιδευτική διαδικασία που

- βοηθά στην κατανόηση των σχέσεων μεταξύ τη ζωής ενός και τις ζωές ανθρώπων σε όλο τον κόσμο
- διευκολύνει την κατανόηση των οικονομικών, κοινωνικών, πολιτικών, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών διεργασιών που έχουν αντίκρυσμα στις ζωές των ανθρώπων
- αναπτύσσει τις δεξιότητες και ενισχύει τις αξίες και συμπεριφορές που επιτρέπουν στους ανθρώπους να συμμετέχουν ενεργά στην επίλυση των τοπικών και παγκόσμιων προβλημάτων
- κατευθύνεται προς την αποδοχή της από κοινού ευθύνης για τη δημιουργία του κόσμου, όπου όλοι οι άνθρωποι έχουν τη δυνατότητα να ζήσουν μια αξιοπρεπή ζωή σύμφωνα με τις επιθυμίες τους.

Με άλλα λόγια, αντιλαμβανόμαστε την αναπτυξιακή εκπαίδευση ως μάθηση για τον εαυτό μας, τους άλλους και τον κόσμο και ειδικά για τη διασύνδεση αυτών των τριών στοιχείων μέσω των σχέσεων και της αντίληψης. Αφορά λοιπόν τον τρόπο συνειδητοποίησης της ταυτότητας του ατόμου, το πλαίσιο και τα μέρη από τα οποία προερχόμαστε και συνδυάζεται με την κατανόηση των σχέσεων και των αλληλεξαρτήσεων που αφορούν άλλους (ξένους) ανθρώπους και μέρη, χάρη στην διάθεση ανοίγματος σε νέες πληροφορίες, προοπτικές, αντιλήψεις, συνεχή αλλαγή και επαναξιολόγηση. Η αναπτυξιακή εκπαίδευση δεν είναι δυνατόν να ορίζεται από μια απλή απαρίθμηση των θεμάτων, αλλά μπορούμε να βοηθηθούμε από έννοιες που δίνουν σε ένα συγκεκριμένο θέμα ή διδακτέα ύλη μία παγκόσμια διάσταση: διάδραση και εξάρτηση, ισότητα και δικαιοσύνη, βιωσιμότητα, ποικιλομορφία, επίλυση συγκρούσεων. Στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος, η αναπτυξιακή εκπαίδευση αντιστοιχεί σε διεπιστημονικά θέματα, για κριτική σκέψη σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο και πολυπολιτισμική εκπαίδευση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΣΜΟΣ

Όσο και αν φαίνεται περίεργο στην αρχή, μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις, που αντιμετωπίζουμε οι άνθρωποι σήμερα, δεν έχει να κάνει τόσο με την έλλειψη αγαθών και πόρων, αλλά με το αντίθετο ακριβώς, με την αφθονία. Ενώ στο μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας μας κάναμε αγώνα, για να εξασφαλίσουμε αγαθά (ειδικά φαγητό) αναγκαία για την επιβίωσή μας, η ανάγκη αυτή δεν είναι πλέον πιεστική, τουλάχιστον όχι σε κάποια μέρη του κόσμου. Στα μέρη όπου υπάρχουν ακόμα προβλήματα σχετικά με την πείνα και τη φτώχεια, αυτά δεν υπάρχουν λόγω έλλειψης φαγητού και πόρων σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά λόγω της άνισης κατανομής τους. Με απλά λόγια: Κυκλοφορούν πολύ περισσότερα από αρκετά. Από την άλλη, σιγουρευόμαστε ότι δεν χάνονται, τουλάχιστον όχι πολύ. Το 1/5 της ανθρωπότητας καταναλώνει περισσότερα από τα 4/5 των παγκόσμιων πόρων. Τα άσχημα νέα είναι ότι εμείς (οι χώρες τις ΕΕ) είμαστε σε αυτό το 1/5.

Σήμερα, είμαστε εξαρτημένοι από τη μεγάλης κλίμακας γεωργία για το φαγητό μας και από τη μεγάλης κλίμακας βιομηχανική παραγωγή για την πλειοψηφία άλλων αγαθών. Μεγάλη κλίμακα σημαίνει και μεγάλος αντίκτυπος, τόσο από άποψη περιβάλλοντος, όσο και κοινωνικά. Η τεχνολογική πρόοδος, που ακολούθησε τη βιομηχανική επανάσταση, έκανε δυνατή την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών σε μια κλίμακα, χωρίς προηγούμενο στην παγκόσμια ιστορία. Παρόλα αυτά, φαίνεται, ότι η καθαρή δυνατότητα της μαζικής παραγωγής, αιχμαλωτίστηκε σε ένα φαύλο κύκλο. Οι επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να αυξάνουν την παραγωγή τους και να μειώνουν τα κόστη, εάν θέλουν να παραμένουν ανταγωνιστικές στην παγκόσμια αγορά. Πολλοί θα ισχυριστούν ότι το πρότυπο παραγωγής, που βασίζεται στο μοντέλο συνεχούς ανάπτυξης, είναι τουλάχιστον παράλογο, εάν όχι και εντελώς τρελό, σε έναν πλανήτη με πεπερασμένους πόρους.

Αν και γνωρίζουμε ότι οι παρακάτω θέσεις μπορεί να είναι εξαιρετικά απλοποιημένες, θεωρούμε ότι είναι αναγκαίο να αναγνωρίσουμε ότι το πρόβλημα, που αντιμετωπίζει μια υπερ-βιομηχανοποιημένη κοινωνία, είναι πολύ διαφορετικό από αυτό της αναδυόμενης καπιταλιστικής κοινωνίας. Εάν στο ξεκίνημα της βιομηχανικής επανάστασης το πρόβλημα ήταν πώς να παράγουμε περισσότερο, προκειμένου να ικανοποιούμε τουλάχιστον τις βασικές μας ανάγκες (φαγητό, ρούχα, στέγη...), το κύριο πρόβλημα μιας μετα-βιομηχανικής κοινωνίας είναι πώς να καταναλώνουμε περισσότερο. Η βασική διαφορά βρίσκεται στο κίνητρο για κατανάλωση και παραγωγή. Το κίνητρο άλλαξε και αντί να καθοδηγούμαστε από τη ζήτηση καθοδηγούμαστε πλέον από την παραγωγή. Οι επιχειρήσεις απλά χρειάζεται να παράγουν διαρκώς όλο και περισσότερα αγαθά (και υπηρεσίες), για να μη χρεωκοπήσουν.

Προκειμένου να παραμείνουν οι επιχειρήσεις στην επιφάνεια, χρησιμοποιούνται διαρκώς νέες τεχνικές μάρκετινγκ και διαφημίσεων, με στόχο να ενισχύουν και να διατηρούν την κατανάλωση. Το πόσο ισχυρές είναι αυτές οι τεχνικές μπορεί να επιβεβαιωθεί με ένα πρόσφατο φαινόμενο της βιομηχανίας της πληροφορικής, το iPad. Σύμφωνα με το δελτίο τύπου της Apple, της επιχείρησης που εμπορεύεται το προϊόν, πάνω από 3 εκατομμύρια iPads πουλήθηκαν μέσα σε μόλις 80 μέρες από την πρώτη κυκλοφορία. Εκατομμύρια άνθρωποι αποφάσισαν να αγοράσουν ένα προϊόν, που δεν είχαν ξαναδεί και που θα μπορούσαν λίγο πολύ να ζήσουν ευτυχισμένοι και χωρίς αυτό. Βέβαια αυτό δεν είναι ένα μεμονωμένο παράδειγμα.

Η γέννηση του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος εμπορίου σήμαινε ότι η κατανάλωση έγινε καταναλωτισμός: τρόπος ζωής. Ψωνίζω, άρα υπάρχω. Η κατοχή (συνήθως άχρηστων) υλικών αγαθών έγινε σύμβολο "στάτους". Η λεγόμενη "καταναλωτική κουλτούρα" γεννήθηκε εκεί, που η εμπειρία της κατανάλωσης ξεπέρασε την απλή πράξη της απλής αγοράς ή χρήσης λόγω του ψυχολογικού στοιχείου. Η ικανοποίηση, η ευχαρίστηση και το νόημα και ο σκοπός της ζωής βρίσκονταν και ακόμα βρίσκονται (ή αποζητούνται) στην απόκτηση υλικών αγαθών.

Οι οικονομολόγοι και οι πολιτικοί μπορούν να ισχυριστούν ότι η μαζική παραγωγή, η μαζική κατανάλωση και η ανάπτυξη έχουν να κάνουν με την επέκταση του υλικού πλούτου και εξασφαλίζουν παράλληλα υψηλότερες προδιαγραφές ζωής σε μεγαλύτερο μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού. Παρόλα αυτά, ο κόσμος στον οποίο ζούμε σήμερα μαζί με το να είναι αυξανόμενα διασυνδεδεμένος είναι και αυξανόμενα άνισος.

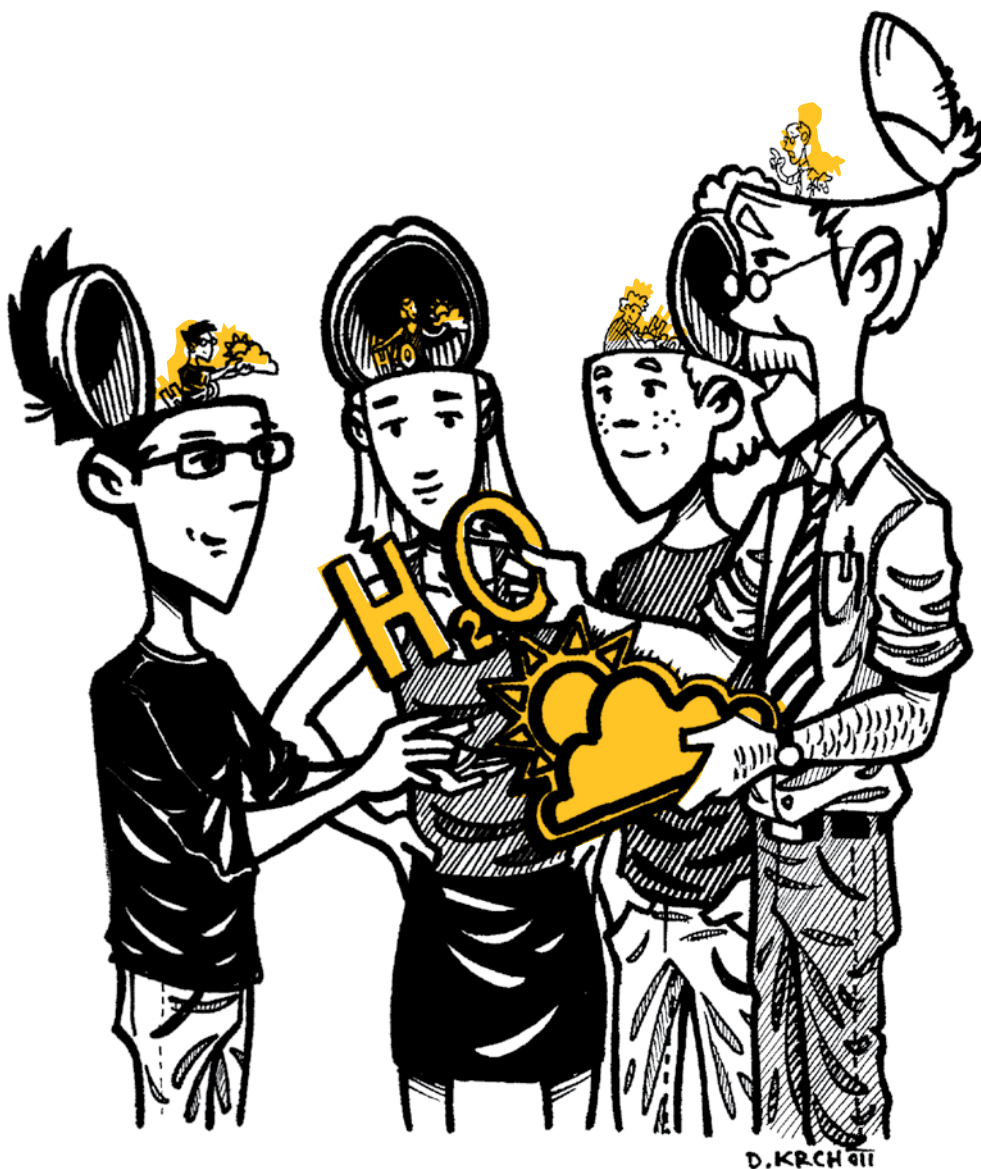
Σήμερα το τι αγοράζουμε επηρεάζει τις ζωές άλλων σε όλο τον κόσμο και το αντίστροφο. Τα ρούχα που φοράμε έχουν πιθανόν βρεθεί σε περισσότερες ηπείρους από ό,τι εμείς. Είναι επίσης πιθανό στην αρχή της εφοδιαστικής αλυσίδας, η οποία μας τα έφερε, να βρίσκεται κάποιο παιδί, που συσκευάζει βαμβάκι για ατελείωτες ώρες για ένα μισθό εξευτελιστικό ή και καθόλου. Επιπλέον, με το να καταναλώνουμε διαρκώς, να αλλάζουμε υπολογιστές, αυτοκίνητα και ρούχα κάθε λίγα χρόνια και με το να υιοθετούμε άλλες πρακτικές, που για το Δυτικό κόσμο μπορεί να φαίνεται ο κανονικός τρόπος ζωής, οδηγούμαστε σε άχρηστη και υπερβολική πολυτέλεια, εάν βέβαια κάνουμε σύγκριση με τον υπόλοιπο κόσμο.

Το αναπτυξιακό πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών εξέδωσε σοκαριστικά στοιχεία καταγγέλλοντας το γεγονός ότι 80% της παγκόσμιας κατανάλωσης γίνεται από το πλουσιότερο 20%, ενώ το φτωχότερο 20% καταναλώνει μόλις το 1,5% του συνόλου. Και επιπλέον, μεγάλο μέρος των αγαθών που καταναλώνονται από τους πλούσιους παράγονται, κατασκευάζονται, εξάγονται ή καλλιεργούνται από τους φτωχότερους, οι οποίοι δουλεύουν σε απάνθρωπες συνθήκες. Επίσης, τα μαζικά επίπεδα κατανάλωσης, στα οποία έχουμε φτάσει, προκαλούν ανεπανόρθωτες περιβαλλοντικές καταστροφές, που συνήθως επηρεάζουν τις πιο ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες.

Το διεθνές σύστημα εμπορίου που ισχύει στις μέρες μας επιτρέπει αρκετή αδικία και έχει οδηγήσει σε τρομερές ανισότητες. Το σύστημα αυτό επιτρέπει σε πολυεθνικές εταιρείες πολλών δισεκατομμυρίων να επιβάλλουν χαμηλές τιμές σε φτωχούς αγρότες του Νότου ή να επιβάλλουν απαίσιες εργασιακές συνθήκες και υπερβολικά χαμηλούς μισθούς σε ανθρώπους απελπισμένους για δουλειά. Επίσης οδηγεί τις εταιρείες να «κερδίζουν» αγορές, θέτοντας εγχώριους παραγωγούς εκτός εργασίας, μέσω της πρακτικής του ντάμπινγκ, εισάγοντας δηλαδή στην αγορά τα πλεονάζοντα προϊόντα σε τιμές χαμηλότερες του κόστους παραγωγής, με σκοπό να εξαλείψουν τον ανταγωνισμό. Η κατάσταση χειροτέρεψε εκτός των άλλων από τις επιδοτήσεις για πολλά αγροτικά προϊόντα, που δόθηκαν σε παραγωγούς της Δύσης από την ΕΕ και τις ΗΠΑ, που σημαίνει ότι δεν μπορεί να υπάρξει ανταγωνισμός από τους αγρότες στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Ωστόσο, η ανταλλαγή προϊόντων και υπηρεσιών μεταξύ ανθρώπων ανά τον κόσμο δεν είναι απαραίτητα αρνητική. Αν και το ισχύον σήμερα οικονομικό σύστημα έφερε την ενδυνάμωση μερικών μέσω της αποδυνάμωσης των πολλών, το εμπόριο, όχι στη μορφή που επικρατεί σήμερα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί, για να εξασφαλίσει μια καλύτερη ζωή για όλους.

Αυτό δεν σημαίνει ότι το εμπόριο αυτό θα εξασφαλίσει σε όλους μας τη δυνατότητα να αγοράζουμε και να καταναλώνουμε χωρίς όρια παραβλέποντας ταυτόχρονα τις συνέπειες αυτών των ενεργειών, αλλά ότι θα μας δώσει την ευκαιρία να ζούμε σε αξιοπρεπείς συνθήκες, με μια ασφαλή και σίγουρη δουλειά, με πρόσβαση στην εκπαίδευση και όπου θα μπορούμε να οραματιστούμε ένα μέλλον για εμάς και τον πλανήτη. Δεδομένης της δύναμης του εμπορίου και της δύναμης που έχουμε ως καταναλωτές, το τι αγοράζουμε ή επιλέγουμε να μην αγοράζουμε μπορεί να κάνει τη διαφορά. Παρά το ότι το δικαίωμα των σημερινών πολιτών να επιλέγουν οδήγησε σε μια μαζική καταναλωτική κουλτούρα, αυτή η καινούρια σχέση, που προέκυψε μεταξύ του ατόμου και των κοινωνικών και πολιτικών θεσμών, μπορεί να οδηγήσει σε θετικές αλλαγές. Αν το άτομο επιλέξει να καταναλώσει με μέτρο, υπεύθυνα και από μικρούς, βιώσιμους παραγωγούς... τότε το εμπόριο μπορεί να είναι δίκαιο.

Αυτό το είδος καταναλωτικής συμπεριφοράς, που είναι γνωστή ως πολιτικός καταναλωτισμός, δεν είναι πρόσφατο. Εκστρατείες και μποϊκοτάζ επιχειρήσεων για «πράσινα» ή πιο υπεύθυνα κοινωνικά προϊόντα υπάρχουν για δεκαετίες. Η οργανωμένη παγκόσμια κοινωνία των πολιτών με τη μορφή απλών και διεθνών ΜΚΟ πίεσαν τις κυβερνήσεις, τις εταιρείες και τα άτομα με στόχο τους νόμους, που κυβερνούν το σύστημα, και τις συμπεριφορές, που διατηρούν αυτή την αδικία. Εναλλακτικά μοντέλα εμπορίου, όπως το Δίκαιο Εμπόριο, συστάθηκαν για να διαδηλώσουν ότι το εμπόριο μπορεί να διεξαχθεί διαφορετικά, με έμφαση στην ευεξία των παραγωγών και του περιβάλλοντός τους.

Παρόλα αυτά, ακόμα και έξω από κάθε οργανισμό, το άτομο σήμερα έχει τη δύναμη να αλλάξει την πορεία των πραγμάτων. Η τάση είναι μια ολιστική και διαρκής προσέγγιση των καταναλωτικών επιλογών, που επεκτείνεται σε κάθε πλευρά της ζωής και δεν περιορίζεται μόνο σε κατάλληλες στιγμές. Σήμερα, η δύναμη που απονέμεται στο άτομο ως καταναλωτή του ζητά να έχει μια υπεύθυνη στάση, επειδή η επίδραση του καταναλωτισμού στον κόσμο γύρω μας είναι μεγαλύτερη από ποτέ. Αυτό δε σημαίνει ότι οι πολιτικοί και οι άνθρωποι των επιχειρήσεων δεν περιλαμβάνονται σε αυτή τη δράση και ότι η υπεύθυνη κατανάλωση σταματά στο άτομο. Αντιθέτως μάλιστα, είμαστε υποχρεωμένοι να κάνουμε τόσο τους πολιτικούς, όσο και τους ανθρώπους των επιχειρήσεων, να συνειδητοποιήσουν τις ευθύνες τους για τις αποφάσεις που επηρεάζουν τις ζωές χιλιάδων ή εκατομμυρίων ανθρώπων. Δεν υπάρχει δημοκρατία χωρίς δημοκρατική πίεση (των ανθρώπων).

Φυσικά προσεγγίζοντας πιο ηθικά πρότυπα κατανάλωσης δε θα λύσουμε όλα τα ερωτήματα, που αντιμετωπίζουμε σήμερα. Είναι ίσως αλήθεια ότι, όταν εξετάζουμε τα πρότυπα του εμπορίου, διαπιστώνουμε ότι εκεί οι νέο-αποικιακές σχέσεις δύναμης έγιναν πιο εμφανείς, είναι όμως εξίσου παρούσες σε άλλους τρόπους με τους οποίους σχετιζόμαστε με τους ανθρώπους και τη φύση ανά τον κόσμο. Η καταπίεση και η αδικία πηγαίνουν πολύ πιο πέρα από την απλή ανταλλαγή προϊόντων και βρίσκονται βαθιά μέσα στις δοαπροσωπικές και διεθνείς σχέσεις. Ολόκληρη η συζήτηση ανάπτυξης «ημών, των ανεπτυγμένων» έναντι «αυτών, των λιγότερο ή των υποανάπτυκτων» χρήζει σοβαρής επανεξέτασης. Οι διάφοροι –ισμοί, που παίζουν κυρίαρχο ρόλο στο σχηματισμό των συλλογικών αντιλήψεων για τον κόσμο, συνδυασμένοι με την προσωπική εμπειρία και την αναπόφευκτη μεροληψία των διαθέσιμων πληροφοριών παρουσιάζουν μια σημαντική πρόκληση, όταν πρόκειται για το σχηματισμό ενός αληθινού παγκόσμιου διαλόγου, όπου όλες οι φωνές θα λάβουν την ίδια αξία

Η εκπαίδευση έχει ένα σημαντικό ρόλο να παίξει στην αλλαγή στάσεων που απαιτούνται για τη δημιουργία υπεύθυνων καταναλωτών, αλλά πηγαίνει και πολύ πιο μακριά. Όταν πρόκειται για τη διαπραγμάτευση παγκόσμιων θεμάτων, η εκπαιδευτική διαδικασία πρέπει να εξοπλίζει τους εκπαιδευόμενους με εργαλεία που θα τους επιτρέπουν να συμμετέχουν επί ίσοις όροις στον «παγκόσμιο» διάλογο. Πρέπει η εκπαίδευση να παρέχει χώρο για ανοιχτή συζήτηση και κριτική για γενικά και εναλλακτικά υποδείγματα.

Είναι σημαντικό να συνειδητοποιήσουμε τις επιπτώσεις των επιλογών που κάνουμε, όχι μόνο ως καταναλωτές, αλλά και ως πολίτες, φίλοι, σύντροφοι και σε άλλους κοινωνικούς ρόλους που έχουμε στη ζωή μας. Μειώνοντας το πρόβλημα του καταναλωτισμού στο ελάχιστο η πράξη της κατανάλωσης ή η καταναλωτική συμπεριφορά θα μας κρατήσουν κλειδωμένους σε μια περιορισμένη προοπτική. Ο καταναλωτισμός ως τρόπος ζωής έχει βαθιές πολιτιστικές, πολιτικές και ψυχολογικές ρίζες. Εξερευνώντας τις ρίζες αυτές μπορούμε να ρίξουμε φως στο κίνητρο που οδηγεί τη συμπεριφορά μας και να προσπαθήσουμε να καταλάβουμε γιατί κάνουμε πράγματα με τον τρόπο που τα κάνουμε και ποια υποδείγματα και προσωπικές εμπειρίες πληροφορούν τις σκέψεις και τις πράξεις μας. Ωστόσο, το να δούμε πού βρισκόμαστε είναι μόνο η αρχή.

Γίνεται όλο και πιο ενδιαφέρον, όταν μαθαίνουμε για τις προοπτικές άλλων ανθρώπων, ειδικά αν αυτές οι προοπτικές τροφοδοτούνται από διαφορετικά πολιτιστικά και κοινωνικά υπόβαθρα. Πώς να τα φέρουμε όλα μαζί, ώστε η επίτευξη των στόχων ενός βιώσιμου τρόπου ζωής και η εξάλειψη της αδικίας να ληφθούν σοβαρά υπόψη;. Είναι πιθανόν οι στόχοι και ο δρόμος προς την εκπλήρωσή τους να πρέπει να γίνουν αντικείμενα επαναδιαπραγμάτευσης ξανά και ξανά.

Με αυτή την έννοια, οι συνειδητές και υπεύθυνες καταναλωτικές επιλογές είναι ένα σημαντικό κομμάτι του παζλ, αλλά όχι όλο το παζλ. Δεν μπορούμε απλά να «εξαγοράσουμε υπεύθυνα» τη διέξοδό μας από το απρόβλεπτο παρόν. Το ερώτημα, ποιος αποφασίζει τι είναι υπεύθυνο και τι δίκαιο και από ποιον, παραμένει ανοιχτό για πάντα, ειδικά σε διεθνές επίπεδο, και φυσικά δεν είναι το μόνο ερώτημα. Οι διαφοροποιημένες και αγνοημένες φωνές που προέρχονται όχι μόνο από τους ανθρώπους, αλλά και από άλλα πλάσματα της γης, πρέπει να συμπεριληφθούν στον παγκόσμιο διάλογο, εάν θέλουμε να έχουμε ένα κοινό μέλλον.

Κάποιες χώρες, όπως η Βολιβία και το Εκουαδόρ, πρόσφατα εισήγαγαν συνταγματικές τροποποιήσεις και ειδική νομοθεσία για τη διασφάλιση των Δικαιωμάτων της Μητέρας Γης. Αυτό αντιπροσωπεύει μια από τις πρώτες απόπειρες στη σύγχρονη ιστορία ενός συστηματικού, νομικά δεσμευτικού τρόπου για το πώς να δίνουμε το λόγο και να προστατεύουμε τα δικαιώματα της μοναδικής οντότητας που μας δίνει τα πάντα.

Αυτό το βιβλίο οδηγός δε θα σας πάει πολύ μακριά, ελπίζουμε όμως να σας προσφέρει υποστήριξη στα πρώτα βήματα στο δρόμο σας. Από εκεί και πέρα άλλωστε, υπάρχουν όλο σταυροδρόμια! Καλή τύχη στο ταξίδι μας!

*Daniel Cabello Llamas
Fay Orfanidou
Rene Suša*

ΤΙ ΘΑ ΒΡΕΙΤΕ ΣΤΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ

Έχουμε επιλέξει την κατανάλωση και το εμπόριο ως τα κεντρικά θέματα αυτού του εγχειριδίου καθώς η υλική οικονομία αποτελεί μια κατανοητή απεικόνιση της συσχέτισης και εξάρτησης των ανθρώπων σε ολόκληρο τον κόσμο. Διάφορα υλικά αντικείμενα και τρόφιμα ταξιδεύουν και είναι αντικείμενα εμπορίου. Στην ιστορία του ανθρώπου, το εμπόριο ήταν η αιτία ανακαλύψεων και μηχανή της παγκοσμιοποίησης.

Τα μαθήματα επομένως μιλούν για πράγματα που χρησιμοποιούμε και τρώμε και αναφέρονται στην προέλευση αυτών των πραγμάτων, στην αξία τους για ανθρώπους, πως εμπορεύονται, κάτω από ποιες συνθήκες και πως επηρεάζουν το περιβάλλον. Θέτουν ερωτήματα σχετικά με τις επιρροές στις καταναλωτικές μας συνήθειες, τις επιθυμίες μας και τους τρόπους με τους οποίους αλλάζουν τα αντίστοιχα θέματα και οι καταστάσεις.

ΠΩΣ ΝΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΤΕΙΤΕ

Το εγχειρίδιο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για ξεχωριστά μαθήματα ή ως ένα σύμπλεγμα θεμάτων. Τα θέματα μπορούν να είναι και πηγή έμπνευσης για διεπιστημονική εκπαίδευση με τον συνδυασμό διαφόρων μαθημάτων σε διάφορους τομείς. Για αυτό το λόγο χρησιμοποιούμε διάφορα εργαλεία για προσανατολισμό:

- Σύμβολα σχετικά με τη θεματική εστίαση των μαθημάτων.
- Τεχνικές πληροφορίες στις επικεφαλίδες των μαθημάτων.
- Κεφάλαια χωρισμένα σύμφωνα με το τι σκοπεύει να εξερευνήσει ο δάσκαλος με τους μαθητές.
- Σχολιασμός δραστηριοτήτων.

Σύμβολα

Τα μαθήματα στο εγχειρίδιο είναι σημαδεμένα με σύμβολα θεματικών ομάδων που θέλουν να αντιμετωπίσουν.

Για ανθρώπους που παράγουν ή εμπορεύονται αγαθά, για την κοινωνική απήχηση και τις σχέσεις στο σύστημα παραγωγής και εμπορίου πχ: συνθήκες εργασίας

για την επίδραση της παραγωγής και του εμπορίου στο περιβάλλον

για το από πού έρχονται απτά προϊόντα και πως, πχ: λουλούδια ή όπλα

για το οικονομικό σύστημα και τα εργαλεία του πχ: λεφτά, πολυεθνικές εταιρείες

για το τι επηρεάζει τα ψώνια μας, πως σχηματίζονται οι επιθυμίες και οι δραστηριότητες μας.

Τεχνικές πληροφορίες

Οι περισσότερες τεχνικές πληροφορίες δηλώνονται στην κεφαλίδα της κάθε δραστηριότητας:

1	Στόχος:	Οι μαθητές αντιλαμβάνονται τις συνέπειες των καταναλωτικών τους συνηθειών.
2	Θεματικός άξονας:	Ανθρώπινα δικαιώματα - κοινωνία
3	Μάθημα:	Κοινωνιολογία, Ερευνητική εργασία
4	Ηλικία:	14+
5	Διάρκεια:	45 λεπτά
6	Υλικά:	μαυροπίνακας, κιμωλίες σχήματα 1, 2 (Παράρτημα 1, 2) καρτέλες (Παράρτημα 3)
7	Χώρος:	Τάξη, Αμφιθέατρο
8	Σημειώσεις:	Μπορεί να λειτουργήσει και με λιγότερους ρόλους.
9	Προετοιμασία:	Εισαγωγή στην έννοια και τη λειτουργία του παγκόσμιου εμπορίου πριν την υλοποίηση της δραστηριότητας με την τάξη.

- 1 Συγκεκριμένοι στόχοι του μαθήματος
- 2 Κατηγοριοποίηση σε κάθε μάθημα, εκπαιδευτικό τομέα ή διεπιστημονικό θέμα. Τα μαθήματα μπορούν να ενταχθούν σε άλλο θέμα- μάθημα. Οργανωμένος πίνακας με κατηγοριοποίηση μαθημάτων
- 3 Κατηγορίες ηλικίας για κατατόπιση. Μόνο σε λίγες περιπτώσεις (όταν επηρεάζεται η πορεία του μαθήματος) φτιάχνουμε λίστες με τον αριθμό των συμμετεχόντων.
- 4 Η χρονική διάρκεια μπορεί να βασιστεί στο πόσο χρόνο θέλει να αφιερώσει ο δάσκαλος στη συζήτηση ή στην ομαδική δουλειά και μπορεί να διαφέρει ανάλογα με κάθε τάξη και ανάλογα με το σε τι έχουν συνηθίσει οι μαθητές. Ο περισσότερος χρόνος συνιστάται.
- 5 Βοηθητικό υλικό για τον δάσκαλο: ένα εικονίδιο DVD δείχνει προς το επιπλέον υλικό που πρέπει να βρεθεί στο internet ή που πρέπει να χρησιμοποιηθεί από το DVD.
- 6 Χώρος: συγκεκριμένος μόνο αν ο χώρος είναι οργανωμένος με έναν μη τυπικό τρόπο.
- 7 Σημείωση: ενημερώνει για εναλλακτικές χρήσεις των μαθημάτων, πχ την συσχέτισή τους ή την πιθανότητα της χρήσης γλωσσικών μαθημάτων για μη γλωσσικά μαθήματα
- 8 Προετοιμασία: η περιγραφεί περιλαμβάνεται μόνο στην περίπτωση μιας πιο απαιτητικής προετοιμασίας.
- 9 Οι γραμμές στα περιθώρια της περιγραφής του μαθήματος δείχνουν προς τη δομή του
- Συμβουλές στο τέλος του μαθήματος περιγράφουν τις πιθανές εναλλακτικές εκδοχές για την διεξαγωγή του μαθήματος ή προσφέρουν χρονομετρημένες μεθόδους.

Κεφάλαια

- Αν θέλετε να κερδίσουν μια διαφορετική οπτική γωνία οι μαθητές

Αυτό το κεφάλαιο προσφέρει ευκαιρίες για την εξέταση ενός ή δύο θεμάτων από διαφορετικές οπτικές γωνίες ή από μια ασυνήθιστη πλευρά. Κάνει τους μαθητές να θέτουν ερωτήματα στον εαυτό τους που δεν είχαν σκεφτεί ποτέ και να εξερευνήσουν θέματα που έχουν "σφηνώσει" την αντίληψή τους. Αυτό το κεφάλαιο εστιάζει στην έρευνα για διάφορες πλευρές σε έναν διάλογο με συμμαθητές και με φωνές που έρχονται από διαφορετικά περιβάλλοντα.

- Αν θέλετε οι μαθητές να εξερευνήσουν νέες σχέσεις

Τα μαθήματα σε αυτό το κεφάλαιο υποστηρίζουν το στοχασμό σε πλαίσια, πέρα από τα προϊόντα ή καλύμματα. Βασίζονται στις πληροφορίες σε συνήθως εκπληκτικές συνέπειες των δραστηριοτήτων μας και βοηθούν μαθητές να καταλάβουν την εξάρτηση φαινομένων και ανθρώπων στον κόσμο. Εστιάζουν στο να δώσουν κίνητρο για την ερώτηση: Τι ακολουθεί ύστερα από αυτό; Τι επιπτώσεις έχει;

- Αν θέλετε οι μαθητές να βιώσουν το θέμα

Αυτό το κεφάλαιο περιλαμβάνει μαθήματα που προκαλούν συναισθήματα και εμπειρίες σε συμμετέχοντες στη μορφή παιχνιδιών που βοηθούν στην κατανόηση κάποιων φαινομένων. Κάποια μαθήματα αναπτύσσουν συμπάθεια και την δυνατότητα να φανταστεί κάποιος τη κατάσταση στην οποία βρίσκονται άλλοι άνθρωποι μέσα από ρόλους.

- Αν οι μαθητές θέλουν να σκεφτούν για τους ίδιους

Μαθήματα σε αυτό το κεφάλαιο προσφέρουν έμπνευση για μάθηση και κατανόηση για τον ίδιο τον εαυτό μας. Βοηθούν στην εύρεση απαντήσεων στο τι σχηματίζει και επηρεάζει την αντίληψή μας και τις εμπειρίες μας ή τι κοινοποιεί τις αντιλήψεις άλλων στον κόσμο. Οι μαθητές ρωτούν τους εαυτούς τους αυτές τις ερωτήσεις πιο συχνά απ' ό τι συνήθως: Πώς νιώθω για αυτό ή πως το βιώνω; Γιατί το σκέφτομαι αυτό; Τι με επηρεάζει; κτλ

- Αν θέλετε να εμπνεύσετε τους μαθητές

Η κατανόηση προβλημάτων και περιπλοκότητας του κόσμου μπορεί να οδηγήσει σε μια κατάσταση παγκόσμιας κατάθλιψης και απάθειας αν δεν ακούσουμε για κάποιες ενθαρρυντικές υποθέσεις συνεργασίας και πετυχημένης προσπάθειας των ανθρώπων να αλλάξουν τα πράγματα προς το καλύτερο- στον κύκλο μας των ανθρώπων στον κόσμο γενικά. Τέτοια καλά νέα μας εμπνέουν για να ψάξουμε για τη δική μας σφαίρα επιρροής και τις πιθανότητές να αλλάξουμε την παρούσα κατάσταση που θεωρούμε άδικη απέναντι στους ανθρώπους και τη φύση.

- Αν θέλετε να δουλέψετε με μια ταινία

Σε αυτό το κεφάλαιο θα βρείτε χαρτιά εργασιών για τα ντοκιμαντέρ που περιλαμβάνει το DVD (μαζί με οπτικοακουστικό υλικό για τα άλλα μαθήματα). Τα ντοκιμαντέρ έχουν συμπληρωματική λειτουργία σε κάποια μαθήματα. 🍿

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

ΑΝ ΘΕΛΕΤΕ... ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΝΑ ΑΠΟΚΤΗΣΟΥΝ ΜΙΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

Η μέρα μου

Αρκεί να παρουσιαστούν τα λογότυπα των προϊόντων που χρησιμοποιούνται από ένα άτομο μέσα στη μέρα για να είναι ικανοί να μαντέψουν τι έκανε αυτό το άτομο όλη μέρα. Η αντιστοίχιση λογοτύπων με εταιρείες, στις οποίες ανήκουν οι μάρκες, είναι κάτι πολύ δύσκολο. Και σε ποιον ανήκουν οι πολυεθνικές εταιρείες; Οι μαθητές κατανοούν μερικές στρατηγικές μάρκετινγκ που συνδέονται με τη χρήση μιας μάρκας και αναρωτιούνται πώς επηρεάζονται από τις πολυεθνικές εταιρείες. Ταυτόχρονα, αναπτύσσουν και εξασκούν το λεξιλόγιο της καθημερινότητας. Το φύλλο εργασίας μπορείτε να το φωτοτυπήσετε για να το δώσετε στους μαθητές..

Περίεργοι χάρτες

Συνηθίζουμε να βλέπουμε αυτό, στο οποίο εστιάζουμε. Σε αυτό το μάθημα μια βάση από αναμορφωτικούς χάρτες παρουσιάζει τον κόσμο σε πολλές διαστάσεις ανάλογα με τα γεγονότα που ακολουθούν. Οι μαθητές ερευνούν τις σχέσεις ανάμεσα στα φαινόμενα που απεικονίζονται. Εστιάζουν στο τι δεν δείχνει ένας χάρτης, σκέφτονται τα πλεονεκτήματα και τους κινδύνους της κάθε είδους προβολής. Μέσω του χάρτη ανάλυσης οι μαθητές καταλαβαίνουν τους βασικούς παράγοντες της παγκόσμιας διανομής παραγόμενων ενδυμάτων.

Μάντεψε τη χώρα

Το μάθημα αντιμετωπίζει τις απόψεις των μαθητών σχετικά με την Ινδία και τις ΗΠΑ με κάποια γεγονότα που προκαλούν έκπληξη και έρχονται σε αντίθεση με την κοινώς παρουσιαζόμενη εικόνα των δυο χωρών. Αυτή η εμπειρία είναι ένα καλό εναρκτηριο σημείο για μια συζήτηση επί του πώς σχηματίζονται οι εικόνες στερεότυπα σχετικά με μια ανεπτυγμένη και μια αναπτυσσόμενη χώρα.

... ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΝΑ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΟΥΝ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΥΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΥΣ

Ακριβές αγορές

Ένα παιχνίδι, στο οποίο οι μαθητές επιλύουν μια δραστηριότητα λογικής, τι να αγοράσουν για τα μέλη των φανταστικών οικογενειών, ώστε να ξοδέψουν όσο λιγότερα χρήματα μπορούν. Ωστόσο, οι ομάδες των μαθητών αγοράζουν τα αγαθά με διαφορετικές τιμές. Στη διάρκεια της δραστηριότητας, οι μαθητές ανακαλύπτουν ότι οι διαφορές στις τιμές προκαλούνται από εσωτερικούς λόγους ή αποκλεισμό των κοινωνικών και περιβαλλοντικών εξωτερικών παραγόντων. Το μάθημα αναπτύσσει αφαιρετική σκέψη μέσω της κοινής λογικής.

Ευαίσθητοι Ταξιδιώτες

Το μάθημα επικεντρώνεται στις σχέσεις που συνδέονται με την παραγωγή των λουλουδιών που εισάγονται κυρίως στην Ευρώπη από την Αφρική ή τη Λατινική Αμερική. Οι μαθητές σκέφτονται τι μπορεί να σημαίνουν τα λουλούδια για εκείνους, τι μπορεί να σημαίνουν τα λουλούδια για τους υπόλοιπους ανθρώπους, ποιος είναι ο αντίκτυπος των εμπορεύσιμων λουλουδιών στους ανθρώπους και το περιβάλλον και αναζητούν εναλλακτικές προτάσεις για τους καταναλωτές. Στο μάθημα μπορεί να συμπεριληφθεί η ταινία «Ανθισμένη επιχείρηση».

Θάλασσα από πλαστικό

Στη μέση του Ειρηνικού τα απόβλητα της ηπειρωτικής χώρας μετατρέπονται σε ένα μεγάλο νησί πλαστικών, το οποίο αποτελεί απειλή για τον ωκεανό και γενικά για τη θαλάσσια ζωή. Το "κουίζ Πλαστικών" παρέχει στους μαθητές πληροφορίες για το ζήτημα των πλαστικών αποβλήτων που καταλήγουν σε ποτάμια και ωκεανούς. Το μάθημα δίνει χώρο για συζήτηση σχετικά με ποικίλες λύσεις σε τοπικό επίπεδο για ένα φαινομενικά μακρινό πρόβλημα.

Εικονικό νερό

Το νερό είναι η βάση για όλα. Όλα τα αντικείμενα που μας περιβάλλουν είναι φτιαγμένα από νερό, αλλά εικονικό (δεν είναι προφανές στο τελικό προϊόν αλλά έχει χρησιμοποιηθεί στη διάρκεια παραγωγής του). Ποικίλα προϊόντα

εμπεριέχουν διαφορετικές ποσότητες νερού. Το μάθημα εισάγει την έννοια του εικονικού νερού. Οι μαθητές υπολογίζουν το περιεχόμενο του εικονικού νερού σε προϊόντα και σκέφτονται τις περιπτώσεις στις οποίες αναφέρεται η έννοια του εικονικού νερού.

Υπόμνημα

Με τη μορφή υπομνήματος, οι μαθητές συνδέουν προϊόντα καθημερινής χρήσης με συγκεκριμένο κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό αντίκτυπο στον κόσμο. Το μάθημα είναι κατάλληλο ως μια εισαγωγή ή περίληψη ενός κύκλου αρνητικών αντικτύπων κατανάλωσης, καθώς ασχολείται ταυτόχρονα με ποικίλα θέματα. Δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ξεχωριστά. Το μάθημα μπορεί να χρησιμοποιηθεί, για να κάνει τους ίδιους τους μαθητές να αποφασίσουν ποια θέματα θα ήθελαν να ερευνήσουν αξιολογώντας τα και με λεπτομέρειες στα επόμενα μαθήματα.

Γίνε το αφεντικό

Πόσο είναι το πραγματικό κόστος ενός προϊόντος; Οι μαθητές καταλαβαίνουν πόσο επηρεάζονται οι συνθήκες διαβίωσης ενός εργαζομένου από τις χαμηλές τιμές σε αλυσίδα παραγωγής ρούχων. Συζητούν ποια είναι η κατάλληλη πληρωμή για έναν εργαζόμενο.

Το ταξιδεμένο χαρτονόμισμα

Κάντε τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν τη σημασία και τον αντίκτυπο των αγοραστικών τους αποφάσεων. Οι μαθητές εξερευνούν το μήκος και το πλάτος των νομισματικών ροών και συνειδητοποιούν ότι, όσο περισσότερο είναι επεξεργασμένο ένα προϊόν, τόσο λιγότερο μπορούμε να ελέγξουμε τον αντίκτυπο των χρημάτων μας.

...ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΝΑ ΕΡΕΥΝΗΣΟΥΝ ΤΟ ΘΕΜΑ

Κάνε ένα βήμα μπροστά, αν σου αρέσει η σοκολάτα

Υποδύομενοι ρόλους παιδιών από διαφορετικά μέρη του κόσμου, οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν εμπειρία στο πώς διαφορετικές καταστάσεις στις οικογένειες επηρεάζουν την ανάγκη να στέλνουν τα παιδιά να δουλεύουν και πώς η εργασία επηρεάζει τις ζωές τους. Εξαιτίας της ποικιλίας των ρόλων, οι μαθητές κατανοούν ότι η ικανοποίηση είναι υποκειμενική και μπορούν να αναζητήσουν τα όρια μεταξύ της «ευεργετικής» και «αξιοθρήνητης» δουλειάς.

Οι Ακτιβιστές

Η δραστηριότητα στοχεύει στο να ενεργοποιήσει τους μαθητές να θέτουν ερωτήσεις για την ηθική συμμετοχή, να δουλεύουν σε ομάδες και να αναπτύσσουν συγκροτημένα επιχειρήματα με την προσομοίωση ενός δημοτικού συμβουλίου. Οι μαθητές μαθαίνουν για τα στάδια της εξόρυξης, πώς να υποστηρίζουν τα επιχειρήματά τους και πώς να διατηρούν δομημένες συζητήσεις.

Η Εικονοϊστορία της Σοκολάτας

Η δραστηριότητα αποσκοπεί στο να ενθαρρύνει τους μαθητές να εξερευνήσουν τον κόσμο της σοκολάτας, την παραγωγή και την ιστορία της χρησιμοποιώντας τις τέχνες ως εργαλείο έκφρασης. Οι μαθητές πληροφορούνται για τις άδικες συνθήκες της συμβατικής αλυσίδας παραγωγής, μαθαίνουν για τον κύκλο παραγωγής της σοκολάτας και συνειδητοποιούν την προσωπική τους ευθύνη ως καταναλωτές.

Το Παιχνίδι του Ψαρέματος

Οι μαθητές βιώνουν τη δυναμική διαδικασία του σχεδιασμού κοινών φυσικών πόρων δίνοντας έτσι τη δυνατότητα να κατανοήσουν τη θεωρία πίσω από την τραγωδία των παγκόσμιων πόρων. Ο προβληματισμός σχετίζεται με το πώς αυτή η δυναμική μπορεί να οδηγηθεί στη βιωσιμότητα και επιβίωση του πλανήτη και ποιο ρόλο παίζει η συμπεριφορά που βασίζεται αντίστοιχα στη συνεργασία ή τον ανταγωνισμό.

Παιχνίδι με Χάντρες

Ανεξάρτητα από την άνιση αρχική του θέση, ο καθένας αγωνίζεται να τα βγάλει πέρα και να εκπληρώσει τις διαφο-

ρετικές του επιθυμίες. Οι μαθητές βιώνουν προσωπικά την άνιση κατανομή του πλούτου παγκοσμίως. Το παιχνίδι προκαλεί τους μαθητές να καταλάβουν πώς να δημιουργήσουν ισορροπία ανάμεσα στις προσωπικές τους επιθυμίες και τις ανάγκες των άλλων ανθρώπων.

... ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΝΑ ΜΠΟΥΝ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΝΑ ΣΚΕΦΤΟΥΝ

Αγαθά κόποις κτώνται

Το κύριο θέμα αυτού του μαθήματος- συζήτησης είναι η σχέση ανάμεσα στη δουλειά και την ικανοποίηση. Χρησιμοποιώντας μια σειρά από φωτογραφίες, οι μαθητές συζητούν για τις ιδέες τους σχετικά με μια καλή εργασία και τους κινδύνους και τα πλεονεκτήματα διάφορων ειδών απασχόλησης σε διάφορα μέρη του κόσμου. Το μάθημα μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί ως εισαγωγή για το θέμα των συνθηκών εργασίας ή των εργασιακών δικαιωμάτων.

Η Ιστορία της Μιν

Στη βάση της εικονογραφημένης αληθινής ιστορίας ενός κοριτσιού από την Κίνα που ονομάζεται Μιν, οι μαθητές μιλούν σχετικά με αποφάσεις ζωτικής σημασίας. Οι μαθητές συζητούν για τις καταστάσεις τις οποίες αντιμετωπίζει η Μιν στο δρόμο της από τη χώρα μέχρι το εργοστάσιο ενδυμάτων. Συγκρίνουν το περιθώριο της ελευθερίας επιλογών της Μιν με τις εμπειρίες τους και το υπόβαθρό τους. Την ιστορία της Μιν μπορεί να ακολουθήσει το ζήτημα των εργασιακών δικαιωμάτων, που απειλούνται από την πίεση των εταιρειών για γρήγορους χρόνους παράδοσης και χαμηλές τιμές, κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Προσοχή! Εκπτώσεις!

Το μάθημα βασίζεται στη προσωπική εμπειρία των μαθητών σχετικά με ψώνια και εκπτώσεις. Οι μαθητές καταλαβαίνουν μερικές κοινές στρατηγικές μάρκετινγκ των σούπερ μάρκετ και μαζί σκέφτονται τον αντίκτυπο σε αυτούς προσωπικά. Το μάθημα παρέχει τη δυνατότητα να ανακαλύψουν οι μαθητές πλεονεκτήματα για τους καταναλωτές και μειονεκτήματα για τους εργαζόμενους.

...ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΝΑ ΕΜΠΝΕΥΣΤΟΥΝ

Τζιν χωρίς άμμο

Ποια είναι η σχέση μεταξύ του τζιν και της άμμου; Ορίζουμε τη σχέση χρησιμοποιώντας φωτογραφίες και προσδοκώντας ότι οι μαθητές θα καταλάβουν τι είναι η αμμοβολή, γιατί έχει απαγορευτεί σε μερικές χώρες και πώς έγινε δυνατό να οδηγηθεί στον αποκλεισμό. Οι μαθητές σκέφτονται τι δύναμη έχουν με τον ρόλο τους ως καταναλωτές.

Αλλαγές Συμβαίνουν όλη την ώρα

Μια αλλαγή είναι ένα κομμάτι της ζωής. Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα σε μια αυθόρμητη αλλαγή και μια συνειδητή μεταβολή που έγινε από ένα άτομο; Η εμπειρία έρχεται κατά τη διάρκεια των "Κινέζικων ψιθύρων", όπου οι μαθητές παίρνουν δυο μέρη από διαφορετικές οδηγίες, συζητούν για τις δικές τους μαθητικές εμπειρίες με εσκεμμένη αλλαγή της πραγματικότητας και των πεποιθήσεών τους για τις αλλαγές.

Η Γιαγιά Γρύλος

Μια διαφωνία σχετικά με το νερό ως ζωντανό μέρος του πλανήτη και προϋπόθεση της ζωής από τη μια και ως αγαθό από την άλλη μπορεί να απεικονιστεί στον λεγόμενο «πόλεμο του νερού», που έγινε στη Βολιβία το 2000. Εικόνες ντοκιμαντέρ από τις διαδηλώσεις και μια ιστορία με κινούμενα σχέδια που παρουσιάζει την πλευρά της Μητέρας Γης είναι υλικό έμπνευσης για τη διαμάχη σχετικά με ποικίλες συμπεριφορές απέναντι στη φύση και με το πώς οι άνθρωποι μπορούν εσκεμμένα να προκαλέσουν αλλαγές στο σύστημα.

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΑΣΧΟΛΗΘΕΙΤΕ ΜΕ ΤΑΙΝΙΕΣ

100% βαμβάκι (30 λεπτά) **Σκηνοθεσία:** Inge Altemeier**Παραγωγή:** Globalfilm, 2003

Στο πρώτο μέρος της ταινίας παρακολουθούμε την ιστορία του Ανάντ, ενός Ινδού καλλιεργητή βαμβακιού, που σταδιακά βρίσκεται παγιδευμένος στο φαύλο κύκλο δανείων και χρεών εξαιτίας της εξάρτησής του από ακριβά παρασιτοκτόνα. Σοκαριστικές σκηνές δείχνουν κάτω από ποιες συνθήκες παράγεται το βαμβάκι στην Ινδία και ποιος ωφελείται από την πώληση παρασιτοκτόνων. Στο τελευταίο τρίτο μέρος της ταινίας έρχονται ξανά στο προσκήνιο και παρουσιάζονται όλα τα μέρη της παραγωγικής αλυσίδας και του εμπορίου βαμβακερών ρούχων. Στο τέλος, οι αντιπρόσωποι των μεγάλων εταιρειών ενδυμάτων μιλούν για τη στάση τους απέναντι σε αυτό το ζήτημα..

Πάντα Coca-Cola (30 λεπτά) **Σκηνοθεσία:** Inge Altemeier**Παραγωγή:** Globalfilm, 2006

Με το παράδειγμα της εταιρείας Coca-Cola, η ταινία παρουσιάζει τις συνέπειες που μπορεί να έχει η στρατηγική των μεγάλων επαγγελματικών εταιρειών που έχουν ως πρωταρχικό κίνητρο το κέρδος. Στη Γερμανία, η Coca-Cola αντιμετωπίζει κριτική για τη χρησιμοποίηση κινήτρων επένδυσης και για το κλείσιμο των εργοστασίων της και της συγκέντρωσής τους μετά από μια σύντομη περίοδο, γεγονός που σηματοδοτεί την απώλεια πολλών θέσεων εργασίας. Στην άλλη πλευρά του κόσμου, οι τοπικοί πληθυσμοί της Ινδίας διαμαρτύρονται και ζητούν από το τοπικό εργοστάσιο μπουκαλιών της Coca-Cola να κλείσει, κυρίως επειδή στερεύει τις υπόγειες πηγές τους.

Οι μαθητές έρχονται αντιμέτωποι με τις διάφορες δηλώσεις ατόμων που παρουσιάζει η ταινία, σκέφτονται τις αιτίες για τις διαφορές στη συμπεριφορά τους και προβληματίζονται σχετικά με το παράδοξο ανάμεσα στον αθλητή σε εικόνα της Coca-Cola και τις ακολουθούμενες τακτικές.

ΑΝ ΘΕΛΕΤΕ...
... ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΝΑ ΑΠΟΚΤΗΣΟΥΝ
ΜΙΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ
ΑΠΟΨΗ

Η ΜΕΡΑ ΜΟΥ

Στόχοι:	Οι μαθητές θα κάνουν επανάληψη και θα διευρύνουν το λεξιλόγιό τους επικεντρωμένοι στις “καθημερινές δραστηριότητες” Οι μαθητές θα κάνουν εξάσκηση στον απλό ενεστώτα/ ενεστώτα διαρκείας/ απλό αόριστο/ αόριστο διαρκείας... (η επιλογή γίνεται ανάλογα με τις ανάγκες και το επίπεδο των αγγλικών των μαθητών). Οι μαθητές θα κατανοήσουν μερικές από τις στρατηγικές μάρκετινγκ των διεθνών εταιρειών. Οι μαθητές θα εξηγήσουν τα πλεονεκτήματα των καταναλωτών από τις διεθνείς εταιρείες και θα αναλύσουν πώς οι διεθνείς εταιρείες επηρεάζουν τη ζωή τους.
Θεματικός άξονας:	Ξένη Γλώσσα/ Άνθρωποι και Κοινωνία Αγγλική Γλώσσα (επίπεδο: A2 και υψηλότερο) Εισαγωγή στις Κοινωνικές Επιστήμες - Οικονομικά
Ηλικία:	14+
Διάρκεια:	45 λεπτά
Υλικά:	Η μέρα μου (Παράρτημα 1) για κάθε ζευγάρι Φύλλο εργασίας (Παράρτημα 2) για κάθε ζευγάρι Λογότυπα να κοπούν (Παράρτημα 3) για κάθε ζευγάρι
Σημείωση:	Εκτός από τα μαθήματα αγγλικών, η δραστηριότητα μπορεί να αποτελέσει επίσης μέρος άλλου μαθήματος. Σε αυτή την περίπτωση η συζήτηση θα γίνει στα Ελληνικά.

Διαδικασία

- Πείτε στους μαθητές ότι το σημερινό θέμα είναι η «καθημερινότητά» τους. Χωρίστε τους μαθητές σε μικρές ομάδες και βάλτε τους να γράψουν μέσα σε δυο λεπτά όσο πιο πολλά ρήματα μπορούν σχετικά με καθημερινές δραστηριότητες (π.χ. ξυπνώ, ντύνομαι κτλ).
- Πείτε στους μαθητές να αποκαλύψουν πόσα ρήματα κατάφεραν να γράψουν. Η ομάδα με τα λιγότερα ρήματα θα τα διαβάσει δυνατά. Οι άλλες θα προσθέσουν μερικά ρήματα. Αν κριθεί απαραίτητο, θα παρουσιαστεί στους μαθητές νέο λεξιλόγιο.

Παραδείγματα:

Ξυπνώ, σηκώνομαι, βουρτσίζω τα δόντια μου, κάνω μπάνιο, ντύνομαι, πηγαίνω για τρέξιμο, πηγαίνω στη δουλειά, παίρνω το λεωφορείο/τραμ/τρένο, τρώω μεσημεριανό/πρωινό/δείπνο/ ένα σνακ, πηγαίνω για ψώνια/ δοκιμάζω ρούχα/ βγάζω ρούχα, πηγαίνω έξω με φίλους, βάζω ξυπνητήρι, κοιμάμαι, φεύγω από τη δουλειά, μιλάω με φίλους, στρώνω το κρεβάτι μου, καθαρίζω, κάνω τις εργασίες μου, βάζω πλυντήριο, πλένω, ταΐζω τη γάτα, λούζομαι κτλ.

- Κάθε μαθητής θα επιλέξει πέντε ρήματα και χρησιμοποιώντας τα ρήματα θα φτιάξει πέντε γενικές ερωτήσεις. Κάθε μαθητής μπορεί να ρωτήσει αργότερα τους συμμαθητές του. Οι ερωτήσεις θα πρέπει να ξεκινούν με μία από τις ακόλουθες ερωτηματικές αντωνυμίες:
 - Πόση ώρα...; (Πόση ώρα συνήθως βουρτσίζεις τα δόντια σου;)
 - Πόσο συχνά...; (Πόσο συχνά πηγαίνεις στο γυμναστήριο;)
 - Τι ώρα / Πότε...;
- Όση ώρα οι μαθητές φτιάχνουν τις ερωτήσεις, επιβλέπετε, για να είναι βέβαιο ότι είναι σωστές.
- Βάλτε τους μαθητές να σχηματίσουν ομάδες με τρία άτομα. Θα ρωτούν ο ένας τον άλλο και θα απαντούν. Προτρέψτε τους μαθητές να απαντούν και οι δυο σε κάθε ερώτηση και να κάνουν συμπληρωματικές ερωτήσεις (για παράδειγμα A: Πόση ώρα χρειάζεσαι για να πλύνεις τα δόντια σου; B: 2 λεπτά. A: Θεωρείς ότι είναι αρκετό; ή Τι είδους οδοντόβουρτσα χρησιμοποιείς; ή Τι κάνεις, αφού πλύνεις τα δόντια σου;)
- Για να ολοκληρωθεί η δραστηριότητα, ζητήστε από κάθε μαθητή να παρουσιάσει κάτι που έμαθε για τους συμμαθητές του (π.χ. ο Γιώργος βουρτσίζει τα δόντια του για ένα λεπτό κάθε μέρα.)

Εναλλακτικά:

- Οι μαθητές δεν πρέπει να μιλούν για τους εαυτούς τους. Κάθε μαθητής μπορεί να φέρει τη φωτογραφία κάποιου άλλου προσώπου (από ένα περιοδικό, εφημερίδα) και να προσπαθήσει να μιλήσει για τη ζωή του.
- Πείτε στους μαθητές ότι θα τους δοθεί η καθημερινότητα ενός ατόμου. Ο σκοπός τους είναι να απαντήσουν στις ακόλουθες ερωτήσεις, ενώ εργάζονται σε ζευγάρια:
 - Πόσων χρόνων είναι το άτομο; Γιατί το πιστεύετε;
 - Είναι άνδρας ή γυναίκα; Γιατί;
 - Πώς θέλετε να τον/την ονομάσετε;
 Κάθε ζευγάρι θα πάρει το **Συνημμένο 1**. Οι μαθητές θα έχουν στη διάθεσή τους δυο λεπτά, για να ολοκληρώσουν τη διαδικασία. Μερικές από τις ερωτήσεις θα διαβαστούν δυνατά.
- Επιλέξτε ένα από τα ακόλουθα θέματα, ανάλογα με το επίπεδο αγγλικών των μαθητών σας. Συζητήστε και γράψτε:
 - Τι κάνει συνήθως το άτομο;
 - Τι έκανε χτες;
 - Τι κάνει τώρα το άτομο;
 - Τι έχω κοινό με το άτομο; Σε τι διαφέρουμε;
- Ανάλογα με τη δραστηριότητα, οι μαθητές πρέπει αρχικά να δουλέψουν ατομικά και μετά σε ζευγάρια ή ομάδες. Οι μαθητές προτρύνονται να χρησιμοποιήσουν, όσο πιο συχνά μπορούν, τα ρήματα που έμαθαν στην αρχή του μαθήματος.
- Πριν πάρετε το φύλλο εργασίας (**Επισυναπτόμενο 2**), ρωτήστε τους μαθητές:
 - Πώς μπορέσατε να περιγράψετε την καθημερινότητα του ατόμου, όταν το είδατε μόνο από λογότυπα; Πώς είναι δυνατό να ξέρουν όλοι τις μάρκες;
 - Έχετε κάποια αγαπημένη μάρκα; Ποια είναι αυτή και γιατί;
 - Ξέρετε τα ονόματα των εταιρειών, που παράγουν αυτές τις μάρκες;
- Μπορείτε να τους αποκαλύψετε ότι όλες οι μάρκες που παρουσιάζονται ανήκουν σε διεθνείς επιχειρήσεις (πολυεθνικές εταιρείες). Ρωτήστε τους μαθητές, τι νομίζουν ότι σημαίνει ο όρος "πολυεθνικές εταιρείες".
- Θα δοθεί στους μαθητές το **Συνημμένο 2**, στο οποίο παρουσιάζονται οι μάρκες και οι ιδιοκτήτες των μαρκών. Σε κάθε ζευγάρι μαθητών θα δίδεται ένα χαρτί (**Συνημμένο 2**) και θα έχουν στη διάθεσή τους μερικά λεπτά να ολοκληρώσουν τη δραστηριότητα νούμερο 1. Μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε λογότυπα (**Συνημμένο 3**) σε αυτή τη δραστηριότητα. Η αντιστοίχιση των πραγματικών λογοτύπων είναι πιο ενδιαφέρουσα.
- Μετά ελέγξτε τις απαντήσεις μαζί με τους μαθητές.

Κλειδί:

Unilever	Nestlé	Procter and Gamble	Altria Group	Kraft Foods	Coca-Cola	Danone
Dove, Lipton, Algida, Knorr, Hellmann's, Cif, Rexona	Nescafé, Friskies	Puma, Tide, Oral-B, Pantene, Head and Shoulders, Max Factor	Marlboro	Milka	Coca-Cola, Fanta, AYP A	Activia, Danone

- Κάνετε συμπληρωματικές ερωτήσεις:
 - Τι σας εξέπληξε στο διάγραμμα;
 - Τι μάθατε από το διάγραμμα;
 - Ξέρατε όλες τις μάρκες; Όλες τις εταιρείες;
 - Συνήθως ξέρετε τους ιδιοκτήτες από τις μάρκες; Γιατί όχι;
 - Υπάρχουν καθόλου αυθεντικές ελληνικές μάρκες; Πώς είναι δυνατό να υπάρχουν ακόμα οι μάρκες, αν ο ιδιοκτήτης τους έχει αλλάξει;
 - Γιατί πιστεύετε ότι μια εταιρεία εργάζεται πάνω σε διάφορους τομείς; (π.χ. Unilever, Altria Group)
 - Συνήθως δε γνωρίζουμε ποιος παράγει και σε ποιον ανήκουν οι μάρκες (μητρικές εταιρείες). Πώς αυτό επηρεάζει τον καταναλωτή (εμάς);
 - Τι είδους προϊόντα παράγει η Coca-Cola; Γιατί θεωρείτε ότι της ανήκουν τόσες πολλές μάρκες; (γύρω στις 400 μάρκες παγκοσμίως)
- Οι μαθητές θα συμπληρώσουν τις δραστηριότητες νούμερο 2 και 3 από το φύλλο εργασίας. Αργότερα συζητήστε τις δραστηριότητες. Μπορείτε να προσπαθήσετε να βρείτε απαντήσεις στις ερωτήσεις των μαθητών (δραστηριότητα νούμερο 4) μαζί με τους μαθητές.

Κουτί Πληροφοριών

Τι είναι οι Πολυεθνικές Εταιρείες

Μια πολυεθνική εταιρεία (διεθνής εταιρεία επιχειρήσεων) είναι ένα νομικό πρόσωπο που ασχολείται με την παραγωγή ή παρέχει υπηρεσίες σε πάνω από μία χώρα.

Ως νομικά πρόσωπα οι πολυεθνικές επιχειρήσεις επιτρέπεται να έχουν υπό την κατοχή τους περιουσία, να εισέρχονται σε σχέσεις συμβολαίων, να μηνύουν (π.χ να μηνύουν κάποιον για την πρόκληση καταστροφής ή δυσφήμισης) και να μηνύονται. Ένα νομικό πρόσωπο πρέπει να πληρώνει φόρους. Όλες αυτές οι δραστηριότητες είναι νομικά διαχωρισμένες από τις δραστηριότητες των ιδιοκτητών ή των μελών τους.

Δυο βασικές προϋποθέσεις είναι σημαντικές, για να σχηματιστεί εταιρεία: περιορισμένη ευθύνη και μόνιμη ύπαρξη.

Μόνιμη ύπαρξη: Η ύπαρξη εταιρειών δεν εξαρτάται από την ύπαρξη των μετόχων, των κατόχων ομολόγων ή των υπαλλήλων. Στη θεωρία, οι εταιρείες μπορεί να κλείσουν με δικαστική εντολή. Ωστόσο, αυτό συμβαίνει σε πολύ σπάνιες περιπτώσεις και για αυστηρούς τεχνικούς λόγους.

Περιορισμένη ευθύνη: Οι ιδιοκτήτες μιας εταιρείας δεν είναι υπεύθυνοι για τυχόν χρέη ή ζημιά, που προκαλείται από την εταιρεία. Μόνο η αρχική επένδυση των ιδιοκτητών (επενδυμένα χρήματα για αγορά μετοχών) βρίσκεται σε κίνδυνο.

Οι εταιρείες απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα με φυσικά πρόσωπα. Αλλά αντίθετα με τα φυσικά πρόσωπα, η δραστηριότητα της εταιρείας δεν περιορίζεται από θάνατο (ή φυλάκιση), εκτός και αν η εταιρεία κλείσει με δικαστική εντολή ή ρευστοποιηθεί από τους μετόχους.

Ιδιοκτησία

Μια εταιρεία μπορεί να ανήκει σε ένα μόνο άτομο ή σε χιλιάδες μικρούς μετόχους μέσω της κατοχής μετοχής –οι μετοχές αντιπροσωπεύουν ποσοστό ιδιοκτησίας. Πολλές διεθνείς επιχειρήσεις ανήκουν σε επενδυτικές επιχειρήσεις και συνταξιοδοτικά ταμεία (και τα δυο είναι κεφάλαια, που ακόμα και οι δικές μας αποταμιεύσεις μπορούν να κατατεθούν) από άλλες εταιρείες ή από εκμεταλλεύσεις.

Για το λόγο αυτό είναι συχνά απίθανο να βρούμε τον ιδιοκτήτη μιας εταιρείας μετοχών. Μόνο ορισμένες εταιρείες αποκαλύπτουν τον πραγματικό ιδιοκτήτη. Είναι σύνθετες, αλλά όχι υποχρεωτικό, για μεγάλες εταιρείες να είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο. Μια εταιρεία εισηγμένη στο χρηματιστήριο, της οποίας οι μετοχές ανταλλάσσονται στο χρηματιστήριο, δεν αξιολογείται μόνο σύμφωνα με τα οικονομικά της αποτελέσματα, αλλά επίσης σύμφωνα με τα οικονομικά αποτελέσματα των ανταγωνιστών της. Αν η εταιρεία ευημερεί, οι τιμές των μετοχών της αυξάνονται και επομένως ο πλούτος των μετόχων της.

Μια Εταιρεία Συμμετοχών δε διαχειρίζεται προϊόντα και δεν παρέχει υπηρεσίες. Αντιθέτως, ο μοναδικός της σκοπός είναι να έχει υπό την κατοχή της μετοχές άλλων εταιρειών. Οι Εταιρείες Συμμετοχών απλοποιούν την κατοχή και τον έλεγχο πολλών διαφορετικών εταιρειών ή μερών τους, επομένως μειώνουν το κίνδυνο για τους ιδιοκτήτες.

Ανάπτυξη και Επιρροή των Πολυεθνικών Εταιρειών

Εξαιτίας της πολιτικής της απελευθέρωσης, δηλαδή την απομάκρυνσης των φραγμών που εμποδίζουν τα αγαθά και το κεφάλαιο να κινούνται ελεύθερα, και εξαιτίας της ανάπτυξης του διαδικτύου οι πολυεθνικές εταιρείες ξεκίνησαν να έχουν έναν ουσιαστικό ρόλο στην παγκοσμιοποίηση.

Ο πιο γρήγορος τρόπος να αναπτυχθεί μια εταιρεία είναι είτε με μια καινούργια εξαγορά, όταν μία άλλη εταιρεία αγοράζεται, ή μέσω συγχώνευσης, όταν δυο εταιρείες συγχωνεύονται. Στην περίπτωση της εξαγοράς, η εταιρεία που αγοράζεται συνήθως 'διαλύεται' μέσα στην εταιρεία που την έχει αγοράσει και το όνομα της αγορασμένης εταιρείας εξαφανίζεται. Για λόγους μάρκετινγκ, οι εταιρείες συχνά αντιδρούν διαφορετικά – δηλαδή το όνομα της εξαγορασμένης εταιρείας μένει άθικτο (π.χ το αρχικό όνομα του σλοβακικού εγροστασίου σοκολάτας Figaro δεν άλλαξε από τον καινούργιο ιδιοκτήτη, την εταιρεία Kraft. Το αρχικό όνομα του τσέχικου εργοστασίου σοκολάτας Orion δεν άλλαξε από τον καινούργιο του ιδιοκτήτη, την εταιρεία Nestlé. Το ίδιο εφαρμόστηκε και στον τσέχικο κατασκευαστή αυτοκινήτων Skoda, που αγοράστηκε από τη Volkswagen).

Οι μεγαλύτερες πολυεθνικές εταιρείες μπορούν να προσλαμβάνουν εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους (π.χ η Citigroup έχει 332 χιλιάδες εργαζόμενους και 200 εκατομμύρια πελάτες σε πάνω από χίλιες χώρες) και το εισόδημά τους είναι συχνά συγκρίσιμο με το ΑΕΠ μιας μικρής χώρας. Μαζί με την αναπτυσσόμενη παραγωγή αγαθών και παροχή υπηρεσιών, οι εταιρείες αυξάνουν επίσης την οικονομική και πολιτική τους επιρροή.

Ενώ τα κράτη και οι κοινότητες είναι περιορισμένες στις περιφέρειές τους, οι πολυεθνικές εταιρείες μπορούν να κινούνται ελεύθερα και να επιλέγουν τις πιο επικερδείς περιοχές. Οι χώρες αγωνίζονται να προσελκύσουν την εύνοια των εταιρειών κάνοντας παραχωρήσεις, χτίζοντας υποδομές κτλ. Οι πολυεθνικές εταιρείες επιπλέον έχουν την ευκαιρία να μετατοπίζουν τα περισσότερα από τα έξοδά τους σε περιοχές και χώρες. Η παγκοσμιο-

ποίηση παρείχε στις εταιρείες καινούργια εργαλεία για να αυξήσουν τα κέρδη τους.

Ανάμεσα στις αμφιλεγόμενες πλευρές της επιρροής των πολυεθνικών εταιρειών είναι:

- Άσκηση πίεσης
- Χρήση (ή κατάχρηση) των λεγόμενων φορολογικών παραδείσων
- Χρήση (ή κατάχρηση) της φθηνής εργασίας και της παιδικής εργασίας
- Η απειλή της εξόδου από την αγορά, που συνδέεται με την απώλεια θέσεων εργασίας σε μια κοινότητα ή μια χώρα, λειτουργεί ως πολιτικός “μοχλός”, όταν γίνονται διαπραγματεύσεις με καλύτερους όρους
- Η μεγάλη (υπερβολική, σύμφωνα με κάποιες κριτικές) ποσότητα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που έχουν εταιρείες, για να αποτρέπουν την έλευση ανταγωνιστών

Οι πολυεθνικές εταιρείες αγωνίζονται για να μεταφέρουν τις εγκαταστάσεις παραγωγής τους σε χώρες με το πιο φθηνό εργατικό δυναμικό, προσπαθώντας να πουλήσουν τα προϊόντα τους σε χώρες με όσο το δυνατόν πιο μεγάλη αγοραστική δύναμη και να πληρώνουν φόρους σε χώρες με όσο το δυνατόν πιο χαμηλούς φόρους.

Μάρκες

Μια μάρκα χρησιμοποιείται, για να βοηθήσει τους παραγωγούς να πουλήσουν τα προϊόντα τους. Όσο η αγορά έγινε με τον καιρό περισσότερο παγκοσμιοποιημένη, η προσφορά αυξήθηκε και οι μάρκες έγιναν περισσότερο σημαντικές. Στη δεκαετία του '80 του 20ου αι, οι θεωρητικοί της διαχείρισης ανακάλυψαν μια καινούργια ιδέα με παλιό υπόβαθρο: το σήμα μιας επιτυχημένης εταιρείας δεν είναι ένα προϊόν, όπως ήταν παλιά, αλλά περισσότερο μια μάρκα και η ιδέα που αντιπροσωπεύει. Ο ‘πυρετός’ με τις μάρκες άρχισε τη δεκαετία του 1980 και έφτασε στην κορύφωση το 1998, όταν ο Philip Morris αγόρασε την Kraft Foods με τιμή έξι φορές μεγαλύτερη από τη συνολική αξία της εταιρείας. Τα επιπλέον χρήματα αντιστοιχούσαν στην αξία από τις μάρκες της Kraft.

Στις μέρες μας είναι όλο και πιο συχνό φαινόμενο για τις εταιρείες να αγοράζουν άλλες εταιρείες, για να αποκτήσουν το σήμα κατατεθέν τους. Το σήμα κατατεθέν είναι μια πνευματική ιδιοκτησία. Η τιμή του μπορεί να είναι τεράστια. Από αυτή την άποψη, είναι εύκολο να καταλάβουμε γιατί οι εταιρείες είναι διατεθειμένες να επενδύσουν τεράστια χρηματικά ποσά σε δοκιμές για την προστασία των μαρκών τους.

Πηγή:

Coca-colonizace. O nadnárodních společnostech nejen v rozvojových zemích. Společnost pro Fair Trade, Brno 2008.

Τα τελευταία παραδείγματα από τις συγχωνεύσεις προέρχονται από εφημερίδες.

Παράρτημα 1

Πρόγραμμα ημέρας

6:00 – 7:00

7:00 – 12:00

12:00 – 13:00

13:00 – 17:00

17:00 – 18:00

18:00 – 19:00

19:00 – 22:00

22:00 – 23:00

Παράρτημα 2

1/ Αποφασίστε σε ποια εταιρεία ανήκουν οι ακόλουθες μάρκες:

Puma, Marlboro, Milka, Fanta, Activia, Nescafé, Rexona, Milka, Axe, Ayra, Gillette, Actimel, Head and Shoulders, Friskies, Heineken, Knorr, Algida, Pantene-ProV, Hellmann's, Dove, Gif, Max Factor, Lipton, Coca-Cola, Max Factor, Oral-B

Kraft Foods	Nestlé	Danone	Altria Group
Coca-Cola Comp.	Procter and Gamble	Unilever	

Παράρτημα 2

2/ Συμπληρώστε τις προτάσεις:

1. Από την πλευρά του καταναλωτή, οι εταιρείες έχουν αυτά τα πλεονεκτήματα:

.....

.....

.....

.....

2. Από την πλευρά του καταναλωτή, οι εταιρείες έχουν αυτά τα μειονεκτήματα:

.....

.....

.....

.....

3. Τι δε γνώριζα για τις εταιρείες:

.....

.....

.....

.....

3/ Συζητήστε σε ζευγάρια:

Πότε και πώς οι εταιρείες επηρεάζουν την καθημερινή μου ζωή;

.....

.....

.....

.....

4/ Έχω δυο ερωτήσεις:

1.

.....

.....

.....

2.

.....

.....

.....

Παράρτημα 3

ΠΕΡΙΕΡΓΟΙ ΧΑΡΤΕΣ

Στόχοι:	Οι μαθητές θα είναι σε θέση να αναφέρουν τους παράγοντες που οδηγούν στις μεταφορές των τοποθεσιών κατασκευής ρούχων και να συζητήσουν πώς αυτοί οι παράγοντες επηρεάζουν ο ένας τον άλλον. Οι μαθητές θα είναι σε θέση να καταλαβαίνουν την αρχή και τις λειτουργίες των αναμορφωτικών χαρτών και θα μπορούν να μιλήσουν για τις θετικές και τις αρνητικές τους πλευρές. Οι μαθητές θα εξοικειωθούν με τη βάση δεδομένων Worldmapper.
Θεματικός άξονας: Μάθημα:	Ο άνθρωπος και η Φύση, Ο άνθρωπος και η Κοινωνία Γεωγραφία
Ηλικία:	14+
Χρόνος:	45 λεπτά
Υλικά:	προτζέκτορας ή εκτυπωμένοι χάρτες (παράρτημα 1) φυλλάδιο (παράρτημα 2) για κάθε μαθητή ένα σετ από έγχρωμες φωτοτυπίες χαρτών για κάθε ομάδα (παράρτημα 3) απαραίτητο υλικό από την Εργασία 3 (παράρτημα 4) αυτοκόλλητα „post it“, τουλάχιστον 2 για κάθε μαθητή

Διαδικασία

- Ανακοινώστε στους μαθητές ότι θα κοιτάξετε μαζί παγκόσμιους χάρτες.
- Στη συνέχεια δείξτε τους 4 χάρτες από τη βάση δεδομένων της Worldmapper (παράρτημα 1). Κάθε χάρτης συνοδεύεται στην παρουσίαση από ένα παγκόσμιο χάρτη βασισμένο στα πραγματικά μεγέθη των χωρών χρωματισμένων στα ίδια χρώματα, ώστε οι μαθητές να μπορούν να βρουν τη χώρα, που τους ενδιαφέρει. Μπορείτε να γυρίσετε πίσω και να δείξετε τους χάρτες πολλές φορές. Αντί να χρησιμοποιήσετε τον προτζέκτορα, μπορείτε να εκτυπώσετε όλους τους χάρτες.
- Μετά ρωτήστε τους μαθητές: Τι είδους χάρτες είναι αυτοί; Τι δείχνουν; Για τους χάρτες 3 και 4, ίσως βοηθούσε να ρωτήσετε: Τι είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τη χώρα αυτή; Ποια είναι τα χαρακτηριστικά που είναι ιδιαίτερα κατά κάποιον τρόπο σε αυτές τις χώρες; Συγκεκριμένα αυτές οι χώρες έχουν κοινά; Αφήστε τους μαθητές να πουν τις απόψεις τους, χωρίς να τις σχολιάσετε.
- Πείτε στους μαθητές ότι στόχος του μαθήματος είναι να καταλάβουν τις λειτουργίες των αναμορφωτικών χαρτών και να βρουν τι πληροφορίες μπορεί ή δε μπορεί να βρει κάποιος από αυτούς.
- Εξηγήστε σύντομα τις αρχές αναμόρφωσης του χάρτη (δες **κουτί πληροφοριών**). Για να το παρουσιάσετε καλύτερα, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε κινούμενες εικόνες (μέγεθος → πληθυσμός), <http://www.worldmapper.org/animations/wm01to02.html>. Χρησιμοποιήστε το παράδειγμα με τους 4 χάρτες της εισαγωγής και εξηγήστε στους μαθητές τι δείχνουν και σε τι ενότητες είναι.
Χάρτης 1: δείχνει την αναλογία του πληθυσμού της συγκεκριμένης χώρας σε σχέση με το συνολικό παγκόσμιο πληθυσμό το 2002.
Χάρτης 2: δείχνει την αναλογία της παραγωγής διοξειδίου του άνθρακα (CO₂ ισοδύναμο σε τόνους- άλλα αέρια του φαινομένου του θερμοκηπίου προσμετρώνται σαν CO₂ σε σχέση με τα επίπεδα της συνεισφοράς τους στο φαινόμενο της υπερθέρμανσης του πλανήτη) της συγκεκριμένης χώρας.
Χάρτης 3: δείχνει τον αριθμό των ανθρώπων, που είναι Ιουδαϊστές
Χάρτης 4: δείχνει τον αριθμό των ανθρώπων, που έχουν δει όλα τα φιλμ που έχουν προβληθεί σε αυτή την περιοχή.
- Στη συνέχεια, οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες με διάφορους χάρτες. Χωρίστε τους μαθητές σε ομάδες των τεσσάρων ή πέντε, μοιράστε φυλλάδια (παράρτημα 2) και χάρτες Worldmapper σε κάθε ομάδα (παράρτημα 3) (ιδανικά 6 χάρτες θα έχουν εκτυπωθεί έγχρωμοι σε κόλλα A4).

Δραστηριότητα 1

Η εργασία για τους μαθητές είναι να ταιριάξουν κάθε χάρτη με ένα μύθο και την αντίστοιχη μονάδα. Ο χρόνος της εργασίας θα πρέπει να είναι περίπου 5- 7 λεπτά.

- Κάνετε μαζί με τους μαθητές την αξιολόγηση της δραστηριότητας. Η σωστή λύση είναι εδώ:

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ:	Ο ΧΑΡΤΗΣ ΔΕΙΧΝΕΙ:	ΜΟΝΑΔΕΣ:
10	Το ποσοστό του πληθυσμού της χώρας σε σχέση με τη συνολική παγκόσμια ευημερία	USD (δολλάριο Η.Π.Α)
6	Το ποσοστό του πληθυσμού της χώρας σε σχέση με τους οπαδούς του Βουδισμού	πληθυσμός
5	Το ποσοστό του πληθυσμού της χώρας που θα έχουν μετακομίσει από την ύπαιθρο στις κωμοπόλεις και τις πόλεις από το 2002 μέχρι το 2015	πληθυσμός
9	Το ποσοστό των γυναικών που καπνίζουν	πληθυσμός
7	Αναλφαβητισμός στις γυναίκες	Πληθυσμός, όπου ο αναλφαβητισμός στις γυναίκες ξεπερνάει αυτόν των αντρών
12	Το ποσοστό των θυμάτων σεισμών μεταξύ 1975-2000	πληθυσμός
8	Το ποσοστό όλων των ψήφων της χώρας στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, που διατέθηκαν στην περιοχή	Αριθμός ανθρώπων ή σπουδαιότητα συγκεκριμένης ψήφου
3	Το ποσοστό των γυναικών, που δουλεύουν στη βιομηχανία	Αριθμός ανθρώπων
11	Ποσοστό της χώρας των ανθρώπων που σχετίζονται με τα συνδικάτα	Αριθμός ανθρώπων
4	Ποσοστό της χώρας των ανθρώπων, που ζουν σε απόλυτη φτώχεια	Αριθμός ανθρώπων
1	Ποσοστό της χώρας του συνολικού όγκου των εισαγόμενων ειδών ένδυσης	USD (δολλάριο Η.Π.Α)
2	Ποσοστό της χώρας του συνολικού όγκου των εξαγόμενων ειδών ένδυσης	USD (δολλάριο Η.Π.Α)

- Όταν όλες οι ομάδες ολοκληρώσουν την εργασία, κάνετε μαζί τη διόρθωση. Ποιοι χάρτες ήταν ξεκάθαροι; Αντίθετα, ποιοι χάρτες μπορούσαν να συγχέονται με κάποιον άλλο; Τι προκάλεσε μεγαλύτερη σύγχυση; Τι ήταν αυτό, που μπερδέψε περισσότερο;

Κατασκευή ρούχων

- Μετά οι μαθητές εστιάζουν στους χάρτες που δείχνουν όγκους εισαγωγής και εξαγωγής ρούχων (προτείνεται να δείχνετε επίσης αυτούς τους δύο χάρτες σε προτζέκτορα, ώστε οι μαθητές να βλέπουν σε μεγαλύτερες διαστάσεις). Ύστερα συμπληρώνουν στα φυλλάδιά τους ονόματα των 5- 6 μεγαλύτερων εισαγωγέων εξαγωγέων (η σειρά δεν είναι σημαντική). Οι εισαγωγείς θα συμπληρωθούν κατά σειρά, ο ένας μετά τον άλλο, οι εξαγωγείς θα τοποθετηθούν στον πίνακα της εργασίας 2.
- Ρωτήστε τους μαθητές: Γιατί το κατασκευαστικό μέρος της βιομηχανίας ρούχων επικεντρώνεται σε αυτές τις χώρες; Σημειώστε τις προτάσεις τους σε ένα πίνακα.

Δραστηριότητα 2

- Χάρτες (παράρτημα 3) και άλλη μία δραστηριότητα σε φωτοτυπίες (παράρτημα 2) θα βοηθήσουν τους μαθητές να βρουν τις απαντήσεις τους. Ο στόχος είναι να βρουν τι κοινό έχουν οι χώρες με το μεγαλύτερο όγκο εξαγωγών. Για να απαντήσουν στην ερώτηση, οι μαθητές θα χρησιμοποιήσουν έναν πίνακα που έχουν στα φυλλάδιά τους. Μπορούν να δουλέψουν μαζί ή σε ομάδες. Οι οδηγίες για το πώς να συμπληρώσουν τους πίνακες περιλαμβάνονται επίσης στα φυλλάδια.

ΧΩΡΑ	ΚΙΝΑ	ΙΤΑΛΙΑ	ΚΛΠ.
Ευημερία της χώρας	-	+	
Αριθμός Βουδιστών	+	-	
Αύξηση του πληθυσμού που μένουν σε αστικές περιοχές	+	-	
Γυναίκες καπνίστριες	0	0	
Γυναικείος αναλφαριθμητισμός	+	-	
Θύματα σεισμών	+	+	
Αριθμός ψήφων στο ΔΝΤ	-	+	
Γυναίκες εργάτριες στη βιομηχανία	+	-	
Αριθμός ατόμων σε ενώσεις εμπορίου	+	0	
Αριθμός ανθρώπων που ζουν στην απόλυτη φτώχεια	+	-	

Αυτό που θα πρέπει να φαίνεται από τον πίνακα: οι χώρες που κυρίως εξάγουν ρούχα (παραλείποντας την Ιταλία, μιλάμε για την Κίνα, Ινδία, Πακιστάν, Τουρκία, Ταϊβάν, Μπαγκλαντές) έχουν επίσης υψηλά επίπεδα φτώχειας, χαμηλό ΑΕΠ, μεγάλη αύξηση πληθυσμού που ζει σε αστικές περιοχές, μεγάλο αριθμό γυναικών που εργάζονται στις βιομηχανίες, γυναικείο αναλφαριθμητισμό που υπερβαίνει αξιοσημείωτα τον αντρικό, με εξαίρεση την Κίνα (βλέπε πίνακα 3: Περιπλοκές), ένα σχετικά χαμηλό αριθμό εργατών που είναι οργανωμένοι σε εμπορικά συνδικάτα, ενώ σχετικά χαμηλός είναι ο αριθμός στο ΔΝΤ (αναφορικά με το 2006).

- Η Ιταλία θα παρουσιαστεί ως εξαίρεση. Σχεδόν κανένα από τα αναφερόμενα χαρακτηριστικά, που είναι συχνά στους μεγάλους εξαγωγείς ενδυμάτων, δεν αντιστοιχούν στη συγκεκριμένη χώρα. Μπορείτε να το εξηγήσετε ή να ρωτήσετε: Ποια χώρα του πίνακα διαφέρει σημαντικά από τις άλλες; Πώς εξηγείτε το φαινόμενο; Αν οι μαθητές δεν είναι σε θέση να εξηγήσουν την περίπτωση της Ιταλίας, βοηθήστε τους κάνοντας περισσότερες ερωτήσεις: Ποιες είναι οι μονάδες μέτρησης του όγκου των εξαγωγών (σε δολάρια όχι σε κομμάτια); Τι χαρακτηρίζει την Ιταλία συγκεκριμένα στο χώρο της βιομηχανίας ενδυμάτων; (Αυτό που την χαρακτηρίζει είναι η παρουσία πολλών εμπορικών σημάτων, η φήμη σχεδιασμού ακριβών σύγχρονων ενδυμάτων, που δεν παράγονται, όμως, σε μαζική κλίμακα).
- Αν όλες οι ομάδες τελειώσουν, πηγαίνετε στον πίνακα. Ρωτήστε για το κάθε φαινόμενο. Οι ομάδες, των οποίων τα μέλη νομίζουν ότι τα θέματα που δόθηκαν έχουν σχέση με τη μεταφορά παραγόμενων ρούχων, θα σηκώσουν τα χέρια. Αφήστε τους να εξηγήσουν τη σχέση. Αν δεν έχετε πολύ χρόνο, αφήστε τις ομάδες να μιλήσουν, όταν υπάρχει διαφωνία, για το αν τα χαρακτηριστικά έχουν ή όχι σχέση. Αν συμφωνούν όλες οι ομάδες, ρωτήστε τους αν, για παράδειγμα, οι ψήφοι στο ΔΝΤ ή το μέγεθος του πληθυσμού, που ζει σε αστικές περιοχές, μπορούν να έχουν κάποιο αντίκτυπο στη μεταφορά παραγόμενων ρούχων.
- Επιστρέψτε στη λίστα των προτάσεων, που είχαν γραφτεί στον πίνακα. Υπάρχει κάτι που δεν έχετε δει στον πίνακα; Θα θέλατε να προσθέσετε κάτι στον κατάλογο των κοινών χαρακτηριστικών, που έχουν οι χώρες;
- Στόχος αυτής της δραστηριότητας δεν είναι να καταλήξουν σε μία αυστηρή κατάταξη σχετικών και άσχετων θεμάτων. Ο στόχος είναι η ίδια συζήτηση και να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές, ώστε να αντιληφθούν ότι αυτά είναι πολύπλοκα θέματα, που δεν έχουν απλή εξήγηση. Επεμβαίνετε στη συζήτηση, μόνο αν γίνεται φανερό ότι οι μαθητές δε γνωρίζουν ορισμένα σημαντικά γεγονότα (π.χ. αριθμό των ατόμων που εργάζονται στη βιομηχανία ενδυμάτων, το ρόλο των συνδικάτων, τη ζήτηση για εργατικό δυναμικό, χωρίς επιφυλάξεις από την πλευρά των κλωστοϋφαντουργικών εργοστασίων, κλπ.). Ο πίνακας πληροφοριών μπορεί να σας βοηθήσει σε αυτό.

Δραστηριότητα 3: Επιπλοκές

- Τονίστε στους μαθητές ότι τώρα θα εστιάσετε στον πιθανό κίνδυνο παρερμηνείας των χαρτών. Ρωτήστε:
 - Με βάση τους χάρτες, μπορούμε να πούμε ότι ένα άτομο από τις ΗΠΑ ξοδεύει περισσότερα λεφτά για ρούχα από κάποιο άτομο άλλης χώρας;
 - Με βάση τους χάρτες, μπορούμε να πούμε ότι στο Μεξικό δεν εισάγονται ρούχα;
 - Με βάση τους χάρτες, μπορούμε να πούμε ότι οι εργάτες στην Κίνα έχουν τις καλύτερες συνθήκες εργασίας;
- Οι ερωτήσεις αναφέρονται στα φυλλάδια (παράρτημα 2). Μοιράστε το (παράρτημα 4) σε κάθε ομάδα. Εκεί ο μαθητής θα βρει το υλικό που θα τον βοηθήσει να απαντήσει στις ερωτήσεις.

- Οι μαθητές θα έχουν 3 λεπτά για τις απαντήσεις. Μετά, κάνετε μαζί την αξιολόγηση. *Ταιριάζουν τα συμπεράσματα με τις προηγούμενες εκτιμήσεις σας;*
- Αν έχετε χρόνο, μπορείτε να κάνετε μία μικρή συζήτηση: *Μπορείτε να σκεφτείτε οποιοσδήποτε άλλες πιθανές διαστρεβλώσεις, που μπορεί να προκύψουν κατά την ανάγνωση αυτών των χαρτών; Τι πληροφορίες δεν είμαστε σε θέση να βγάλουμε από ένα συγκεκριμένο χάρτη; Πόσο διαφορετικός και σε τι μονάδες θα πρέπει να είναι ο χάρτης, που μοιράζεται, ώστε να μας παρέχει αυτές τις πληροφορίες; Ποια είναι η κύρια χρήση αυτών των χαρτών; Σχετικά με τι και για ποιον μπορεί να είναι χρήσιμοι; Μπορείτε να σκεφτείτε πιθανή κακή χρήση τους;*
- Μοιράστε χρωματιστά αυτοκόλλητα στους μαθητές και ζητήστε τους να σκεφτούν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των αναμορφικών παγκόσμιων χαρτών. Θα γράψουν στα αυτοκόλλητα τόσο τα πλεονεκτήματα, όσο και τα μειονεκτήματα που μπορούν να σκεφτούν, τα οποία μετά θα τοποθετήσουν σε προτεινόμενες περιοχές που θα έχετε, στο μεταξύ, σχεδιάσει στον πίνακα ή σε ένα μεγάλο χαρτί. Κάθε μαθητής θα πρέπει να σκεφτεί τουλάχιστον ένα πλεονέκτημα και ένα μειονέκτημα.

Προτάσεις

- Μπορείτε να αφήσετε το θέμα της βιομηχανίας ενδυμάτων (δραστηριότητα 2-3) και να εστιάσετε μόνο στην εξοικείωση των μαθητών με τους αναμορφικούς χάρτες.
- Ενθαρρύνετε τους μαθητές να ψάξουν τη βάση δεδομένων Worldmapper, ώστε στο επόμενο μάθημα να δείξουν στους συμμαθητές τους το χάρτη που βρήκαν και θεωρούν ως τη μεγαλύτερη έκπληξη.

Κουτί πληροφοριών 1

Αναμορφωτικοί χάρτες

Αναμορφωτικοί χάρτες δημιουργούνται μέσω μιας διαδικασίας, που λέγεται καταγραφική αναμόρφωση, που σημαίνει διαμόρφωση μιας γεωμετρικής βάσης του χάρτη και του περιεχομένου του με τέτοιο τρόπο, ώστε το θεματικό περιεχόμενο να είναι πιο διακριτό. Υπάρχουν διαφορετικά είδη αλλαγής κλίμακας (πχ. ραδιακή αναμόρφωση, η οποία παραμορφώνει το χάρτη γύρω από ένα κεντρικό σημείο, γενικό, σχετικό με την περιοχή). Στην περίπτωσή μας, η αλλαγή της κλίμακας έγινε βασισμένη σε γεωγραφική μονάδα παρά σε μέγεθος περιοχής - γενικά και όχι ραδιακά παραμορφωμένοι χάρτες. Αυτοί οι χάρτες διατηρούν το τοπικό τους στοιχείο και τα αντικείμενα συνδέονται μεταξύ τους.

Οι αναμορφωτικοί χάρτες είναι ενδιαφέροντες, καινοτόμοι και έξυπνοι. Το άλλο τους πλεονέκτημα είναι το γεγονός ότι είναι ελκυστικοί στο χρήστη, γιατί χρησιμοποιούν μη συμβατικά μέσα επικοινωνίας της πληροφορίας και έτσι επιτρέπουν στο χρήστη, που εργάζεται πάνω σε αυτούς, να καταλάβει σημαντικές λεπτομέρειες, τις οποίες μπορεί να μην παρατηρούσε στους παραδοσιακούς χάρτες. Από την άλλη, είναι απαραίτητο να θυμόμαστε ότι οι αναμορφωτικοί χάρτες απλοποιούν την πραγματικότητα, που είναι πιο περίπλοκη από αυτή, που τείνουν να παρουσιάζουν.

www.worldmapper.org είναι μία μοναδική βάση δεδομένων χαρτών που δημιουργήθηκε στα πλαίσια ενός προγράμματος, που διενεργήθηκε από την SASI Group (Πανεπιστήμιο του Sheffield) και τον Mark Newman (Πανεπιστήμιο του Michigan). Η βάση δεδομένων έχει αποθηκευμένους δέκα θεματικούς αναμορφικούς χάρτες, οι οποίοι δημιουργήθηκαν με βάση όλα τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά (δημογραφικά, οικονομικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά, γλωσσικά κτλ.) Το μέγεθος των κρατών στους αναμορφωτικούς χάρτες, που εστιάζουν σε ένα συγκεκριμένο φαινόμενο, είναι σχετικό με τη θέση της χώρας στον κόσμο, όσον αφορά στο συγκεκριμένο θέμα. Αυτό σημαίνει, για παράδειγμα, ότι, αν το ένα έκτο του παγκόσμιου πληθυσμού ζει στην Κίνα, σε ένα αναμορφωτικό χάρτη η Κίνα θα έχει μέγεθος, που θα ισοδυναμεί με το ένα έκτο της συνολικής χρωματισμένης περιοχής. Μία ιδιαίτερη ομάδα χαρτών έχουμε, όταν ένα ζευγάρι χαρτών δείχνει σε απόλυτους αριθμούς στοιχεία εισαγωγών και εξαγωγών συγκεκριμένου βασικού προϊόντος (στην περίπτωσή μας ρούχα). Οι χάρτες δείχνουν, όμως, μόνο το μέγεθος των χωρών με βάση τις καθαρές εισαγωγές ή εξαγωγές. Αυτό σημαίνει ότι μόνο οι χώρες που οι εισαγωγές υπερέρχουν των εξαγωγών και το αντίθετο θα φαίνονται. Αυτό μπορεί να μας οδηγήσει στο να υποτιμήσουμε, για παράδειγμα, τη σημασία χωρών, όπου και τα δύο χαρακτηριστικά είναι υψηλά.

Πηγή:

Čerba, Otakar (2006): Anamorfované mapy. Přednáška, Západočeská univerzita. [online]
 Διαθέσιμο στο: http://gis.zcu.cz/studium/tka/Slides/anamorfované_mapy.pdf. (quoted September 9, 2011).

Κουτί πληροφοριών 2

Κλωστοϋφαντουργία

Η κλωστοϋφαντουργία έχει μακρά παράδοση στις ανεπτυγμένες χώρες. Παρόλα αυτά, τον 20ο αιώνα, από τη δεκαετία του 1970, μπορούμε να δούμε μεγάλης έκτασης μετακόμιση κατασκευαστών ρούχων σε χώρες, όπου το εργατικό δυναμικό είναι φθηνότερο. Τα Ευρωπαϊκά κράτη και οι ΗΠΑ ήθελαν να προστατέψουν τις αγορές τους για πολύ καιρό, πράγμα που τους οδήγησε στο να επιβάλουν υψηλούς φόρους και δασμούς στα εισαγόμενα ρούχα. Το 1974 υπογράφηκε η συμφωνία MFA (Multi Fibre Agreement) για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και ενδύματα. Στόχος της συμφωνίας ήταν να επιτευχθεί ένα σταδιακό άνοιγμα των κλειστών αγορών με τέτοιο τρόπο, ώστε οι αγορές να μην επηρεασθούν. Στην πραγματικότητα, πρόθεση ήταν να μπουν συγκεκριμένοι δασμοί στα ρούχα, που εισάγονταν στις ΗΠΑ και την Ευρώπη από αναπτυσσόμενες χώρες. Όμως το 1995 θεσπίστηκε ένα άλλο μέτρο. Προέκυψε η Συμφωνία της κλωστοϋφαντουργίας και του Ενδύματος (ATC) υπό την δικαιοδοσία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Αυτή η συμφωνία ίσχυε για 10 χρόνια, μέσα στα οποία σταδιακά χαλάρωσαν οι εμπορικοί νόμοι. Η χρονιά που ολοκληρώθηκε η συμφωνία (2005), ήταν και η χρονιά που άνοιξε τελείως η αγορά υφάσματος, γεγονός που οδήγησε στην μείωση της παραγωγής υφασμάτων στις ανεπτυγμένες χώρες και σε βαθύτερη αύξηση στην παραγωγή ενδυμάτων στις αναπτυσσόμενες χώρες, κυρίως στην Ασία. Υπάρχουν χώρες στην Νοτιο-ανατολική και Νότια Ασία, που μπορούν να προσφέρουν φθηνό εργατικό δυναμικό με υψηλό εργατικό ήθος. Από την άλλη, είναι αναμενόμενο μικρές χώρες, που εξαρτώνται πλήρως από την κλωστοϋφαντουργία, να μην μπορούν να ανταγωνιστούν, για παράδειγμα την Κίνα ή την Ινδία.

Η όλη διαδικασία κατασκευής μπορεί να χωριστεί σε επιμέρους ανεξάρτητες εργασίες. Αν και στις μέρες μας, κάποιες από αυτές γίνονται από μηχανές, οι περισσότερες απαιτούν ακριβή χειρωνακτική εργασία.

Η κλωστοϋφαντουργία και η βιομηχανία ενδύματος είναι γνωστή για το σύστημα των υπό-παραδόσεων, με βάση το οποίο η εταιρεία ρούχων στέλνει παραγγελίες στους υπό-προμηθευτές και αυτοί πραγματοποιούν πολύ συγκεκριμένες εργασίες (πχ. ράβουν τα ρούχα, τοποθετούν τα φερμουάρ, κάνουν χρωματιστά σχέδια, κτλ.). Όπως είναι φυσικό, οι εταιρείες προσπαθούν να περιορίσουν το κόστος τους στο ελάχιστο και ψάχνουν για τους φθηνότερους υπό-προμηθευτές, στους οποίους περνούν η ευθύνη και το ρίσκο της κατασκευής. Οι εταιρείες ενδυμάτων απαλλάσσονται από την ηθική ευθύνη των συνθηκών εργασίας των εργατών και μπορούν να εστιάσουν μόνο στο σχέδιο, τη διαφήμιση και το μάρκετινγκ.

Αυτό σημαίνει ότι η παραγωγή αλλάζει συχνά ανάμεσα σε μέρη με χαμηλότερο εργατικό κόστος. Από την άλλη, για τους εργάτες δεν απαιτούνται προσόντα. Οι πιο συχνά απαντώμενοι εργαζόμενοι για τα εργοστάσια ενδύματος (ή ραφτάδικα) είναι νέες γυναίκες, που στις περισσότερες περιπτώσεις δεν έχουν άλλες επιλογές από το να δεχτούν τη δουλειά. Οι μισθοί τους είναι πολύ χαμηλοί, συχνά κάτω από το όριο επιβίωσης, δουλεύουν 12- 14 ώρες την ημέρα και η επιβολή υπερωριών δεν αποτελεί εξαίρεση.

Οι συνθήκες υγιεινής στο χώρο εργασίας είναι ανησυχητικές. Οι γυναίκες συχνά κακοποιούνται σεξουαλικά και ταπεινώνονται. Δραστηριότητες συνδικαλιστικών οργανώσεων καταστέλλονται ή βγαίνουν εκτός νόμου.

Πηγές:

Hildegunn Kyvik Nordås (2004): *Discussion Paper No 5: The Global Textile and Clothing Industry post the Agreement on Textile and Clothing*. [online] Available at: http://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/discussion_papers5_e.pdf (quoted Sept. 9, 2011).

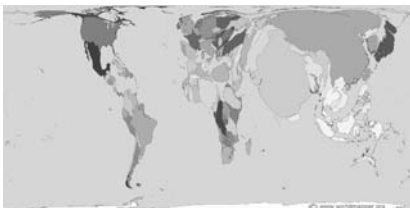
Kulhánková Tereza, Ruferová Zuzana (2009): *Šatý dělají člověka... A kdo dělá šaty? Bavlna a pracovní podmínky v textilním průmyslu*. Brno: Společnost pro Fair Trade.

Περισσότερες πληροφορίες:

Špačková, Šárka (2005): *Důsledky globalizace oděvního průmyslu pro rozvojové země a iniciativy za jejich zmírnění*. Diploma thesis. [online] Available at: www.nazemi.cz (quoted Sept. 17, 2011).

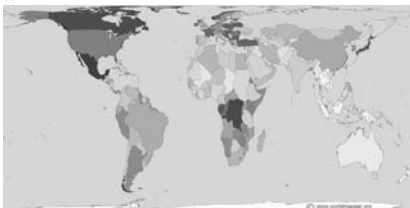
Παράρτημα 1 – χάρτες για εισήγηση της ιδέας

1.

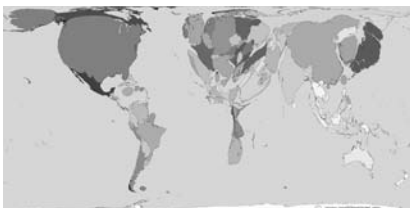

Το μέγεθος κάθε ηπείρου δείχνει την αναλογία του πληθυσμού της.

χάρτης έκτασης

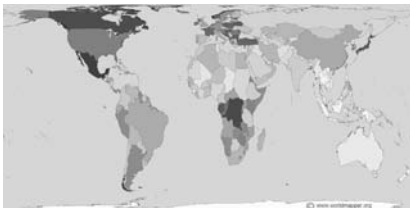

2.

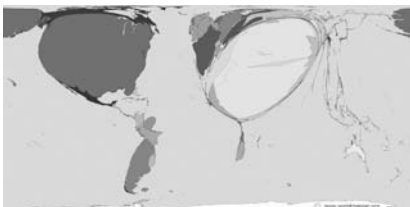

Η αναλογία παραγωγής ρύπων του διοξειδίου του άνθρακα (CO_2) ανά ήπειρο, που προξενούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου.

χάρτης έκτασης

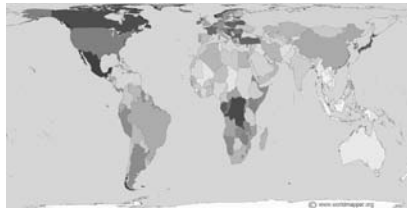

3.

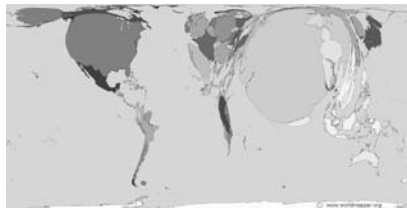

Αναλογία εδάφους και πληθυσμού που ανήκει στην θρησκεία του Ιουδαϊσμού

χάρτης έκτασης

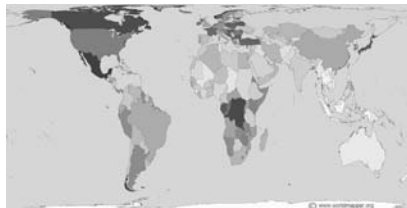

4.

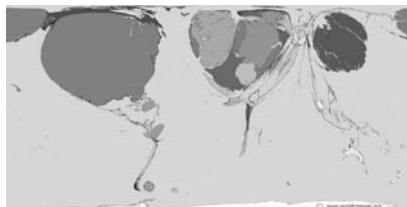

Αναλογία ηπείρου και ανθρώπων, που παρακολούθησαν ταινίες στον κινηματογράφο

χάρτης έκτασης

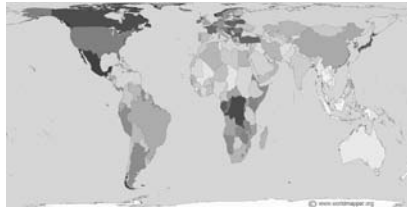

I.

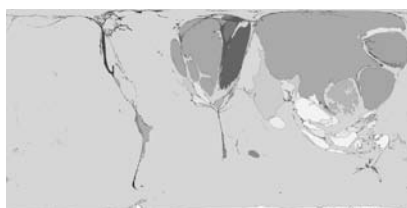

Εισαγωγές επί του Α.Ε.Π.

χάρτης έκτασης

II.

Εξαγωγές επί του Α.Ε.Π.

Παράρτημα 2 – φυλλάδια

Δραστηριότητα 1:

Τι δείχνουν οι χάρτες; Ταιριάξτε τις ιστορίες των χαρτών με τους αριθμούς των χαρτών και τις μονάδες που αντιστοιχούν

Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ:	Ο ΧΑΡΤΗΣ ΔΕΙΧΝΕΙ:	ΜΟΝΑΔΕΣ:
	Το ποσοστό της συνολικής παγκόσμιας ευημερίας της χώρας.	
	Το ποσοστό των οπαδών του Βουδισμού στη χώρα	
	Το ποσοστό στη χώρα των ανθρώπων που θα έχουν μετακομίσει από την ύπαιθρο στις πόλεις μεταξύ 2002 και 2015	
	Το ποσοστό των γυναικών που καπνίζουν στη χώρα	
	Γυναικείο αναλφαβητισμό	
	Το ποσοστό στη χώρα των θυμάτων σεισμού μεταξύ 1975 και 2000	
	Την αναλογία όλων των ψήφων στο ΔΝΤ που δίνεται στην περιοχή	
	Την αναλογία των εργαζομένων γυναικών σε βιομηχανίες της χώρας	
	Την αναλογία των εργαζομένων που ανήκουν σε εργατικά συνδικάτα	
	Το ποσοστό των ανθρώπων στη χώρα που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας	
	Το ποσοστό της χώρας του τελικού όγκου των εισαγόμενων ρούχων	
	Το ποσοστό του τελικού όγκου των εξαγόμενων ρούχων της χώρας	

Μονάδες: Δολάρια ΗΠΑ (2X), ο αριθμός των ψήφων ή η σημασία της ψήφου, ο αριθμός των ανθρώπων (7X), ο αριθμός των γυναικών, που δείχνει τη διαφορά με την οποία οι γυναικείοι αναλφαβητισμός ξεπερνά των αντρικό.

Ποιες χώρες εισάγουν περισσότερο ρουχισμό;

Γράψτε 5-6 χώρες:

.....

.....

.....

.....

Δραστηριότητα 2

Σημειώστε +, αν καταλαβαίνετε από τους χάρτες ότι το φαινόμενο αυτό είναι σημαντικό, σημειώστε -, αν νομίζετε ότι η συμμετοχή της χώρας σε αυτό το φαινόμενο είναι χαμηλή, και 0, αν νομίζετε ότι η συμμετοχή της χώρας σε αυτό το θέμα ανήκει στον παγκόσμιο μέσο όρο. (Προσοχή! Οι χώρες με μειωμένη συμμετοχή στο συγκεκριμένο φαινόμενο μπορεί να μη φαίνονται, που σημαίνει ότι περιοχές που φαίνονται σε ένα χάρτη στο μέσο όρο μπορεί να ανήκουν σε άνω του μέσου όρου συμμετοχή σε αναλογία στον κόσμο.

ΕΞΑΓΩΓΕΑΣ ΡΟΥΧΩΝ (ΧΩΡΑ)							
Ποσοστό πλούτου							
Αριθμός Βουδιστών							
Αύξηση πληθυσμού που ζουν σε αστικές περιοχές							
Γυναίκες καπνίστριες							
Γυναικείος αναλφαβητισμός							
Θύματα σεισμών							
Ποσοστό ψήφων στο ΔΝΤ							
Γυναίκες εργάτρίες σε βιομηχανίες							
Άνθρωποι σε εργατικά συνδικάτα							
Αριθμός ανθρώπων που ζουν στην απόλυτη φτώχεια							

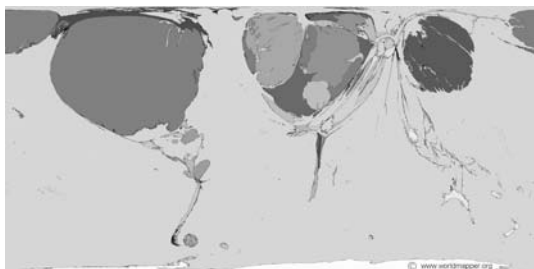
Απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις με ναι/ όχι και εξηγήστε.

- Για να ολοκληρώσουμε:**

Σκεφτείτε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των αναμορφωτικών χαρτών.

Παράρτημα 3 – 12 χάρτες

1.

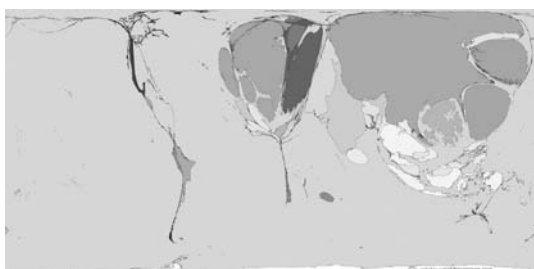

Καθαρές εισαγωγές ρούχων

Δείχνει τις εισαγωγές μείον τις εξαγωγές ρούχων σε δολάρια ΗΠΑ το 2002

www.worldmapper.org/images/largepng/84.png

2.

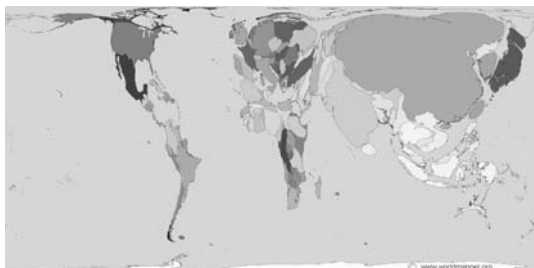

Καθαρές εξαγωγές ρούχων

Δείχνει τις εξαγωγές μείον τις εισαγωγές στα ρούχα σε δολάρια ΗΠΑ το 2002

www.worldmapper.org/images/largepng/83.png

3.

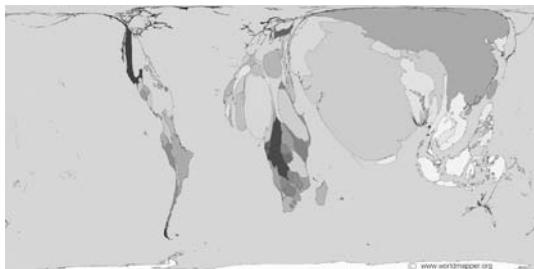

Αριθμός εργατριών στη βιομηχανία

Δείχνει τον αριθμό εργατριών στη βιομηχανία το 2002

www.worldmapper.org/images/largepng/129.png

4.

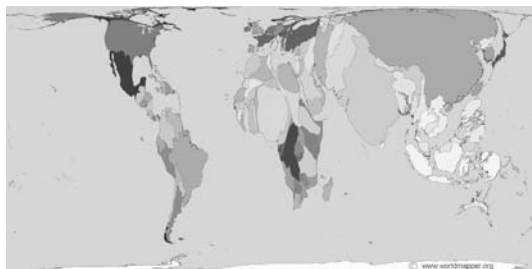

Δείχνει τον αριθμό των ανθρώπων που ζουν με 2 δολάρια ΗΠΑ ή και λιγότερο την ημέρα

Δείχνει τον αριθμό των ανθρώπων, που ζουν με 2 δολάρια ΗΠΑ ή και λιγότερο την ημέρα από το 1990 μέχρι το 2002.

www.worldmapper.org/images/largepng/180.png

5.

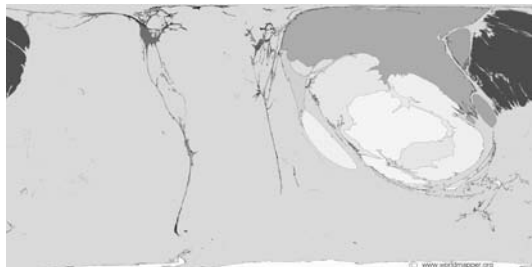

Αύξηση πληθυσμού αστικών περιοχών

Δείχνει τον αριθμό των ανθρώπων, που θα πρέπει να μετακομίσουν στις πόλεις και τα μεγάλα αστικά κέντρα από το 2002-2015.

www.worldmapper.org/images/largepng/190.png

6.

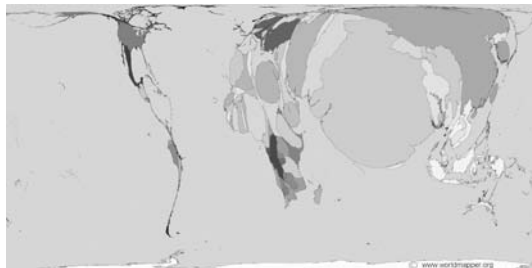

Ο αριθμός των οπαδών κάποιων αιρέσεων του Βουδισμού

Η περιοχή δείχνει το ποσοστό του συνολικού αριθμού των Βουδιστών, που ζουν εκεί.

www.worldmapper.org/display_extra.php?selected=568

7.

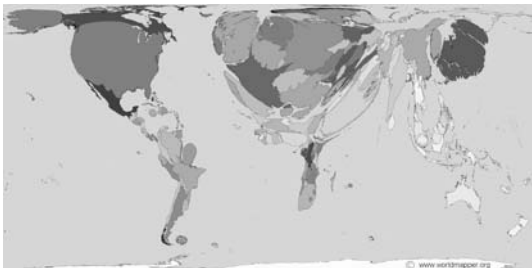

Γυναικείος αναλφαριθμητισμός

Οι χώρες που φαίνονται είναι μόνο αυτές, που ο γυναικείος αναλφαριθμητισμός ξεπερνά τον αντρικό.

www.worldmapper.org/display.php?selected=198

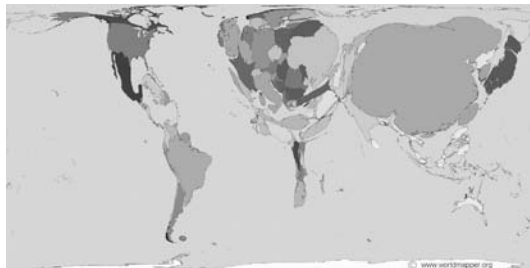
8.

Ο αριθμός των ψήφων στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο(ΔΝΤ)

Η περιοχή αντιστοιχεί στις ψήφους του ΔΝΤ που παρέχονταν στην περιοχή το 2006.
www.worldmapper.org/display.php?selected=365

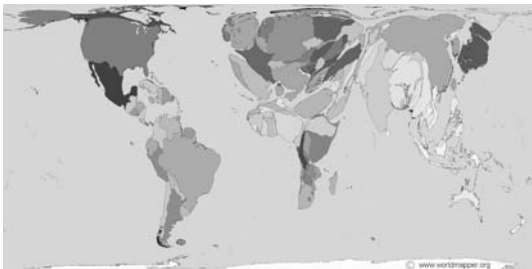
11.

Άτομα σε εργατικά συνδικάτα

Ο χάρτης δείχνει την αναλογία των ανθρώπων που ανήκουν σε εργατικά συνδικάτα στη δεδομένη περιοχή.
www.worldmapper.org/display.php?selected=357

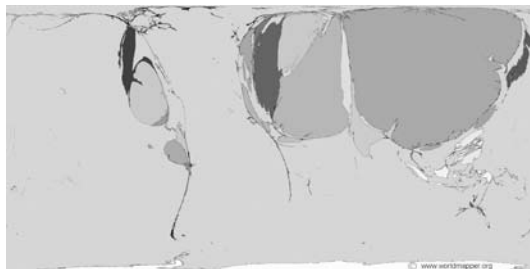
9.

Γυναίκες καπνίστριες

Η περιοχή δείχνει το ποσοστό των γυναικών που σχετίζεται με τον συνολικό αριθμό καπνιστριών.
www.worldmapper.org/display.php?selected=241

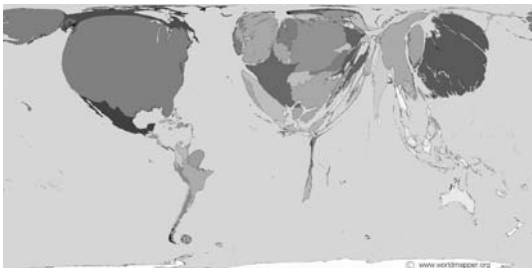
12.

Θύματα σεισμών

Ο χάρτης δείχνει το ποσοστό των θυμάτων σεισμών στη δεδομένη περιοχή ανάμεσα σε 1975- 2000.
www.worldmapper.org/display.php?selected=247

10.

ΑΕΠ κατά αναλογία σε μονάδες αγοραστικής δύναμης

www.worldmapper.org/images/largepng/169.png

Παράρτημα 4

Ο πίνακας δείχνει τα επίπεδα των ακαθάριστων εισαγωγών και εξαγωγών ρούχων

ΧΩΡΑ	ΜΑΛΑΙΣΙΑ	ΜΕΞΙΚΟ	ΜΑΡΟΚΟ
Εξαγωγές ρούχων το 1990	1315	578	722
Εξαγωγές ρούχων 2000	2257	8631	2401
Εισαγωγές ρούχων το 1990	76	573	8
Εισαγωγές ρούχων το 2000	148	3602	232

Τα νούμερα είναι σε δολάρια ΗΠΑ. Πηγή: WTO

Η ελευθερία του συνέρχεσθαι και το δικαίωμα για συλλογικές διαπραγματεύσεις

Θεωρητικά το Κινέζικο σύνταγμα εγγυάται σε όλους τους Κινέζους πολίτες το δικαίωμα την ελευθερία άσκησης του συνεταιρίζεσθαι, του συνέρχεσθαι και το δικαίωμα στις διαδηλώσεις. Στην Κίνα, οι επίσημες οργανώσεις μπορούν να ενωθούν μόνο σε ένα συνεταιρισμό, που ονομάζεται All-China Federation of Trade Unions (ACFTU). Το να ιδρύσει κάποιος ένα άλλο ανεξάρτητο συνδικάτο είναι παράνομο. Οι περισσότεροι εργαζόμενοι δεν ενδιαφέρονται για τα δικαιώματα και οι διοικήσεις των εργοστασίων τείνουν να απαγορεύουν τη δημιουργία συνδικάτων. «Ακόμα κι αν θέλαμε να κάνουμε απεργία, δε θα μπορούσαμε. Οι περισσότεροι εργάτες εδώ είναι μεγάλοι σε ηλικία. Φοβούνται ότι θα απολυθούν και δεν θα μπορούν να βρουν δουλειά», λέει ο Xin Wei Toy Factory in Dongguan.

«Πιστεύεις, αλήθεια, στα εργατικά συνδικάτα; Κανείς εδώ δεν πιστεύει. Όταν οι εργαζόμενοι έχουν κάποιο πρόβλημα, κανείς δεν κάνει κάτι γι' αυτό. Ο υπουργός εργασίας δεν ενδιαφέρεται. Για ποιο λόγο υπάρχουν τα εργατικά συνδικάτα; Σε κάποιες περιοχές η διοίκηση του εργοστασίου και τα εργατικά συνδικάτα συνδέονται μεταξύ τους. Τα συνδικάτα, που ακούς και βλέπεις στις ειδήσεις, είναι απάτη», λέει ένας εργάτης στο Dawei Chengji Factory in Dongguan.

Πηγές:

1 China Labor Watch (2007): Investigations on Toy Suppliers In China; Workers are still suffering. [online] Available at: <http://www.chinalaborwatch.org/EightToy%20820071%20Final%20edit1.pdf> (quoted March 12, 2009).

2 National Labor Committee: Disney Holiday Toys. Made under Abusive and Illegal Sweatshop Conditions in China at the Dawei Chengji Factory. [online] Available at: www.nlcnet.org/article.php?id=610#Dawei (quoted Nov. 14, 2009).

Leung, Perry – Chan, Debby (2009): Víte, s čím si hrajete? Pracovní podmínky při výrobě hraček. Brno: Společnost pro Fair Trade

Πίνακας χωρών με βάση τις καθαρές εξαγωγές ρούχων ανά κάτοικο

ΣΕΙΡΑ	ΧΩΡΑ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (USD)	ΣΕΙΡΑ	ΧΩΡΑ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ (USD)
1	Νιούε	3102	113	Παραγουάη	1,35
2	Ανδόρα	2071	114	Τανζανία	1,22
3	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	532	115	Αζερμπαϊτζάν	1,17
4	Ελβετία	435	116	Μπουρούντι	0,98
5	Νορβηγία	410	117	Νιγηρία	0,87
6	Ισλανδία	365	118	Ζάμπια	0,68
7	Γροιλανδία	359	119	Λιβερία	0,6
8	Κύπρος	346	120	Κομόρες	0,59
9	Ιρλανδία	318	121	Ιράν	0,56
10	Ηνωμένο Βασίλειο	279	122	Μοζαμβίκη	0,41

Πηγή: UNCTAD, όπως αναφέρεται στη βάση δεδομένων του Worldmapper.

ΜΑΝΤΕΨΕ ΤΗ ΧΩΡΑ

ΕΜΠΝΕΥΣΜΕΝΟ ΑΠΟ ΜΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ
RISC – ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΕΝΤΡΟ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

Σκοπός:	Οι μαθητές μαθαίνουν πώς η επιλογή πληροφοριών διαμορφώνει την αντίληψή τους για διαφορετικές χώρες. Οι μαθητές καταλαβαίνουν τον αντίκτυπο στερεοτυπικών ιδεών στις σχέσεις μας με άλλες χώρες ή ανθρώπους.
Θεματικός άξονας:	Κριτική σκέψη σε Ευρωπαϊκό και Παγκόσμιο επίπεδο, Εκπαίδευση των Μέσων.
Μάθημα:	Γεωγραφία
Ηλικία:	14+
Διάρκεια:	45 λεπτά
Αριθμός μαθητών:	5–25
Εκπαιδευτικά βοηθήματα και υλικά:	Παγκόσμιος χάρτης (Peters χάρτης –αν είναι δυνατό) ή απλός και Peters χάρτες Τρίποδο ή ένα μεγάλο κομμάτι χαρτιού μαρκαδόρος ενημερωτικά δελτία (<i>Παράρτημα 1</i>) επιπλέον πληροφορίες για δασκάλους (<i>Κουτί πληροφοριών</i>) πολύχρωμα αυτοκόλλητα ("post-it") περίγραμμα ενός χάρτη της Ινδίας σε χαρτί A4, περίγραμμα του χάρτη των ΗΠΑ σε χαρτί A4 (<i>Παράρτημα 2</i>)

ΠΩΣ ΝΑ ΠΡΟΧΩΡΗΣΩ

- Ζητήστε από τους μαθητές να σας πουν διαισθητικά ποια χώρα είναι πιο ενδιαφέρουσα γι' αυτούς και επιθυμητή και γιατί. Ποια χώρα θα ήθελαν να επισκεφθούν και γιατί; Γράψτε τις απαντήσεις της ομάδας σε δυο στήλες – αγαπημένες χώρες + λόγος, μη αγαπημένες χώρες + λόγος. Θα επανέλθετε σε αυτές τις πληροφορίες στο τέλος του μαθήματος.
- Ζητήστε από τους μαθητές να σχηματίσουν ζευγάρια, για να μοιραστούν και να συζητήσουν τις ιδέες τους. Κάθε μαθητής ή ζευγάρι από μαθητές θα γράψει σε αυτοκόλλητα μια αγαπημένη και μια μη δημοφιλή χώρα συμπεριλαμβάνοντας τους λόγους. Τα αυτοκόλλητα θα τα τοποθετήσει στο χάρτη ή στις στήλες του πίνακα/τριπόδου.
- Εάν έχετε τον χάρτη Peters, τοποθετήστε τον στη μέση του κύκλου των μαθητών μαζί με ένα απλό χάρτη. Ζητήστε από τους μαθητές να συγκρίνουν τους χάρτες και να βρουν διαφορές ανάμεσά τους. Μη σχολιάσετε τις διαφορές, αλλά αφήστε τους μαθητές να σκεφτούν ιδέες, διαφορές, θεωρίες...
- Δώστε στους μαθητές τα ενημερωτικά δελτία (*Παράρτημα 1*), ώστε ο καθένας να έχει τουλάχιστον ένα (ανάλογα με τον αριθμό των μαθητών).
- Πείτε στους μαθητές ότι κάθε ενημερωτικό δελτίο αντιπροσωπεύει ένα αληθινό γεγονός για μια συγκεκριμένη χώρα. Ζητήστε τους να σκεφτούν για ποια χώρα πρόκειται και τους λόγους της απόφασής τους. Έχουν 5 λεπτά να ανταλλάξουν απόψεις με τους συμμαθητές τους και να συμφωνήσουν σε μια πιθανή σωστή απάντηση. Μπορούν να περπατούν ελεύθερα μέσα στην τάξη και να συζητούν τις απόψεις τους.
- Έπειτα ανακοινώστε ότι, για να διευκολύνετε τις δραστηριότητες, θα αποκαλύψετε ότι όλα τα δεδομένα σχετίζονται με μόνο δυο χώρες, τις ΗΠΑ και την Ινδία. Τώρα η δραστηριότητα αφορά στο να μαντέψουν μεμονωμένα ποια χώρα υπονοείται με την αντίστοιχη δήλωση και να τοποθετήσουν την κάρτα πάνω στην αντίστοιχη χώρα στο χάρτη.

- Τοποθετήστε τους δυο χάρτες, των ΗΠΑ και της Ινδίας, σε δυο γωνίες στην αίθουσα (**Παράρτημα 2**). Ζητήστε από τους μαθητές να σταθούν κοντά στον ένα ή στον άλλο χάρτη ανάλογα με τη χώρα στην οποία ανήκει η δήλωσή, που κρατούν. Τότε κάθε μαθητής διαβάζει δυνατά τη δήλωσή και σχηματίζει μια πρόταση σα να είναι δική του χώρα. (π.χ Η χώρα μου- η Ινδία- έχει τη μεγαλύτερη παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών...) Οι άλλοι μπορούν να συνεισφέρουν με τις απόψεις τους και να προσπαθήσουν να ανακατευθύνουν το συγκεκριμένο μαθητή, εάν θεωρούν ότι έχει μαντέψει λάθος χώρα. Δεν είναι ωστόσο ώρα για μακροσκελείς συζητήσεις. Είναι σημαντικό όλοι οι μαθητές να ακούσουν προσεκτικά όλα τα δεδομένα, που διαβάζονται δυνατά.
- Όταν όλοι οι μαθητές σταθούν κοντά σε ένα από τους δυο χάρτες με βάση την άποψή τους στο πόσο συναφής είναι η δήλωσή τους με μια από τις δυο χώρες, ρωτήστε δυο ή τρεις αντιπροσώπους από κάθε χώρα για τα συναισθήματά τους, όταν ακούουν τις πληροφορίες από τα ενημερωτικά δελτία. Είστε υπερήφανοι για τη χώρα σας; Ποια είναι τα συναισθήματά σας, ενώ κάθεστε εκεί;
- Σταδιακά πηγαίνετε από το ένα γεγονός στο άλλο, διαβάστε το δυνατά και πείτε τη σωστή απάντηση. Μπορείτε επίσης να παρέχετε στους μαθητές επιπλέον υλικό (θα το βρείτε στο **κουτί πληροφοριών**).
- Αναρωτηθείτε μαζί με τους μαθητές για τις ακόλουθες ερωτήσεις:
 - Τι συμβαίνει; Τι σας εξέπληξε;
 - Σε τι βασίζομενοι υποθέσατε τη σωστή απάντηση; Μπορούμε να βρούμε κάποια κοινή θέση πάνω στην οποία βασιστήκατε, για να αξιολογήσετε αυτές τις δυο χώρες;
 - Πώς σχηματίζεται η άποψή μας για μια χώρα; Για παράδειγμα της Ινδίας ή των ΗΠΑ;
 - Με ποια στοιχεία επιλέχθηκαν τα δεδομένα για τις επιμέρους χώρες; Όλα τα στοιχεία είναι αληθινά, αλλά σκόπιμα τα γεγονότα που επιλέχθηκαν δεν συζητούνται συχνά και προκαλούν επομένως έκπληξη. Με αυτό αναφερόμαστε σε δεδομένα, που δεν παρουσιάζονται συχνά στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.
 - Ποιο στοιχείο χρησιμοποιείται δημοσίως για την ενημέρωση σχετικά με συγκεκριμένες χώρες; Γιατί συμβαίνει αυτό; Γιατί για ορισμένες χώρες ενημερωνόμαστε επιλεκτικά;
 - Μπορείτε να σκεφτείτε κάποιο παρόμοιο παράδειγμα επιλεκτικής ενημέρωσης, στο οποίο είμαστε εκτεθειμένοι και τις επιπτώσεις των απόψεών μας;
- Ποια επιρροή μπορεί να έχει η αντίληψη του κόσμου στην απεικόνισή του; Σε αυτό το σημείο πηγαίνετε πίσω στις διαφορές ανάμεσα στους δυο αντιπροσώπους του κόσμου. Επικεντρωθείτε κυρίως στις διαφορές ανάμεσα στο μέγεθος των κρατών και την τοποθεσία Βορρά και Νότου.
- Τώρα πηγαίνετε πίσω στο αρχικό σημείο της δραστηριότητας και στις χώρες, που ανέφεραν οι μαθητές ως αγαπημένες και λιγότερο δημοφιλείς. Ποιες χώρες σημείωσαν στην αρχή ως μάλλον ενδιαφέρουσες και ποιες ως λιγότερο ενδιαφέρουσες; Σε τι βασίστηκαν για να πάρουν τις αποφάσεις τους; Από πού βρήκαμε τους λόγους μας, τις εντυπώσεις και τις πληροφορίες; Πόσες από αυτές τις απόψεις βασίζονται σε άμεσα προσωπικές εμπειρίες; Υπήρχαν επίσης διαφορετικές απόψεις για μια δεδομένη χώρα; Τι θα μπορούσε να είναι ενδιαφέρον για τις χώρες, που είχαν αρχικά τοποθετηθεί στη στήλη των 'ανεπιθύμητων'; Ποια είναι η ομοιότητα στις αντιλήψεις μας για άλλες χώρες και άλλους ανθρώπους;

Συμβουλή

Διαδικό δέντρο

- Μια κατάλληλη δραστηριότητα που ακολουθεί είναι το "δυναμικό δέντρο." Οι μαθητές αναλύουν την επιρροή που έχουν τα στερεότυπα των χωρών πάνω στη συμπεριφορά μας για παγκόσμια ζητήματα
- Πείτε στους μαθητές ότι τώρα πρόκειται να αναλύσουν τους λόγους και τις συνέπειες των στερεοτυπικών ιδεών για τις χώρες, με μια τεχνική που αναφέρεται ως 'δυναμικό δέντρο'. Σχεδιάστε ένα μεγάλο δέντρο στον πίνακα και γράψτε το πρόβλημα στη βάση του δέντρου: Στερεότυπα για τις χώρες. Οι ρίζες του δέντρου αντιπροσωπεύουν τους λόγους και τις αιτίες του ζητήματος, τα κλαδιά είναι οι συνέπειες και ο αντίκτυπος (είτε θετικός είτε αρνητικός) και οι καρποί αντιπροσωπεύουν τις πιθανές λύσεις των λόγων και αιτίων.
- Μπορείτε να εμπνεύσετε την εργασία τους με τις ακόλουθες ερωτήσεις:
 - Πώς, κατά την άποψή σας, η ιστορία διαμόρφωσε τις σημερινές μας αντιλήψεις;
 - Ποιες θα μπορούσαν να είναι οι επιπτώσεις των στερεοτυπικών μας θέσεων για την οικονομία μιας συγκεκριμένης χώρας;
 - Πώς η εικόνα μιας χώρας διαμορφώνει τις σχέσεις μας με τους ανθρώπους που προέρχονται από αυτή;
 - Πώς η αντίληψη μιας χώρας επηρεάζει τους κατοίκους της;
 - Πώς μπορούν αυτές οι αντιλήψεις να επηρεάσουν τη μορφή της αναπτυξιακής συνεργασίας; κ.ο.κ..

Άσκηση

Μπορείτε να αναθέσετε στους μαθητές μια εργασία για το σπίτι: να βρουν ένα θετικό στοιχείο και ένα γεγονός που τους εκπλήσσει για μια χώρα, που θεωρούν ως τη λιγότερο ενδιαφέρουσα και ένα γεγονός που τους εκπλήσσει για μια χώρα, που θεωρούσαν αγαπημένη τους από την αρχή. Στο επόμενο μάθημα, η ομάδα θα προσπαθήσει να ανακαλύψει ποια χώρα είναι.

Κουτί πληροφοριών

1. ΙΝΔΙΑ

Με πάνω από 60 εκατομμύρια πελάτες η αγορά της καλωδιακής τηλεόρασης σε αυτή τη χώρα είναι μια από τις μεγαλύτερες του κόσμου.

BBC (2011): "Προφίλ της Ινδίας". *BBC News South Asia*. [online] Διαθέσιμο από: http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/south_asia/country_profiles/1154019.stm (cit. 16. 9. 2011).

2. ΙΝΔΙΑ

Η παραγωγή ταινιών αυτής της χώρας είναι η μεγαλύτερη στον κόσμο. Κάθε χρόνο παράγονται εδώ πάνω από 850 ταινίες.

Η Ινδική παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών είναι η μεγαλύτερη παγκοσμίως σε όρους αριθμού παραγόμενων ταινιών και πωληθέντων κινηματογραφικών εισιτηρίων.

www.filmcollection2006.com

http://en.wikipedia.org/wiki/Film_industry#India

3. ΙΝΔΙΑ

Αυτή η χώρα είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός γάλακτος στον κόσμο.

Το 1998, η Ινδία ξεπέρασε τις ΗΠΑ και έγινε η πρώτη χώρα παγκοσμίως στην παραγωγή γάλακτος, με την παραγωγή να ξεπερνά τους 78 εκατομμύρια τόνους.

http://www.indiadairy.com/ind_world_number_one_milk_producer.html (cit. 16. 9. 2011)

4. ΙΝΔΙΑ

Αυτή η χώρα είναι η μεγαλύτερη δημοκρατία στον κόσμο και η δεύτερη πολυπληθέστερη χώρα.

Η πολυπληθέστερη χώρα είναι η Κίνα. Οι ΗΠΑ κατατάσσονται τρίτες.

BBC (2011): "Προφίλ της Ινδίας". *BBC News South Asia*. [online] Διαθέσιμο από: http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/south_asia/country_profiles/1154019.stm (cit. 16. 9. 2011).

5. ΙΝΔΙΑ

Το 2006, οι τουρίστες από αυτή τη χώρα ξόδεψαν 139 εκατομμύρια λίρες στο Λονδίνο, ξεπερνώντας ακόμα και τους Ιάπωνες τουρίστες.

Με περίπου 500.000 ανθρώπους, οι Ινδοί αποτελούν τη μεγαλύτερη εθνική μειονότητα του Λονδίνου. Πολλά από τα μέλη των οικογενειών τους ή άλλοι Ινδοί τουρίστες έρχονται κάθε χρόνο στην πόλη.

The Economic Times (2007): "Indian tourists spend more than Japanese." [online] Διαθέσιμο από: <http://www.hindustantimes.com/Indian-tourists-spend-more-than-Japanese/Article1-220973.aspx> (cit. 16. 9. 2011).

6. ΙΝΔΙΑ

Αυτή η χώρα έχει το μεγαλύτερο αριθμό ταχυδρομείων στον κόσμο.

Υπάρχουν 154.919 ταχυδρομεία στην Ινδία, ενώ οι ΗΠΑ έχουν μόνο 38.123, αν και η επιφάνεια των ΗΠΑ είναι διπλάσια από της Ινδίας.

www.mapsofworld.com/world-top-ten/countries-with-most-post-office.html (cit. 16. 9. 2011)

7. ΙΝΔΙΑ

Πάνω από 80 Wikipedia δικτυακοί τόποι έχουν αφιερωθεί στο διαστημικό πρόγραμμα αυτής της χώρας.

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Indian_space_program (cit. 16. 9. 2011)

8. ΙΝΔΙΑ

Αυτή η χώρα έχει το μεγαλύτερο σιδηροδρομικό δίκτυο στον κόσμο. Η σιδηροδρομική εταιρεία αυτής της χώρας είναι ο μεγαλύτερος εργοδότης παγκοσμίως.

Οι Ινδικοί σιδηρόδρομοι έχουν πάνω από 64.215 χιλιόμετρα σιδηροδρομικών γραμμών και 7.083 σταθμούς. Αυτή η χώρα έχει το τέταρτο μεγαλύτερο σιδηροδρομικό δίκτυο μετά τις ΗΠΑ, τη Ρωσία και την Κίνα. Το σιδηροδρομικό δίκτυο της Ινδίας διασχίζει την υποήπειρο και μεταφέρει πάνω από 25 εκατομμύρια επιβάτες και 2,5 εκατομμύρια τόνους εμπορεύματος κάθε μέρα. Αυτή η εταιρεία είναι μια από τις μεγαλύτερες παγκοσμίως με πάνω από 1,6 εκατομμύρια εργαζομένους. Εάν πολλαπλασιάσουμε τον αριθμό των επιβατών

με τον αριθμό των διανυθέντων χιλιομέτρων, τότε αυτή η χώρα έχει το μεγαλύτερο σιδηροδρομικό δίκτυο στον κόσμο.

http://en.wikipedia.org/wiki/Indian_Railways (cit. 16. 9. 2011)

9. ΙΝΔΙΑ

Η οικονομία αυτής της χώρας είναι η πέμπτη μεγαλύτερη ταχέως αναπτυσσόμενη οικονομία στον κόσμο.

Ενώ η Ινδία σημείωσε αύξηση του ΑΕΠ κατά 9.7 %, το ΑΕΠ των ΗΠΑ αυξήθηκε κατά μόνο 2,9%.

Η Παγκόσμια Τράπεζα: Οι δείκτες παγκόσμιας ανάπτυξης (2010). [online] Διαθέσιμο από <http://data.worldbank.org>. (cit. 17. 9. 2011)

10. ΙΝΔΙΑ

Αυτή η χώρα έχει 20 πυρηνικούς αντιδραστήρες σε λειτουργία και άλλους 3 υπό κατασκευή.

Περιορισμένη Ινδική Επιχείρηση Πυρηνικής Ενέργειας. [online] Διαθέσιμο από: www.npcil.nic.in (cit. 17. 9. 2011).

11. ΗΠΑ

Το 2006, ο ένας στους 136 κατοίκους βρισκόταν στη φυλακή, ενώ για το 62% αυτών των τροφίμων δεν υπήρχε κατηγορία για κάποιο έγκλημα.

Sogling, Paul (2006): *Waxing America*. [online] Διαθέσιμο από: www.waxingamerica.com/2006/05/the_growing_pri.html (cit. 16. 9. 2011).

12. ΗΠΑ

Αυτή η χώρα είναι μια από τις δυο χώρες μέλη των Ηνωμένων Εθνών που δεν έχουν επικυρώσει τη Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Η δεύτερη χώρα είναι η Σομαλία.

Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε τη Συνθήκη για τα Δικαιώματα του Παιδιού και οδηγήθηκε στην επικύρωσή της στις 20 Νοεμβρίου 1989 (30ή επέτειο για τη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού). Ξεκίνησε να εφαρμόζεται στις 2 Σεπτεμβρίου 1990 ύστερα από την επικύρωση από τον απαιτούμενο αριθμό εθνών. Μέχρι το Νοέμβριο του 2009, είχε επικυρωθεί από 194 χώρες, όλες δηλαδή τις χώρες μέλη των Ηνωμένων Εθνών, εκτός από τη Σομαλία και τις ΗΠΑ. Η επικύρωση είναι μια δεσμευτική συμφωνία της εγκυρότητας ενός ιδιαίτερα σημαντικού εγγράφου, συνήθως μιας διεθνούς συμφωνίας, την οποία έχει διαπραγματευθεί ένας αντιπρόσωπος σε ευρεία κλίμακα. Παρόλο που οι ΗΠΑ υπέγραψαν τη Συνθήκη το 1995, δεν την επικύρωσαν, που σημαίνει ότι δεν μπορεί να τεθεί σε ισχύ και επομένως δεν είναι δεσμευτική.

http://en.wikipedia.org/wiki/Convention_on_the_Rights_of_the_Child (cit. 16. 9. 2011)

13. ΗΠΑ

Μέχρι την τροποποίηση του νόμου την 1η Μαρτίου 2005, αυτή η χώρα ήταν η μόνη στον κόσμο, που επέτρεπε την εκτέλεση παιδιών κάτω των 18 ετών.

Το Ανώτατο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών κατάργησε τη θανατική ποινή για οφειλότες κάτω από την ηλικία των 16 ετών το 1988 και για οφειλότες κάτω από την ηλικία των 18 το 2005. Επιπλέον, μόνο το 2002 το Ανώτατο Δικαστήριο κατέστησε μη συνταγματική την εκτέλεση ατόμων με ψυχικές διαταραχές.

Με 46 ανθρώπους να έχουν εκτελεστεί το 2010, οι ΗΠΑ κατατάσσονται στην πέμπτη θέση σε αριθμό εκτελέσεων μετά την Κίνα, το Ιράν, τη Βόρεια Κορέα και την Υεμένη.

http://en.wikipedia.org/wiki/Capital_punishment (cit. 16. 9. 2011)

14. ΗΠΑ

Η Κούβα είναι μια από τις 45 χώρες που έχει χαμηλότερη παιδική θνησιμότητα από αυτή τη χώρα. (Σύμφωνα με τα δεδομένα του 2009).

http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_infant_mortality_rate (cit. 16. 9. 2011)

15. ΗΠΑ

Αυτή η χώρα είναι μία από τις λιγοστές που δεν έχει επικυρώσει τη συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διάκρισης εις βάρος των Γυναικών.

Η Συνθήκη για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διάκρισης εις βάρος των Γυναικών, μια πρωτοποριακή διεθνής συμφωνία που προστατεύει τα δικαιώματα των γυναικών, επικυρώθηκε από 186 από 192 χώρες μέλη των Ηνωμένων Εθνών. Οι ΗΠΑ παραμένουν η μόνη ανεπτυγμένη δημοκρατική χώρα, που δεν έχει ακόμα επικυρώσει αυτή τη Συνθήκη και είναι ανάμεσα στις χώρες, όπως η Σομαλία ή το Σουδάν, όπου η καταπάτηση των γυναικείων δικαιωμάτων δεν είναι ασυνήθιστη.

UN Association of USA, <http://www.unausa.org/Page.aspx?pid=1921> (cit. 16. 9. 2011)

16. ΗΠΑ

Πάνω από το 21 % των κατοίκων αυτής της χώρας δεν έχουν κανένα είδος ιατρικής περίθαλψης στην παραγωγική τους ηλικία.

Το 2009 46,3 εκατομμύρια ενήλικες Αμερικανοί δεν είχαν καμία μορφή ασφάλειας ζωής.

Reinberg, Steven (2010): "Ο αριθμός των ανασφάλιστων αυξήθηκε κατά 3 εκατομμύρια περίπου το 2009." *USA Today*. [online] Διαθέσιμο από http://www.usatoday.com/news/health/2010-06-20-uninsured-reform_N.htm (cit. 16. 9. 2011)

17. ΗΠΑ

Το 5% έως 10% αυτών που καταδικάστηκαν σε θάνατο σε αυτή τη χώρα είχαν διαγνωστεί με σοβαρές ψυχικές διαταραχές.

Εστίαση στη θανατική ποινή, <http://www.deathpenalty.org/article.php?id=53> (παράθ. 15. 9. 2011)

18. ΗΠΑ

Αυτή η χώρα κατατάσσεται στην 37η θέση στο σχετικό χρέος των κυβερνήσεων.

Το εθνικό χρέος (από τον προϋπολογισμό) των ΗΠΑ στις 9 Σεπτεμβρίου 2011 άγγιξε τα 14,71 τρισεκατομμύρια δολάρια, που αντιστοιχεί στο 98 % του ΑΕΠ τους. Η πρώτη είναι η Ιαπωνία με πάνω από 225 %. Άλλες χώρες στη λίστα των μεγαλύτερων οφειλετών είναι για παράδειγμα ο Λίβανος, η Τζαμάικα, η Ελλάδα, η Ιταλία, το Βέλγιο, η Σιγκαπούρη και η Ιρλανδία. Η Ινδία κατατάσσεται 45η.

http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_public_debt (cit. 15. 9. 2011)

http://en.wikipedia.org/wiki/United_States_public_debt (cit. 15. 9. 2011)

19. ΗΠΑ

1 στους 300 ανθρώπους σε αυτή τη χώρα έχει προσβληθεί από τον ιό HIV, ενώ πάνω από μισό εκατομμύριο άνθρωποι είναι μέχρι τώρα νεκροί από AIDS.

Το Αμερικανικό Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων εκτιμά ότι μέχρι το τέλος του 2008 υπήρχαν 682.668 άνθρωποι, που διαγνώστηκαν με τον ιό HIV και ζουν σε 40 πολιτείες και 5 επικράτειες των ΗΠΑ. Ο συνολικός ωστόσο αριθμός των ανθρώπων που ζουν με αυτή τη διάγνωση στις ΗΠΑ εκτιμάται ότι είναι πάνω από ένα εκατομμύριο. Η Ινδία ανήκει στις μεγαλύτερες και πιο δημοφιλείς χώρες παγκοσμίως με πάνω από ένα δισεκατομμύριο κατοίκους. Από αυτό τον αριθμό, περίπου 2,4 εκατομμύρια άνθρωποι διαγνώστηκαν με τον ιό HIV. Εάν λάβουμε υπόψη το συνολικό αριθμό του πληθυσμού στην Ινδία, το ποσοστό των ανθρώπων που μολύνθηκε από τον ιό του HIV στην Ινδία είναι πολύ χαμηλότερο από αυτό στις ΗΠΑ.

<http://www.avert.org/usa-statistics.htm> (cit. 15. 9. 2011)

<http://www.avert.org/aidsindia.htm> (cit. 15. 9. 2011)

20. ΗΠΑ

Σε αυτή τη χώρα πολλές πολιτείες επιτρέπουν τη σωματική τιμωρία στους μαθητές. Τους ανυπάκουους μαθητές τους χτυπούν με ένα ξύλινο εργαλείο στο πίσω μέρος του σώματός τους.

Βασιζόμενοι στις εκτιμήσεις του Ομοσπονδιακού Ινστιτούτου Εκπαίδευσης για το 2006/2007, περίπου 223.000 πράξεις σωματικής τιμωρίας πραγματοποιήθηκαν στα αμερικανικά σχολεία. Στην Ινδία, η σωματική τιμωρία είναι αυστηρώς απαγορευμένη στα σχολεία.

Παγκόσμια Έρευνα Σωματικής Τιμωρίας, www.corpun.com/counuss.htm (cit. 15. 9. 2011)

Παράρτημα 1

1. Με πάνω από 60 εκατομμύρια πελάτες, η αγορά της καλωδιακής τηλεόρασης σε αυτή τη χώρα είναι μια από τις μεγαλύτερες του κόσμου.

2. Η παραγωγή ταινιών για τον κινηματογράφο είναι στη χώρα αυτή η μεγαλύτερη στον κόσμο. Κάθε χρόνο, πάνω από 850 ταινίες παράγονται εδώ.

3. Αυτή η χώρα είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός γάλακτος στον κόσμο.

4. Αυτή η χώρα είναι η μεγαλύτερη δημοκρατία στον κόσμο και η δεύτερη πολυπληθέστερη χώρα.

5. Το 2006, οι τουρίστες αυτής της χώρας ξόδεψαν 139 εκατομμύρια λίρες στο Λονδίνο, ξεπερνώντας ακόμα και τους Ιάπωνες τουρίστες.

6. Αυτή η χώρα έχει το μεγαλύτερο αριθμό ταχυδρομείων στον κόσμο.

7. Πάνω από 80 Wikipedia δικτυακοί τόποι έχουν αφιερωθεί στο διαστημικό πρόγραμμα αυτής της χώρας.

8. Αυτή η χώρα έχει το μεγαλύτερο σιδηροδρομικό δίκτυο στον κόσμο. Η σιδηροδρομική εταιρεία αυτής της χώρας είναι ο μεγαλύτερος εργοδότης παγκοσμίως.

9. Η οικονομία αυτής της χώρας είναι η πέμπτη μεγαλύτερη ταχέως αναπτυσσόμενη οικονομία στον κόσμο.

10. Αυτή η χώρα έχει 20 πυρηνικούς αντιδραστήρες σε λειτουργία και άλλους 3 υπό κατασκευή.

11. Το 2006, ο 1 στους 136 κατοίκους βρισκόταν στη φυλακή, ενώ για το 62% αυτών των τροφίμων δεν υπήρχε κατηγορία για κάποιο έγκλημα.

12. Αυτή η χώρα είναι μια από τις δυο χώρες μέλη των Ηνωμένων Εθνών που δεν έχουν επικυρώσει τη συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για τα Διακαιώματα του Παιδιού. Η δεύτερη χώρα είναι η Σομαλία.

13. Μέχρι την τροποποίηση του νόμου την 1η Μαρτίου 2005, αυτή η χώρα ήταν η μόνη στον κόσμο που επέτρεπε την εκτέλεση παιδιών κάτω των 18 ετών.

14. Η Κούβα είναι μια από τις 45 χώρες που έχει χαμηλότερη παιδική θνησιμότητα από αυτή τη χώρα.

15. Αυτή η χώρα είναι μια από τις λιγοστές που δεν έχει επικυρώσει τη Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διάκρισης εις βάρος των Γυναικών.

16. Πάνω από το 21 % των κατοίκων αυτής της χώρας δεν έχουν ιατρική περίθαλψη στην παραγωγική τους ηλικία.

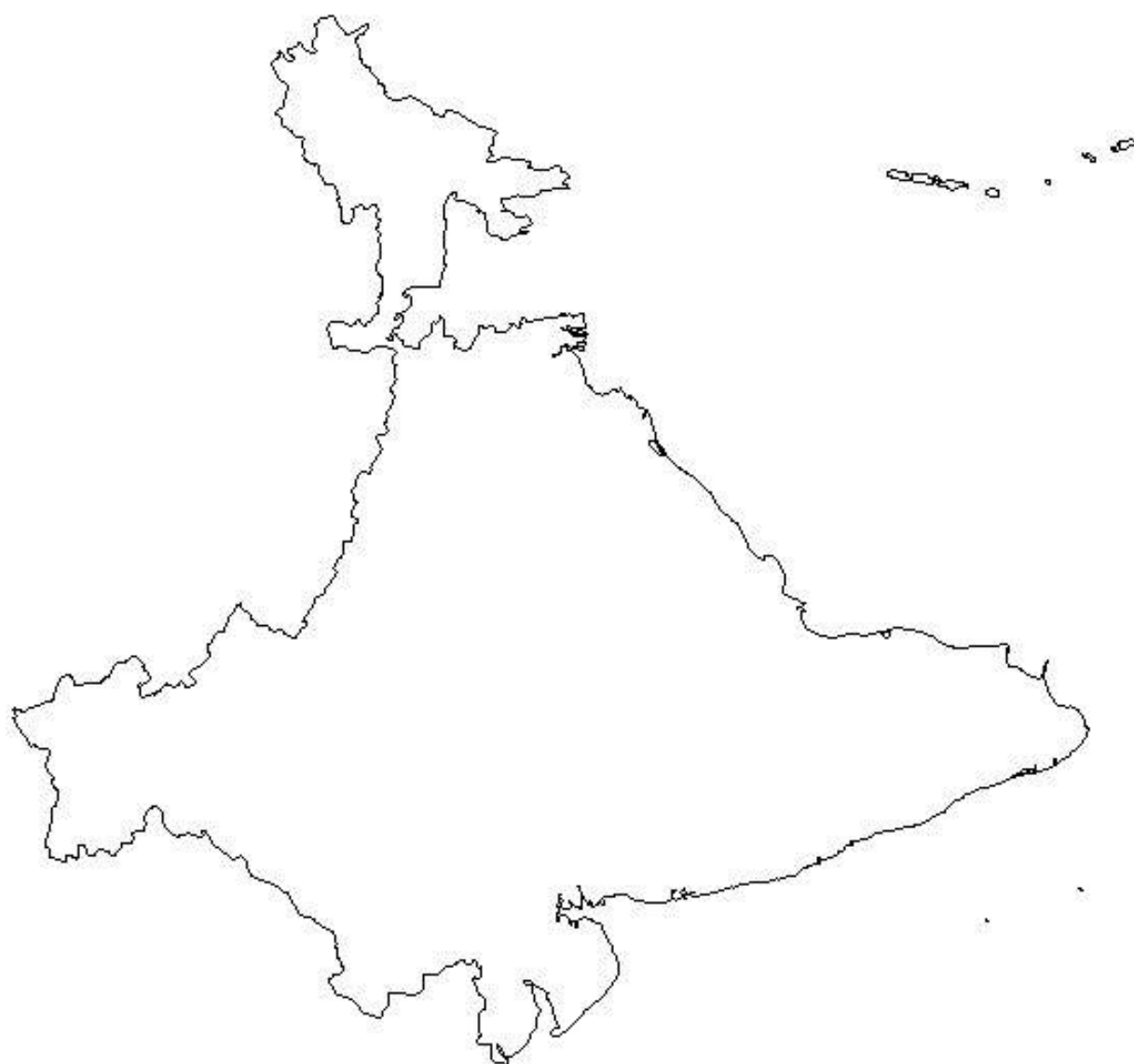
17. Ανάμεσα στο 5 και 10% των ανθρώπων που καταδικάστηκαν σε θάνατο σε αυτή τη χώρα είχαν διαγνωστεί με σοβαρές ψυχικές διαταραχές.

18. Αυτή η χώρα κατατάσσεται στη 37η θέση στο σχετικό χρέος των κυβερνήσεων.

19. 1 σε κάθε 300 ανθρώπους σε αυτή τη χώρα έχει προσβληθεί από τον ιό HIV με πάνω από μισό εκατομμύριο ανθρώπους νεκρούς από AIDS μέχρι τώρα.

20. Σε αυτή τη χώρα πολλές πολιτείες επιτρέπουν τη σωματική τιμωρία στους μαθητές. Τους αναπάρχουσους μαθητές τους χτυπούν με ένα ξύλινο εργαλείο στο πίσω μέρος του σώματός τους.

Παράρτημα 2

**... ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΝΑ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΟΥΝ
ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΥΣ
ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΥΣ**

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

Στόχοι: Οι μαθητές αντιλαμβάνονται τις σχέσεις μεταξύ των προϊόντων στα μαγαζιά, την προέλευσή τους καθώς και τις συνέπειες των καταναλωτικών τους συνηθειών. Οι μαθητές μελετούν πώς δομείται η τιμή ενός προϊόντος, συμπεραίνουν ποιες είναι οι εξωγενείς επιδράσεις και βρίσκουν ένα πραγματικό παράδειγμα. Οι μαθητές αναπτύσσουν αφηρημένη σκέψη μέσω τυπικής λογικής.

Θεματικός άξονας: Μαθηματικά και η εφαρμογή τους, Περιβαλλοντική εκπαίδευση, Οικονομικά

Ηλικία: 14+

Διάρκεια: 45 λεπτά

Υλικά: 2 x τράπουλες με εμπορεύματα, στις οποίες να επισημαίνεται η τιμή αγοράς (Η) (Παράρτημα 1)
2 x τράπουλες, στις οποίες να επισημαίνονται τα περιβαλλοντικά κόστη (Ε) (Παράρτημα 2)
2 x τράπουλες, στις οποίες να επισημαίνονται τα κοινωνικά κόστη (S) (Παράρτημα 3)
6 x (12x) λίστες με ψώνια (Παράρτημα 4)

Διαδικασία

- Χωρίστε τους μαθητές σε 6 ομάδες και δώστε στην κάθε ομάδα από μία τράπουλα [2 ομάδες θα έχουν τράπουλα που θα καταγράφει την τιμή αγοράς (Η), 2 ομάδες θα έχουν τράπουλα που θα καταγράφει τα περιβαλλοντικά κόστη (Ε) και οι άλλες δύο θα έχουν τράπουλα που θα καταγράφει τα κοινωνικά κόστη (S) (Παράρτηματα 1-3)] και από ένα χαρτί με δέκα προϋποθέσεις αγοράς.
- Το έργο της κάθε ομάδας είναι να δημιουργήσει το φθηνότερο δυνατό συνδυασμό αγοράς προϊόντων μέσα σε 10 λεπτά, ενώ συγχρόνως θα πρέπει να συμβαδίζει με τις προϋποθέσεις αγοράς ανάλογα με τις λίστες με τα ψώνια (Παράρτημα 4). Την ώρα που θα αναθέτετε την εργασία, μην αναφερθείτε στις διαφορετικές τιμές. Παρόλα αυτά, αν οι μαθητές ρωτήσουν για τη σημασία των τριών αριθμών, πείτε μόνο πως στις κάρτες αναγράφεται η τιμή των προϊόντων.
- Ύστερα, οι ομάδες θα παρουσιάσουν τις απαντήσεις τους. Η ομάδα από κάθε ζευγάρι, που θα έχει καταφέρει να πετύχει τη χαμηλότερη τιμή, θα παρουσιάσει πρώτη. Η ομάδα θα δείξει, γράφοντας στον πίνακα, τι αγόρασε και για ποιον. Οι άλλες ομάδες θα έχουν ένα λεπτό να εντοπίσουν λάθη (κάποιες από τις προϋποθέσεις μπορεί να μην έχουν τηρηθεί) , αν υπάρχουν , στην απάντηση. Αν η απάντηση είναι σωστή, τότε η ομάδα παίρνει δύο πόντους. Αν κάποιος από άλλη ομάδα βρει κάποιο λογικό λάθος, τότε παίρνει αυτός έναν πόντο.
- Αν η πρώτη από τις δύο ομάδες δεν έχει τηρήσει τις προϋποθέσεις, παρουσιάζει η δεύτερη ομάδα και η διαδικασία επαναλαμβάνεται (δύο πόντοι για σωστή απάντηση, ένας για αυτόν, που θα εντοπίσει κάποιο λάθος). Αν δεν απαντήσει καμία από τις δύο ομάδες σωστά, τότε θα πρέπει να παρουσιάσετε τη σωστή απάντηση στον πίνακα και να υπολογίσετε το καινούριο αποτέλεσμα έτσι, ώστε να μπορεί να γίνει σύγκριση.
- Επαναλάβετε τη διαδικασία και για τα τρία ζευγάρια και ανακηρύξτε στο τέλος νικητή την ομάδα που θα έχει τους περισσότερους πόντους. Τα τελικά αποτελέσματα για φτηνή αγορά αποτελούν το συνδυαστικό κρίκο με την παρακάτω συζήτηση.

Κλειδί αγορών:

	ΑΓΟΡΑΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ
Μαμά	νερό, βόλτα, παγωτό	νερό, βόλτα, παγωτό	νερό, βόλτα, παγωτό
Μπαμπάς	βόλτα και βιολογικός γλυκός μηλίτης	βόλτα και βιολογικός γλυκός μηλίτης	βόλτα και βιολογικός γλυκός μηλίτης
Λούσι	βόλτα και σινεμά	βόλτα και σινεμά	βόλτα και σινεμά
Πέτρος	παιχνίδι στον Η/Υ και ποδόσφαιρο	Παιχνίδι στον Η/Υ και μπλούζα	Παιχνίδι στον Η/Υ και μπλούζα
Μαρία	βόλτα και σινεμά	βόλτα και σινεμά	βόλτα και σινεμά
Ιάσοντας	μήλο, μπανάνα και σπαθί	σοκολάτα δικαίου εμπορίου, μήλο και σπαθί	σοκολάτα δικαίου εμπορίου, μήλο και σπαθί
	Σύνολο: 133	Σύνολο: 76	Σύνολο: 115

- Μετά τη δραστηριότητα θα ακολουθήσει μια συζήτηση βασισμένη στην ερώτηση: 'Ποια ήταν τελικά η φθηνότερη αγορά;'
- Κατά πάσα πιθανότητα, οι ομάδες θα βασίσουν την απάντησή τους στην τιμή που θα αναγράφεται στην κάτω-δεξιά γωνία. Αν κάποια ομάδα δεν ακολουθήσει την ίδια λογική, θα μπορεί εύκολα να ξεκινήσει μια συζήτηση.
 - 'Πώς θα επηρεαζόταν η απάντηση, αν συμπεριλαμβανόταν μια άλλη τιμή ως αρχική παράμετρος;' (Αποτελέσματα άλλων ομάδων.) Τι θα ήταν πιο πιθανό να διαλέξετε από την προσφορά;
 - Τι συμβολίζουν οι άλλες "τιμές";
 - Τώρα είναι η σειρά του/της υπεύθυνου/ης να εξηγήσει και να συζητήσει τις εξωτερικές επιρροές. Ρωτήστε τους μαθητές για συγκεκριμένα παραδείγματα: Ποια πραγματικά παραδείγματα τέτοιων εξωτερικών επιρροών γνωρίζετε από την καθημερινή ζωή;
 - Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε παραδείγματα από το παράρτημα πληροφοριών.
- Ρωτήστε το εξής:
 - Ανάλογα με ποια τιμή θα πρέπει να αποφασίσω σχετικά με τις αγορές μου;
 - Μπορούν άλλες τιμές να ενσωματωθούν στην τιμή αγοράς; Θα ήταν σωστό; Ποιος θα έπρεπε να αναλάβει τις εξωτερικές αυτές επιρροές; κλπ.
- Σκεφτείτε μαζί παραδείγματα, στα οποία να συμπεριλαμβάνονται εξωτερικές επιρροές στην τιμή.

Παράρτημα πληροφοριών**Εξωτερικές επιρροές**

Εξωτερικές επιρροές είναι ο εξωτερικός αντίκτυπος μιας ενέργειας. Στην οικονομική θεωρία, ο όρος χρησιμοποιείται είτε για θετικό αποτέλεσμα μιας οικονομικής ενέργειας, που ωφελεί κάποιον άλλον, εκτός από αυτόν που ενεργεί, ή για αρνητικό αποτέλεσμα μιας οικονομικής ενέργειας, το οποίο δεν αντιμετωπίζεται από το πρόσωπο που ενεργεί. Επομένως, η ενέργεια προκαλεί ακούσια οφέλη ή κόστη σε άλλους, χωρίς αυτά να πληρώνονται.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αρνητικής εξωτερικής επιρροής είναι η ρύπανση του περιβάλλοντος. Για παράδειγμα, μια μονάδα παραγωγής ενέργειας που καίει άνθρακα και παράγει ηλεκτρική ενέργεια. Η καύση του άνθρακα αυξάνει εκπομπές, που καταστρέφουν τα δάση γύρω από τη μονάδα παραγωγής. Μέρος των δασών αυτών πεθαίνει.

Αν η μονάδα παραγωγής δεν έχει προγραμματιστεί να καλύπτει αυτές τις καταστροφές, δεν αναλαμβάνει όλα τα κόστη παραγωγής ενέργειας (τα κόστη για την αναγέννηση των δασών αυτών διατίθενται από τους ιδιοκτήτες τους). Κατά συνέπεια η μονάδα παραγωγής μεταφέρει μέρος των δαπανών της για την παραγωγή ενέργειας σε άλλους.

Παραδείγματα

Σ' αυτή τη δραστηριότητα μπορούμε, για παράδειγμα, να ασχοληθούμε με προϊόντα, που έχουν περιτύλιγμα ή συσκευασία, που περιέχει μεγάλες ποσότητες αλουμινίου (ποτό σόδα σε ένα μεταλλικό δοχείο, σοκολάτα, σοκολατένια αυγά). Το μέταλλευμα, που χρησιμοποιείται για την παραγωγή αλουμινίου, είναι ο βωξίτης. Η παραγωγή καθαρού αλουμινίου είναι περίπλοκη και ιδιαίτερα εντατική διαδικασία ενεργειακά (ο μέσος όρος στον πλανήτη είναι 15 kWh ανά 1kg αλουμινίου). Πού γίνεται η παραγωγική διαδικασία; Και από πού προέρχονται οι εξωτερικές επιρροές;

Η Αυστραλία εξάγει το 33% του βωξίτη στον κόσμο. Το 2009, η Κίνα έγινε ο δεύτερος μεγαλύτερος παραγωγός (15%). Ακολουθεί η Βραζιλία (13%), Ινδονησία (8%), Γουινέα (7%) και Ινδία (7%). Το μέλλον της εξόρυξης όμως του βωξίτη στηρίζεται κυρίως σε εφεδρείες, που βρίσκονται κατά κύριο λόγο σε τροπικές και υποτροπικές περιοχές. Οι περιοχές αυτές είναι η Γουινέα – 7.4 εκατομ.τόνοι, Αυστραλία – 5.8 εκατομ. τόνοι, Τζαμάικα – 2 εκατομ. τόνοι.

Παραγωγή, βέβαια, αλουμινίου γίνεται και αλλού. Σχεδόν το ένα τρίτο της παραγωγής του αλουμινίου γίνεται στην Κίνα (όπου το 66% της κατανάλωσης της ενέργειας προέρχεται από άνθρακα), η Αυστραλία παράγει το 26% και η Βραζιλία το 11% (όλα αυτά τα στοιχεία βασίζονται σε στατιστικές του 2009).

Αρνητικές εξωτερικές επιρροές κατά την παραγωγή ποτού μέσα σε κουτί είναι, για παράδειγμα, μεταλλεία βωξίτη που υποβαθμίζουν το τοπίο, εκπομπές CO₂ που δημιουργούνται κατά τη μεταφορά μεγάλων ποσοτήτων του μεταλλεύματος στις επιχειρήσεις μεταποίησης και κυρίως άλλες εκπομπές από τις μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που απαιτούνται για την τήξη του αλουμινίου από βωξίτη.

Κοινωνικές Επιπτώσεις

Η ρύπανση του περιβάλλοντος δεν είναι το μόνο ακούσιο αποτέλεσμα (ή μάλλον που δεν λαμβάνεται υπόψη ή δε συμπεριλαμβάνεται στην τιμή). Οι εν λόγω δραστηριότητες συχνά επηρεάζουν με κάποιο τρόπο τους κατοίκους των περιοχών αυτών. Οι επιπτώσεις αυτές μπορεί να είναι άμεσες (κακές συνθήκες εργασίας, παιδική εργασία, δουλεία) ή έμμεσες (διατάραξη του περιβάλλοντος που θα επηρεάσει στη συνέχεια τη ζωή του τοπικού πληθυσμού - για παράδειγμα, η αποψίλωση των δασών για τη δημιουργία νέων καλλιεργήσιμων εκτάσεων, κλπ.)

Κατά την καλλιέργεια της μπανάνας ή του βαμβακιού χρησιμοποιούνται, υψηλά ποσοστά χημικών, φυτοφάρμακα ή συντηρητικά. Αυτό προκαλεί πολλά προβλήματα υγείας στους εργάτες στις φυτείες. Μία από τις συνέπειες είναι η στειρότητα στους άνδρες ή η αύξηση του αριθμού των αποβολών στις γυναίκες. Τα εργοστάσια εμφιάλωσης της Coca-Cola και της Pepsi στις ξηρές περιοχές της Ινδίας χρησιμοποιούν τεράστιες ποσότητες υπόγειων υδάτων που η κατανάλωσή τους έχει διαταράξει τον κύκλο αυτού του ζωτικού υγρού. Οι αγρότες που ζουν στις περιοχές αυτές έχουν χάσει τα προς το ζην. Αυτές οι πρόσθετες δαπάνες μπορούν να φανούν, για παράδειγμα, από την υψηλή "κοινωνική τιμή" της Coca-Cola, του αυγού kinder έκπληξη και της μπανάνας.

Εργαλεία για την επίλυση του προβλήματος

Υπάρχει τρόπος να γίνουν εμφανείς οι αρνητικές εξωτερικές επιρροές στην τιμή αγοράς; Αναμφισβήτητα γίνονται τέτοιες προσπάθειες, καμία όμως δεν έχει δώσει λύση.

1. Η απαγόρευση μιας δραστηριότητας που παράγει μια αρνητική εξωτερικότητα (π.χ. η απαγόρευση της χρήσης φρέον, το οποίο καταστρέφει τη στιβάδα του όζοντος).
2. Ο καθορισμός ενός ανώτατου ορίου για την αρνητική εξωτερικότητα (σε κάθε οντότητα δίνεται ένα μέγιστο όριο σε επιμέρους τομείς - π.χ. τα δικαιώματα εκπομπών: κάθε κράτος της ΕΕ έχει ένα καθορισμένο ανώτατο όριο για την παραγωγή αερίων του θερμοκηπίου, όμως είναι δυνατόν τα δικαιώματα να αγοράζονται και να πωλούνται ελεύθερα).
3. Ο κανονισμός για τα πρότυπα της συμπεριφοράς - την υποχρέωση να διαθέτουν εγκατάσταση επεξεργασίας λυμάτων, καταλυτικό μετατροπέα, ανακήρυξη μιας περιοχής ως προστατευόμενης, κλπ.
4. Εφάπαξ οικονομική βοήθεια (π.χ. η κρατική στήριξη για τη μόνωση των κατοικιών και διαμερισμάτων, υψηλότερες επιδοτήσεις για τη βιολογική γεωργία, κλπ.)

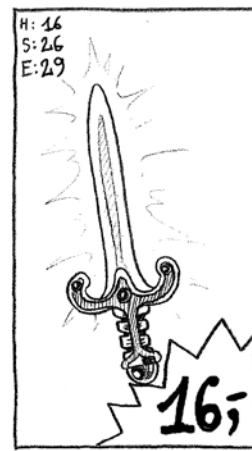
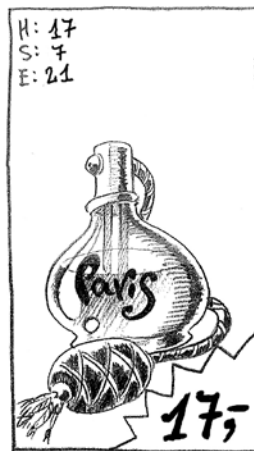
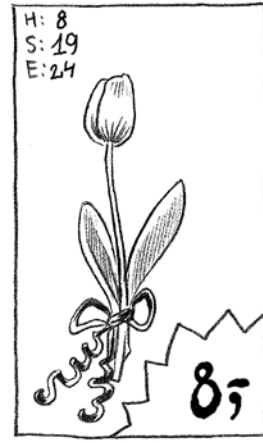
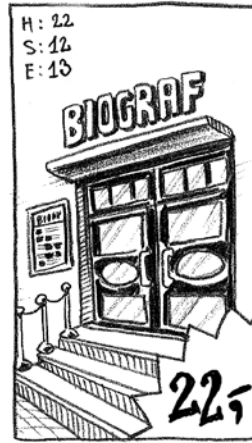
Οι οργανωμένοι κανόνες συμπεριφοράς θα μπορούσαν επίσης να συμπεριλαμβάνουν διάφορα συστήματα πιστοποίησης (π.χ. BIO, Fairtrade, FSC). Αυτές οι πιστοποιήσεις επιβεβαιώνουν τον αποκλεισμό ορισμένων αρνητικών φαινομένων, αλλά δεν συνεπάγονται τη διάταξη ενός νέου κανόνα συμπεριφοράς από κάποια αρχή (κράτος, διεθνή οργανισμό, κλπ.). Τα μέσα για την ενίσχυσή τους διατίθενται από τον καταναλωτή, ο οποίος απαιτεί να υπάρξουν τέτοιες εγγυήσεις. Η απόδοση των εν λόγω ρυθμιστικών μέσων δεν είναι πολύ υψηλή, όμως αποτελεί σήμερα τη μόνη εναλλακτική λύση σε μια κατάσταση, όπου δεν υπάρχει κοινωνική συναίνεση σχετικά με τη νομοθετική ρύθμιση αυτών των φαινομένων.

Παράρτημα 1

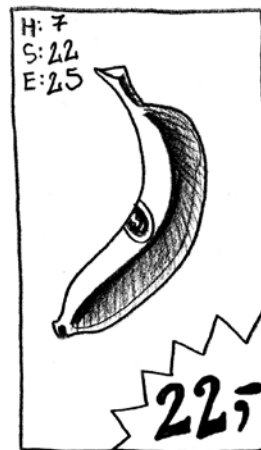
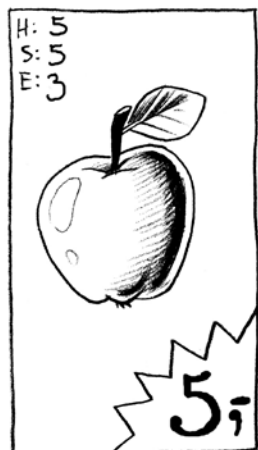
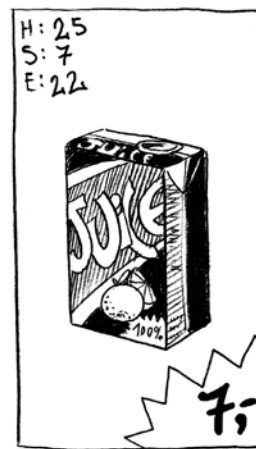

H: 1 S: 3 E: 3 1,	H: 7 S: 5 E: 15 7,	H: 22 S: 12 E: 26 22,	H: 30 S: 4 E: 3 30,
H: 29 S: 29 E: 19 29,	H: 25 S: 7 E: 22 25,	H: 20 S: 17 E: 12 20,	H: 15 S: 8 E: 11 15,
H: 5 S: 5 E: 3 5,	H: 10 S: 20 E: 19 10,	H: 12 S: 8 E: 17 12,	H: 7 S: 22 E: 25 7,
H: 24 S: 3 E: 7 24,	H: 23 S: 27 E: 26 23,	H: 29 S: 25 E: 25 29,	H: 13 S: 16 E: 18 13,

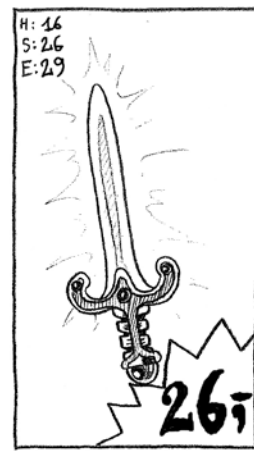
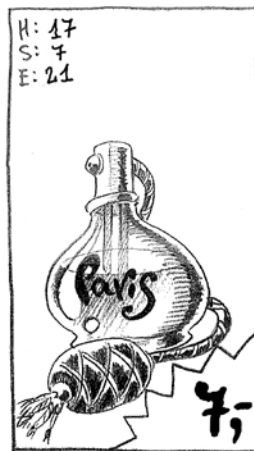
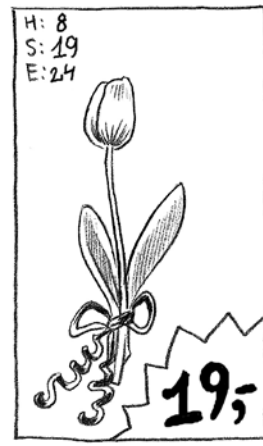
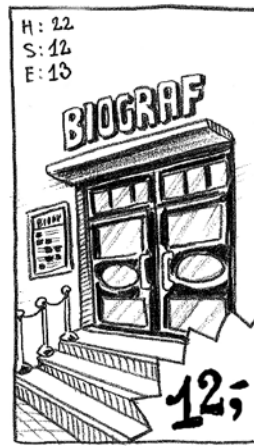
Παράρτημα 1

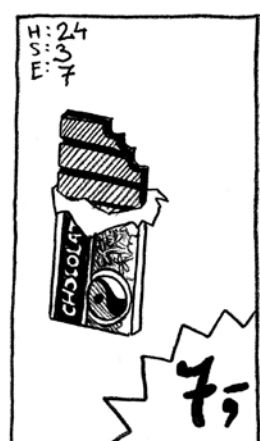
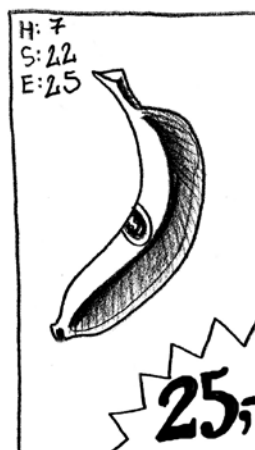
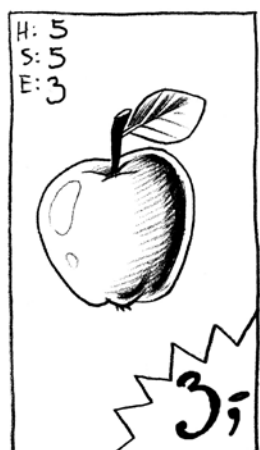
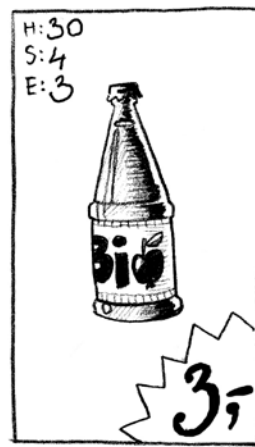
Παράρτημα 2

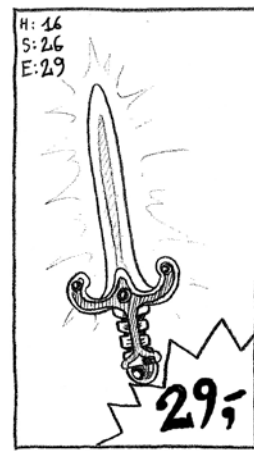
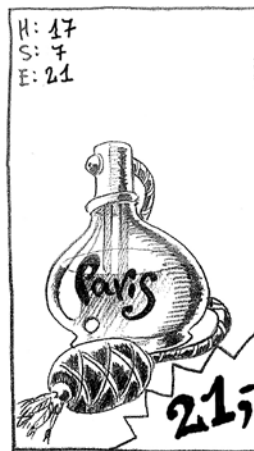
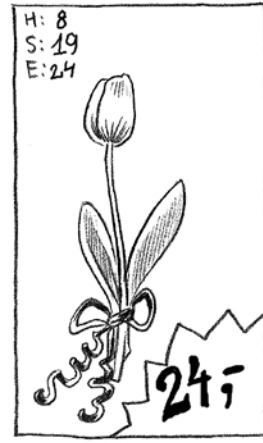
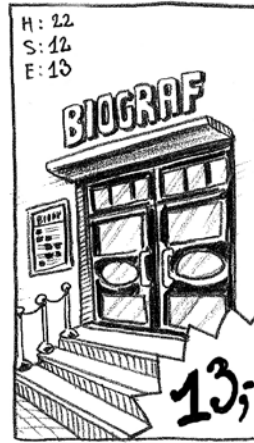
Παράρτημα 2

Παράρτημα 3

Παράρτημα 3

Λίστα με ψώνια

Οικογένεια: μαμά, μπαμπάς, Λούσι, Πέτρος, Μαρία, μικρός Ιάσοντας

- Κάθε μέλος της οικογένειας παίρνει τουλάχιστον δύο προϊόντα.
- Η οικογένεια δεν αγοράζει κανένα από τα προϊόντα πάνω από μία φορά.
- Αυτό δεν ισχύει για το σινεμά, τη βόλτα και το πάρκο με τα νερά, γιατί κανείς δεν τα κάνει αυτά μόνος του.
- Κανείς δεν παίρνει δύο ποτά ή δύο είδη τροφίμων, εκτός από τον Ιάσωνα.
- Η Λούσι πάει είτε σινεμά είτε στο πάρκο με τα νερά.
- Η μαμά είτε δεν αγοράζει τίποτα να πιει ή πάει βόλτα.
- Αν η Μαρία δεν πάρει τσιπς ή παγωτό, ο Πέτρος παίρνει παιχνίδι για τον Η/Υ.
- Ο μπαμπάς αγοράζει είτε χυμό, είτε βιολογικό μηλίτη, ή λεμονάδα.
- Ο Ιάσοντας παίρνει χυμό και σοκολάτα ή σπαθί.
- Ο Πέτρος παίρνει μια μπλούζα, ή Coca-Cola και στεγνό κρέας, ή παίζει ποδόσφαιρο.
- Αν η Λούσι δεν πάρει αυγό Kinder-έκπληξη, η μαμά παίρνει παγωτό.

Παράρτημα πληροφοριών

Επισκόπηση τιμών

ΠΡΟΪΟΝ	ΤΙΜΗ ΑΓΟΡΑΣ (Η)	ΤΙΜΗ ΜΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΟΣΤΗ (S)	ΤΙΜΗ ΜΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΟΣΤΗ (E)
Νερό	1	3	3
Φτηνή λεμονάδα	7	5	15
Σόδα σε κουτί	22	12	26
Οργανικός χυμός	30	4	3
Coca-Cola	29	29	19
Χυμός	25	7	22
Καφές σε καφετέρια	20	17	12
Βιολογικός μηλίτης	15	8	11
Μήλο	5	5	3
Σοκολάτα	10	20	19
Μπανάνα	7	22	25
Fairtrade σοκολάτα	24	3	7
Παγωτό	12	8	17
Αυγό Kinder-έκπληξη	23	27	26
Στεγνό κρέας	29	25	25
Τσιπς	13	16	18
Βόλτα	0	1	1
Ταινία στο σινεμά	22	12	13
Μπλούζα	27	10	17
Τουλίπα	8	19	24
Άρωμα	17	7	21
Σπαθί	16	26	29
Ποδόσφαιρο	21	23	20
Παιχνίδι στον Η/Υ	12	8	13
Πάρκο με νερά	28	14	27

Σημείωση: Η αξία των ατομικών προϊόντων (σε κάθε τύπου τιμή) βασίζεται στην εμπειρία του συγγραφέα. Απλώς αντανακλά την εκτιμώμενη πιθανότητα εμφάνισης των αρνητικών φαινομένων σε κάθε τύπο προϊόντος. Τα δεδομένα είναι, ως εκ τούτου, μόνο πληροφοριακού χαρακτήρα.

ΕΥΘΡΑΥΣΤΟΙ ΤΑΞΙΔΙΩΤΕΣ

Στόχοι:	Οι μαθητές θα αναγνωρίσουν τι συμβολίζουν και εκφράζουν τα λουλούδια στη δημόσια ζωή και συνειδητοποιούν πόσο συχνά τα συναντούν στην καθημερινότητά τους. Οι μαθητές θα αναγνωρίσουν τις συνέπειες των επιχειρήσεων λουλουδιών. Οι μαθητές θα εκφράσουν τη στάση τους πάνω στα θέματα που συνδέονται με τις επιχειρήσεις λουλουδιών και θα προτείνουν προσωρινές εναλλακτικές λύσεις.
Κλάδοι σχετικοί με τη διδακτική ενότητα:	Βιολογία, Γεωγραφία, Αστικό Δίκαιο (Αγωγή του πολίτη)
Ηλικία:	14+
Χρόνος:	45 λεπτά
Υλικό:	εκτυπωμένο ερωτηματολόγιο για κάθε μαθητή (Φύλλο εργασίας 1) 4 φωτογραφίες (Φύλλο εργασίας 2) ένα φύλλο χαρτί με πληροφορίες σχετικές με την παραγωγή λουλουδιών για κάθε μαθητή (Φύλλο εργασίας 3) ένα ενημερωτικό έντυπο για κάθε μαθητή (Φύλλο εργασίας 4)
Σημείωση:	Σε κάποιο από τα μαθήματα, οι μαθητές μπορούν να παρακολουθήσουν το φιλμ <i>The Blooming Business</i> (Η „ανθηρή“ επιχείρηση), η οποία δείχνει την κατάσταση στις φάρμες λουλουδιών στην Κένυα.

Διαδικασία

- Λέτε στους μαθητές ότι το θέμα του σημερινού μαθήματος είναι τα λουλούδια και ότι η πρώτη τους εργασία για τώρα θα είναι να κάνουν μια μικρή “έρευνα” στην τάξη πάνω στο θέμα.
- Εξηγήστε πρώτα την εργασία: όλοι θα πάρουν ένα απλό ερωτηματολόγιο με τέσσερις ερωτήσεις και η εργασία τους θα είναι να σηκωθούν, να κινηθούν στην τάξη και να πάρουν απαντήσεις γι’ αυτές τις τέσσερις ερωτήσεις από τρία τουλάχιστον διαφορετικά άτομα. Πείτε στους μαθητές ότι θα έχουν 5 λεπτά για την έρευνα. Όταν όλοι ξέρουν τι να κάνουν, μοιράστε τα ερωτήματα (Φύλλο εργασίας 1). Αυτή η δραστηριότητα πρέπει να είναι αρκετά δυναμική. Μπορείτε να ενισχύσετε την ατμόσφαιρα βάζοντας μουσική. Μόλις σταματήσετε τη μουσική, θα δώσετε το σήμα, για να σταματήσουν οι μαθητές να περιφέρονται και να κάνουν ερωτήσεις.
- Μελετήστε τις ερωτήσεις με όλους τους μαθητές και ρωτήστε τι έμαθαν. *Βρήκατε κάτι ενδιαφέρον; Σας εξέπληξε κάτι; Είχατε κάποια απάντηση που επαναλήφθηκε περισσότερες από μία φορές;* Μετά από αυτό, δώστε προσοχή στην τελευταία ερώτηση: *Από πού έρχονται τα λουλούδια;* και ζητήστε από τους μαθητές να πουν τις ιδέες τους. (Αν πουν ότι τα λουλούδια προέρχονται πχ. από τους κήπους, ρωτήστε τους, αν αυτό είναι το μόνο μέρος από το οποίο παίρνουμε λουλούδια. Αν πουν, ότι τα λουλούδια τα βρίσκουμε στα ανθοπωλεία, ρωτήστε τους: *Πώς βρέθηκαν στο ανθοπωλείο; Από πού ήρθαν;* Όμως, μην τους πείτε ακόμα καμία λεπτομέρεια για την παραγωγή των λουλουδιών.)
- Πείτε στους μαθητές ότι στην επόμενη δραστηριότητα θα έχουν την ευκαιρία να μάθουν περισσότερα για την παραγωγή των λουλουδιών.
- Προετοιμάστε 4 διαφορετικές φωτογραφίες (Φύλλο εργασίας 2), που θα δείχνουν τα διαφορετικά στάδια της παραγωγής λουλουδιών.
- Τοποθετήστε τις φωτογραφίες κάπου στην τάξη και χωρίστε τους μαθητές σε ζευγάρια ή μικρές ομάδες. Η εργασία τους θα είναι να κινηθούν, να κοιτάξουν τις φωτογραφίες και να απαντήσουν σε τρεις ερωτήσεις. Γράψτε τις ερωτήσεις στον πίνακα και πείτε στους μαθητές ότι θα έχουν 30 δευτερόλεπτα για κάθε φωτογραφία. Για μεγαλύτερες ομάδες ετοιμάστε δύο αντίγραφα για κάθε φωτογραφία έτσι, ώστε να έχουν περισσότερο χώρο για συζήτηση.
 - 1) *Τί βλέπετε σε αυτή την εικόνα;*
 - 2) *Πού τραβήχτηκε η φωτογραφία;*
 - 3) *Υπάρχει κάτι ενδιαφέρον ή κάτι που σας έκανε εντύπωση; Τί; Γιατί;*

- Ξανά όλοι μαζί συνεχίστε με τις ερωτήσεις και ζητήστε από τους μαθητές να μοιραστούν τις ιδέες τους, αλλά μην τους πείτε ακόμα περισσότερα για τις εικόνες.
- Πείτε στους μαθητές ότι ο καθένας τους θα πάρει ένα χαρτάκι με κάποια πληροφορία για την αλυσίδα παραγωγής των λουλουδιών (**Φύλλο εργασίας 3**) και ότι η εργασία τους είναι να επιλέξουν τη φωτογραφία, που πιστεύουν ότι ταιριάζει περισσότερο με την πληροφορία. Θα πρέπει επίσης να μπορούν να εξηγήσουν τη σχέση, που πιστεύουν ότι υπάρχει. Μετά από αυτό, μοιράζετε τα χαρτάκια. Οι μαθητές μπορούν να πάνε να ξαναδούν από κοντά τις φωτογραφίες. Δώστε τους 3-4 λεπτά, για να αποφασίσουν, να επιλέξουν μια από τις φωτογραφίες και να δημιουργήσουν τέσσερις ομάδες (δεν πειράζει, αν οι ομάδες δεν είναι ισάριθμες). Αν είναι πάνω από 15 μαθητές στην τάξη σας, δώστε από ένα χαρτάκι σε κάθε ζευγάρι μαθητών.
- Σε ομάδες, οι μαθητές μοιράζονται τις πληροφορίες, που έμαθαν από τα φύλλα και εξηγούν στην ομάδα, γιατί επέλεξαν τη συγκεκριμένη φωτογραφία (διαβεβαιώστε τους ότι δεν υπάρχουν λάθος λόγοι για την επιλογή τους, αρκεί να έχουν τα επιχειρήματά τους). Πείτε τους ότι τώρα η κάθε ομάδα πρέπει να αποφασίσει ποιο είναι το πιο σημαντικό πράγμα που έχουν μάθει και να δημιουργήσουν με τα σώματά τους ένα “γλυπτό”, που να το εκφράζει. Κάθε μέλος της ομάδας πρέπει να είναι μέρος του γλυπτού. Δώστε τους 3-5 λεπτά να το προετοιμάσουν.
- Οι ομάδες παρουσιάζουν τα γλυπτά τους, ενώ οι υπόλοιποι προσπαθούν να μαντέψουν, τι θέλουν να εκφράσουν. (μπορείτε να ρωτήσετε: *ποιο είναι το πιο σημαντικό για την παραγωγή λουλουδιών, που έμαθε η ομάδα;*). Οι δημιουργοί των γλυπτών μπορούν τότε να εξηγήσουν τι υποτίθεται ότι αντιπροσώπευε το γλυπτό τους και να δώσουν περισσότερες λεπτομέρειες.
- Αφού παρουσιαστούν όλα τα γλυπτά, δώστε στον κάθε μαθητή ένα ενημερωτικό έντυπο (**Φύλλο εργασίας 4**) με πληροφορίες για τις επιχειρήσεις λουλουδιών (είναι οι ίδιες πληροφορίες που πήραν από τα φύλλα). Δώστε στους μαθητές 3 λεπτά να το διαβάσουν.
- Σε αυτό το σημείο, επιστρέψτε στις φωτογραφίες από το Φύλλο εργασίας 2, που αντιπροσωπεύει τα στάδια της παραγωγής λουλουδιών και ρωτήστε πάλι “Από πού τραβήχτηκαν οι φωτογραφίες;”. Αφήστε τους μαθητές να εκφράσουν τις ιδέες τους. Έπειτα, πείτε τους για την προέλευση των φωτογραφιών (**δείτε Φύλλο εργασίας 2**).

- Στο τελευταίο μέρος του μαθήματος, οι μαθητές θα πρέπει να συνειδητοποιούν πώς νιώθουν για τα λουλούδια, τι έμαθαν για την παραγωγή των λουλουδιών και τις συνέπειές της και να σκεφτούν πιθανές εναλλακτικές λύσεις. Πείτε τους ότι στην άλλη πλευρά του Φύλλου εργασίας 4 έχουν πέντε ερωτήσεις, στις οποίες θα πρέπει να απαντήσουν ο καθένας μόνος του. Δώστε τους πέντε λεπτά, για να απαντήσουν γραπτώς.
- Για την ολοκλήρωση του μαθήματος, ζητήστε από τους μαθητές να μοιραστούν τις απαντήσεις της τελευταίας ερώτησης από το φύλλο εργασίας. Πηγαίνετε σε ένα πάρτι γενεθλίων και όλοι περιμένουν ότι θα πάρετε ένα μικρό δώρο, όπως λουλούδια. Το θέμα είναι ότι δεν έχετε αρκετό χρόνο. *Τι θα κάνετε; Αν οι μαθητές έχουν την τάση να απαντούν ότι δε θα πάρουν λουλούδια, αλλά κάτι άλλο, ρωτήστε τους ευθέως: Ποιες άλλες δυνατότητες έχουμε, αν θέλουμε να δώσουμε σε κάποιον λουλούδια;*
- Στο τέλος του μαθήματος, μπορείτε να αναφέρετε τις εναλλακτικές λύσεις των πιστοποιημένων λουλουδιών (**δείτε το κουτί πληροφοριών**). Δεν είναι όλες οι εναλλακτικές λύσεις απάντηση σε όλα τα προβλήματα, που προαναφέρθηκαν. Ρωτήστε τους μαθητές: *Ποια εναλλακτική λύση είναι απάντηση και σε ποιο πρόβλημα;*

Συμβουλή

Αν έχετε περισσότερο χρόνο ή δουλεύετε με μεγαλύτερα παιδιά, ως συνέχεια, μπορείτε να δημιουργήσετε το αποκαλούμενο “θεματικό δέντρο”. Αυτή η μέθοδος βοηθά να καταλάβουν το ζήτημα σε ένα ευρύτερο πλέγμα. Ο κορμός του δέντρου σχεδιασμένος στο πόστερ αντιπροσωπεύει το πρόβλημα “τα λουλούδια εισάγονται από μακρινές χώρες”. Οι μαθητές πρέπει να γράψουν τουλάχιστον πέντε από τις αιτίες του προβλήματος στην περιοχή των ριζών και πέντε από τις συνέπειες στα κλαδιά. Οι συνέπειες μπορεί να είναι είτε θετικές είτε αρνητικές. Οι καρποί του δέντρου είναι τουλάχιστον τέσσερις λύσεις, που προτείνουν οι μαθητές. Αυτές οι λύσεις μπορούν να σχετίζονται με διαφορετικά επίπεδα του προβλήματος.

Infobox

Πιστοποιημένα λουλούδια

Υπάρχουν πρωτοβουλίες σε όλο τον κόσμο, που προσπαθούν να γνωστοποιήσουν παγκοσμίως τις αρνητικές επιδράσεις της παραγωγής λουλουδιών στο Νότο. Ο στόχος τους είναι να αλλάξουν την αντίληψή μας και τις πρακτικές αγοράς με το να εγγυώνται ότι τα λουλούδια έχουν παραχθεί σε φιλικές προς την κοινωνία και το περιβάλλον συνθήκες.

Μία εναλλακτική αντιμετώπιση της συμβατικής παραγωγής λουλουδιών που εγγυάται και καλύτερες συνθήκες εργασίας για τους εργάτες στις καλλιέργειες λουλουδιών και μειώνει τη μόλυνση του περιβάλλοντος, που προέρχεται από την καλλιέργεια λουλουδιών, είναι τα πιστοποιημένα λουλούδια. Ένα παράδειγμα τέτοιας παραγωγής είναι η φάρμα λουλουδιών του Oserien στην Κένυα, η οποία παράγει πιστοποιημένα λουλούδια δίκαιου εμπορίου. (Φύλλο εργασίας 3, φωτογραφία Νο 2)

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε:

<http://www.fairflowersfairplants.com>

<http://www.flowers-for-human-dignity.org>

<http://www.transfairusa.org/content/flowers>

http://www.fairtrade.org.uk/producers/flowers/finlay_flowers_oserian_ravine_roses_kenya.aspx

Φύλλο εργασίας 1

	1ο Άτομο	2ο Άτομο	3ο Άτομο
Με ποιες περιστάσεις έχεις συνδέσει τα λουλούδια;			
Γιατί νομίζεις ότι οι άνθρωποι δίνουν ή παίρνουν λουλούδια;			
Πότε ήταν η τελευταία φορά που πήρες ή έλαβες λουλούδια;			
Από πού προέρχονται τα λουλούδια;			

	1ο Άτομο	2ο Άτομο	3ο Άτομο
Με ποιες περιστάσεις έχεις συνδέσει τα λουλούδια;			
Γιατί νομίζεις ότι οι άνθρωποι δίνουν ή παίρνουν λουλούδια;			
Πότε ήταν η τελευταία φορά που πήρες ή έλαβες λουλούδια;			
Από πού προέρχονται τα λουλούδια;			

	1ο Άτομο	2ο Άτομο	3ο Άτομο
Με ποιες περιστάσεις έχεις συνδέσει τα λουλούδια;			
Γιατί νομίζεις ότι οι άνθρωποι δίνουν ή παίρνουν λουλούδια;			
Πότε ήταν η τελευταία φορά που πήρες ή έλαβες λουλούδια;			
Από πού προέρχονται τα λουλούδια;			

	1. osoba	2. osoba	3. osoba
Με ποιες περιστάσεις έχεις συνδέσει τα λουλούδια;			
Γιατί νομίζεις ότι οι άνθρωποι δίνουν ή παίρνουν λουλούδια;			
Πότε ήταν η τελευταία φορά που πήρες ή έλαβες λουλούδια;			
Από πού προέρχονται τα λουλούδια;			

Φύλλο εργασίας 2

πηγή: Wikimedia Commons

Δημοπρασία λουλουδιών στην Aalsmeer, Ολλανδία
- η μεγαλύτερη δημοπρασία στον κόσμο

πηγή: Ekumenická akademie

Φάρμα λουλουδιών στην Ουγκάντα

φωτογραφία: Petr Foltýn

Ανθοπωλείο στο Βrno, Τσεχία

φωτογραφία: Eva Malířová

Φάρμα λουλουδιών δίκαιου εμπορίου
Oserien , Κένυα

Σχεδόν το ένα τρίτο των τριαντάφυλλων, που πωλούνται ετησίως στην Τσεχία, πωλούνται, και μάλιστα στη διπλάσια τιμή, την ημέρα του Αγ. Βαλεντίνου.

Πλέον μόνο 1 στα 50 τριαντάφυλλα, που πωλούνται στην Τσεχία, προέρχονται από εγχώριο προμηθευτή.

Η συντριπτική πλειοψηφία των λουλουδιών προέρχονται από παραδοσιακές Ολλανδικές δημοπρασίες λουλουδιών. Στο παρελθόν, καλλιεργούνταν και στην Ολλανδία.

Στις μέρες μας, τα λουλούδια που πωλούνται στις Ολλανδικές δημοπρασίες έχουν μεταφερθεί εκεί αεροπορικώς από την Αφρική, την Ασία ή τη Λατινική Αμερική, όπου το κλίμα είναι πιο ευνοϊκό για καλλιέργεια όλο το χρόνο.

Το ταξίδι ενός λουλουδιού από ένα χωράφι στην Κένυα, την Αιθιοπία ή την Ουγκάντα σε ένα ανθοπωλείο στην Αθήνα δεν παίρνει πάνω από πέντε μέρες.

Κάθε τρίτο τριαντάφυλλο, που πωλείται στην Ευρώπη την ημέρα του Αγ. Βαλεντίνου, προέρχεται από την Κένυα.

Μέσα στα τελευταία 20 χρόνια, η Αφρική έχει γίνει σημαντικός παραγωγός τριαντάφυλλων, ζέρμπερας, χρυσάνθεμων, γαρύφαλλων και άλλων λουλουδιών, που πωλούνται κυρίως στην Ευρώπη.

Σχεδόν το ένα τρίτο της παραγωγής λουλουδιών παγκοσμίως προέρχεται από την Κένυα, η οποία εξαγει στην Ευρώπη 85.000 τόνους λουλουδιών το χρόνο. Η γεωργία είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος συντελεστής στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) της Κένυας, μετά τις υπηρεσίες.

Για την παραγωγή 1 εκταρίου τριαντάφυλλων απαιτούνται 10.000 - 30.000 λίτρα νερό κάθε χρόνο.

Τα λουλούδια φροντίζονται με διάφορα επικίνδυνα χημικά, τα εντομοκτόνα, τα οποία απειλούν την υγεία των εργατών που εργάζονται στις καλλιέργειες και μολύνουν τους υδάτινους πόρους κοντά στις φάρμες.

Αν αγοράσουμε τριαντάφυλλα ή χρυσάνθεμα από ένα ανθοπωλείο, πιθανότατα τα 9 στα 10 θα προέρχονται από την Αφρική και αυτά τα λουλούδια έχουν ταξιδέψει περισσότερο από όσο έχουμε ταξιδέψει κάποιοι από εμάς σε όλη μας τη ζωή.

Μερικά από τα λουλούδια, ανάλογα με τις κλιματικές συνθήκες, έχουν μπει στο ψυγείο αμέσως μετά το κόψιμό τους. Έπειτα μεταφέρονται στα αεροδρόμια κι από εκεί αεροπορικώς στις αγορές λουλουδιών της Ευρώπης.

Για κάθε τριαντάφυλλο που φυτρώνει χρειάζονται 1,5 λίτρα νερού ημερησίως. Το ανησυχητικό είναι ότι οι φάρμες λουλουδιών βρίσκονται σε περιοχές που το νερό σπανίζει.

Στην Κένυα, περίπου 300.000 άνθρωποι εργάζονται στις επιχειρήσεις παραγωγής λουλουδιών. Παρόλα αυτά, στις περισσότερες περιπτώσεις, αυτές οι νέες ευκαιρίες εργασίας φέρνουν κακές συνθήκες εργασίας και μισθούς, που συχνά δεν καλύπτουν το κόστος διαβίωσης.

Τα λουλούδια με τις μεγαλύτερες πωλήσεις στη μεγαλύτερη δημοπρασία λουλουδιών της Ολλανδίας, στην Aalsmeer, είναι τα τριαντάφυλλα, ακολουθούν τα χρυσάνθεμα, οι τουλίπες, οι κρίνοι και οι ζέρμπερες. Κάθε χρόνο, η δημοπρασία πουλάει 12 δισεκατομμύρια κομμένα λουλούδια.

Χημικά (διάφοροι τύποι φυτοφαρμάκων), που χρησιμοποιούνται στις καλλιέργειες φυτών, είναι πολύ επικίνδυνα για την υγεία των εργατών, στους οποίους συχνά δεν παρέχεται η κατάλληλη προστασία. Τα συμπτώματα, που σχετίζονται με την έκθεση στα φυτοφάρμακα, περιλαμβάνουν ενδεικτικά εκτεταμένη υπερκόπωση, ναυτία, εμετό, πονοκέφαλο, ζαλάδα, ερεθισμό σε δέρμα και μάτια.

Φύλλο εργασίας 4

Επιχείρηση λουλουδιών

- Σχεδόν το ένα τρίτο των τριαντάφυλλων, που πωλούνται ετησίως στην Τσεχία, πωλούνται, και μάλιστα στη διπλάσια τιμή, την ημέρα του Αγ. Βαλεντίνου. Το ένα τρίτο των τριαντάφυλλων, που πωλούνται στην Ευρώπη την ημέρα του Αγ. Βαλεντίνου, προέρχονται από την Κένυα.
- Το ταξίδι ενός λουλουδιού από ένα χωράφι στην Κένυα, την Αιθιοπία ή την Ουγκάντα σε ένα ανθοπωλείο στην Αθήνα δεν παίρνει πάνω από πέντε μέρες.
- Πλέον μόνο ένα στα 50 τριαντάφυλλα, που πωλούνται στην Τσεχία, προέρχονται από εγχώριο προμηθευτή.
- Αν αγοράσουμε τριαντάφυλλα ή χρυσάνθεμα από ένα ανθοπωλείο, πιθανότατα 9 στα 10 λουλούδια θα προέρχονται από την Αφρική και αυτά τα λουλούδια έχουν ταξιδέψει περισσότερο απ' ό,τι έχουμε ταξιδέψει κάποιος από εμάς σε όλη μας τη ζωή.
- Η συντριπτική πλειοψηφία των λουλουδιών προέρχονται από παραδοσιακές Ολλανδικές δημοπρασίες λουλουδιών. Στο παρελθόν, καλλιεργούνταν και στην Ολλανδία. Στις μέρες μας, τα λουλούδια που πωλούνται στις Ολλανδικές δημοπρασίες έχουν μεταφερθεί εκεί αεροπορικώς από την Αφρική, την Ασία ή την Λατινική Αμερική, όπου το κλίμα είναι πιο ευνοϊκό για καλλιέργεια όλο το χρόνο.
- Τα λουλούδια με τις μεγαλύτερες πωλήσεις στη μεγαλύτερη δημοπρασία λουλουδιών της Ολλανδίας, στην Aalsmeer, είναι τα τριαντάφυλλα, ακολουθούν τα χρυσάνθεμα, οι τουλίπες, οι κρίνοι και οι ζέρμπερες. Κάθε χρόνο, η δημοπρασία πουλάει 12 δισεκατομμύρια κομμένα λουλούδια.
- Μέσα στα τελευταία 20 χρόνια, η Αφρική έχει γίνει σημαντικός παραγωγός τριαντάφυλλων, ζέρμπερας, χρυσάνθεμων, γαρύφαλλων και άλλων λουλουδιών, που πωλούνται κυρίως στην Ευρώπη.
- Σχεδόν το ένα τρίτο της παραγωγής λουλουδιών παγκοσμίως προέρχεται από την Κένυα, η οποία εξάγει στην Ευρώπη 85.000 τόνους λουλουδιών το χρόνο, και η γεωργία είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος συντελεστής στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) της Κένυας, μετά τις υπηρεσίες.
- Για την παραγωγή 1 εκταρίου τριαντάφυλλων απαιτούνται 10.000 -30.000 λίτρα νερό κάθε χρόνο.
- Στην Κένυα, περίπου 300.000 άνθρωποι εργάζονται στις επιχειρήσεις παραγωγής λουλουδιών. Παρόλα αυτά, στις περισσότερες περιπτώσεις, αυτές οι νέες ευκαιρίες εργασίας φέρνουν κακές συνθήκες εργασίας και μισθούς, που συχνά δεν καλύπτουν το κόστος διαβίωσης.
- Χημικά (διάφοροι τύποι φυτοφαρμάκων), που χρησιμοποιούνται στις καλλιέργειες φυτών, είναι πολύ επικίνδυνα για την υγεία των εργατών, στους οποίους συχνά δεν παρέχεται η κατάλληλη προστασία. Τα συμπτώματα που σχετίζονται με την έκθεση στα φυτοφάρμακα περιλαμβάνουν ενδεικτικά εκτεταμένη υπερκόπωση, ναυτία/εμετό, πονοκέφαλο, ζαλάδα, ερεθισμό σε δέρμα και μάτια.
- Μερικά από τα λουλούδια, ανάλογα με τις κλιματικές συνθήκες, έχουν μπει στο ψυγείο αμέσως μετά το κόψιμό τους. Έπειτα μεταφέρονται στα αεροδρόμια κι από εκεί αεροπορικώς στις αγορές λουλουδιών της Ευρώπης.

Πηγές:

Růžže pro tebe, Respekt 6/2010.

Action Research Report on Impacts of Pesticides on Horticultural Workers in Ugandan Horticultural

Farms. Uganda Workers' Education Association.

<http://www.flowers-for-human-dignity.org/09/index.php/the-campaign.html>

<http://www.ekumakad.cz/cz/projekty/fair-flowers>

<http://www.flora.nl/en/AboutFloraHolland/Cooperative/Documents/KengetallenEN2009.pdf>

Φύλλο εργασίας 4

Απαντήστε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

Τι σου έρχεται στο μυαλό τώρα, όταν σκέφτεσαι τα λουλούδια;

Υπάρχει κάτι που σου έκανε εντύπωση; Αν ναι, τι;

Ποια νομίζετε ότι είναι τα κύρια προβλήματα των επιχειρήσεων λουλουδιών;

Πηγαίνετε σε ένα πάρτι γενεθλίων και περιμένουν να πάτε ένα μικρό δώρο, όπως λουλούδια. Το θέμα είναι ότι δεν έχετε αρκετό χρόνο. Τι θα κάνετε;

ΘΑΛΑΣΣΑ ΑΠΟ ΠΛΑΣΤΙΚΟ

ΑΥΤΗ Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΕΙΝΑΙ ΕΜΠΝΕΥΣΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΟ PARTICIPATE, ΕΝΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ RISC.

Στόχοι: Οι μαθητές αναζητούν πληροφορίες σχετικά με τα πλαστικά απόβλητα σε όλο τον κόσμο.
Οι μαθητές προτείνουν πιθανές λύσεις στο πρόβλημα των πλαστικών αποβλήτων και έτσι προσπαθούν ταυτόχρονα να προτείνουν τι μπορούν να κάνουν γενικά σχετικά με το πρόβλημα.
Οι μαθητές συγκρίνουν την αποτελεσματικότητα των λύσεων, που έχουν προταθεί για τη μείωση των πλαστικών αποβλήτων.

Σχέση με μαθήματα: Γεωγραφία, Περιβαλλοντική παιδεία

Θεματικός άξονας: Γεωγραφία

Ηλικία: 13+

Διάρκεια: 45 λεπτά

Υλικά: Φύλλα χαρτί για να γράφετε και να κολλήσετε το Διαμάντι
Είδη γραφής για κάθε ζευγάρι
10 πλαστικές σακούλες (PET μπουκάλια είναι προαιρετικά)
„Plastic Quiz“ ερωτήσεις εκτυπωμένες σε χαρτόνι (Συνημμένο 1)
Φωτογραφίες από απόβλητα που επιπλέουν (Συνημμένο 2)
Υπολογιστής
Προτζέκτορας
Διαδουκτική σύνδεση για να λειτουργήσει το video με τα ωκεανικά ρεύματα
Ένα σύνολο καρτών για το Διαμάντι (Συνημμένο 3), οι οποίες διαφέρουν ανάλογα με τον αριθμό των ομάδων

Προετοιμασία: Πριν από την έναρξη της δραστηριότητας, εκτυπώστε τις ερωτήσεις του «Plastic Quiz» (Συνημμένο 1) σε χαρτόνι και κόψτε τες. Βάλτε κάθε ερώτηση σε ξεχωριστή μικρή πλαστική σακούλα ή σε ένα μικρό μπουκάλι και μετά βάλτε τα όλα σε μια μεγάλη πλαστική σακούλα. Καθώς θα στέλνουν και θα αποσυσκευάζουν τις ερωτήσεις, οι μαθητές θα αποκτήσουν μια ιδέα σχετικά με το υλικό, στο οποίο θα επικεντρωθεί η τάξη.
Βρείτε το video σχετικά με τα ωκεανικά ρεύματα στον Ειρηνικό Ωκεανό στο http://oceans.greenpeace.org/en/the-expedition/news/trashing-our-oceans/ocean_pollution_animation.
Εκτυπώστε σύνολα καρτών με τις σωστές απαντήσεις (συνημμένο 3) σε χρωματιστά φύλλα χαρτιού και κόψτε τες.

Postup

- Πείτε στους μαθητές ότι το σημερινό μάθημα θα επικεντρώνεται στα ταξίδια. Ρωτήστε τους: Σας αρέσει να ταξιδεύετε;
- Οι μαθητές δουλεύουν σε ζευγάρια. Κάθε ζευγάρι χρειάζεται είδη γραφής και ένα φύλλο χαρτί. Ο στόχος κάθε ζευγαριού είναι να βρει όσα περισσότερα πράγματα μπορεί από αυτά, που ταξιδεύουν σε όλο το κόσμο. Ύστερα αφήστε τους μαθητές να διαβάσουν φωναχτά τις ιδέες τους. Μια λίστα από τις ιδέες μπορεί να γραφτεί πάνω στον πίνακα. Εάν τα σκουπίδια δεν είναι στη λίστα, ρωτήστε: Θεωρείτε πως τα σκουπίδια μπορούν να διασχίσουν όλο το κόσμο; Αν ναι, από πού, προς τα πού και γιατί;

- Χωρίστε τους μαθητές σε οκτώ ζεύγη ή μικρές ομάδες (ανάλογα με το πόσες είναι οι πλαστικές σακούλες με ερωτήσεις). Κάθε ζευγάρι χρειάζεται ένα φύλλο χαρτί και ένα μολύβι, για να καταγράψει τις απαντήσεις του. Στους μαθητές θα οριστεί η παρακάτω εργασία:

Τώρα ετοιμαζόμαστε για το «Plastic Quiz», στο οποίο θα αποκαλυφθούν πολλά. Υπάρχει μία ερώτηση σε κάθε πλαστική σακούλα. Θα διαβάσετε την ερώτηση και θα προσπαθήσετε να την απαντήσετε σε ζεύγος ή ομάδα. Γράψτε στο φύλλο χαρτί που έχετε την απάντηση και τον αριθμό της ερώτησης. Κάθε ζευγάρι ξεκινά με διαφορετική ερώτηση. Ύστερα από ένα λεπτό, θα χτυπήσω τα χέρια μου και θα περάσετε τη σακούλα και την ερώτηση στους συμμαθητές σας στα δεξιά. Θα συνεχίσετε με τον ίδιο τρόπο, μέχρις ότου απαντηθούν όλες οι ερωτήσεις από κάθε ζευγάρι. Αργότερα, θα κοιτάξουμε μαζί τις απαντήσεις.

- Μοιράστε τις πλαστικές σακούλες με τις ερωτήσεις. Όταν οι ερωτήσεις θα έχουν απαντηθεί από όλες τις ομάδες, κοιτάξτε τις απαντήσεις μαζί. Αυτή η δραστηριότητα δεν είναι διαγωνισμός, οπότε όλες οι προτάσεις πρέπει να διαβαστούν φωναχτά. Στη συνέχεια και, αφού θα έχετε τελειώσει, αποκαλύψτε τις σωστές απαντήσεις (δείτε συννημένο 2).

Απαντήσεις του Plastic Quiz:

1. Τα πλαστικά αποτελούνται από αργό πετρέλαιο. Τα περισσότερα συνθετικά πλαστικά αποτελούνται από πολυαιθυλένιο, το οποίο μπορούμε να πάρουμε από το αργό πετρέλαιο. Πριν ανακαλυφθούν τα συνθετικά πλαστικά, χρησιμοποιούνταν γομμάκια και κέρατα ζώων.
2. Περισσότερα από 1.2 τρισεκατομμύριο πλαστικές σακούλες χρησιμοποιούνται σε ολόκληρο τον κόσμο κάθε χρόνο. Αυτό σημαίνει: περίπου 300 σακούλες ανά ενήλικα ή ένα εκατομμύριο σακούλες ανά λεπτό στον κόσμο. Χρησιμοποιούμε μια πλαστική σακούλα περίπου 12 λεπτά, πριν την πετάξουμε. Ωστόσο, δε θα αποσυντεθεί πριν από 500 με 1000 χρόνια από την παρούσα στιγμή.
3. **Ανακύκλωση αποβλήτων** είναι μια φράση που αναφέρεται στη μεταχείριση των αποβλήτων, που οδηγεί και στην ύστερη χρήση τους. Η ανακύκλωση μας επιτρέπει να εξοικονομήσουμε ανανεώσιμες και μη-ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και σε ορισμένες περιπτώσεις μειώνει τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο. Η ανακύκλωση μπορεί να χωριστεί σε δυο είδη: άμεση και έμμεση ανακύκλωση. Άμεση ανακύκλωση σημαίνει ότι τα πράγματα επαναχρησιμοποιούνται, χωρίς καμιά άλλη τροποποίηση (π.χ. η επαναχρησιμοποίηση παλιών εξαρτημάτων αυτοκινήτων από μάντρες). Η έμμεση ανακύκλωση έχει να κάνει με την εκ νέου επεξεργασία των απόβλητων υλικών. Η έμμεση ανακύκλωση συχνά απαιτεί πολλή ενέργεια και μπορεί να ενισχύσει τον αντίκτυπο στο περιβάλλον.
4. «Επαναχρησιμοποίηση» σημαίνει ότι μπορούμε να χρησιμοποιούμε ορισμένα πράγματα άσχετα από τον αρχικό τους σκοπό. Για παράδειγμα, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε επαναλαμβανόμενα ένα μικρό μπουκάλι για νερό. Η νέα χρησιμοποίηση είναι σημαντική, επειδή η βιομηχανική ανακύκλωση καταναλώνει πολλή ενέργεια. Επι πλέον, τα ανακυκλωμένα αγαθά πρέπει να μεταφέρονται, γιατί προκαλούν ρύπανση του αέρα.
5. Μετά τη χρήση τους, τα περισσότερα πλαστικά καταλήγουν στους ωκεανούς. Σύμφωνα με έναν εκδότη αναφοράς από την Greenpeace το 2007, το λιγότερο 267 θαλάσσια είδη υποφέρουν, όταν μπλέκονται σε πλαστικά απόβλητα ή όταν τα τρώνε. Υπολογίζεται ότι περίπου ένα εκατομμύριο θαλάσσια πουλιά μπλέκονται σε πλαστικά απόβλητα κάθε μέρα. Αν ένα ζώο πεθάνει έχοντας φάει πλαστικό, το υλικό θα επιστρέψει πίσω στο περιβάλλον, μόλις το σώμα αποσυντεθεί, απειλώντας έτσι και άλλα ζώα.
6. Σε όλες τις καταγεγραμμένες χώρες (είτε σε ολόκληρη χώρα ή σε επιλεγμένες πόλεις), οι δωρεάν πλαστικές σακούλες είναι απαγορευμένες. Στην Ιρλανδία, ένας υψηλός φόρος επιβάλλεται στις πλαστικές σακούλες, μειώνοντας την κατανάλωσή τους μέχρι και 90%. Η εισαγωγή και χρήση λεπτών πλαστικών σακουλών είχε ολοκληρωτικά απαγορευτεί στη Ρουάντα το 2005. Οι πλαστικές σακούλες είναι απαγορευμένες και στη Ντάκα, την πρωτεύουσα του Μπανγκλαντές, επειδή μπορούν να προκαλέσουν εμφραγή υπονόμων.
7. Υπολογίζεται ότι κάθε τετραγωνικό χιλιόμετρο της επιφάνειας του ωκεανού περιέχει περίπου 17500 πλαστικά απόβλητα. Η μεγαλύτερη ζώνη επιπλεόντων αποβλήτων βρίσκεται στο βόρειο Ειρηνικό Ωκεανό, όπου εξαιτίας των ωκεανικών ρευμάτων εμφανίστηκε ένα τεράστιο «νησί σκουπιδιών», όσο και το 1/10 του μεγέθους της Δημοκρατίας της Τσεχίας. Το 80% των σκουπιδιών του νησιού ρίχτηκε στους κολπίσκους και τα ποτάμια ή ακόμα και στις παραλίες.
8. Εξαρτάται από τη φαντασία των μαθητών. Υφασμάτινες σακούλες, καλάθια από λυγαριά, χάρτινες σακούλες κ.α. μπορούν να αναφερθούν.

- Μόλις το quiz τελειώσει, ρωτήστε τους μαθητές:

Τι σας εξέπληξε πιο πολύ; (20 λεπτά)

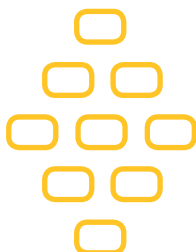
- Δείξτε τις φωτογραφίες στους μαθητές και πείτε τους να τις σχολιάσουν φωναχτά. Ρωτήστε τους τι τους τράβηξε τη προσοχή. Πείτε τους από πού προέρχονται οι φωτογραφίες. Στο τέλος της παρουσίασης ξεκινήστε ένα μικρό

εικονικό δρώμενο, που απεικονίζει τις κινήσεις των αποβλήτων, που επιπλέουν στον Ειρηνικό Ωκεανό λόγω των ωκεανικών ρευμάτων.

(http://oceans.greenpeace.org/en/the-expedition/news/trashing-our-oceans/ocean_pollution_animation).

Το νησί των πλαστικών αποβλήτων βρίσκεται στη μέση μιας ρουφήχτρας κοντά στη Χαβάη.

- Γράψτε τις δυο ακόλουθες ερωτήσεις στο πίνακα και δώστε στους μαθητές αρκετά λεπτά για να τις απαντήσουν σε ζεύγη ή ομάδες:
 - Τι μπορεί να γίνει με τα πλαστικά απόβλητα στη θάλασσα;
 - Υπάρχει κάτι που να μπορούμε να κάνουμε με αυτά;
- Συγκεντρώστε τις ιδέες των μαθητών και εξηγήστε την επόμενη εργασία. Κάθε ομάδα θα λάβει ένα σύνολο από προτεινόμενες λύσεις στο πρόβλημα, ενώ κάποιες από τις προτάσεις μπορούν να αντικατασταθούν από τις ιδέες των μαθητών. Ο στόχος της κάθε ομάδας είναι να συζητήσει την αποτελεσματικότητα της κάθε προτεινόμενης λύσης, να ταξινομήσει κάρτες με τις προτεινόμενες λύσεις και να τις κολλήσει σε ένα φύλλο χαρτί σε σχήμα «διαμαντιού». Εξηγήστε τη μέθοδο του «Διαμαντιού». Το «Διαμάντι» αποτελείται από πέντε γραμμές. Οι λύσεις ταξινομούνται σύμφωνα με την αποτελεσματικότητά τους, με την πιο αποτελεσματική λύση να βρίσκεται στην κορυφή και τις λιγότερο αποτελεσματικές να βρίσκονται στη βάση:

η καλύτερη/πιο αποτελεσματική λύση

ελαφρώς λιγότερο αποτελεσματικές λύσεις από αυτή στην 1η γραμμή

ελαφρώς λιγότερο αποτελεσματικές λύσεις από αυτές στη 2η γραμμή

ελαφρώς λιγότερο αποτελεσματικές λύσεις από αυτές στην 3η γραμμή

η λιγότερο αποτελεσματική λύση

- Σε κάθε ομάδα θα δοθεί κόλλα, ένα λευκό φύλλο χαρτί και ένα σύνολο καρτών (*Συνημμένο 3*). Μόλις οι μαθητές τελειώσουν, ρωτήστε τους σχετικά με την ταξινόμηση που επέλεξαν. Συζητήστε τη σημασία της μειωμένης κατανάλωσης, της επαναχρησιμοποίησης και της απόρριψης των πλαστικών σακούλων. Στο σημείο αυτό μπορούν να αναφερθούν οι πληροφορίες από το quiz, που σχετίζονται με τις χώρες που έχουν απαγορεύσει τις πλαστικές σακούλες. Συζητήστε τα προβλήματα με την ανακύκλωση, την καύση αποβλήτων, την υγειονομική ταφή, τη μεταφορά αποβλήτων σε άλλες χώρες (*δείτε το κουτί των πληροφοριών*).
- Στο τέλος της δραστηριότητας, ζητήστε από τους μαθητές να σχηματίσουν ένα κύκλο. Ρωτήστε ποια νομίζουν ότι ήταν η πιο σημαντική πληροφορία από το μάθημα της ημέρας.

Πηγές πληροφοριών του Quiz:

Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα Ηνωμένων Εθνών: <http://www.unep.org/regionalseas/marinelitter>

Διεθνής Greenpeace: <http://www.greenpeace.org/international/campaigns/oceans/>

Συμβουλές

- Ρωτήστε τους μαθητές τι πέρασε από το μυαλό τους, όταν σκέφτηκαν μια εναλλακτική στο «χρησιμοποιήστε τις πλαστικές σακούλες με διαφορετικό τρόπο». Πώς θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί μια πλαστική σακούλα; Έχετε καμιά ιδέα για το τι θα μπορούσε να φτιαχτεί από πλαστικές σακούλες; Αφήστε τους μαθητές να κατεβάσουν ιδέες και να τις γράψουν στον πίνακα. Οι ιδέες μπορούν να χρησιμοποιηθούν, για παράδειγμα, σε μαθήματα τέχνης.
- Ζωγραφική συναισθημάτων μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εναλλακτική στον προσωπικό συλλογισμό. Αφού τους δείξετε τις εικόνες, μπορούν να δοθούν στους μαθητές χρωματιστά μολύβια/παστέλ/κραγιόνια και να τους ζητήσετε να εκφράσουν τα συναισθήματά τους. Βάλτε τις φωτογραφίες δίπλα-δίπλα και αφήστε τους μαθητές να τις δουν και να τις σχολιάσουν.

Κουτί Πληροφοριών

Διαχείριση Αποβλήτων στην Ελλάδα

Ως μέλος της Ε.Ε., η Ελλάδα πρέπει αυστηρά να ακολουθήσει τα παρακάτω βήματα, όταν διαχειρίζεται τα απόβλητα: Κατ' αρχάς είναι απαραίτητο να προσπαθήσει να μειώσει το σύνολο των αποβλήτων, που παράγονται. Αν παράγονται απόβλητα, πρέπει να επαναχρησιμοποιούνται, να ανακυκλώνονται ή να καίγονται, προκειμένου να παράγεται ηλεκτρική ενέργεια. Η τελευταία επιλογή θα πρέπει να είναι η υγειονομική ταφή.

Παρόλο που η αυξανόμενη καύση επηρεάζει αρνητικά το περιβάλλον, η καύση των αποβλήτων σε ειδικευμένα εργοστάσια καύσης είναι πιο φιλική στο περιβάλλον από την καύση των σκουπιδιών στο κήπο του σπιτιού. Μη-καύσιμα απόβλητα πρέπει να ξεφορτώνονται με υγειονομική ταφή ή να μεταφέρονται σε εγκαταστάσεις επικίνδυνων αποβλήτων.

Ανακύκλωση Πλαστικών Συσκευασιών

Υπάρχουν 38 εταιρείες που ασχολούνται με την ταξινόμηση και την ανακύκλωση αποβλήτων, ανακυκλώνοντας περισσότερο από 60% των καινούργιων PET μπουκαλιών που έχουν παραχθεί (δεδομένα από το Μάρτιο του 2010). Η βιομηχανία της ανακύκλωσης επικεντρώνεται στην παραγωγή συνδετήρων και καλωδίων (Silon Planá nad Lužnicí), καθώς και την παραγωγή ινών και μη πλεγμένου υφάσματος (Re-plast, πάνω από 2500 τόνους το μήνα) κ.α.

Το 2007 είχαν παραχθεί στην Τσεχία περισσότερο από 1,1 εκατομμύρια τόνοι πλαστικού και είχαν καταναλωθεί 99500000 τόνοι. Η παραγωγή των πλαστικών αποβλήτων στην Τσεχία έχει φτάσει στο ίδιο επίπεδο, όπως στις εκβιομηχανισμένες χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Παρεπιπτόντως, η ολική παραγωγή πλαστικού στον κόσμο το 1949 ήταν περίπου όσο η ολική παραγωγή πλαστικού στην Τσεχία.

Υπάρχουν αρκετές εγκαταστάσεις ανακύκλωσης πλαστικού στην Τσεχία, οι οποίες παράγουν διάφορα πλαστικά προϊόντα, όπως φράγματα ήχου, επιστρώσεις γρασιδιού και πλακάτ. Ανακυκλωμένα πλαστικά προϊόντα μπορούν και να αντικαταστήσουν το ξύλο. Άρα μπορούν να βρεθούν ως τμήματα πάγκων, ταρατσών ή ως εξοπλισμός παιδικής χαράς. Είναι, ωστόσο, απαραίτητο να αναφερθεί ότι αυτοί οι τρόποι επαναχρησιμοποίησης πλαστικού καταναλώνουν πολλή ενέργεια.

Πηγή:

<http://www.nazeleno.cz/>

Χρήσιμα links σχετικά με τα επιπλέοντα σκουπίδια στη θάλασσα:

Greenpeace (2009): *The Trash Vortex*. [online] διαθέσιμο στο http://www.greenpeace.org/international/campaigns/oceans/pollution/trash-vortex/?MM_URL=http://oceans.greenpeace.org/en/our-oceans/pollution/trash-vortex

<http://plasticpollutioncoalition.org>

<http://www.greatgarbagepatch.org/>

Παράρτημα 1

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ PLASTIC QUIZ:

1. Από τι είναι φτιαγμένα τα πλαστικά;
2. Πόσες πλαστικές σακούλες περίπου χρησιμοποιεί ένας άνθρωπος το χρόνο; Πόσο περίπου χρησιμοποιούμε μια πλαστική σακούλα, πριν την πετάξουμε;
3. Τι είναι η ανακύκλωση; Μπορούμε να ανακυκλώσουμε πλαστικά; Αν ναι, πώς μπορούμε να το κάνουμε αυτό;
4. Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα σε ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση;
5. Πού καταλήγουν τα πλαστικά, αν δεν ανακυκλώνονται;
6. Ποιες χώρες απαγόρευσαν τις δωρεάν πλαστικές σακούλες στα μαγαζιά; Μπανγκλαντές, Ρουάντα, Ισραήλ, Καναδάς, Μαχαράστρα (μια πολιτεία στη δυτική Ινδία), Μποτσουάνα, Κένυα, Ουγκάντα, Δημοκρατία της Νότιας Αφρικής, Ταϊβάν, Σιγκαπούρη, Ιρλανδία, Κίνα.
7. Πόσα πλαστικά απόβλητα επιπλέουν περίπου σε ένα τετραγωνικό χιλιόμετρο της επιφάνειας του ωκεανού;
8. Τι μπορεί να χρησιμοποιηθεί αντί για πλαστικές σακούλες;

Παράρτημα 2 – προεπισκόπηση φωτογραφιών

Καθαρισμός στον κόλπο της Μανίλα, Φιλιππίνες, 2006

Καθαρισμός στον κόλπο της Μανίλα, Φιλιππίνες, 2006

Καθαρισμός στον κόλπο της Μανίλα, Φιλιππίνες, 2006

Παραλία γεμάτη με πλαστικά απόβλητα. Η εικόνα δείχνει πού καταλήγουν τα πλαστικά στους ωκεανούς ανά τον κόσμο. Χαβάη, 2006

Το πουλί άλπατρος, αντί για τρόφιμα έφαγε επιπλέοντα απορρίμματα... Midway Atoll, νησί στο Βόρειο Ειρηνικό Ωκεανό, 2.000 μίλια από την πλησιέστερη ακτή, 2009

foto: Chris Jordan ©

Απόβλητα στη Χαβάη. Η λέξη "απόβλητα" είναι φτιαγμένη από μπάλες του γκολφ που ρίχνονται στον ωκεανό. Χαβάη, 2006

Παράστημα 3

Κάρτες για το Διαμάντι:

ΚΑΥΣΗ	ΠΕΤΑΞΕΤΕ ΣΕ ΚΑΔΟ ΓΙΑ ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ (ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ)
ΑΡΝΗΘΕΙΤΕ ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΣΑΚΟΥΛΕΣ – ΠΕΙΤΕ ΟΧΙ! ΣΤΑ ΜΑΓΑΖΙΑ	ΘΑΨΤΕ ΣΤΟ ΕΔΑΦΟΣ
ΜΕΤΑΦΕΡΕΤΕ ΣΕ ΑΛΛΗ ΧΩΡΑ (Π.Χ. ΚΙΝΑ)	ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΤΕ ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΣΑΚΟΥΛΕΣ ΞΑΝΑ ΚΑΙ ΞΑΝΑ
ΡΙΞΤΕ ΜΕΣΑ ΑΤΑΞΙΝΟΜΗΤΑ ΑΠΟΡΡΙΜΑΤΑ	ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΤΕ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ ΤΡΟΠΟ
ΜΕΙΩΣΤΕ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ	

ΕΙΚΟΝΙΚΟ ΝΕΡΟ

Στόχοι:	Οι μαθητές κατανοούν το νόημα της έκφρασης εικονικό νερό. Οι μαθητές υπολογίζουν και μαθαίνουν πόσο νερό χρησιμοποιείται για την παραγωγή διαφόρων προϊόντων. Οι μαθητές εξετάζουν το ρόλο τους ως καταναλωτές στο παγκόσμιο σύστημα
Θεματικός άξονας:	Μαθηματικά, Κοινωνικές επιστήμες, Γεωγραφία
Ηλικία:	14+
Χρόνος:	45 λεπτά
Υλικό:	• Ένα μεγάλο φύλλο χαρτί για καταιγισμό ιδεών –Εισαγωγή • Φύλλο εργασίας No. 1 – κόψτε κάρτες με διαφορετικά προϊόντα (ένα σετ ανά ομάδα)–Εισαγωγή • Φύλλο εργασίας No. 2 – περιγραφές προϊόντων με μαθηματικές ασκήσεις (1-3 ανά ομάδα, ανάλογα με το χρόνο και τις μαθηματικές ικανότητες των μαθητών. Διαλέξτε τις ασκήσεις, που είναι κατάλληλες για τους μαθητές σας και την κουλτούρα σας) – Κύρια δραστηριότητα
Σημείωση:	Ένα μάθημα κατάλληλο μετά από αυτή τη δραστηριότητα θα μπορούσε να είναι “η γιαγιά Γρύλος”.

Διαδικασία

- Πείτε στους μαθητές ότι σήμερα θα μιλήσετε για το **νερό και πώς το χρησιμοποιούμε**. Εξηγήστε ότι αρχικά θα ξεκινήσετε με τον **καταιγισμό ιδεών της τάξης σχετικά με το θέμα «νερό»**. Βάλτε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί στον πίνακα ή στον τοίχο και ζητήστε από έναν ή δύο μαθητές να γράψουν ό,τι λέγεται στην τάξη από τους άλλους μαθητές. Ρωτήστε τους μαθητές: *Τι χρειαζόμαστε το νερό;* Σημειώστε όλες τις ιδέες που θα ειπωθούν τα πρώτα δύο ή τρία λεπτά. Μετά σταματήστε τον καταιγισμό ιδεών και ρωτήστε: *Και αν σας ρωτήσω γιατί ΔΕΝ χρειαζόμαστε το νερό;*
- Αφήστε τους μαθητές να ανταλλάξουν ιδέες για λίγο. Μη σχολιάζετε τις ιδέες των μαθητών. Ενθαρρύνετε τους να πουν όσες πιο πολλές μπορούν. Καμία ιδέα δεν είναι λάθος σε αυτή τη δραστηριότητα και μην αφιερώσετε πάνω από 5 λεπτά συνολικά σε αυτές τις ερωτήσεις.
- Για να προετοιμάσετε τους μαθητές για την ακόλουθη δραστηριότητα, ρωτήστε τους: *Ποια νομίζετε ότι είναι η σύνδεση μεταξύ νερού και προϊόντων, που χρησιμοποιούμε;*
- Αφού ακουστούν λίγες ιδέες μαθητών, χωρίστε τους σε μικρές **ομάδες**. Πείτε τους: *Κάθε ομάδα θα πάρει ένα σετ κομμένων καρτών με διάφορα προϊόντα. Για να παρασκευαστούν όλα αυτά τα προϊόντα, πρέπει κατά τη διαδικασία να χρησιμοποιηθεί οπωσδήποτε νερό. Το έργο σας θα είναι να βάλετε τις κάρτες σε σειρά ανάλογα με το πόσο νερό πιστεύετε ότι χρησιμοποιείται, για να φτιάξουμε τα προϊόντα. Τα προϊόντα με την περισσότερη ανάγκη για νερό θα είναι στο τέλος και αυτά με τις λιγότερες απαιτήσεις στην αρχή. Πρέπει να υπολογίσετε όλα τα στάδια της παραγωγής και όλες τις εισαγωγές. Έχετε 3 λεπτά να ολοκληρώσετε τη δραστηριότητα.*
- Έπειτα παραδώστε τις κάρτες με τα προϊόντα (**Φύλλο εργασίας No.1**) και πείτε στις ομάδες να ξεκινήσουν να δουλεύουν. (5 λεπτά)
- Συζήτηση στην τάξη: Μετά από λίγα λεπτά, πείτε στους μαθητές να σταματήσουν και ρωτήστε τους γρήγορα τις ακόλουθες ερωτήσεις (Μην αποκαλύψετε ακόμα τις σωστές απαντήσεις!)
- Ποιο από αυτά τα προϊόντα στις κάρτες πιστεύετε ότι χρειάζεται το περισσότερο νερό για να παραχθεί; Γιατί; Και ποιο, πιστεύετε, είναι το λιγότερο απαιτητικό σε νερό;
- Πόσο νερό (πόσα λίτρα) πιστεύετε πως απαιτείται, για να παραχθούν κάποια προϊόντα;
- Μην αφιερώσετε πολύ χρόνο συζητώντας για πολλά προϊόντα, αφού θα μιλήσετε για τα αποτελέσματα αργότερα στο μάθημα. Πείτε στους μαθητές ότι θα μάθουν σχετικά με αυτό και ποιες είναι οι σωστές απαντήσεις. (5 λεπτά)

- Εξηγήστε ότι τώρα κάθε ομάδα παίρνει μια περιγραφή ενός προϊόντος απ' αυτά, που μόλις συζητήθηκαν και που περιέχει μια μαθηματική άσκηση. Θα χρειαστεί να διαβάσουν τις πληροφορίες για το προϊόν και μετά να υπολογίσουν πόσο νερό χρειάζεται για την παραγωγή του (*Φύλλο εργασίας No.2*). Μοιράστε τις ασκήσεις, ώστε κάθε ομάδα να δουλέψει με αυτές. Αν έχετε αρκετό χρόνο ή αν κάποιες ομάδες είναι πιο γρήγορες από τις άλλες, μπορείτε να τους δώσετε περισσότερες ασκήσεις να διαβάσουν και να λύσουν. (7 λεπτά)
- Όσο οι ομάδες δουλεύουν στις ασκήσεις τους, σχεδιάστε μια μακριά γραμμή στον πίνακα, όπως αυτή:

0 λίτρα _____ 16 000 λίτρα

- Όταν όλες οι ομάδες τελειώσουν, ζητήστε τους να γράψουν τα προϊόντα της άσκησης τους στις αντίστοιχες θέσεις στη γραμμή του πίνακα. Έτσι, θα ελέγξουν, αν έκαναν σωστά τους υπολογισμούς και ταυτόχρονα θα δουν τη σειρά των προϊόντων σύμφωνα με την ένταση του νερού (3 λεπτά).

Κλειδί για τις μαθηματικές ασκήσεις (φύλλο εργασίας No.2):

Ρύζι	$2300 / 0.67 = 3\,432 \text{ litres} = \text{περίπου } 3\,400 \text{ λίτρα}$
Ζάχαρη	$175 / 0.11 = 1\,590 \text{ λίτρα}$
Τσάι	$2400 / 0.26 \times 0.003 = 27.69 \text{ litres} = \text{περίπου } 30 \text{ λίτρα}$
Χοιρινό	$(3060 + 24 + 7) / 200 \times 1000 = 15\,455 \text{ litres} = \text{περίπου } 15\,500 \text{ λίτρα}$
Χαρτί	$6000 / 10 / 300 \times 0.005 \times 1000 = 10 \text{ λίτρα}$
Βαμβάκι	$(3600 / 0.35 / 0.9 + 30 + 140 + 190) \times 0.25 = 2\,947 \text{ litres} = \text{περίπου } 2\,900 \text{ λίτρα}$

- Επικεντρώστε την προσοχή της τάξης στη γραμμή στον πίνακα. Για να μάθετε περισσότερα για κάθε προϊόν, ζητήστε από όλες τις ομάδες να μοιραστούν τις πληροφορίες για τα προϊόντα, με τα οποία δούλεψαν (πχ. Τη χώρα παραγωγής, την ποσότητα νερού που χρησιμοποιήθηκε στα διάφορα στάδια παραγωγής, πιθανά προβλήματα σχετικά με τη διαδικασία παραγωγής, άλλες πληροφορίες που βρήκαν ενδιαφέρουσες). Σε αυτό το σημείο, μπορείτε επίσης να προσθέσετε στη γραμμή τα προϊόντα που είχαν μείνει από την προηγούμενη δραστηριότητα. (10 λεπτά)
- Οι κάρτες περιλαμβάνουν επίσης μια φωτογραφία του προϊόντος και του χάρτη, που θα δείχνει πού έλαβε χώρα μέρος της διαδικασίας παραγωγής. Αυτό θα βοηθήσει τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν την παγκόσμια διασυνδεσιμότητα, καθώς κάποια από τα προϊόντα παράγονται και καταναλώνονται σε διαφορετικά μέρη του κόσμου.

- Ζητήστε από τους μαθητές να πουν τι σημαίνει ο όρος «εικονικό νερό». Μετά την προηγούμενη δραστηριότητα θα είναι σε θέση να εξαγάγουν το νόημα του όρου. Αν υπάρχουν αμφιβολίες, εξηγήστε τους ότι το εικονικό νερό είναι το ποσό του νερού που χρησιμοποιείται στη διαδικασία παραγωγής ενός συγκεκριμένου προϊόντος. (2 λεπτά)
- Επικεντρώστε την προσοχή της τάξης στον καταιγισμό ιδεών. Αφήστε τους να σκεφτούν ξανά τις προηγούμενες απαντήσεις τους στην ερώτηση *Γιατί ΔΕΝ χρειαζόμαστε το νερό;*. Ρωτήστε τους: *Θα αλλάζατε κάποια απάντηση;* (2 λεπτά)
- Στη συνέχεια κάνετε στους μαθητές τις ακόλουθες ερωτήσεις (6 λεπτά):
 - Τώρα έχουμε ένα υπόβαθρο γνώσης και κάποιες ιδιαίτερες πληροφορίες σχετικά με το ποσό του εικονικού νερού σε κάποια προϊόντα. Πώς μπορούν να είναι χρήσιμες αυτές οι πληροφορίες;
 - Υπάρχει κάτι που εμείς, ως καταναλωτές των προϊόντων, μπορούμε να κάνουμε για ένα μέρος του προβλήματος που περιγράφεται σε κάποιες από τις ιστορίες των προϊόντων; Αν ναι, τι;

Ο στόχος της συζήτησης είναι να κάνουμε τους μαθητές ενήμερους για τη δύναμη που έχουν ως καταναλωτές. Τα προϊόντα, που επιλέγουν και αγοράζουν, επηρεάζουν τους ανθρώπους και το περιβάλλον σε άλλα μέρη του κόσμου.

Συμβουλή

Ως εργασία για το σπίτι ή επιμήκυνση της δραστηριότητας, οι μαθητές μπορούν να γράψουν μια μικρή απάντηση στην ερώτηση: *Πώς συνδέομαι με τον υπόλοιπο κόσμο μέσω του νερού;*

Κουτί πληροφοριών

ΠΡΟΪΟΝ	ΕΙΚΟΝΙΚΟ ΝΕΡΟ (ΣΕ ΛΙΤΡΑ)	ΠΡΟΪΟΝ	ΕΙΚΟΝΙΚΟ ΝΕΡΟ (ΣΕ ΛΙΤΡΑ)
Εμφιαλωμένο νερό (1l)	9	Ζάχαρη (1kg)	1 590
A4 φύλλο χαρτί	10	Βαμβακερό πουκάμισο	2 900
Πατάτα	25	Ρύζι (1kg)	3 400
Φλιτζάνι τσάι (250 ml)	30	Δερμάτινα παπούτσια	8 000
Αυγό	135	Τζιν παντελόνι	11 800
Ποτήρι γάλα (200 ml)	200	Μοσχάρι (1kg)	15 500

Πηγή: Hoekstra, A. Y., Chapagain, A. K.: Globalization of Water. Sharing the Planet's Freshwater Resources, 2008.

Εικονικό νερό (νερό στα προϊόντα)

Εικονικό νερό είναι το ποσό του νερού που χρησιμοποιείται για να παραχθεί μια μονάδα ενός συγκεκριμένου προϊόντος και εισάγεται στις μονάδες του όγκου της μονάδας προϊόντος (πχ. 1000 λίτρα για 1 κομμάτι ή ένα κιλό). Πώς η ένταση του νερού στην παραγωγή ενός προϊόντος εξαρτάται από την περιοχή που παράγεται και τις κλιματολογικές συνθήκες; Για παράδειγμα: αν συγκρίνουμε την παραγωγή βαμβακιού και το ποσό του εικονικού νερού σε έναν τόνο βαμβακιού στην Κίνα είναι 2 018 m³, όταν στην Ινδία είναι 8662m³. Το περιεχόμενο εικονικού νερού ενός προϊόντος είναι ο πραγματικός όγκος του νερού που χρησιμοποιήθηκε, για να παραχθεί το προϊόν, μετρημένο κατά την παραγωγή.

Για να υπολογίσετε το περιεχόμενο του εικονικού νερού των αγροτικών προϊόντων, πρέπει να συμπεριλάβετε το νερό, που χρειάζεται για άρδευση, μαζί με το νερό, που χρειάζεται για την παραγωγή λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων και άλλων.

Τα προϊόντα κτηνοτροφίας έχουν υψηλότερο περιεχόμενο εικονικού νερού από τα αγροτικά προϊόντα, επειδή περιλαμβάνουν και το εικονικό νερό κατά τη σίτιση.

Το υψηλότερο περιεχόμενο εικονικού νερού είναι στα βιομηχανικά προϊόντα και για να υπολογιστεί το ποσό είναι δύσκολο.

Για περισσότερες πληροφορίες και μεθόδους υπολογισμού επισκεφθείτε το:

<http://www.waterfootprint.org/>

Πηγή:

Hoekstra, Chapagain 2008: 15, 119; www.waterfootprint.org (ανακτήθηκε 9 Ιαν 2011)

Φύλλο Εργασία Νο. 1

Λίστα προϊόντων:

ΕΜΦΙΑΛΩΜΕΝΟ ΝΕΡΟ (1 l)	ΖΑΧΑΡΗ (1 kg)
Α4 ΦΥΛΛΟ ΧΑΡΤΙ	ΒΑΜΒΑΚΕΡΟ ΠΟΥΚΑΜΙΣΟ
ΠΑΤΑΤΑ	ΡΥΖΙ (1 kg)
ΦΛΙΤΖΑΝΙ ΤΣΑΪ (250 ml)	ΖΕΥΓΑΡΙ ΔΕΡΜΑΤΙΝΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ
ΑΥΓΟ	ΤΖΙΝ ΠΑΝΤΕΛΟΝΙ
ΠΟΤΗΡΙ ΓΑΛΑ (200 ml)	ΜΟΣΧΑΡΙ (1 kg)

ΕΜΦΙΑΛΩΜΕΝΟ ΝΕΡΟ (1 l)	ΖΑΧΑΡΗ (1 kg)
Α4 ΦΥΛΛΟ ΧΑΡΤΙ	ΒΑΜΒΑΚΕΡΟ ΠΟΥΚΑΜΙΣΟ
ΠΑΤΑΤΑ	ΡΥΖΙ (1 kg)
ΦΛΙΤΖΑΝΙ ΤΣΑΪ (250 ml)	ΖΕΥΓΑΡΙ ΔΕΡΜΑΤΙΝΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ
ΑΥΓΟ	ΤΖΙΝ ΠΑΝΤΕΛΟΝΙ
ΠΟΤΗΡΙ ΓΑΛΑ (200 ml)	ΜΟΣΧΑΡΙ (1 kg)

Φύλλο Εργασίας Νο. 2

ΡΥΖΙ

Το ρύζι είναι το δεύτερο πιο παραγόμενο δημητριακό στον κόσμο. Σήμερα το ρύζι φυτρώνει σε κάθε ήπειρο εκτός από την Ανταρκτική, αλλά ο μεγαλύτερος παραγωγός είναι η Ασία, όπου παράγεται και καταναλώνεται το 90% της παγκόσμιας παραγωγής ρυζιού. Οι πρώτες σε παραγωγή χώρες είναι η Ινδία, η Κίνα, η Ινδονησία, η Ταϊλάνδη, το Μπαγκλαντές και το Βιετνάμ.

Το περισσότερο ρύζι καταναλώνεται στις ίδιες χώρες, όπου παράγεται. Οι παραδοσιακοί εξαγωγείς ρυζιού είναι η Ταϊλάνδη, το Βιετνάμ, η Ινδία και το Πακιστάν. Το ρύζι φυτρώνει και στην Ευρώπη. Για την ακρίβεια, περίπου τα δύο τρίτα της κατανάλωσης ρυζιού στην Ευρωπαϊκή ένωση προέρχονται από την Ευρώπη, με την Ισπανία και την Ιταλία να είναι από τους μεγαλύτερους παραγωγούς. Οι περισσότερες εισαγωγές στην ΕΕ προέρχονται από την Ταϊλάνδη και το Πακιστάν.

Σχεδόν όλο το ρύζι καλλιεργείται σε μικρές φάρμες και φυτεύεται με το χέρι. Δυστυχώς, οι μικροί αγρότες συχνά πρέπει να πουλήσουν την παραγωγή τους σε πολύ μικρές τιμές, που τους προκαλούν προβλήματα.

Στο μαγαζί αγοράζουμε το λεγόμενο «λευκασμένο» ρύζι στη μορφή του λευκού ρυζιού ή σπασμένου. Η όρυζα (το ρύζι, όπως μαζεύεται από τα χωράφια) καταναλώνει 2 300 λίτρα νερού ανά κιλό. Ένα κιλό αναποφλοιώτου ρυζιού παράγει 0,67 κιλά λευκασμένου ρυζιού κατά μέσο όρο.

Πόσο νερό χρειάζεται ένα κιλό λευκασμένου ρυζιού;

ΖΑΧΑΡΗ

Η ζάχαρη μπορεί να παραχθεί από διαφορετικά φυτά, όπως ζαχαροκάλαμα ή ζαχαρότευτλα. Στις μέρες μας, σχεδόν το 70% της παγκόσμιας προμήθειας ζάχαρης προέρχεται από ζαχαροκάλαμα, που παράγονται κυρίως στα τροπικά μέρη. Δεν υπάρχει διαφορά στα τελικά προϊόντα ζαχαροκάλαμου και ζαχαρότευτλου, τα οποία και τα δύο καλούνται λευκή ζάχαρη (ή ραφινάρισμένη ζάχαρη), αλλά τα ζαχαροκάλαμα μπορούν να μετατραπούν και σε καφέ ζάχαρη (ή ακατέργαστη ζάχαρη). Εδώ εξετάζουμε την περίπτωση του ζαχαροκάλαμου.

Οι βασικοί παραγωγοί ζαχαροκάλαμου είναι η Βραζιλία και η Ινδία. Η Βραζιλία είναι επίσης η χώρα με τις μεγαλύτερες εξαγωγές ζάχαρης. Οι εργάτες που δουλεύουν στις φυτείες ζαχαροκάλαμου χρησιμοποιούν κοφτερά μαχαίρια και επικίνδυνα χημικά. Συχνά οι μισθοί τους δεν είναι αρκετοί ούτε για να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες. Για την παραγωγή 1kg ζαχαροκάλαμου καταναλώνονται περίπου 175lt νερό. Σχεδόν το 11% του ζαχαροκάλαμου είναι ζάχαρη άρα το 1kg ζαχαροκάλαμου δίνει 0.11kg ζάχαρης. Πόσα λίτρα νερού χρειάζονται για την παραγωγή 1 κιλού ραφινάρισμένης ζάχαρης;

ΤΣΑΙ

Το τσάι είναι το πιο διαδεδομένο ρόφημα μετά το νερό κι απαντάται σε πολλές κουλτούρες ανά τον κόσμο. Υπάρχουν τέσσερις βασικοί τύποι τσαγιού: λευκό, πράσινο, oolong και μαύρο. Οι θάμνοι τσαγιού μεγαλώνουν σε τροπικά ή υποτροπικά κλίματα και φύονται σε πλαγιές βουνών. Όσο ψηλότερα βρίσκεται η φυτεία τσαγιού τόσο πιο καλή είναι η ποιότητα του τσαγιού.

Φύλλο Εργασίας Νο. 2

Οι άνθρωποι που δουλεύουν στις φυτείες τσαγιού συχνά έχουν πολύ χαμηλούς μισθούς και πολλοί από αυτούς προσλαμβάνονται με βραχυχρόνια συμβόλαια και δεν μπορούν να είναι σίγουροι για τις δουλειές τους. Επίσης, η συλλογή των φύλλων τσαγιού είναι πολύ κουραστική και οι εργαζόμενοι συχνά δεν έχουν ειδικό ρουχισμό και εξοπλισμό.

Οι πιο σημαντικές χώρες με φυτείες τσαγιού είναι η Κίνα, η Ινδία, η Κένυα και η Σρι Λάνκα, που είναι και οι μεγαλύτεροι εξαγωγείς.

Για την παραγωγή 1 κιλού φρέσκων φύλλων τσαγιού απαιτούνται 2 400 λίτρα νερού. Ένα κιλό φρέσκων φύλλων τσαγιού δίνει 0.26 κιλά συσκευασμένου τσαγιού. (το μαύρο τσάι, όπως το αγοράζουμε στο μαγαζί). Για ένα φλιτζάνι τσάι (250 ml) χρειάζονται 3 γραμμάρια μαύρο τσάι.

Πόσα λίτρα νερού απαιτούνται για ένα φλιτζάνι τσάι (250 ml);

ΜΟΣΧΑΡΙ

Στη βιομηχανική καλλιέργεια χρειάζονται κατά μέσο όρο 3 χρόνια, πριν το ζώο σφαχτεί, για να παραχθούν 200 κιλά κρέατος μοσχαρίσιου χωρίς κόκκαλα.

Κατά τη διάρκεια αυτών των τριών χρόνων τα ζώα καταναλώνουν σχεδόν 1 300 κιλά σιτηρών (σιτάρι, βρώμη, κριθάρι, καλαμπόκι, ξηρά μπιζέλια, σόγια και άλλα μικρά σιτηρά) και 7200 kg ακατέργαστες ζωοτροφές (βοσκότοποι, σανό, χορτάρι και άλλα). Για την παραγωγή αυτής της ποσότητας τροφής απαιτούνται σχεδόν 3060 κ.μ νερού κατά μέσο όρο. Επιπλέον, το ζώο χρειάζεται 24 κ.μ νερού, για να πιεί και 7 κ.μ νερού, για εξυπηρέτηση.

Πόσα λίτρα νερού χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ενός κιλού κρέατος, χωρίς κόκκαλα;

ΧΑΡΤΙ

Οι περισσότεροι ξέρουν ότι τα δέντρα είναι η κύρια πηγή παραγωγής χαρτιού, αλλά χρησιμοποιούνται και άλλα υλικά και φυτά. Ωστόσο, ο αριθμός των δέντρων, που κόβονται και χρησιμοποιούνται για την παραγωγή χαρτιού, είναι ακόμα μεγάλος. Εκτός από το κόψιμο των δέντρων, τα χημικά που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή χαρτιού μπορεί να είναι πολύ επικίνδυνα για το περιβάλλον, ειδικά όταν εισχωρούν στο νερό και το έδαφος.

Φύλλο Εργασίας Νο. 2

foto: Anne Burgess

Υποθέτουμε ότι ένα A4 χαρτί είναι το κανονικό χαρτί 80 γραμμαρίων (80γρ/τ.μ). Ένα τέτοιο φύλλο έχει βάρος 0.005 kg. Επίσης, υποθέτουμε ότι το χαρτί παράγεται από ξύλο. Θεωρήστε ένα δάσος με εφίδρωση (η διαδικασία που το νερό φεύγει από τα φύλλα) με 6000 κ.μ/εκτάριο κάθε χρόνο. Υποθέστε ότι το δάσος παράγει 10 κ.μ ξύλου ανά εκτάριο κάθε χρόνο. Τελικά, το ποσόν για κάθε 1 κ.μ ξύλου δίνει 0.3 τόνους χαρτιού.

Πόσα λίτρα νερό χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ενός φύλλου χαρτιού A4;

BAMBAKI

Το βαμβάκι μεγαλώνει σε ζεστά κλίματα και το περισσότερο από το βαμβάκι όλου του κόσμου προέρχεται από την Κίνα, την Ινδία, τις Ηνωμένες Πολιτείες, το Πακιστάν, τη Βραζιλία και το Ουζμπεκιστάν.

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα σχετικά με την παραγωγή βαμβακιού είναι η βαριά χρήση χημικών, κυρίως αυτών που χρησιμοποιούνται για την προστασία των φυτών από διάφορα έντομα. Αυτά τα χημικά είναι πολύ επικίνδυνα, τόσο για την ανθρώπινη υγεία όσο και για το περιβάλλον. Επιπλέον, άλλα χημικά χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας. Όλα αυτά συντελούν στη μόλυνση των υδάτων και του εδάφους.

Ένα βαμβακερό πουκάμισο φτιάχνεται από βαμβακερό ύφασμα, το οποίο φτιάχνεται από βαμβακερό πανί, που προέρχεται από το σπόρο του βαμβακιού, ο οποίος μαζεύεται από τις φυτείες βαμβακιού. Για την ακρίβεια, πριν το τελικό αποτέλεσμα να φτάσει στον καταναλωτή, περνά από μια σειρά διαδικασιών και προϊόντων.

Η παγκόσμια μέση χρήση νερού για την παραγωγή 1 τόνου βαμβακόσπορου είναι 3600 κ.μ. Ο βαμβακόσπορος πρώτα με την επεξεργασία γίνεται πανί (παίρνουμε μόνο 350 κιλά πανιού από τα 1000 κιλά βαμβακόσπορου). Μετά το λανάρισμα, τη νηματουργία και την ύφανση παίρνουμε το γκρι ύφασμα (1000 κιλά πανί δίνουν μόνο 900 κιλά υφάσματος). Μετά το ύφασμα περνά από υγρή επεξεργασία (ξάσπρισμα και βάψιμο) και τελειώνει με τα τελικά τυπωμένα σχέδια. Επιπρόσθετα, απαιτεί περίπου 30 κ.μ/τόνο για το ξάσπρισμα, 140 κ.μ/τόνο για το βάψιμο και 190 κ.μ ανά τόνο για το τύπωμα. Ένα βαμβακερό πουκάμισο ζυγίζει 250 γρ.

Πόσα λίτρα νερό χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ενός βαμβακερού πουκάμισου;

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Στόχοι: Οι μαθητές παίρνουν ερεθίσματα ως προς την ανάλυση των συνδέσεων μεταξύ αντικειμένων καθημερινής χρήσης και συγκεκριμένων κοινωνικών,οικονομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων στις χώρες του παγκόσμιου Νότου. Οι μαθητές εξακριβώνουν το ενδιαφέρον των προσωπικών επιπτώσεων και αιτιολογούν την εμπιστοσύνη τους ή τη δυσπιστία τους σχετικά με τις σχέσεις που παρουσιάστηκαν. Οι μαθητές ορίζουν το θέμα ,στο οποίο θέλουν να συμμετάσχουν σε μεγαλύτερο βάθος στα επόμενα μαθήματα.

Θεματικός άξονας: Οι άνθρωποι και η φύση, βασικά στοιχεία των κοινωνικών επιστημών, Γεωγραφία

Ηλικία: 13+

Χρόνος: 45 λεπτά

Υλικά: 4x κάρτες σημείωμα (παράρτημα 1)
Διαγράμματα Προβληματισμού (παράρτημα 2)
Χαρτόνια και κιμωλίες χρωματιστές ή ένα μεγάλο φύλλο ή flipchart
Μαρκαδόροι με διαφορετικά χρώματα (ιδανικά 4-7 χρώματα)

Προετοιμασία: Προετοιμάστε 4 σετ υπομνημάτων και χωρίστε τα ζευγάρια του κάθε σετ. Στη συνέχεια ανακατέψτε τις σημειωμένες κάρτες.

Σημείωση: Το μάθημα είναι κατάλληλο να λειτουργήσει ως εισαγωγή ή περίληψη της σειράς σχετικά με τις αρνητικές επιπτώσεις της κατανάλωσης ,διότι αφορά σε διάφορα θέματα. Το μάθημα επίσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τους μαθητές και ως ένας τρόπος να αποφασίσουν ποια θέματα θα ήθελαν να αντιμετωπίσουν κριτικά και με περισσότερες λεπτομέρειες στα επόμενα μαθήματα.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

- Τώρα θα ασχοληθούμε με τα πιο συνηθισμένα πράγματα. Προσπαθήστε να κάνετε μια λίστα με τουλάχιστον 25 είδη, που εσείς ή οι γονείς σας αγοράζετε σε τακτική βάση (συμπεριλαμβανομένων των τροφίμων) ή με τα οποία μπορείτε να έρθετε σε επαφή σε καθημερινή βάση. Καταγράψτε στον πίνακα όσα αναφέρθηκαν από τους μαθητές.
- Υποβάλετε στους μαθητές τα ακόλουθα ερωτήματα: Ποια από αυτά τα στοιχεία ήταν πλήρως παραγόμενα στην Τσεχία; Κυκλώστε αυτά τα στοιχεία.
- Αν δεν είστε σίγουροι (δεν έχει κανένα νόημα να ξεκινήσετε εκτενείς συζητήσεις), μπορείτε να επισημάνετε το στοιχείο με ένα ερωτηματικό. Ποια στοιχεία πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να παράγονται εν μέρει στη Σλοβακία και στο εξωτερικό; Κυκλώστε αυτά τα αντικείμενα χρησιμοποιώντας ένα άλλο χρώμα ή με άλλο τρόπο. Μπορείτε να αναθέσετε αυτή τη δουλειά της επιλογής των στοιχείων σε δύο μαθητές.
- Κάνετε τις παρακάτω ερωτήσεις και αφήστε τις απαντήσεις να επισημανθούν κατά προτίμηση με ένα άλλο χρώμα ή διαφορετικά. Μπορείτε να ρωτήσετε για τους λόγους. Ποια από αυτά τα στοιχεία μπορούν με κάποιο τρόπο να συνδεόνται με αυτά τα θέματα ως αποτέλεσμα της διαδικασίας παραγωγής τους, της μεταφοράς ή της κατανάλωσής τους;
Η φτώχεια και ο υποσιτισμός
Παιδική εργασία
Καταστροφή των τροπικών δασών
Αναξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας
Η έλλειψη πόσιμου νερού
Ρύπανση του περιβάλλοντος
Η υπερβολική παραγωγή αποβλήτων

- Προσπαθήστε να κυκλώσετε τις απαντήσεις σε κάθε υποερώτημα χρησιμοποιώντας διαφορετικά χρώματα. Αν δεν έχετε αρκετά διαφορετικά χρώματα, προσπαθήστε να τα διακρίνετε με άλλο τρόπο (π.χ. με ένα διπλό κύκλο, υπογραμμίζοντας, κλπ.). Είναι κατάλληλο για να γράψετε ένα μύθο, που θα εξηγήει την έννοια των αντίστοιχων χρωμάτων έτσι, ώστε να μπορείτε να πάτε πίσω στο στάδιο προβληματισμού. Γράψτε και σημειώστε τις λέξεις, όπως τις λένε οι μαθητές - πιθανά λάθη θα διευκρινιστούν αργότερα.
- Ανακοινώστε στους μαθητές ότι θα παίξουν ένα παιχνίδι καρτών-σημειωμάτων. Το παιχνίδι αυτό θα διαφέρει από το συνηθισμένο μόνο στο ότι τα ζεύγη δεν σχηματίζονται από τα ίδια χαρτιά, αλλά από τα χαρτιά που δείχνουν κάποια σχέση μεταξύ της συνηθισμένης συμπεριφοράς των καταναλωτών και ενός συγκεκριμένου προβλήματος σε μια άλλη γωνιά του κόσμου. Ένα ζευγάρι, ως εκ τούτου, πάντα σχηματίζεται από μια εικόνα από τις χώρες του παγκόσμιου Βορρά και τις χώρες του Νότου (βεβαιωθείτε ότι οι μαθητές κατανοούν αυτούς τους όρους).
- Χωρίστε τους μαθητές σε αρκετές ομάδες των 4 ατόμων. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα σετ από κάρτες (κάθε ομάδα πρέπει να έχει 8 ζεύγη, ενώ, εάν εργάζεστε με μια ολόκληρη τάξη, κάθε ζεύγος θα βρεθεί σε δύο ομάδες) και ζητήστε από τους μαθητές να παίξουν ως συνήθως. Το παιχνίδι θα πρέπει να διαρκέσει, μετά το μοίρασμα των φύλλων, το ανώτατο όριο 15 λεπτά. Ενημερώστε τους μαθητές 2 λεπτά πριν το τέλος. Εάν ορισμένες ομάδες δεν έχουν τελειώσει, θα πρέπει να γυρίσουν τις κάρτες κανονικά και να τις ταιριάξουν από κοινού.
- Στη φάση αυτή οι μαθητές μπορούν να τοποθετήσουν όλα τα ζευγάρια μπροστά τους, για να έχουν μια καλύτερη εικόνα. Αξιολογήστε το παιχνίδι μαζί τους: *Πώς πήγε το παιχνίδι; Ποιος έχει „κερδίσει“; Πόσο εύκολο ή δύσκολο ήταν να ταιριάξουν όλα τα ζευγάρια; Μήπως κάποιος ταίριαξε τα χαρτιά λάθος;*
- Μοιράστε το παρακάτω διάγραμμα σε κάθε ομάδα για προβληματισμό.

Τι γνωρίζουμε ήδη;	Τι μας προκάλεσε έκπληξη;	Τι μας προκάλεσε δυσπιστία;	Τι δεν μας ενδιαφέρει άμεσα;	Ποια από τα προβλήματα, που παρατηρήσαμε, θεωρήσαμε πιο σημαντικά;	Σχετικά με τι θα θέλαμε να μάθουμε περισσότερα;

- Το διάγραμμα θα πρέπει να συμπληρωθεί από κάθε ομάδα. Μπορούν οι μαθητές να αναφέρουν όσα περισσότερα θέματα επιθυμούν. Ενημερώστε τους μαθητές, ότι θα πρέπει να αιτιολογούν τις επιλογές τους. Αν κάποιος διαφωνεί έντονα με την πλειοψηφία, η γνώμη του/ της θα πρέπει επίσης να εμφανίζεται στο γράφημα και την παρακάτω παρουσίαση. Αποφασίστε με τους μαθητές πόσο χρόνο θα χρειαστούν για την ολοκλήρωση του διαγράμματος. Θα πρέπει να ολοκληρωθεί από 5 μέχρι 10 λεπτά.
- Όταν τελειώσουν όλοι, αφήστε τους να παρουσιάσουν στους άλλους ό, τι έχουν γράψει. Προχωρήστε από την αριστερή προς τη δεξιά στήλη και όχι με τη σειρά των ομάδων, έτσι ώστε στην τελευταία ομάδα να μην αρχίζουν να βαριούνται. Όλοι πρέπει να δώσουν προσοχή σε όλες τις πληροφορίες και ειδικότερα στη στήλη “Τι μας προκαλεί δυσπιστία” ή “Αυτό που δεν μας κίνησε το ενδιαφέρον.” Ζητείστε από την ομάδα των συγγραφέων, καθώς και τις άλλες ομάδες, που συμφωνούν, να δώσουν εξηγήσεις για ό, τι έχει ειπωθεί. Δώστε χώρο επίσης, αν πρόκειται για αντικρουόμενες απόψεις - γιατί πιστεύουν σε κάποια πληροφορία ή γιατί σχετίζονται με αυτό. Μπορείτε να μιλήσετε με τους μαθητές για τις δικές σας αμφισβητήσεις ή αμφιβολίες σχετικά με αυτό που βλέπουν ως το πιο σοβαρό ζήτημα, κλπ. Πρέπει να είναι σαφές, ωστόσο, ότι αυτή είναι η γνώμη σας και όχι η μόνη «σωστή απάντηση». Ενημερώστε τους μαθητές σχετικά με τους συνδέσμους μέσω των οποίων μπορούν να μάθουν περισσότερα. (βλ. παρακάτω).
- Εάν χρησιμοποιείτε αυτό το μάθημα ως εισαγωγικό, αφήστε τους μαθητές να γράψουν όλα τα θέματα, που θα ήθελαν να γνωρίσουν βαθύτερα. Κάθε μαθητής μπορεί να βάλει στη συνέχεια τρεις τελείες δίπλα από τα θέματα ή τα ζητήματα, με τα οποία θα ήθελε να ασχοληθεί στα επόμενα μαθήματα.
- Στο τέλος, επιστρέψτε στην αρχική λίστα των πραγμάτων. Αποσαφηνίστε πιθανά λάθη. Ζητήστε από τους μαθητές να έρθουν μέχρι τη λίστα με αφορμή ό, τι άλλο (μετά από το παιχνίδι) αισθάνονται ότι μπορεί να σχετίζεται με τα οικολογικά, οικονομικά και κοινωνικά θέματα. Αν υπάρχει ένα στοιχείο για το οποίο οι μαθητές δεν βρήκαν αρνητικές επιπτώσεις και εάν το στοιχείο δεν αναφέρθηκε από τις κάρτες σημειώματα, δοκιμάστε τον εντοπισμό ομοιοτήτων με θέματα που το παιχνίδι αναφέρει (π.χ. ο κατάλογος μπορεί να περιλαμβάνει παγωτό,

που παράγεται από το γάλα, προϊόν ζωικής προέλευσης, όπως το κρέας, και ως εκ τούτου έχει σχέση με το θέμα της καταστροφής των τροπικών δασών μέσω μιας υψηλής πιθανότητας της σόγιας που δίνεται στα αγελάδες και που μπορεί να περιέχει λεκιθίνη σόγιας. Το γάλα έχει γενικά ένα αρκετά υψηλό αποτύπωμα άνθρακα, κλπ.)

- Να δίνετε χώρο για όλες τις εντυπώσεις, τα σχόλια και τις ιδέες.

Πηγές:

Από τα επιμέρους θέματα γενικά

Rychtecká, Michaela (επιμ.) (2010): *Svet κατά nákupním košíku - případové studie dopadů spotřeby na rozvojové země*. [Online] Διαθέσιμο από: www.nazemi.cz (που χρησιμοποιείται σε 13, Σεπ., 2011).

Zeleny Kruh και Hnutí Duha (2005): *Česká stopa - ekologické éva sociální dopady domácí spotřeby za našimi hranicemi*. [Online] Διαθέσιμο από: <http://www.zelenykruh.cz/dokumenty/ceska-stopa.pdf>.

Chmelař, Πάβελ, Rut, Ondřej (επιμ.) (2007): *Dopady Náση spotřeby na rozvojové země*. [Online] Διαθέσιμο από: www.zelenykruh.cz/dokumenty/studie-dopady-spotreby.pdf.

Βαμβάκι και κλωστοϋφαντουργία

Cisariková, Άννα, Hořková, Κατερίνα, Rychtecká, Michaela (2010): *Ušili va na nas*. [Online] Διαθέσιμο από www.nazemi.cz (cit. στις 13 Σεπτεμβρίου 2011).

Environmental Justice Foundation (2007): *θανατηφόρες χημικές ουσίες στο βαμβάκι*. [Online] Διαθέσιμο από: http://www.ejfoundation.org/pdf/the_deadly_chemicals_in_cotton.pdf (cit. στην 13η Σεπτεμβρίου του 2011)

Άλλα άρθρα και έρευνες από : www.maquilasolidarity.org, www.sweatshopwatch.org.

Κολτάνιο

Čajka, Adam (2009): *Vliv světových CEN primárních Komodit na konflikt κατά Demokratické republice Kongo κατά letech 1998 až 2003*. Διατριβή. Μπρνο: FSS MU.

Svatoš, Jan (2009): „Válku κατά Kongu zastaví Jen zájem lidí.“ *Rozvojovka*. [Online] Διαθέσιμο από: http://www.rozvojovka.cz/rozhovor-vaiku-v-kongu-zastavi-jen-zajem-lidi_223_706.htm (cit. στις 13 του Σεπτεμβρίου 2011).

Εκθέσεις σχετικά με την ιστοσελίδα της MakeItFair. [Online] Διαθέσιμο από: <http://makeitfair.org/the-facts/reports> (cit. στις 20 Αυγούστου 2011).

Vesperini, Ελένη (2001): „κολτάνιο βιασύνη του Κονγκό.“ *BBC*. [Online] Διαθέσιμο από: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/1468772.stm> (cit. στις 13 Σεπτεμβρίου του 2011).

Τα ηλεκτρονικά απόβλητα

Greenpeace (2009): *PC za sebou nechávají herní konzole κατά toxické oparu*. [Online] Διαθέσιμο από: www.greenpeace.org/Τσεχία/cz/news/pc-za-sebou-nechavaji (cit. στις 10 Σεπτεμβρίου 2011).

Η λειτουργία της Coca-Cola παρακολουθείται από τους ακόλουθους οργανισμούς

Lok Samiti: *Εκστρατεία κατά της Coca-Cola εργοστάσιο στην Mehdiganj* [online] Διαθέσιμο από: http://www.loksamiti.org/index_files/anti_coke.htm

www.indiaresource.org, <http://coca-cola.cz>

Τροπικά δάση

www.rainforests.mongabay.com

Φοινικέλαιο

Greenpeace International (2010): *Caught κόκκινα χέρια*. [Online] Διαθέσιμο από: (Cit. στις 9 Σεπτεμβρίου 2011).

Χαρτί - κυτταρίνη ευκαλύπτου:

PAD διεθνές σεμινάριο: *Συστηματοποίηση υπόθεσης. Ευκάλυπτος / Aracruz cellulose*. [Online] Διαθέσιμο από: (Cit. 9. 9. 2011).

Σόγια

Compassion in World Farming,. Αναφορές και Πηγές. [Online] Διαθέσιμο από: www.eatlessmeat.org (που χρησιμοποιείται για την 13 του Σεπτεμβρίου, 2011).

La Mata σόγια - Soy σκοτώνει. [Online] Διαθέσιμο από: <http://lasojamata.iskra.net> (που χρησιμοποιείται για την 13 Σεπ. 2011).

Ραφές στις μπάλες

ILRF (2010): Αναπάντητες. Ο στόχος για τους εργαζόμενους: *Η πραγματικότητα του ποδοσφαίρου, ραφές στη μπάλα στο Πακιστάν, την Ινδία, την Κίνα και την Ταϊλάνδη*. [Online] Διαθέσιμο από: http://cleanclothes.org/documents/ILRF_soccerball_report.pdf (cit. στις 9 Σεπτεμβρίου 2010).

Παιδική εργασία σε Δραστηριότητα :Ραφές σε μπάλες ποδοσφαίρου στην Ινδία. Μια περιπτώσιολογική μελέτη της Meerut Επαρχιακού σε Uttar Pradesh. [Online] Διαθέσιμο από www.laborrights.org/sites/default/files/publications-and-resources/FOOTBALLREPORT2008.pdf (που χρησιμοποιείται για την 13 του Σεπτεμβρίου, 2011).

Λουλούδια

Kosova, Κατερίνα (2006): *Rizantní krása květin*. Διατριβή. Μπρνο: FSS MU. www.flowers-για-ανθρώπου-dignity.org

Παράρτημα 1

Προς το τέλος του 2008, 13,6 εκατομμύρια αριθμοί κινητών καταγράφηκαν στο CR. Αυτό σημαίνει ότι κάθε πολίτης, ακόμη και τα παιδιά, έχει περισσότερους από έναν αριθμούς κινητού τηλεφώνου. Ένας ολοένα αυξανόμενος αριθμός ατόμων διαθέτει επίσης αρκετές φορητές συσκευές.

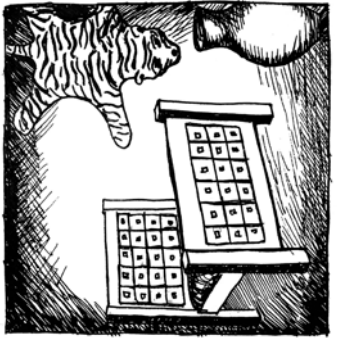
Η αυξανόμενη ζήτηση για κινητά τηλέφωνα συμβαδίζει με την ανάγκη για κόλταν, την πρώτη ύλη που περιέχει νιόβιο και ταντάλιο που είναι απαραίτητα για την παραγωγή της πλειονότητας των μικρών ηλεκτρονικών συσκευών. Η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό έχει τα μεγαλύτερα κοιτάσματα του ορυκτού αυτού στον κόσμο. Μόλις λίγο καιρό πριν έληξε ένας πενταετής πόλεμος για τον έλεγχο των κοιτασμάτων αυτών, που κόστασε τη ζωή σε 5 εκατομμύρια ανθρώπους.

Ιστοσελίδα της Coca-Cola CR αναφέρει ότι «η δημοτικότητα της Coca-Cola είναι προφανής από το γεγονός, ότι η ημερήσια κατανάλωση μόνο της κλασικής Coke ανέρχεται σε 606 εκατομμύρια ποτήρια, δηλαδή 143 εκατομμύρια λίτρα». Η ποσότητα του πόσιμου νερού που απαιτείται για την παραγωγή 1 λίτρου Coke είναι 3,12 λίτρα.

Η λειτουργία ενός από τα μεγαλύτερα εργοστάσια εμφιάλωσης της Coca-Cola στην Ινδία καταναλώνει περίπου 5 εκατομμύρια λίτρα πόσιμου νερού καθημερινά. Αυτό προκαλεί την εξήρανση των γύρω ηπιδίων και την έλλειψη πόσιμου νερού για τους κατοίκους της περιοχής.

Προς το παρόν, η αγορά με τα εξωτικά προϊόντα ξύλου είναι περιορισμένη, αλλά επεκτείνεται γρήγορα και εδώ. Το ξύλο που προέρχεται από τροπικά δάση εισάγεται από τη Νότια Αμερική, την Ασία, την Αφρική και την Αυστραλία.

Κάθε δύο δευτερόλεπτα αφανίζεται μια επιφάνεια του τροπικού δάσους ίση με ένα γήπεδο ποδοσφαίρου. Εκτιμάται ότι το 60-80% του συνόλου των εξαγομένων ειδών ξύλινων για τη βιομηχανία ξύλου είναι παράνομα.

Στην Τσεχική Δημοκρατία, ένα άτομο καταναλώνει 2,5 κιλά σοκολάτας κατά μέσο όρο ανά έτος. Η μέση ετήσια συγκομιδή από ένα φυτό κακάο (30-50 καρπών ανά έτος) φτάνει για να παραχθούν μόνο τρεις μεγαλύτερες μπάρες σοκολάτας.

Επί του παρόντος, περίπου 50 εκατομμύρια παιδιά κάτω από την ηλικία των 11 ετών αναγκάζονται να εργάζονται σε συνθήκες που είναι άμεσα επικίνδυνες για την υγεία τους. Μια φουέια κακάο είναι ένα παραδεigma των εν λόγω όρων εργασίας. Τα παιδιά εργάζονται σε φυτείες κακάο και ως μην έχουν ποτέ στη ζωή τους δοκιμάσει σοκολάτα.

Η μέση ετήσια κατανάλωση βαμβακιού ανά άτομο στις ΗΠΑ, την ΕΕ και την Ιαπωνία είναι περίπου 11kg (τα στοιχεία από το τέλος του 2000). Οι καλλιέργειες βαμβακιού καταλαμβάνουν περίπου το 4% των γεωργικών εκτάσεων του πλανήτη.

Το 2000, η μέση ετήσια κατανάλωση του βαμβακιού ανά άτομο στη Νοτιοανατολική Ασία ήταν περίπου 1,8 kg. Σε ποσοστό έως 16% της παγκόσμιας παραγωγής χρησιμοποιούνται φυτοφάρμακα στις καλλιέργειες βαμβακιού. Οι μεγάλες ποσότητες τοξικών χημικών ουσιών χρησιμοποιούνται επίσης για τα περαιτέρω στάδια της επεξεργασίας του βαμβακιού.

Η παραγωγή ενός τσιπ υπολογιστών απαιτεί μεγάλες ποσότητες νερού και 1.000 διαφορετικές χημικές ουσίες (πολλές από τις οποίες είναι γνωστές τοξίνες). Η διάθεση των εξαρτημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών προκαλεί τη δημιουργία ενός βουνού από τοξικά απόβλητα, που μολύνουν το περιβάλλον και εγκυμονούν κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία.

Σε 20 χρόνια, μια ευρωπαϊκή οικογένεια παράγει περίπου 900 κιλά ηλεκτρονικών αποβλήτων, μεγάλο μέρος των οποίων εξαγεται παράνομα στην Κίνα ή Δυτική Αφρική, λόγω της μείωσης του κόστους επεξεργασίας και της λιγότερο αυστηρής νομοθεσίας.

Οι πλούσιες χώρες χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο μίας χρήσης προϊόντα υγιεινής (χαρτί κουζίνας, χαρτοπετσέτες, πάνες), που παράγονται από κυτταρίνη.

Η κυτταρίνη για την ευρωπαϊκή αγορά έχει αποκτηθεί κατά κύριο λόγο από τα δέντρα της ευκρατής ζώνης. Μικρότερες ποσότητες, αλλά σε συνεχώς αυξανόμενο ποσοστό, εισάγονται στην Ευρώπη, π.χ. από την Βραζιλία. Αυτή η κυτταρίνη προέρχεται από φυτείες ευκαλύπτου. Αν και είναι εκ νέου φύτευση, συχνά ήταν εγκατεστημένη στη θέση ενός παρθένου δάσους. Οι φυτείες ευκαλύπτου είναι άλλωστε μια μορφή του δάσους, που χαρακτηρίζεται από μια πολύ χαμηλότερη ποικιλία ειδών.

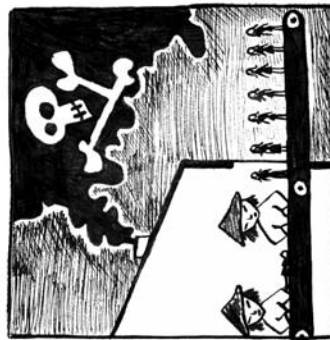
Η μεταφορά των λουλουδιών από το αγρόκτημα της Κένυας ή της Αιθιοπίας στο ανθοπωλείο στην Τσεχία διαρκεί περίπου 5 ημέρες. Το ένα από τα τρία λουλούδια που πωλούνται στην Ευρώπη την ημέρα του Αγίου Βαλεντίνου, προέρχεται από την Κένυα.

Η καλλιέργεια 1 εκταρίου με τριαντάφυλλα χρειάζεται το χρόνο περίπου 10 έως 30 χιλιάδες λίτρα νερού. Κάθε τριαντάφυλλο έχει ανάγκη 1,5 λίτρων νερού την ημέρα. Αγροκτήματα κάνουν υπερβολική χρήση των τοπικών πόρων πόσιμου νερού, ενώ τα επικίνδυνα φυτοφάρμακα, που χρησιμοποιούνται για τα λουλούδια, προκαλούν σοβαρή ρύπανση και την εμφάνιση σοβαρών ασθενειών μεταξύ των εργαζομένων.

Τρεις Mattel κούκλες Barbie πωλούνται κάθε δευτερόλεπτο. Το 1995, ο μισός του εκτελεστικού διευθυντή ήταν μεγαλύτερος από το συνολικό μισθό όλων των εργαζομένων της Mattel στην Κίνα.

80% όλων των παιχνιδιών, που πωλούνται σε όλο τον κόσμο κατασκευάζονται στην Κίνα. Ένας κινέζος εργαζόμενος πληρώνεται μόνο 12 σεντς για μια Μπάμπι (στην Ευρώπη πωλείται για περίπου 15 ευρώ).

Ένας μέσος Τσέχος πίνει 4 kg καφέ ανά έτος. Παρά το γεγονός ότι περίπου 20 εκατομμύρια μικροί αγρότες παράγουν περίπου το 50% του καφέ στον κόσμο, το εμπόριο καφέ ελέγχεται μόνο από τρεις μεγάλες εταιρείες. Η κατάσπαση στον τομέα της μεταποίησης του καφέ είναι παρόμοια - 5 πολυεθνικές εταιρείες (μεταξύ των οποίων και η Nestle και Kraft Foods) ελέγχουν το 87% της ευρωπαϊκής αγοράς καφέ.

Από το 1 ευρώ, που θα σας χρεώσουν για ένα φλιτζάνι καφέ σε μια καφετέρια, ο γεωργός λαμβάνει 2 λεπτά το πολύ. Ένας μικρός αγρότης παίρνει μόνο από 2% έως 8% της τελικής τιμής ενός πακέτου καφέ. Το 2002, κατά μέσο όρο ο μικρός καλλιεργητής καφέ με παραγωγή περίπου 200 κιλών κέρδισε μόνο 128 ευρώ για έναν ολόκληρο χρόνο!

Η μέση ετήσια κατανάλωση κρέατος που προέρχεται από κατοίκους των πλούσιων χωρών κυμαίνεται μεταξύ 70 και 110 kg. Η διατροφή των καταναλωτών σε προϊόντα με βάση το κρέας είναι ασυγκρίτως πιο απαιτητική από τη διατροφή των χορτοφάγων ή vegans, ειδικά όσον αφορά στην επιφάνεια που απαιτείται για την καλλιέργεια τροφίμων και την κατανάλωση ενέργειας.

Ευρωπαϊκά βοοειδή καταναλώνουν σήμερα ζωοτροφές σόγιας, που καλλιεργείται σε μια επιφάνεια 7 φορές μεγαλύτερη από όλες τις γεωργικές εκτάσεις στην Ευρώπη. Το 90% αυτής της σόγιας προέρχεται από φυτικές που καταλαμβάνουν τα αγροτεμάχια των εκκαθαρισμένων τροπικών δασών.

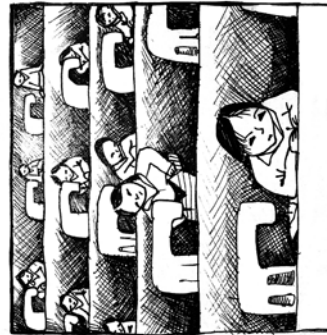
Το ποσό ενέργειας που απαιτείται για την παραγωγή ενός κουτιού αλουμινίου είναι το ίδιο με αυτό που καταναλώνεται για την παρακολούθηση οκτώ ποδοσφαιρικών αγώνων στην τηλεόραση (758 λεπτά). Η παραγωγή ενός τόνου αλουμινίου οδηγεί στη δημιουργία από 1.3 έως 1.5 τόνων τοξικών αποβλήτων.

Λόγω της κατασκευής των φραγμάτων και των υδραυλικών εγκαταστάσεων ισχύος, που τροφοδοτούν με ενέργεια κυρίως εργοστάσια για την παραγωγή αλουμινίου για εξαγωγή, 40 έως 60 εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο χρειάστηκαν να μεταγκατασταθούν.

Αν έχουμε αγοράσει ένα T-shirt σε κανονική τιμή στο κατάστημα για CZK 250, μέχρι CZK 200 από το ποσό αυτό είναι τα έξοδα εμπορίας και τα περιθώρια που έχει ο έμπορος.

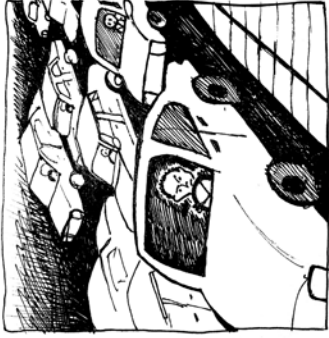
Οι γυναίκες, που δουλεύουν για το ράφιμο ρούχων διδάσκουν εμπορικών σιμάτων, συνήθως αναγκάζονται να δουλεύουν από τις 8 π.μ. έως τις 10 μ.μ. 7 ημέρες την εβδομάδα με 1 ρεπό μόνο μία φορά κάθε 3 μήνες. Αν πληρώσεις περίπου CZK 250 για ένα T-shirt, τα έξοδα των μισθών για το ράφιμα του ανέρχονται σε μόνο περίπου CZK 2,50.

Κάθε χρόνο κατασκευάζονται εκατομμύρια μπάλες ποδοσφαίρου για να ικανοποιούν τις ευρωπαϊκές και αμερικανικές αγορές. Επισφαλής των παραγωγών χωρών είναι το Πακιστάν, η Ινδία, η Κίνα και η Ταϊλάνδη.

Η παραγωγή που συνδέεται με το ποδόσφαιρο συνδέεται και με μια σειρά από σοβαρές παραβιάσεις των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Αρχικά, η παραγωγή σε μικρά εργαστήρια είναι χαρακτηριστική για τον τομέα αυτό, με τους εργαζομένους να λαμβάνουν απαράδεκτα χαμηλούς μισθούς (περίπου CZK 6 για μια μπάλα ποδοσφαίρου) και συνεχώς να απειλούνται με τον κίνδυνο να χάσουν τη δουλειά τους. Τα τελευταία χρόνια, η «πληγή» της παιδικής εργασίας περιορίστηκε, αλλά υπάρχουν και άλλα σοβαρά θέματα, που διαφεύγουν της προσοχής του κοινού.

Από το 1990, η κατανάλωση καυσίμων στην Ευρώπη αυξήθηκε κατά 72%. Προς το παρόν, υπάρχουν πάνω από 600 εκατομμύρια αυτοκίνητα στον κόσμο. Αν η παρούσα τάση συνεχιστεί, το 2030 ο αριθμός των αυτοκινήτων θα έχει διπλασιαστεί.

Τεράστια drillships εξορύξεις πετρελαίου από τα βάθη των θαλασσών εργάζονται συνεχώς για να ικανοποιήσουν την εξάρτηση του κόσμου από το πετρέλαιο. Η πραγματική λειτουργία και οι πολλές εκρήξεις των πετρελαιοπηγών ρυπαίνουν καταστροφικά τις θαλάσσιες και τους υδατικούς από τις πετρελαιοκηλίδες, που καταστρέφουν όλη τη ζωή.

Το φυνεκέλαιο είναι προς το παρόν αυτό που χρησιμοποιείται για την παραγωγή περίπου του 50% όλων των καταναλωτικών αγαθών, που κυμαίνονται από καλλυντικά και αναψυκτικά για τα τρόφιμα μέχρι το βιοκαύσιμα.

Στην Ινδονησία, η περιοχή του τροπικού δάσους, που είναι ίση με το ένα τρίτο του εδάφους της Ταϊλάνδας, έχει ληθεί έγκριση για να δημιουργηθεί χώρος για την παραγωγή φυνεκέλαιου μόνο για τη Δυτική αγορά. Οι αποψιλωμένες περιοχές έχουν αντικατασταθεί από με γάλες φυτείες φοινίκων, που προκαλούν την υποβάθμιση του εδάφους, ασιολική διάβρωση και τη ρύπανση του περιβάλλοντος λόγω των φυτοφαρμάκων που χρησιμοποιούνται για τους ψεκασμούς.

Παράρτημα 2

Τι γνωρίζαμε ήδη;	
Τι μας προκάλεσε έκπληξη;	
Τι μας προκάλεσε δυσπιστία;	
Τι δεν μας ενδιαφέρει άμεσα;	
Ποια από τα προβλήματα, που παρατηρήσαμε, θεωρήσαμε πιο σημαντικά;	
Σχετικά με τι θα θέλαμε να μάθουμε περισσότερα;	

Τι γνωρίζαμε ήδη;	
Τι μας προκάλεσε έκπληξη;	
Τι μας προκάλεσε δυσπιστία;	
Τι δεν μας ενδιαφέρει άμεσα;	
Ποια από τα προβλήματα, που παρατηρήσαμε, θεωρήσαμε πιο σημαντικά;	
Σχετικά με τι θα θέλαμε να μάθουμε περισσότερα;	

**... ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΝΑ ΕΡΕΥΝΗΣΟΥΝ
ΤΟ ΘΕΜΑ**

ΚΑΝΕ ΕΝΑ ΒΗΜΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΑΝ ΣΟΥ ΑΡΕΣΕΙ Η ΣΟΚΟΛΑΤΑ

ΥΛΙΚΟ ΑΠΟ ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: «Η ΠΙΚΡΗ ΓΕΥΣΗ ΤΗΣ ΣΟΚΟΛΑΤΑΣ»

Στόχοι: Οι μαθητές διαμορφώνουν τη δική τους άποψη για την εργασία.
Οι μαθητές συμπάσχουν με τα παιδιά που εργάζονται σε διάφορα μέρη του κόσμου.
Οι μαθητές αναπαράγουν τις ιστορίες των συγκεκριμένων παιδιών, οι οποίες βασίζονται σε ένα κείμενο και περιγράφουν τις διάφορες μορφές της παιδικής εργασίας.
Οι μαθητές εξηγούν ορισμένους από τους λόγους ύπαρξης της παιδικής εργασίας και χαρακτηρίζουν τις επιπτώσεις της στα παιδιά, στις οικογένειές τους και σε ολόκληρη την κοινωνία.
Οι μαθητές αξιολογούν την ανισότητα των ευκαιριών στον κόσμο.

Θεματικός άξονας: Άνθρωποι και φύση, Άνθρωποι και κοινωνία/Γεωγραφία, βασικές κοινωνιολογικές γνώσεις.

Ηλικία: 10-18 ετών

Αριθμός συμμετεχόντων: Το λιγότερο 10

Διάρκεια: 45 λεπτά

Υλικό: Κάρτες με περιγραφές των ρόλων/ ιστοριών των εργαζομένων παιδιών (μία για το κάθε παιδί) (Παράρτημα 1)
CD-player με χαλαρωτική μουσική.

Διαδικασία

- Ρωτήστε τους μαθητές με ποιο είδος εργασίας έχουν ήδη απασχοληθεί. Γράψτε τις απαντήσεις τους στον πίνακα. Αρχικά μην τους προσδιορίσετε τι πραγματεύεται ο όρος εργασία. Αφήστε τους μαθητές να το κατανοήσουν μόνοι τους.
- Στη συνέχεια, ρωτήστε τον καθένα ξεχωριστά γιατί έκανε αυτή την εργασία. Οι πιθανές απαντήσεις θα είναι αμοιβή/χρήματα/εισόδημα. Ρωτήστε τους, εάν υπάρχει και κάτι άλλο. Πιθανότατα θα είχαν άλλα κίνητρα, όταν έκαναν δουλειές στο σπίτι ή βοήθησαν φίλους σε κάτι. Κάντε ερωτήσεις που αρμόζουν στην ηλικία τους και με βάση το διαθέσιμο χρόνο: Σου άρεσε η δουλειά; Ενωθες καλά, όταν δούλευες; Αναγκάστηκες ποτέ να δουλέψεις ή να κάνεις κάποια εθελοντική εργασία; Είναι σύννηθες για τους ανθρώπους της ηλικίας σου σε άλλα μέρη του κόσμου να δουλεύουν με πλήρες ωράριο; Γιατί; Θα προτιμούσες να δούλευες ή να σπούδαζες;
- Δημιουργήστε χαλαρή ατμόσφαιρα. Πείτε στους μαθητές να προσπαθήσουν να φανταστούν, πώς είναι ένα παιδί, το οποίο είναι υποχρεωμένο να δουλεύει.
- Δώστε στον κάθε μαθητή μια κάρτα με έναν ρόλο/ιστορία. Ζητήστε από τους μαθητές να κρατήσουν την ιστορία/ρόλο για τον εαυτό τους και να μην την αποκαλύψουν σε κανέναν. Ζητήστε τους να καθίσουν αναπαυτικά και ήσυχα και να διαβάσουν το κείμενο στην κάρτα τους.
- Έπειτα ζητήστε τους να προσπαθήσουν να βάλουν τον εαυτό τους στο νέο ρόλο.
- Βάλτε χαλαρή μουσική να παίζει ή απλά ζητήστε από τους μαθητές να μείνουν ήσυχοι. Προτείνετε τους να κλείσουν τα μάτια (εκτός κι αν δεν τους είναι ευχάριστο).
- Για να πάρουν μια καλύτερη ιδέα σχετικά με το πώς είναι η ζωή των παιδιών στις ιστορίες, ζητήστε από τους μαθητές να κάνουν συνέχεια ερωτήσεις. Αφήστε κάποιο χρονικό διάστημα μετά από κάθε ερώτηση, για να αφήσετε τους μαθητές να δημιουργήσουν τη δική τους εικόνα για τους εαυτούς τους και τις ζωές τους. (Δώστε έμφαση στο γεγονός ότι θα πρέπει να σκιαγραφήσουν την κατάσταση του παιδιού στην κάρτα τους και να βάλουν τους εαυτούς τους στη θέση των παιδιών. Δεν πρέπει τόσο να απεικονίσουν τις συνθήκες διαβίωσής τους, αλλά καλύτερα να νιώσουν και να μεταδώσουν στους άλλους πώς είναι η ζωή των παιδιών στις κάρτες τους).

Προτεινόμενες Ερωτήσεις/Δείγμα ερωτήσεων:

- Πώς είναι το σπίτι που μένεις; Είναι μικρό ή μεγάλο;
- Έχεις ελεύθερο χρόνο; Τι κάνεις τον ελεύθερο χρόνο σου;
- Τι κάνεις στις διακοπές;
- Ποια είναι τα ενδιαφέροντά σου;
- Τι σε φοβίζει; Τι σε κάνει χαρούμενο;

Το παιχνίδι:

- Αφού διαβάσετε όλες τις ερωτήσεις, ζητήστε από τους μαθητές να ανοίξουν τα μάτια τους αργά και να σταθούν ο ένας δίπλα στον άλλον. Να είναι όλοι ήσυχτοι.
- Πείτε στους μαθητές ότι πρόκειται να διαβάσετε κάποιες ερωτήσεις, οι οποίες περιγράφουν διάφορες καταστάσεις ή γεγονότα. Κάθε φορά που θα συμφωνούν με την κατάσταση ή το γεγονός, θα πρέπει να κάνουν ένα βήμα μπροστά και κάθε φορά που θα διαφωνούν, να μένουν στη θέση τους.
- Σταδιακά διαβάστε τις ατομικές δηλώσεις. Κάνετε μια παύση ανάμεσα στις δηλώσεις και αφήστε τους να σκεφτούν και να αποφασίσουν, εάν θα κάνουν ένα βήμα προς τα εμπρός, αλλά και να κοιτάξουν γύρω τους και να συγκρίνουν τις θέσεις τους με των άλλων.
- Προτεινόμενη λίστα από δηλώσεις-καταστάσεις (ανάλογα με την κατάσταση και το περιβάλλον σας μπορείτε να διαλέξετε όσες από τις παρακάτω ερωτήσεις χρειάζεστε):

Η οικογένειά σας κάποτε αντιμετώπισε σοβαρά οικονομικά προβλήματα.

Μένετε μαζί με την οικογένειά σας.

Έχετε το δικό σας δωμάτιο ή τουλάχιστον το δικό σας κρεβάτι.

Πιστεύετε ότι όλα τα δικαιώματά σας είναι σεβαστά.

Φοβάστε ότι κάποιος θα σας ληστέψει ή θα σας χτυπήσει με κάποιο τρόπο.

Εάν είναι ανάγκη, έχετε κάποιον να συμβουλευτείτε ή να σας βοηθήσει.

Εάν δεν νιώθετε καλά, θα μέινετε σπίτι ή μπορείτε να επισκεφτείτε κάποιον γιατρό.

Μπορείτε να περάσετε τον ελεύθερό σας χρόνο με φίλους.

Κάθε μέρα έχετε να φάτε, ώστε να μη φοβάστε την πείνα.

Βλέπετε το μέλλον αισιόδοξα.

Πηγαίνετε (τακτικά) στο σχολείο.

Θα γιορτάσετε τα γενέθλια σας με την οικογένειά σας ή με φίλους.

Τουλάχιστον μια φορά το μήνα έχετε τη δυνατότητα να αγοράσετε καινούρια ρούχα.

Αισθάνεστε σωματικά καλά και είστε υγιείς.

Κατά τη διάρκεια της ημέρας θα βρείτε τουλάχιστον λίγο χρόνο, για να ασχοληθείτε με αυτά που σας ενδιαφέρουν.

Συνολικά είστε ευχαρηστημένοι με την κατάσταση και τον τρόπο ζωής σας.

Δεν έχετε κανένα φόβο για το μέλλον.

- Στο τέλος ζητήστε από τους μαθητές να συγκρίνουν τη θέση τους με τη θέση των άλλων γύρω τους. Έπειτα καθίστε όλοι κάτω σ'έναν κύκλο, για να βλέπετε ο ένας τον άλλον. Πριν από τη συζήτηση που θα ακολουθήσει, δώστε στους μαθητές χρόνο να βγούν έξω από το ρόλο τους.

Προβληματίστε τους:

- Στη συνέχεια θα ακολουθήσει ανάλυση και αξιολόγηση. Προτεινόμενες ερωτήσεις: Ρωτήστε τους μαθητές πώς αισθάνθηκαν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας. Συζητήστε με τους μαθητές για τη δραστηριότητα και τι αποκόμισαν εκείνοι από αυτήν
 - Τι ένοιωθαν οι μαθητές, όταν έκαναν βήματα μπροστά ή αντίθετα, όταν έμεναν στην ίδια θέση;
 - Οι μαθητές, που έκαναν συχνά βήματα μπροστά, συνειδητοποιούσαν ότι οι άλλοι δεν κινούνταν το ίδιο γρήγορα; Πώς ένοιωσαν;

- Ρωτήστε τους μαθητές, που έμειναν πίσω απ' όλους τους άλλους, ποιες δηλώσεις-καταστάσεις τους άφησαν σ' αυτή τη θέση.
- Μπορούν να μαντέψουν τους ρόλους των άλλων;

Τώρα όλοι μπορούν να αποκαλύψουν τους ρόλους τους. Προσέξτε και σημειώστε ότι ξαναλένε την ιστορία που έχουν στα δικά τους χαρτιά. Παρακινήστε τους να μη διαβάσουν απλά την ιστορία, αλλά να την πουν με τα δικά τους λόγια. Αυτό θα κάνει τους άλλους να τους ακούσουν με περισσότερη προσοχή.

- Προσπαθήστε να κάνετε ερωτήσεις που θα καθοδηγήσουν τους μαθητές να εκφράσουν τα αίτια της κατάστασης ενός συγκεκριμένου παιδιού ή της οικογένειάς του και τις συνέπειες αυτής της κατάστασης. Είναι σημαντικό να γνωρίζουν τους ρόλους στις κάρτες καλά. Γράψτε αυτά τα στοιχεία (από τις απαντήσεις τους) σύντομα στον πίνακα. Και μπορείτε να τα χρησιμοποιήσετε αργότερα στην τελική διαδικασία (π.χ χαμηλή τιμή των φασολιών, το χρέος, δικαιώματα που δεν γίνονται σεβαστά, αδυναμία να πάνε στο σχολείο).
 - Ήταν εύκολο ή δύσκολο να θέσετε τον εαυτό σας στη θέση ενός άλλου ανθρώπου;
 - Πώς φαντάζονται οι μαθητές το παιδί που εκπροσώπησαν;
- Με βάση τις πληροφορίες με τις οποίες απέδωσαν το ρόλο τους:
 - Ποιες μορφές παιδικής εργασίας εμφανίστηκαν κατά τη δραστηριότητα (στη γεωργία, σε ένα εργοστάσιο, καταναγκαστική εργασία, οικιακή εργασία, εργασία στη διαφήμιση);
 - Τι περιορισμούς έθεσαν αυτές οι μορφές εργασίας στα παιδιά και στις οικογένειές τους (την εκπαίδευση, την επαφή με την οικογένεια, την εργασία των γονέων);
 - Με ποιο τρόπο αυτή η δραστηριότητα ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα;
- Στο τέλος μπορείτε να ανατρέξετε στη λίστα με τα διάφορα επαγγέλματα στον πίνακα. Τι έχουν να πουν οι μαθητές, ο καθένας για τη δική του εργασιακή εμπειρία, μετά που άκουσαν τις ιστορίες στο παιχνίδι; Θα τους άρεσε να κάνουν την ίδια δουλειά ξανά;
- Στο τελευταίο στάδιο αφήστε τον καθένα να μοιραστεί ό,τι θέλει με την ομάδα. Οτιδήποτε του έρθει στο νου, όποια ήταν η πιο ενδιαφέρουσα πληροφορία για εκείνον (δεν είναι φυσικά υποχρεωτικό να έχουν οπωσδήποτε να πουν κάτι). Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε οποιοδήποτε αντικείμενο σαν ένα φανταστικό μικρόφωνο: μόνο το πρόσωπο που κρατάει το μικρόφωνο μπορεί να μιλήσει και οι άλλοι πρέπει να ακούσουν προσεκτικά.

Εναλλακτικό πλάνο εργασίας

(για τάξη με περισσότερους από 15 μαθητές):

- Για το πλάνο αυτό θα χρειαστείτε δύο αντίγραφα από την κάθε κάρτα/ιστορία (ή ακόμη περισσότερα αντίγραφα ανάλογα με το συνολικό αριθμό των μαθητών). Μαρκάρετε τις μισές κάρτες με μια τελεία ή κάποιο άλλο σημάδι.
 - Μετά το στάδιο, όπου οι μαθητές προσπαθούν να νιώσουν, όπως το παιδί που περιγράφεται στις κάρτες τους, ζητήστε από τους μαθητές να κοιτάξουν τις κάρτες τους ξανά. Αυτούς που έχουν ένα σημάδι στην κάρτα τους τοποθετήστε τους σε μια οριζόντια γραμμή. Ενώ εκείνοι που δεν έχουν σημάδι, απλά παρατηρούν. Όλοι παραμένουν ήσυχοι.
 - Πείτε στους μαθητές που στέκονται μπροστά σε μια οριζόντια γραμμή ότι θα τους διαβάσετε κάποια σύντομα κείμενα, /αποσπάσματα, τα οποία θα περιγράφουν διαφορετικές καταστάσεις ή γεγονότα. Εάν συμφωνούν με αυτό που θα διαβάσετε, να κάνουν ένα βήμα μπροστά, εάν όχι, να παραμένουν στη θέση τους. (Δείτε προηγούμενη περιγραφή).
 - Αποκαλύψτε σε όλους ότι αυτοί που στέκονται στη γραμμή συνδέονται κατά κάποιο τρόπο στην πραγματικότητα με αυτούς που παρακολουθούν, γιατί έχουν τις ίδιες ιστορίες/ρόλους. Οι «παρατηρητές» πρέπει τώρα να παρακολουθήσουν ποιοι κάνουν βήματα μπροστά και ποιοι μένουν στην ίδια θέση και με βάση αυτά να μαντέψουν, ποιος είχε την ίδια ιστορία με αυτούς. Παράλληλα θα εξετάσουν κατά πόσο θα έκαναν αυτοί ένα βήμα προς τα εμπρός ή όχι. Μπορούν να κρατήσουν σημειώσεις.
- Όταν θα αναλύετε, δώστε λίγο χρόνο στη συζήτηση και στους «παρατηρητές» και ρωτήστε τους τι πιστεύουν. Συμφωνούν ή διαφωνούν με αυτούς, που είχαν την ίδια κάρτα με αυτούς και έκαναν βήματα προς τα εμπρός; Υπάρχει κάποια περίπτωση, στην οποία οι ίδιοι δεν θα έκαναν ένα βήμα προς τα εμπρός, αλλά οι «δίδυμοί» τους το έκαναν; Ή μήπως το αντίθετο; Τι τους εξέπληξε; Τι παρατήρησαν;
- Όταν θα λέτε τις ιστορίες/ρόλους, ρωτήστε τους εν λόγω παρατηρητές, που έχουν παίξει έναν πιο παθητικό ρόλο μέχρι στιγμής, να ξαναπουν τις ιστορίες. Μπορείτε να ρωτήσετε τους δίδυμούς τους, εάν θέλουν να προσθέσουν κάποια πληροφορία που θεωρούν σημαντική.

Πληροφορίες

Παιδική εργασία

- Η παιδική εργασία περιλαμβάνει «όλες τις μορφές των εργασιών, που εκτελούνται από παιδιά κάτω των 14 ετών, και όλες τις μορφές των εργασιών, που εκτελούνται από παιδιά κάτω των 18 ετών, που είναι επιβλαβείς για τη σωματική ή ψυχική τους υγεία και την ανάπτυξη τους και που δεν τους επιτρέπει να πηγαίνουν στο σχολείο, ανεξάρτητα από το αν λαμβάνουν μισθό ή όχι» (σύμφωνα με τη ΔΟΕ 12, 2006).
- Δεν είναι όλες οι εργασίες που πραγματοποιούνται από παιδιά επιβλαβείς και κατακριτέες. Κατά την εργασία τα παιδιά αποκτούν κάποιες βασικές και άλλες δεξιότητες με φυσικό τρόπο. Γι' αυτό εξαρτάται από τις συνθήκες, καθώς επίσης και από το είδος και την ποσότητα της εργασίας, ενώ ένας άλλος καθοριστικός παράγοντας είναι η εξασφάλιση αρκετού ελεύθερου χρόνου για εκπαίδευση και παιχνίδι.
- Το 2004, υπήρχαν περίπου 306 εκατομμύρια εργαζόμενα παιδιά μεταξύ 5 και 17 ετών. Αυτό σημαίνει ότι εκείνη την εποχή, κάθε έβδομο παιδί σε αυτό το ηλικιακό φάσμα του πλανήτη δούλευε. Παρά τη συνολική μείωση του αριθμού των εργαζομένων παιδιών, που καταγράφηκε πρόσφατα, το 2004 περισσότερα από 126 εκατομμύρια παιδιά εκτελούσαν επικίνδυνες για την υγεία και την ασφάλειά τους εργασίες.
- Η πλειοψηφία αυτών των παιδιών εργάζονται στη γεωργία (70%), στη βιομηχανία τροφίμων και στη συνέχεια στο εμπόριο, στις μεταφορές, στα ξενοδοχεία και στα εστιατόρια. Άλλα παιδιά εργάζονται στους δρόμους ή εμπλέκονται και σε παράνομες δραστηριότητες. Το πρόβλημα της παιδικής εργασίας επηρεάζει περισσότερο την Ασία, όπου το 61% των παιδιών είναι αναγκασμένα να δουλεύουν, στη συνέχεια την Αφρική και τη Λατινική Αμερική, ενώ η λιγότερο επηρεαζόμενη ήπειρος είναι η Ευρώπη.
- Η φτώχεια τείνει να θεωρηθεί ως ένα από τα πιο σημαντικά αίτια της παιδικής εργασίας. Ωστόσο, το να φτάσει να κατηγορήσει κάποιος τη φτώχεια ως αιτία για την παιδική εργασία (κάποιες φορές ακόμη και θεωρώντας ότι αποτελεί τη μόνη αιτία) αυτό θα ήταν μια τεράστια γενίκευση. Η φτώχεια και η παιδική εργασία μαζί αποτελούν ένα φαύλο κύκλο και δεν μπορεί κανείς να καταλάβει ότι το πρόβλημα δεν θα επιλυθεί, εάν λυθεί το ένα πρόβλημα μόνο, χωρίς να λυθεί και το άλλο. Η παιδική εργασία στην πραγματικότητα δεν είναι μόνο μια κοινή συνέπεια της φτώχειας. Οι οικογένειες των παιδιών που εργάζονται, συχνά ισχυρίζονται ότι τα παιδιά τους πρέπει να εργαστούν, ακόμη και αν δεν τους αρέσει, επειδή το εισόδημά τους είναι ο μόνος τρόπος για να υποστηριχθεί κάποια θεραπεία για τους άρρωστους γονείς τους ή τα μικρότερα αδέρφια. Αν και δεν μπορεί να αμφισβητηθεί το ότι βραχυπρόθεσμα η οικογένεια παίρνει κάποια επιπλέον χρήματα, η παιδική εργασία εξακολουθεί να αποτελεί μια από τις αιτίες της φτώχειας μακροπρόθεσμα. Η παιδική εργασία είναι φθηνότερη, δεδομένου ότι τα παιδιά διαθέτουν λιγότερα μέσα, για να αμυνθούν ενάντια στις καταχρηστικά χαμηλές αμοιβές τους. Αντικειμενικά, εργάζονται λιγότερο αποτελεσματικά, και γι' αυτό αμείβονται λιγότερο, επιπλέον, αυξάνουν τον ανταγωνισμό σχετικά με τις θέσεις εργασίας, καθώς η παιδική εργασία ασκεί πίεση προς τα κάτω στους μισθούς σε ολόκληρη την αγορά εργασίας, με σημαντικότερες συνέπειες για το σύνολο της κοινωνίας.

Πηγές:

Society for Fair Trade: *Bitter Taste of Chocolate, manual from the World in a Shopping Cart series*, Brno 2007.

Society for Fair Trade: *World in a Shopping Cart. Case study concerning impacts of consumption on the developing countries*. Brno 2010.

ILO. 1999. *R190 Worst Forms of Child Labour Recommendation*. Available e.g. from http://www.publichealthreports.org/userfiles/120_6/120594.pdf (8/13/2007).

ILO. 2006. *The end of child labour: Within reach*.

Παράρτημα 1

Είσαι ο ιδιοκτήτης μεγάλης κακαοφυτείας στην Ακτή του Ελεφαντοστού.

Είσαι διευθυντής πολυεθνικής που, μεταξύ άλλων, πουλάει και συμβατικές σοκολάτες και κακάο.

Είσαι μεσάζοντας, που αγοράζει κόκκους κακάο και προμηθεύει σοκολατοβιομηχανίες.

Είσαι ο ιδιοκτήτης ενός μικρού ζαχαροπλαστείου που ειδικεύεται στα κέικ σοκολάτας.

Είσαι 30χρονη γυναίκα που δουλεύει σε εργοστάσιο παραγωγής κακάο.

Είσαι ο 19χρονος γιος ενός παραγωγού κακάο σε ένα απομακρυσμένο χωριό.

Είσαι συνταξιούχος εργάτης εργοστασίου σοκολάτας.

Είσαι πωλητής σε μεγάλο σουπερμάρκετ με μεγάλη ποικιλία από σοκολάτες.

Είσαι ένα 18χρονο αγόρι που δουλεύει σε μια κακαοφυτεία από τα 13 του για να βοηθήσει την οικογένειά του και δεν έχει δοκιμάσει ποτέ σοκολάτα.

Είσαι ο 19χρονος γιος ενός αγρότη σε ένα απομακρυσμένο χωριό στην Ελλάδα.

Είσαι μεσήλικας εργάτης σε μια συμβατική κακαοφυτεία.

Είσαι μεσήλικας εργάτης σε κακαοφυτεία δίκαιου εμπορίου.

Είσαι μαθητής που προσφέρει εθελοντική εργασία σε ένα κατάστημα δίκαιου εμπορίου.

Είσαι μετανάστης χωρίς χαρτιά από την Ακτή του Ελεφαντοστού που δούλευε σε κακαοφυτεία.

ΟΙ ΑΚΤΙΒΙΣΤΕΣ

Κίνητρο: Είναι σημαντικό να ξέρει κανείς ότι μέσα από συλλογικές δράσεις μπορεί να κάνει κινήσεις που οδηγούν σε αλλαγές. Εκμεταλλευτείτε τη θέση σας: Το να είναι κανείς μέρος του συστήματος μπορεί τελικά να καταλήξει προς όφελός του. Προκειμένου να προωθήσεις τη σταδιακή πραγματοποίηση των στόχων σου, πρέπει ιδανικά να “πιέσεις από μέσα”.

Θεματικός άξονας: Γλώσσα / έκφραση, Επικοινωνία, Πολιτική αγωγή

Ηλικία: + 14 ετών

Στόχοι: Οι μαθητές θα συμμετέχουν σε μια προσομοίωση που περιλαμβάνει πολλά ενδιαφέροντα και συμμετέχοντες με διαφορετικές θέσεις. Οι μαθητές θα αναλύσουν καταστάσεις και θα διαμορφώσουν τα επιχειρήματά τους για τη συζήτηση με βάση τα ενδιαφέροντα και τους στόχους τους. Οι μαθητές θα συνειδητοποιήσουν την πολυπλοκότητα των θεμάτων και θα έχουν εμπειρία από πραγματικές “διαμάχες” που μπορεί να προκύψουν στην προσπάθεια να καλυφθούν οι ανάγκες πολλών διαφορετικών κοινοτήτων. Οι μαθητές θα μάθουν πώς να υποστηρίζουν τα επιχειρήματά τους σύμφωνα με τη θέση τους.

Διάρκεια: περίπου 60 λεπτά

Υλικό: Λευκά φύλλα και post-its.
Φωτοτυπίες των ρόλων και της ιστορίας της δραστηριότητας (βλ. Παραρτήματα 1 και 2).
(Προαιρετικά: εγκατάσταση VIDEO)

Διαδικασία

Πώς μπορώ να πληροφορηθώ την πραγματική αντίληψη που έχουν ήδη για το θέμα;

- Ρωτήστε τους μαθητές αν έχουν ξανακούσει τη λέξη “ακτιβισμός”. Αν ναι, πού, με ποια έννοια, και τι νομίζουν ότι σημαίνει. Βοηθήστε τους αναλύοντας τη λέξη (παρουσιάζοντας απλές ιδέες όπως “ενεργητικότητα vs παθητικότητα”- Τι σημαίνει για τους ίδιους να είναι κάποιος δραστήριος;). Ζητήστε τους να καταγράψουν σε post-its την άποψή τους πάνω στον ακτιβισμό και μετά να τα κολλήσουν στον πίνακα. Στη συνέχεια ξεκινήστε μια συζήτηση για το θέμα.

Τι θα βοηθήσει τους μαθητές να διαμορφώσουν και να κατατάξουν τις υποθέσεις τους, τις απόψεις και τις γνώσεις τους;

- Τι κάνει κάποιον ακτιβιστή; Δώστε διάφορα παραδείγματα από την καθημερινότητα και ρωτήστε τους αν αυτά ανταποκρίνονται στην έννοια ακτιβισμός (ανακύκλωση/ εθελοντισμός σε μια ΜΚΟ/ προσφορά μεταχειρισμένων ρούχων σε εκκλησίες και οργανώσεις/εκστρατεία/ διαδήλωση). Κάντε σαφές τι σημαίνει να είναι κάποιος ακτιβιστής.

Τι θα ωθήσει τους μαθητές να διατυπώσουν τις δικές τους ερωτήσεις; (αν υπάρχει σχετική δυνατότητα, μπορεί να γίνει και προβολή βίντεο ακτιβιστών σε δράση)

- Ζητήστε τους να δώσουν παραδείγματα σχετικά με την πιθανή δράση ακτιβιστών.

Εισαγωγή στο θέμα:

Διεξάγεται μια δημόσια συζήτηση για το αν πρέπει ή όχι μια τοπική τράπεζα της πόλης σας να υποστηρίξει την κατασκευή ορυχείων χρυσού στην περιοχή, επενδύοντας σε αυτήν ένα μεγάλο χρηματικό ποσό.

Ποιες πληροφορίες, ποια δεδομένα και με ποιο τρόπο πρέπει να δώσω στους μαθητές;

- Υπάρχουν φωτοτυπίες του σεναρίου (βλ. Παράρτημα 1) σχετικά με την περιοχή, τους ανθρώπους και τη σχέση

ανάμεσα στους συμμετέχοντες. Οι μαθητές θα δουλέψουν σε ομάδες. Αφού διαβάσουν το σενάριο, θα χωριστούν σε ομάδες και θα πάρουν το δεύτερο μέρος των πληροφοριών σχετικά με τη συμμετοχή τους και τη θέση τους στο θέμα. Κάθε ομάδα εργάζεται χωριστά και κρατάει τις πληροφορίες της για τον εαυτό της. Θα παρουσιάσουν ποιοι είναι μετά την έναρξη της συζήτησης. Οι ομάδες είναι (βλ. Παράρτημα 2):

- 3-4 άτομα α) οι κύριοι μέτοχοι της τράπεζας
- 3-4 άτομα β) οι ακτιβιστές μέτοχοι της τράπεζας
- 3-4 άτομα γ) η ένωση μαθητών "Ειρήνη και Ανάπτυξη"
- 7-10 άτομα δ) Πολίτες της πόλης
- 2 άτομα ε) μέλη του συμβουλίου της πόλης που θα διευθύνουν τη συζήτηση
- 1 μαθητής στ) σαν ανεξάρτητος ανταποκριτής για όλες τις ομάδες.

Πώς θα δουλέψουν;

Αμέσως μόλις παραλάβουν τις οδηγίες με τα χαρακτηριστικά των ρόλων, ξεκινούν να συζητούν τη στρατηγική τους για την επερχόμενη συνάντηση του συμβουλίου

- Στο διάστημα αυτό η ομάδα των πολιτών θα πρέπει να πηγαίνει από ομάδα σε ομάδα και να δει τα επιχειρήματα υπέρ και κατά της χρηματοδότησης του ορυχείου. Οι πολίτες μπορούν να έχουν ατομικές ή και ομαδικές απόψεις, ανάλογα με το τι θα αποφασίσουν.
- Τα μέλη του συμβουλίου σχεδιάζουν την επόμενη ενότητα. Πού θα καθίσουν οι συμμετέχοντες, ποιος θα ξεκινήσει πρώτος, πόσο χρόνο έχει ο καθένας στη διάθεσή του για να παρουσιάσει τη βασική του θέση, πόσο θα διαρκέσει η συζήτηση. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης και της ψηφοφορίας πρέπει να λάβουν υπόψη αυτούς τους χρονικούς περιορισμούς
- Ο ανταποκριτής θα πρέπει να παρουσιάσει μια πλήρη αναφορά όλης της διαδικασίας κατά τη διάρκεια της συζήτησης και της ψηφοφορίας. Θα πρέπει να δώσει μια αντικειμενική και σαφή περιγραφή της δημόσιας συζήτησης.

Πώς θα δείξουν ότι έχουν κατανοήσει το περιεχόμενο; 35 λεπτά

- Κάθε μαθητής θα πρέπει να συνεργαστεί με την αντίστοιχη ομάδα προκειμένου να "χτίσουν" την τακτική της επιχειρηματολογίας την οποία θα ακολουθήσουν υπέρ ή κατά της επένδυσης στο ορυχείο, σύμφωνα με το ρόλο της ομάδας. Θα καταγράψουν τα επιχειρήματά τους και θα διαλέξουν τον εκπρόσωπό τους, ο οποίος θα παρουσιάσει και τη βασική θέση της ομάδας πάνω στο θέμα, στην εναρκτήρια παρουσίαση. 10 λεπτά

Επιστροφή στην ολομέλεια για την πραγματοποίηση της συνάντησης και τη διαδικασία ψηφοφορίας. Στη συνέχεια τα μέλη του συμβουλίου θα πάρουν αποφάσεις επί της διαδικασίας. (Αλλά πάντα μέσα στο χρονικό περιθώριο των 25 λεπτών) Αυτό γίνεται, για να βοηθηθούν οι μαθητές και να νιώσουν οι ίδιοι υπεύθυνοι για την ολοκλήρωση της συνάντησης.

Παρουσίαση των αναφορών από τους υπεύθυνους και ενημέρωση σχετικά με την προσομοίωση.

Πώς μπορούν να εφαρμόσουν όσα έμαθαν στη ζωή τους; Πώς να προβληματιστούν και να σκεφτούν πάνω σε αυτό;

- Ξαφνιάστηκες από το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας? Αντικατοπτρίζει τη θέση του ρόλου που υποδούσουν;
- Πόσο θεωρείς ότι επηρέασε ο ρόλος σου το αποτέλεσμα; Γιατί;
- Η αλληλεπίδραση με άλλους ρόλους και ομάδες, επηρέασε καθόλου τη στάση σου απέναντι στο πρόβλημα;
- Πόσο εύκολα ταύτιστηκες με το ρόλο σου;

Κουτί πληροφοριών

Ο δάσκαλος / εκπαιδευτής διευκολύνει τη δραστηριότητα, αλλά κατά τη συζήτηση δεν πρέπει να παρέμβει καθόλου. Η όλη διαδικασία πρέπει να διεκπεραιωθεί από τους ίδιους τους μαθητές. Κατά τον απολογισμό, ο δάσκαλος / εκπαιδευτής παρακινεί τους μαθητές να βγουν από τους ρόλους τους και ξεκινάει μία συζήτηση σχετικά με τις απόψεις τους για το θέμα.

Χρήσιμοι σύνδεσμοι (Links):

Για τον μέτοχο - ακτιβιστή

http://www.investorwords.com/12318/shareholder_activist.html

<http://www.investopedia.com/terms/s/shareholderactivist.asp>

<http://www.investopedia.com/terms/s/shareholderactivist.asp>

<http://www.triplepundit.com/topic/shareholder-activism/>

Για τον ακτιβισμό

<http://en.wikipedia.org/wiki/Activism>

http://en.wikipedia.org/wiki/Peace_activist

Βίντεο για τον ακτιβισμό

<http://www.youtube.com/watch?v=zVu9eawb1QY&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=6sBPTJP7z4Q>

ΠΟΛΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ανάλυση για τη διαμάχη μεταξύ των αντιτιθέμενων σχετικά με την εξόρυξη μερών:

<http://www.scribd.com/doc/103246/Issue-Analysis-Mining-and-Its-Effects-on-the-Environment>

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Τι είναι η ΕΞΟΡΥΞΗ;

Εξόρυξη είναι η εκσκαφή χρήσιμων μεταλλευμάτων που προέρχονται από τη γη και που συνήθως βρίσκονται σε ανθρακοφόρες φλέβες ή κοιτάσματα. Εξόρυξη μπορεί να πραγματοποιηθεί σχεδόν παντού, από τα 4.000 μ πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας μέχρι 4.000 μ κάτω από αυτή. Η εξόρυξη μπορεί να γίνει σε πολλά διαφορετικά μέρη, από τις τροπικές ζούγκες μέχρι την Αρκτική. Μερικά πολύτιμα ορυκτά που εξορύσσονται είναι ο άνθρακας, ο χαλκός, το ασήμι, ο σίδηρος, ο χρυσός, τα διαμάντια κλπ και ο τιδήποτε δεν μπορεί να αναπτυχθεί ή να κατασκευαστεί τεχνητά. Μία δύσκολη διαδικασία είναι απαραίτητη, ώστε τα πολύτιμα μέταλλα να διαχωριστούν από τις προσμίξεις. Η εξόρυξη είναι πολύ σημαντική με πολλούς τρόπους, αφού μας δίνει πρόσβαση σε μεταλλεύματα και ύλες που χρειαζόμαστε. Υπάρχουν πολλές διαφορετικές χρήσεις για πολλά διαφορετικά είδη μεταλλευμάτων.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Το πρόβλημα που συνδέεται με το θέμα που εξετάζουμε είναι οι συνέπειες στο περιβάλλον από την εξόρυξη απέναντι στην αναγκαιότητα των εξορυγμένων μετάλλων.

Η εξόρυξη είναι πολύ επιβλαβής για το περιβάλλον. Ένα απλό παράδειγμα είναι ότι για ένα και μόνο χρυσό δακτυλίδι παράγονται 20 τόνοι υπολειμμάτων ορυκτού. Και πού πηγαίνουν αυτά τα υπολείμματα; Στο νερό, τον αέρα, τη γη, τα ζώα ακόμα και μέσα μας. Παρά ταύτα η εξόρυξη είναι μία αναγκαιότητα, γιατί μας δίνει πρόσβαση σε απαραίτητα μεταλλεύματα και ύλες που χρησιμοποιούμε συνεχώς. Το γεγονός αυτό δημιουργεί πολλά ζητήματα, με τις εταιρείες εξόρυξης να προχωρούν με σχέδια για ορυχεία και με κάποιους ανθρώπους να αντιτίθενται σθεναρά στα σχέδια αυτά. Η εξόρυξη δίνει δουλειές και φέρνει χρήμα, αλλά και τα υλικά που χρειαζόμαστε. Υπό την έννοια λοιπόν αυτή είναι πολύ καλή. Από την άποψη όμως του περιβάλλοντος είναι πολύ κακή.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΠΑΙΚΤΕΣ

Υποστηρικτές της εξόρυξης: Συμπεριλαμβάνονται υπάλληλοι ορυχείου, εταιρείες εξόρυξης, επενδυτές, άτομα που παρασκευάζουν υποστηρίξεις τις εξορύξεις, πολίτες που διακρίνεται ευνοϊκά απέναντι στην εξόρυξη και πολιτικοί που βλέπουν θετικά τις σύγχρονες μεθόδους εξόρυξης.

Εταιρείες εξόρυξης: Οι εταιρείες εξόρυξης υποστηρίζουν για ευνόητους λόγους τις σύγχρονες μεθόδους εξόρυξης. Τα κέρδη τους προέρχονται από την εξόρυξη. Πιστεύουν ότι τα οφέλη από την εξόρυξη (βλέπε χρήμα) υπερτερούν πολύ των μειονεκτημάτων. Είναι πρόθυμες να καταστρέψουν το περιβάλλον, για να εξαγάγουν τα απαραίτητα μεταλλεύματα.

Παρασκευαστικοί υποστηρικτές της εξόρυξης: Οι άνθρωποι αυτοί πληρώνονται από εταιρείες εξόρυξης, ώστε να δημιουργούν κλίμα υπέρ της βιομηχανίας εξόρυξης. Πείθουν το κοινό και τα μέλη της Κυβέρνησης ότι η εξόρυξη είναι ωφέλιμη και αναγκαία, ενώ παρουσιάζουν ως ασήμαντα τα μειονεκτήματα της εξόρυξης. Αυτό περιλαμβάνει οργάνωση συναντήσεων και διαλέξεων, ενώ κάνουν ομιλίες για τα πιστεύω και τις αξίες τους, που είναι απόλυτα αντίθετες με τις ιδέες και τις πεποιθήσεις των περιβαλλοντολόγων ενάντια στην εξόρυξη. Προσπαθούν να

καθοδηγήσουν τον κόσμο προς την άποψη ότι η εξόρυξη είναι κάτι καλό, λόγω της αναγκαιότητας όλων των υλών που εξορύσσονται, όπως στην κοσμηματοποιία και στην καθημερινή χρήση.

Πολίτες: Είναι καθημερινοί άνθρωποι που υποστηρίζουν τις σύγχρονες μεθόδους εξόρυξης. Κατά κάποιο τρόπο, όλοι είμαστε υποστηρικτές αυτών των μεθόδων. Ανεξάρτητα από το πώς νιώθουμε, για τον τρόπο που γίνεται η εξόρυξη, χρησιμοποιούμε συνεχώς τα μεταλλεύματα. Για παράδειγμα, κάθε φορά που ανοίγουμε την τηλεόραση, χρησιμοποιούμε 35 διαφορετικά μεταλλεύματα, που έφτασαν σε εμάς μέσω της εξόρυξης. Μερικές φορές δεν συνειδητοποιούμε πόσο πολύ χρησιμοποιούμε προϊόντα εξόρυξης. Όλα τα κοσμήματά μας προέρχονται από εξόρυξη, όπως και ο χαλκός στα κάθε είδους σύρματα και ένας μεγάλος αριθμός από άλλα αντικείμενα καθημερινής χρήσης.

Πολιτικοί: Η εξόρυξη είναι πάντα ένα καυτό πολιτικό θέμα. Προγράμματα στηρίζονται στο θέμα και καταρρέουν. Οι πολιτικοί αναγκάζονται να πάρουν θέση ως προς το συγκεκριμένο θέμα. Πρέπει να πάρουν αποφάσεις για το αν θεωρούν ότι τα ορυχεία που θα κατασκευαστούν θα είναι οικονομικά συμφέροντα και φιλικά προς το περιβάλλον. Η εξόρυξη είναι ένα σημαντικό σπουδαίο θέμα για τους πολιτικούς και μπορεί να είναι αποφασιστικός παράγοντας για το αν κάποιοι θα τους ψηφίσουν ή όχι.

Υπάλληλοι ορυχείου: Αυτοί οι άνθρωποι δουλεύουν για τις εταιρείες εξόρυξης και με το να δουλεύουν για τη βιομηχανία των ορυχείων αυτόματα την υποστηρίζουν. Η εξόρυξη δημιουργεί πολλές ευκαιρίες δουλειάς, ακόμα και αν δεν είναι οι πλέον ασφαλείς συνθήκες. Κάποιοι είναι πολύ απελπισμένοι και φτωχοί και αναλαμβάνουν οποιαδήποτε δουλειά. Αυτοί γενικά θεωρούν ότι η εξόρυξη είναι απαραίτητη μόνο και μόνο για να μπορούν να έχουν λίγα χρήματα και κάποιο αίσθημα ασφάλειας.

Επενδυτές: Επενδύουν τα χρήματά τους στη βιομηχανία εξορύξεων.

Αξίες και αρχές: οι επενδυτές έχουν μεγάλη πίστη στην οικονομική ισχύ των ορυχείων και της βιομηχανίας εξορύξεων στην οποία επενδύουν. Εκτιμούν το περιθώριο κέρδους της εταιρείας. Προτεραιότητά τους είναι τα χρήματα, ενώ η προστασία του περιβάλλοντος έρχεται δεύτερη.

Εναντίον του ορυχείου τάσσονται οι περιβαλλοντολόγοι, οι πολίτες και οι πολιτικοί που αντιτίθενται στις μεθόδους εξόρυξης.

Πολίτες αντίθετοι στις σύγχρονες μεθόδους εξόρυξης: Είναι απλοί άνθρωποι, που θεωρούν ότι οι σύγχρονες μέθοδοι εξόρυξης δεν είναι οι κατάλληλες, γιατί με τον τρόπο που γίνονται καταστρέφουν το περιβάλλον. Διακρίνονται σε δύο βασικές ομάδες: τους Ακτιβιστές και τους Μη ακτιβιστές. Οι Ακτιβιστές είναι πολίτες που αντιτίθενται στην εξόρυξη και αναλαμβάνουν δράση. Για παράδειγμα, οργάνωσαν διαμαρτυρία ενάντια σε πρόταση για ένα νέο ορυχείο, που θα κατέστρεφε ένα ευαίσθητο οικοσύστημα.

Οι Μη ακτιβιστές είναι οι πολίτες που αντιτίθενται στην εξόρυξη, αλλά δεν αναλαμβάνουν δράση. Είναι ενημερωμένοι για το πρόβλημα, αλλά δεν κάνουν τίποτα για να το αποτρέψουν. Εξ ορισμού και στην κατηγορία αυτή είναι όλοι οικολόγοι.

Πολιτικοί αντίθετοι στις σύγχρονες μεθόδους εξόρυξης: Η ομάδα αυτή περιλαμβάνει πολιτικούς που τηρούν αρνητική στάση απέναντι στις εφαρμοζόμενες μεθόδους εξόρυξης. Εξαιτίας της αυξανόμενης ευαισθητοποίησης των ανθρώπων για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, όλο και περισσότεροι πολιτικοί συντάσσονται αντιτιθέμενοι στους σύγχρονους τρόπους εξόρυξης. Οι πολιτικοί αυτοί είναι κατά κανόνα οργανωμένοι σε πολιτικές παρατάξεις, όπως το Πράσινο Κόμμα της Β.Κ.

Και πάλι όλοι στην ομάδα αυτή είναι Οικολόγοι.

Πηγή: Δοκίμιο «Εξόρυξη και οι επιπτώσεις της στο περιβάλλον» [Scribd.com](https://www.scribd.com/document/384444444/Extraction-and-its-effects-on-the-environment)

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΟΡΥΞΗ ΧΡΥΣΟΥ

ΧΡΥΣΟΣ: (ένα από τα μεταλλεύματα με ευρύτατη χρήση στη σύγχρονη κοινωνία)

Ο χρυσός χρησιμοποιείται εκτεταμένα σε ηλεκτρονικά προϊόντα και εξοπλισμό λόγω της αγωγιμότητάς του, της πλαστικότητας και της αντοχής του στη διάβρωση. Τα προϊόντα αυτά υπάρχουν σε πολλές χρήσιμες συσκευές όπως τηλέφωνα, κινητά τηλέφωνα, είδη νοικοκυριού, υπολογιστές, κλπ. Χάρη στην εξαιρετικά υψηλή ανακλαστικότητά του, χρησιμοποιείται στα διαστημόπλοια και στους δορυφόρους σαν ασπίδα ενάντια στην ηλιακή ακτινοβολία. Ο χρυσός χρησιμοποιείται πολύ και στην ιατρική στην έρευνα, γιατί είναι βιολογικά αδρανής, καθώς και στην άμεση θεραπεία της αρθρίτιδας και άλλων ασθενειών. Ευνόητο είναι ότι πρέπει για όλους αυτούς τους λόγους να

διατηρούμε τις εξορύξεις χρυσού. Επιπλέον από χρυσό γίνονται πολύ ωραία, αστραφτερά δαχτυλίδια, ιδιαίτερα εντυπωσιακά.

http://www.nodirtygold.org/dirty_golds_impacts.cfm

http://www.ehow.com/facts_5218981_effects-gold-mining-environment.htm

ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΞΟΡΥΞΗΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Κατανάλωση ενέργειας: Η εξόρυξη απαιτεί τεράστιες ποσότητες ενέργειας. Το μέταλλο και ο βράχος πρέπει να μεταφερθούν σε μεγάλες αποστάσεις με μεγάλα οχήματα, που χρειάζονται πολλή ενέργεια και κατά συνέπεια βενζίνη. Τα υπόγεια ορυχεία χρειάζονται για τη μεταφορά των μεταλλευμάτων πολλά ανυψωτικά συστήματα, που και αυτά χρειάζονται ενέργεια. Ο έλεγχος της θερμοκρασίας στις στοές βαθιά στο έδαφος είναι επίσης πολύ δαπανηρός σε ενέργεια. Και ο εφοδιασμός με πεπιεσμένο αέρα, που είναι σε ευρεία χρήση στη μεταλλευτική βιομηχανία, απαιτεί ενέργεια, όπως και η τήξη των μεταλλευμάτων και των μετάλλων.

Αέρας: Η εξόρυξη έχει μεγάλη επίδραση στην ποιότητα του αέρα. Στα ορυχεία, για να φτάσουν σε ένα μέταλλο, πρέπει να ανατινάξουν βράχο, οπότε κατά τη διαδικασία παράγεται σκόνη. Τα ανθρακωρυχεία απελευθερώνουν μεθάνιο που προκαλεί περιβαλλοντικά προβλήματα, γιατί το μεθάνιο είναι ένα από τα αέρια του θερμοκηπίου. Μερικές φορές το μεθάνιο δεσμεύεται, όμως μόνο όταν αυτό είναι δυνατό από οικονομική άποψη. Μερικά μηχανήματα ψύξης μπορεί να απελευθερώνουν καθαρό αέρα και ουσίες που εξασθενούν, αλλά η ποσότητα που εκλύεται είναι μικρή. Βαρέα μέταλλα, όπως το διοξείδιο του θείου, μπορεί να μολύνουν τον αέρα από επισφαλείς επιχειρήσεις με ανεπαρκείς εγγυήσεις. Η βιομηχανία εξόρυξης χρυσού είναι από τις πιο καταστροφικές στον κόσμο για τις τοξίνες που εκλύονται στον αέρα. Όξινη βροχή και νέφος είναι κάποιες ακόμα από τις παρενέργειες της εξόρυξης. Κάθε χρόνο εκλύονται στην ατμόσφαιρα 142 εκατομμύρια τόνοι διοξειδίου του θείου λόγω τήξης. Αυτό συνιστά το 13% των συνολικών εκπομπών παγκοσμίως.

Νερό: Τα ορυχεία χρησιμοποιούν πολύ νερό, αν και μία ποσότητα μπορεί να επαναχρησιμοποιηθεί. Οι θειούχες ουσίες των μεταλλευμάτων, όταν οξειδώνονται με τον αέρα, κατά την εξόρυξη, σχηματίζουν θειικό οξύ, το οποίο σε συνδυασμό με ιχνοστοιχεία επηρεάζει αρνητικά τα υπόγεια ύδατα. Αυτό συμβαίνει και στα επιφανειακά και στα υπόγεια ορυχεία. Τα επιφανειακά και υπόγεια ύδατα επηρεάζονται και με άλλο τρόπο από φράγματα και σωρούς απορριμμάτων από την εξόρυξη, γιατί είναι πηγή όξινου νερού αποστράγγισης. Χημικά ιζήματα (υπολείμματα) από εκρηκτικά είναι συνήθως τοξικά και αυξάνουν την περιεκτικότητα σε αλάτι στο νερό του ορυχείου μολύνοντάς το και αυτό. Τα υπόγεια ύδατα μπορούν να μολυνθούν άμεσα με τη μέθοδο της "in situ" εξόρυξης, κατά την οποία ένας διαλύτης περνά μέσα από τον υπό εξόρυξη βράχο αποστραγγίζοντας ορυκτά. Στην εξόρυξη ορυκτών χρησιμοποιούνται κάποιες τοξίνες (π.χ. κυάνιο και υδράργυρος) που μπορούν να προκαλέσουν τη μόνιμη μόλυνση του νερού. Το γεγονός αυτό κάνει δύσκολο για τους ψαράδες να βρουν ψάρια. Διαρροές στους ωκεανούς και τις λίμνες επιβαρύνουν με τοξικά βαρέα μέταλλα και θειικό οξύ το περιβάλλον και αυτό μπορεί να πάρει χρόνια, για να διορθωθεί. Επίσης το οξύ από την αποστράγγιση στα ορυχεία μειώνει το PH του νερού και το καθιστά πιο όξινο. (βλ. Ενότητα: Acid Mine Drainage).

Γη: Πολλές είναι οι ανησυχίες για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της εξόρυξης στη γη. Για τη λειτουργία ενός ορυχείου χρειάζεται να κοπούν δέντρα, ενώ ολόκληρα δάση θα μπορούσαν να καταστραφούν. Η εξόρυξη συνεπάγεται τη μετακίνηση μεγάλων όγκων βράχου, ενώ και στον τομέα της επιφανειακής εξόρυξης οι συνέπειες από την επισύρευση είναι τεράστιες. Αποθέσεις είναι το υλικό που υψώνεται πάνω από τα επιθυμητά κοιτάσματα ορυκτών και που πρέπει να μετακινηθούν, προτού αρχίσει η διαδικασία εξόρυξης. Από μερικά ορυχεία γίνεται προσπάθεια να ξαναβρούν ο βράχος και η γη την αρχική τους εμφάνιση με την επαναφορά του βράχου και των υπερκείμενων πετρωμάτων στο έδαφος, από όπου τα είχαν βγάλει. Ορυχεία χαλκού, μερικές φορές, εξαгонνών με μέταλλο που στην πραγματικότητα περιέχει πολύ μικρή ποσότητα χαλκού (λιγότερο από 1%). Το σύνολο σχεδόν των μη σιδηρούχων μετάλλων που εξορύσσονται καταλήγουν απορρίμματα. Πολλές περιοχές είναι «σημαδεμένες» από χιλιάδες μικρές τρύπες από το σκάψιμο ανθρώπων, που ψάχνουν για πολύτιμα μέταλλα. Δραστηριότητες εξόρυξης μπορούν επίσης να προκαλέσουν διάβρωση, που είναι επικίνδυνη και επιβλαβής για τη γη, αφού καταστρέφει τις όχθες των ποταμών και αλλάζει τον τρόπο και τον τόπο της ροής των ποταμών καθώς και ό,τι ζει σε αυτούς κλπ. Τοξίνες που χρησιμοποιούνται κατά την εξόρυξη των ορυκτών (πχ κυάνιο και υποπριόντα, όπως ο υδράργυρος) μπορούν να προκαλέσουν μόνιμη μόλυνση που δεν επιτρέπει σε ορισμένους χώρους την καλλιέργεια. Υπαίθρια ορυχεία αφήνουν πίσω μεγάλους κρατήρες που είναι ορατοί από εξωτερικό χώρο.

Καταστροφή του οικοσυστήματος: Τα ορυχεία είναι εξαιρετικά επιβλαβή για το οικοσύστημα που τα περιβάλλει. Πολλοί διαφορετικοί τύποι ορυχείων επηρεάζουν πολλούς διαφορετικούς τύπους οικοσυστημάτων. Ορυχεία, για παράδειγμα, σε βαθιά νερά είναι υψηλού κινδύνου για εξαφάνιση σπανίων και εν δυνάμει πολύτιμων οργανισμών. Η εξόρυξη καταστρέφει το φυσικό περιβάλλον των ζώων και τα οικοσυστήματα. Τα ανοίγματα που δημιουργούν τα ορυχεία μπορούν να γίνουν σπίτια (φωλιές καταφύγια) για κάποια ζώα. Η δραστηριότητα επίσης σε ένα ορυχείο συμπεριλαμβανομένων της μετακίνησης των ανθρώπων, των εκρήξεων, της κατασκευής δρόμων, της μεταφοράς αγαθών, των ήχων κλπ είναι επιβλαβής για τα οικοσυστήματα και θα αλλάξουν τον τρόπο ζωής των ζώων, αφού θα πρέπει να βρουν ένα τρόπο να συνυπάρχουν με το ορυχείο και να ζουν γύρω από αυτό. Προφανώς οι διαρροές των θανατηφόρων ουσιών έχουν πολύ αρνητική επίδραση στα ζώα και τα οικοσυστήματα γενικότερα. Πολλές από τις τοξίνες και τα απορρίμματα που αποβάλλονται από τα ορυχεία μπορούν να αναστατώσουν και να διαταράξουν τον τρόπο που ζουν τα ζώα και την υγεία τους. Η εξόρυξη μπορεί να καταστρέψει τελείως τα οικοσυστήματα προσθέτοντας ή αφαιρώντας κάτι από την καθημερινή ζωή των ζώων οδηγώντας επομένως σε διαταραχή της ισορροπίας.

Υγεία και ασφάλεια: οι εξορύξεις μπορεί να είναι ασφαλείς, αλλά συχνά είναι και εξαιρετικά επικίνδυνες. Οι υπόγειες εξορύξεις είναι συνήθως λιγότερο ασφαλείς από τις επιφανειακές, λόγω του ελλειπούς εξαερισμού, της μειωμένης ορατότητας και του κινδύνου κατολισθήσεων. Οι μεγαλύτεροι κίνδυνοι για την υγεία προέρχονται από τη σκόνη η οποία μπορεί να προκαλέσει αναπνευστικά προβλήματα. ένα παράδειγμα είναι η πυριτίωση (silicosis) η οποία προκαλείται όταν το πυρίτιο που βρίσκεται στους βράχους εισχωρεί στα πνευμόνια και τα καταστρέφει. Το πυρίτιο μπαίνει στα πνευμόνια, όταν εκρήγνυται ο βράχος για να βρεθεί μέσα ο χρυσός. Μικρά κομματάκια πυριτίου διασκορπίζονται με τη σκόνη η οποία μετά εισπνέεται. Άλλα προβλήματα υγείας προκύπτουν από την έκθεση στη ραδιενέργεια. Οι λαοί που βρίσκονται κάτω από τα όρια της φτώχειας σε χώρες του τρίτου κόσμου έχουν επιδράσεις από τα ορυχεία. Τα ορυχεία μολύνουν το νερό που χρησιμοποιούν και πρέπει να περπατήσουν χιλιόμετρα, για να βρουν καθαρό νερό.

Απορροές οξέων από τα ορυχεία: απορροές οξέων από τα ορυχεία ή οξέα αποστράγγισης, συμβαίνουν όταν το pH του νερού γίνεται πιο όξινο. Αυτό συμβαίνει συνήθως σε εγκαταλελειμμένα υπόγεια ορυχεία και ο λόγος είναι γιατί τα υπόγεια ορυχεία, όταν είναι λειτουργικά, πρέπει να αντλούν συνεχώς το νερό έξω από το ορυχείο. Με το που εγκαταλείπεται το ορυχείο όμως, η άντληση του νερού σταματά και το ορυχείο πλημμυρίζει. Η πλημμύρα είναι το πρώτο βήμα για το AMD. Οξειδωση δημιουργείται όταν μεταλλικές επιφάνειες οξειδώνονται όταν εκτεθούν στον αέρα ή το νερό. Βακτήρια και μικρόβια αποσυνθέτουν τα ιόντα μετάλλου πιο σύντομα. Τα μικρόβια αυτά βρίσκονται εξαρχής μέσα στο βράχο, αλλά είναι συνήθως λίγα λόγω περιορισμένου νερού και οξυγόνου. όταν όμως βρίσκονται σε περιβάλλον με αφθονία νερού και οξυγόνου, αναπτύσσονται και πολλαπλασιάζονται. Τα οξύφιλα είναι εξτρεμόφιλα που ευνοούνται από το χαμηλό pH των εγκαταλελειμμένων ορυχείων (το χαμηλό, όξινο pH προκαλείται από το AMD). όταν το ορυκτό είναι θειούχο ή πυριτιούχο το ορυχείο είναι πιο πιθανό να έχει απορροές αρκετά όξινες. Το χαλκοπυρίτιο (το πιο συνηθισμένο ορυκτό μέταλλευμα του χαλκού) συνυπάρχει με μια πληθώρα άλλων θειούχων. Κατά συνέπεια τα ορυχεία χαλκού είναι πολύ πιθανό να εμφανίσουν AMD Το νερό γίνεται πολύ όξινο, το οποίο είναι πολύ επικίνδυνο για τη γη και το έδαφος, αλλά και για όλα τα υδρόβια πλάσματα με τα οποία μπορεί να έρθει σε επαφή.

Στα ορυχεία προσπαθούν να κάνουν και πάλι το pH του νερού ουδέτερο, προσθέτοντας ασβεστόλιθο, αλλά κάποιες φορές δημιουργείται μια επιφάνεια θειικού ασβεστίου, η οποία εμποδίζει το υλικό και σταματάει περαιτέρω εξισορρόπηση του pH. Χρησιμοποιείται επίσης και μια μέθοδος που ονομάζεται Τεχνητοί Υγρότοποι, σε μια προσπάθεια εξισορρόπησης του pH, αλλά είναι χρονοβόρα και δεν επαρκεί για να αντιμετωπιστεί η βαριά μόλυνση. Οι τεχνητοί υγρότοποι χρησιμοποιούν τα προϊόντα των διεργασιών των βακτηρίων για να σταθεροποιήσουν το pH, αλλά τα προϊόντα αυτά λένε ότι είναι ασταθή, όταν εκτεθούν σε οξυγόνο. Αν και οι εταιρείες ορυχείων προσπαθούν να εξουδετερώσουν την AMD, δεν το επιτυγχάνουν ιδιαίτερα. *Ποιος ο λόγος λοιπόν να συνεχίσουμε να έχουμε μεγάλα ορυχεία, αν είναι να προκαλούν ακόμα μεγαλύτερη μόλυνση με τις απορροές οξέων;*

Παράρτημα 1 - Ιστορία

Ζεις σε μια πόλη στα βόρεια μιας μικρής χώρας. Η βασική οικονομία της πόλης στηρίζεται κυρίως στη γεωργία και την κτηνοτροφία, ενώ ένα μικρό ποσοστό προέρχεται από τον τουρισμό και τις υπηρεσίες. Διαθέτει επίσης Πανεπιστήμιο με τμήματα κοινωνικών και πολιτικών επιστημών, οπότε η πόλη έχει αρκετό νεανικό πληθυσμό. Βέβαια με το πέρασμα των χρόνων και εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, πολλοί νέοι εγκατέλειψαν την πόλη, ώστε να βρουν δουλειά σε μεγαλύτερες πόλεις. Όταν μία πολυεθνική αποφασίζει να αναλάβει την κατασκευή ενός ορυχείου χρυσού ακριβώς έξω από την πόλη, οι κάτοικοι βρίσκονται μπροστά σε ένα μεγάλο δίλημμα. Μία τέτοια πρωτοβουλία θα έδινε τεράστια ώθηση στην οικονομία της ευρύτερης περιοχής και θα προσείλκυε ένα μεγάλο αριθμό εργαζομένων. Συγχρόνως θα αποτελούσε και μία τεράστια πηγή μόλυνσης νερού και αέρα με πρωτοφανείς συνέπειες για τους κατοίκους της πόλης και των γύρω περιοχών. Οι επιχειρηματίες επιθυμούν να προσελκύσουν όσο το δυνατόν περισσότερους επενδυτές και η τοπική τράπεζα θεωρεί ότι είναι μία μεγάλη ευκαιρία να επενδύσει ένα σημαντικό χρηματικό ποσό σε αυτό το ευρείας κλίμακας σχέδιο. Παρόλα αυτά οι πολίτες είναι διχασμένοι για αυτό το θέμα και η μικρή κοινωνία βρίσκεται σε αναταραχή. Οπότε το τοπικό δημοτικό συμβούλιο πήρε την πρωτοβουλία να καλέσει όλους τους εμπλεκόμενους σε μία δημόσια συζήτηση για να συζητήσουν και στη συνέχεια να ψηφίσουν επί του θέματος.

ΟΙ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

- Οι βασικοί μέτοχοι της Τράπεζας
- Οι ακτιβιστές μέτοχοι της τράπεζας
- Η φοιτητική ένωση «Ειρήνη και Ανάπτυξη»
- Πολίτες της Πόλης
- 2 μέλη του τοπικού συμβουλίου που θα διευθύνουν τη συζήτηση
- 1 φοιτητής, ανεξάρτητος ανταποκριτής για όλες τις ομάδες.

Παράρτημα 2 - Κάρτες ρόλων

α. Οι βασικοί μέτοχοι της Τράπεζας: Κατέχετε το 89% του τραπεζικού κεφαλαίου. Ως βασικοί τραπεζικοί μέτοχοι έρχεστε συχνά σε επαφή με τραπεζικούς συμβούλους και επενδυτές. Ακολουθώντας τις συμβουλές τους, θέλετε να επενδύσετε ένα μεγάλο χρηματικό ποσό στην κατασκευή του ορυχείου χρυσού, καθώς πιστεύετε ότι είναι μία μεγάλη επιχειρηματική ευκαιρία. Θα έχει καλές αποδόσεις και η τραπεζική οικονομική δραστηριότητα θα έχει μεγάλη αύξηση. Κανείς από εσάς ούτε κατάγεται, ούτε ζει στην πόλη. Το πρόβλημά σας είναι ότι για να γίνει η επένδυση πρέπει να υπάρξει η σύμφωνη γνώμη όλων των μετόχων. Πρέπει να φέρετε επιχειρήματα, ώστε να πείσετε τους υπόλοιπους μετόχους ότι αυτή η επένδυση πρέπει να γίνει κάνοντάς την να φαίνεται ελκυστική.

β. Οι ακτιβιστές μέτοχοι της Τράπεζας: Κατέχετε το 11% του τραπεζικού κεφαλαίου. Ως μέτοχοι δεν λαμβάνετε μόνο υπόψη πώς να έχετε καθαρό κέρδος, ούτε ενδιαφέρεστε αποκλειστικά για τα οικονομικά. Ενδιαφέρεστε και για την κοινωνική ανάπτυξη. Πιστεύετε ότι το σχέδιο του ορυχείου χρυσού θα πρέπει να σταματήσει εξαιτίας των αρνητικών επιπτώσεων που θα έχει αυτή η κατασκευή στο περιβάλλον και στην υγεία. Προσπαθείτε να πείσετε τους λοιπούς μετόχους να μην επιτρέψουν να εγκριθεί αυτή η επένδυση που θα μπορούσε να καταλήξει άσχημα για την τοπική κοινωνία στους τομείς της ποιότητας ζωής και της οικολογικής καταστροφής. Πρέπει να βρείτε τρόπους πίεσης προς την κατεύθυνση μίας πιο ηθικής επενδυτικής πολιτικής.

γ. Η φοιτητική ένωση «Ειρήνη και Ανάπτυξη»: Είστε οι φοιτητές του τοπικού Πανεπιστημίου. Έχετε ιδρύσει αυτή την ένωση με σκοπό να προωθήσετε ένα βιώσιμο και αρμονικό τρόπο ζωής για την πόλη. Παίρνετε πρωτοβουλίες σε τοπικό επίπεδο για έναν ειρηνικό τρόπο ζωής μέσα από την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την προώθηση της κοινωνικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής συνείδησης. Προσπαθείτε να καταστήσετε σαφές ότι αυτή η επιχειρηματική δραστηριότητα θα είναι μοιραία για τους κατοίκους της πόλης, των ιδίων συμπεριλαμβανομένων (βλ. Παράρτημα: Συνέπειες της εξόρυξης). Προσπαθείτε να πείσετε τους υπόλοιπους πολίτες να συμπαράταχούν με τους ακτιβιστές/μετόχους της τράπεζας, ώστε να μη γίνει αυτή η επένδυση. Παρόλα αυτά η καμπάνια γίνεται μάλλον με δυσκολία, εξαιτίας του ότι η Τράπεζα πραγματοποιεί ετήσιες δωρεές προς την ένωσή σας.

δ. Πολίτες της πόλης: Θα παρακολουθήσετε την παρουσίαση των θέσεων των υπολοίπων μετόχων και θα συμμετάσχετε στη δημόσια συζήτηση. Στο τέλος θα πρέπει να ψηφίσετε σύμφωνα με την άποψη που σχηματίσατε. Μπορείτε να έχετε ατομική ή ομαδική γνώμη. Μοιραστείτε τις απόψεις σας με τους συμπολίτες σας, για να δείτε πού βρίσκεστε.

ε. Τοπικό συμβούλιο: Ο ρόλος σας είναι να κρατήσετε ήρεμο κλίμα στη συνάντηση και να σεβαστείτε τα χρονικά όρια. Πρέπει να δώσετε στον καθένα την ευκαιρία να μιλήσει, αλλά έχετε και την ευθύνη για το χρόνο που θα μιλήσει η κάθε ομάδα. Πρέπει να αποφασίσετε για τους κανόνες της συνάντησης και να καθορίσετε εκ των προτέρων πώς θα χειρισθείτε αυτούς που θα βγουν εκτός χρόνου ή θέματος συζήτησης. Επιπρόσθετα πρέπει να αποφασίσετε για κάποιες ερωτήσεις που θα απευθύνετε σε όλες τις ομάδες επιδιώκοντας την αποσαφήνιση των θέσεών τους.

στ. Ανεξάρτητος ανταποκριτής: Ο ρόλος σου είναι να λάβεις υπόψη την περιγραφή των θέσεων όλων των ομάδων και να κρατήσεις σημειώσεις από τη συζήτηση. Στο τέλος, μετά την ψηφοφορία, θα κάνεις σχετική παρουσίαση στο κοινό.

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΡΟΛΟΙ ΣΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Τη συνάντηση θα συντονίζουν τα δύο μέλη του τοπικού συμβουλίου

Αμέσως μόλις παραλάβουν τις οδηγίες με τα χαρακτηριστικά των ρόλων, ξεκινούν να συζητούν τη στρατηγική τους για την επερχόμενη συνάντηση του συμβουλίου

- Αρχικά, τα δύο μέλη θα ζητήσουν από κάθε ομάδα (εκτός από τους πολίτες) να παρουσιάσει τις απόψεις της. Δύο εκπρόσωποι από κάθε ομάδα θα μιλήσουν εκ μέρους της ομάδας
- Αν επιθυμείς να μιλήσεις, θα πρέπει να σηκώσεις το χέρι σου και να λάβεις άδεια από τα μέλη του συμβουλίου.
- Τα σχόλια πρέπει να είναι σύντομα και να μην υπερβαίνουν τα 2 λεπτά.
- Η συνάντηση θα ολοκληρωθεί μετά από 30 λεπτά, με μία ψηφοφορία σχετικά με το αν πρέπει ή όχι η Τράπεζα να προχωρήσει με την επένδυση.

Οποιοσδήποτε συμμετέχει στη συνάντηση έχει δικαίωμα να πάρει μέρος στη συζήτηση και να ψηφίσει στο τέλος.

Η ΕΙΚΟΝΟΪΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΟΚΟΛΑΤΑΣ

Στόχοι: Οι μαθητές μαθαίνουν λεπτομέρειες για την ιστορία και την παραγωγή της σοκολάτας συνειδητοποιώντας συγχρόνως τις επιπτώσεις της υπερκατανάλωσης & του παγκόσμιου εμπορίου για το περιβάλλον και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι μαθητές κατανοούν τον ηθικό τους ρόλο ως καταναλωτές. Επίσης, τους δίνεται η δυνατότητα να εκφραστούν με εργαλείο την τέχνη.

Θεματικός άξονας: Οικονομική θεωρία, Ιστορία, Κοινωνιολογία

Ηλικία: 10 - 15

Χρόνος: 35 λεπτά
Οδηγίες, χωρισμός σε ομάδες: 5 λεπτά
Δουλειά σε ομάδες - δημιουργία εικονοϊστορίας: 15 λεπτά
Δουλειά σε ομάδες - προετοιμασία παρουσίασης: 5 λεπτά
Παρουσιάσεις ομάδων (5' σε κάθε ομάδα): 10 λεπτά

Υλικό: Κάρτες-εικόνες για τη σοκολάτα που θα βρείτε * (φτιάξτε 3 σελ. καρτών, ούτως ώστε οι μαθητές να χωριστούν σε 3 ομάδες)
Την κάρτα βοήθειας (μία για κάθε ομάδα)
Μεγάλα χαρτιά σε περίπτωση που οι μαθητές θέλουν να αποτυπώσουν την ιστορία τους ζωγραφικά

Χώρος: Τάξη, αμφιθέατρο

Διαδικασία

- Γνωρίζετε την ιστορία της σοκολάτας; Ξέρετε σε ποιο μέρος του κόσμου ανακαλύφθηκε, πώς τη χρησιμοποιούσαν στην αρχή, πότε την ανακάλυψαν οι Ευρωπαίοι και πώς τη χρησιμοποιούν τώρα;
- Κάντε ένα γρήγορο τεστ στις γνώσεις σας προσπαθώντας να βάλετε τις φωτογραφίες σε μια λογική σειρά και να φτιάξετε μια ιστορία για να τις συνοδεύσει... Η ιστορία σας μπορεί να ξεκινάει από το σήμερα ή το τότε, να είναι γραμμική, σπειροειδής ή να περιγράφει παράλληλες εξελίξεις, η ουσία είναι απλώς και μόνο να είναι η δική σας ιστορία της σοκολάτας.
- Για να σας βοηθήσουμε, σας δίνουμε και μια Κάρτα Βοήθειας που περιλαμβάνει κάποια πολύ βασικά στοιχεία για τη σοκολάτα (όχι αναγκαστικά σε χρονική σειρά).
- Αφού δημιουργήσετε την εικονοϊστορία σας θα κληθείτε να την παρουσιάσετε στην υπόλοιπη τάξη. Για να προετοιμαστείτε θα πρέπει να βάλετε τη φαντασία σας να δουλέψει και να την παρουσιάσετε με τον πιο ευφάνταστο τρόπο, με διήγηση, χορό, τραγούδι, tableaux vivant ή ακόμη και ζωντανεύοντας τους ήρωες της ιστορίας σας με ένα μικρό θεατρικό. Κάθε ομάδα θα έχει 5 λεπτά στη διάθεση της για να παρουσιάσει την εικονοϊστορία της.

Πηγές:

<http://www.worldcocoafoundation.org/>

- * http://farm4.static.flickr.com/3611/3314282173_9330212cd0.jpg;
http://www.allwomens.ru/uploads/posts/2010-03/1268519009_gorkij_shokolad_appetitno_i_polezno_.jpg;
http://media.fanparty.ru/images/fanclubs/Chocolate/gallery/453717_chocolate_pic.jpg;
http://farm2.static.flickr.com/1378/5133758564_ff03562699_z.jpg;
http://farm1.static.flickr.com/87/254231414_cfea557c36_z.jpg?zz=1;
http://farm4.static.flickr.com/3577/3562752135_631e892ece.jpg;
<http://www.diego-rivera-foundation.org/The-Conquest-or-Arrival-of-Hernan-Cortes-in-Veracruz,->
<http://www.flickr.com/photos/25878086@N06/5830632148/sizes/z/in/photostream/>;
<http://www.flickr.com/photos/jblndl/152370367/sizes/z/in/photostream/>;

ΚΑΡΤΑ ΒΟΗΘΕΙΑΣ

Τα κακαόδέντρα ήταν ιερά δέντρα για τους προ-Κολομβιανούς πολιτισμούς.

Οι Μάγια έπιναν τη σοκολάτα τους με βανίλια και τσίλι!

Ο Ισπανός κατακτητής Hernan Cortes συνέβαλε στην πτώση της αυτοκρατορίας των Αζτέκων.

Οι φυτείες ζαχαροκάλαμου στην Κεντρική Αμερική προσέφεραν φθηνή ζάχαρη στους Ευρωπαίους.

Η καλλιέργεια των κακαόδέντρων ξεκίνησε στην Κεντρική και Λατινική Αμερική αλλά σύντομα μεταφέρθηκε στη Δυτική Αφρική. Χώρες όπως η Ακτή του Ελεφαντοστού είναι απόλυτα εξαρτημένες από την εξαγωγή κόκκων κακάο.

Μια φυτεία κακαόδέντρων ζει 20 χρόνια περίπου ενώ η ετήσια παραγωγή καρπών φτάνει για να παραχθούν 3 μόλις πλάκες σοκολάτας.

Παρθένα δάση κόβονται για να εξασφαλιστεί γη για φυτείες κακάο.

240 περίπου εκατομμύρια παιδιά κάθε χρόνο πέφτουν θύματα της παράνομης παιδικής εργασίας.

Μόνο στις φυτείες κακάο της Δυτικής Αφρικής υπολογίζεται ότι εργάζονται 200.000 παιδιά.

Η παραγωγή σοκολάτας γίνεται στις χώρες του «ανεπτυγμένου» κόσμου, λόγω έλλειψης τεχνογνωσίας στις χώρες παραγωγής κακάο αλλά και λόγω των δασμών με τους οποίους βαρύνεται το εμπόριο επεξεργασμένων κόκκων κακάο.

Οι 6 χώρες με τη μεγαλύτερη κατανάλωση σοκολάτας είναι η Ιρλανδία, η Ελβετία, η Μεγάλη Βρετανία, το Βέλγιο, η Νορβηγία και η Γερμανία.

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΟΥ ΨΑΡΕΜΑΤΟΣ

Στόχοι:	Οι μαθητές θα αξιολογήσουν με κριτικό πνεύμα την επιλογή της συμπεριφοράς με βάση τη συνεργασία ή τον ανταγωνισμό. Οι μαθητές θα βιώσουν μια διαδικασία άντλησης (και πιθανόν υπερ-άντλησης) κοινόχρηστων πόρων Οι μαθητές θα ονοματίσουν τους παράγοντες που επηρεάζουν αυτή τη διαδικασία σε σχέση με το άτομο ή την κοινωνία. (Βασικοί παράγοντες μπορούν να βρεθούν στον τομέα «Σκέψεις». Η ομάδα θα βρει και άλλους παράγοντες)
Θεματικός άξονας:	Άνθρωποι και κοινωνία, Άνθρωποι και φύση/ Βιολογία, Οικολογία, Οικονομία
Ηλικία:	12 +
Αριθμός συμμετεχόντων:	3 – 30, αναλογικά με τον αριθμό τους, οι συμμετέχοντες δουλεύουν ατομικά ή σε ομάδες
Χρόνος:	45 λεπτά
Υλικό:	Ένα διάγραμμα των γύρων του παιχνιδιού (<i>Παράρτημα 1</i>) Μια λίμνη (ένα πιάτο ή ένας κύκλος από σπάγκο) Ψάρι (M&M-ζαχαρωτά, μοντέλα ψαριών ή κομμάτια χαρτιού); 20 ανά λίμνη Ένα καλάμι ψαρέματος (ένα καλάμι ή ένα χειροποίητο καλάμι με γάντζο) (Εδώ υπάρχει μια φωτογραφία με παραδείγματα βοηθημάτων του διδακτικού υλικού – μπορείτε να βάλετε μια φωτογραφία σε παρασκεύασμα ή με τη μορφή του <i>Παραρτήματος 2</i>) Ένας πίνακας ή ένα μεγάλο καφέ χαρτί με μαρκαδόρους
Χώρος:	η αίθουσα
Προετοιμασία:	Ψάρια και Καλάμια α) Οι μαθητές μπορούν να προετοιμάσουν τα ψάρια και τα καλάμια στο μάθημα των καλλιτεχνικών. Το παιχνίδι θα είναι πιο διασκεδαστικό, αν με κάποιο τρόπο εμπλέκονται και τα καλάμια. πχ. Αν το να πιάσουν, το ψάρι απαιτεί κάποιο βαθμό επιδεξιότητας. Για τα αποτελέσματα βλ <i>Παράρτημα 2</i> β) Μια πιο απλή, αλλά και αποτελεσματική εκδοχή είναι τα σοκολατάκια M&M ως ψάρια, τα οποία οι μαθητές ψαρεύουν με το καλάμι τους (καλάμι) και τα μεταφέρουν σε ένα μικρό μπολ για την ομάδα τους. Θα ήταν καλή ιδέα να ελέγξουμε από πριν, αν τα καλάμια είναι αρκετά δυνατά και τα M&M αρκετά ελαφριά. Σε αυτήν την περίπτωση, ένα πιάτο ή ένα μπολ θα χρησιμεύει για λίμνη. γ) Στην πιο απλή εκδοχή, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε για ψάρια μικρά κομματάκια χαρτιού, τα οποία οι μαθητές θα πιάνουν με τα χέρια τους από ένα κύκλο, που θα έχει σχηματιστεί στο έδαφος. (φωτογραφία με βοηθήματα διδασκαλίας) Τοποθετήστε μια λίμνη με 20 ψάρια σε ένα μέρος, το οποίο είναι ορατό και προσβάσιμο σε όλους. Ετοιμάστε το διάγραμμα στον πίνακα ή σε ένα καφέ χαρτί (<i>Παράρτημα 1</i>); κάθε γραμμή αντιπροσωπεύει ένα χρόνο στη ζωή των ψαράδων.

Λιμνούλα

foto: Zivica

Ψάρια

foto: Zivica

Διαδικασία

- Ο στόχος αυτής της φάσης είναι να μπορέσουν οι μαθητές να φανταστούν την κατάσταση τους. Περιγράψτε τις παρούσες συνθήκες στους μαθητές: *Είστε ψαράδες και η μόνη πηγή εισοδήματός σας είναι το ψάρεμα στη λίμνη. Πουλάτε ψάρια και αγοράζετε από τα κέρδη. Από τα κέρδη σας πληρώνετε τα δίδακτρα του σχολείου των παιδιών σας, την ιατρική φροντίδα κλπ. Και δύο άλλες οικογένειες ψαράδων ζουν από τη λίμνη.*
- Χωρίστε τους μαθητές σε τρεις ομάδες, δώστε τους ένα λεπτό να βρουν τα ονόματα των ομάδων τους/ οικογενειών τους και γράψτε τα στον πίνακα. Αυτές οι λεπτομέρειες μπορεί να βοηθήσουν τους μαθητές να ταυτιστούν καλύτερα με την ομάδα τους.
- Για στόχο του παιχνιδιού, απλά πείτε τους: *“Το ζήτημα είναι να τερματίσετε με όσο το δυνατόν περισσότερα ψάρια μπορείτε.”* Μην πείτε τίποτα παραπάνω από αυτή τη δήλωση, καθώς έτσι υπάρχουν περιθώρια για ποικίλες ερμηνείες. Απαντήστε στις ερωτήσεις, όπως *“πότε το παιχνίδι τελειώνει;”* λέγοντας απλώς ότι εξαρτάται από το πόσο επιτυχημένο θα είναι το ψάρεμά τους κλπ. Είναι πολύ πιθανό να μην τελειώσουν και τους δέκα γύρους.
- Εξηγήστε τους κανόνες. Είναι καλό να γράψετε τους βασικούς κανόνες στον πίνακα ή να τους τοποθετήσετε σε ένα εμφανές σημείο.
 - Υπάρχουν περίπου 20 ψάρια στη λίμνη.
 - Το παιχνίδι διαρκεί 10 γύρους / χρόνια.
 - Κάθε μέρα η οικογένεια μπορεί να πιάσει από 0 έως 3 ψάρια. Μετά από κάθε γύρο, κάθε οικογένεια γράφει στο διάγραμμα τον αριθμό των ψαριών που έπιασαν και βάζουν τα ψάρια στο μπολ τους.
 - Κάθε νύχτα τα ψάρια, που απομένουν στη λίμνη, αναπαράγονται και αυξάνονται κατά 25%, αλλά δεν μπορούν να ξεπεράσουν το μέγιστο των 20.
 - Κάθε γύρος διαρκεί, όσο να πιάσουν όλοι αρκετά ψάρια, όπως έχουν αποφασίσει.
- Αν ο αριθμός των ψαριών δεν μπορεί να διαιρεθεί δια του τέσσερα, ο αριθμός της αύξησής τους μετά από κάθε γύρο στρογγυλοποιείται στο πλησιέστερο πολλαπλάσιο του τέσσερα. (Αν για παράδειγμα μένουν 10 ψάρια, προσθέστε 8/4, δηλ. 2 ψάρια στον επόμενο γύρο. Αν μένουν 11, προσθέστε 12/4, δηλ. 3 ψάρια στον επόμενο γύρο). Αλλά, αν μένουν 10, 14 και 18 ψάρια, μπορεί να προκύψουν διαφορές ως προς ποιο πολλαπλάσιο του 4 πρέπει να χρησιμοποιηθεί. Οι κανόνες για τη στρογγυλοποίηση πρέπει να διευκρινιστούν, πριν ξεκινήσει το παιχνίδι.
- Παιξτε, όσο υπάρχουν ψάρια, για να πιάσουν. Μην παρεμβαίνετε, αν κάποιος κάνει προσπάθεια να περιορίσει την αλιευτική περίοδο για αρκετούς γύρους ή αν κατηγορεί κάποια άλλη ομάδα ότι ψαρεύει τα περισσότερα κλπ.
- Αν τα ψάρια τελειώσουν, ρωτήστε τις οικογένειες: *Πώς θα εξασφαλίσετε εισόδημα τα επόμενα χρόνια;*
- Κατά τη διάρκεια της σκέψης, θέστε ανοικτού τύπου ερωτήσεις. Ξεκινήστε με τα γενικά θέματα και μετά συγκεκριμενοποιήστε τα. Πρώτα μιλήστε για τις εντυπώσεις, μετά συνεχίστε με την περιγραφή του παιχνιδιού και ολοκληρώστε ρωτώντας τι έμαθαν οι μαθητές από αυτό το παιχνίδι. Επιλέξτε τις ερωτήσεις με βάση τους στόχους του μαθήματος.
- Καθίστε σε κύκλο και ζητήστε από τους μαθητές να αφήσουν το ρόλο του ψαρά.
- Πρώτα αφήστε τους μαθητές να εκθέσουν τις πρώτες εντυπώσεις τους και τις συναισθηματικές τους αντιδράσεις. Ρωτήστε τους μαθητές τα ακόλουθα: *Ποιες οι εντυπώσεις σας; Είστε ικανοποιημένοι; Πώς είδατε τις άλλες ομάδες;*
- Πρώτα αφήστε τους μαθητές να εκθέσουν τις πρώτες εντυπώσεις τους και τις συναισθηματικές τους αντιδράσεις. Ρωτήστε τους μαθητές τα ακόλουθα: *Ποιες οι εντυπώσεις σας; Είστε ικανοποιημένοι; Πώς είδατε τις άλλες ομάδες;*
- Αφήστε τους να περιγράψουν τι συμβαίνει και γιατί. Ρωτήστε τους: *Πώς εξελίχθηκε το παιχνίδι; Πώς συνεργαστήκατε με τις οικογένειες και πώς ήταν η συνεργασία μεταξύ των οικογενειών;*
- Αφήστε τους να περιγράψουν τι συμβαίνει και γιατί. Ρωτήστε τους: *Πώς εξελίχθηκε το παιχνίδι; Πώς συνεργαστήκατε με τις οικογένειες και πώς ήταν η συνεργασία μεταξύ των οικογενειών;*
- Χρησιμοποιήστε το διάγραμμα για βοήθεια. Μπορείτε να τους ζητήσετε να κάνουν σχόλια πάνω σε αυτό. Παρατηρήστε πώς εξελίχθηκε ο αριθμός των ψαριών που πιάστηκαν από μια συγκεκριμένη ομάδα. Μπορούμε να παρατηρήσουμε κάποια σημεία καμψής; *Πώς αποφασίσατε τον αριθμό ψαριών που θα πιάσετε; Είχατε κάποια στρατηγική; Πώς άλλαξε κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού; Ποιος ο λόγος για την αλλαγή στον αριθμό των ψαριών που θα πιαστούν; Σε τι βαθμό οι αποφάσεις των άλλων οικογενειών σας επηρέασαν; Πώς θα περιγράφατε τις σχέσεις μεταξύ των οικογενειών;*
- Τι πιστεύετε για το παιχνίδι;
- Ποιος κέρδισε και ποιος έχασε; Αφήστε όλες τις ομάδες να εκφράσουν τις απόψεις τους στο θέμα. Αν κανείς δεν εκφράσει την ιδέα, πως όλοι χάνουν, όταν η λίμνη αδειάσει (η εναλλακτικά, όλοι κερδίζουν, όταν υπάρχουν αρκετά ψάρια να πιάσουν τα ερχόμενα χρόνια), ρωτήστε: *Πώς αντιληφθήκατε το έργο σας; Υπάρχει κάποιος άλλος τρόπος να ερμηνεύσετε αυτή την ανάθεση; Αν κανείς δε συλλάβει την ιδέα αυτή, τονίστε ότι δεν είπατε στην αρχή πως το έργο τους δεν είναι να έχουν το μεγαλύτερο αριθμό ψαριών για τον εαυτό τους. Μπορεί επίσης να γίνει αντιληπτό ότι*

το έργο τους είναι να έχουν το μέγιστο αριθμό ψαριών γενικά. Με άλλα λόγια, αυτά που πιάστηκαν συν αυτά που είναι στη λίμνη. Το έργο μπορεί επίσης να ερμηνευτεί με έναν τρόπο που να προστατεύουν τα πιάσματα τους και ταυτόχρονα να διαφυλάσσουν το μέγιστο αριθμό ψαριών για την επόμενη χρονιά, καθώς η ζωή των ψαριών δεν τελειώνει μετά από δέκα χρόνια. Θα ήταν ιδανικό, αν οι μαθητές έκαναν αυτές τις παρατηρήσεις από μόνοι τους.

- Τι θα αλλάζατε, αν παίζατε άλλη μια φορά και το διάγραμμα συνεχιζόταν ως τους 100 γύρους; Θα ήταν δυνατόν να συμφωνήσετε σε κάποιους κανόνες, ποσοστώσεις, για τον αριθμό των ψαριών που μπορούν να πιαστούν κάθε χρόνο; Θα τους τηρείτε; Υπό ποιες συνθήκες; (Ποιο είναι ο μέγιστος αριθμός ψαριών που μπορούν να πιαστούν, αλλά και που επιτρέπει ακόμα την αναπαραγωγή τους; Για να επιτρέπεται η μέγιστη αύξηση των τεσσάρων ψαριών το δεύτερο χρόνο, θα ήταν απαραίτητο να πιάσουν μόνο πέντε ψάρια συνολικά τον πρώτο χρόνο (15 στρογγυλοποιείται στο 16, 25 % του οποίου είναι 4). Δηλαδή, δύο οικογένειες θα μπορούσαν να πιάσουν δυο ψάρια και μια οικογένεια μόνο ένα ψάρι. Τα επόμενα χρόνια, θα ήταν απαραίτητο να πιάσουν μόνο τέσσερα ψάρια (ο πληθυσμός θα αυξανόταν στα 19) ή ακόμα και τρία, κάτι που θα είχε ως αποτέλεσμα τον αριθμό των 20 ψαριών.
- Τι ομοιότητα βλέπετε μεταξύ του παιχνιδιού και του πραγματικού κόσμου; Το παιχνίδι σας θυμίζει κάποια εμπειρία από τη ζωή σας; Μπορείτε να βρείτε άλλες καταστάσεις, όπου θα μπορούσε να εφαρμοστεί; Με τι τρόπο αυτό το μοντέλο δεν αντιστοιχεί στην πραγματικότητα; Στην πραγματικότητα, θα μπορούσατε να ξέρετε τον αληθινό αριθμό ψαριών της λίμνης;
- Τελειώνετε τη δραστηριότητα υποβάλλοντας στον κάθε μαθητή την πιο ουσιαστική ερώτηση: Τι έχω αποκομίσει από αυτή την εμπειρία; Εάν ο χρόνος είναι περιορισμένος, ζητήστε να γράψουν την απάντησή τους σε ένα post-it. (επιδιώξτε να έχετε τουλάχιστον 3 απαντήσεις).

Συμβουλή

- Εναλλακτικά: αν παίζετε το παιχνίδι με μεγαλύτερο αριθμό μαθητών, μπορούν οι μαθητές να χωριστούν σε υποομάδες και το παιχνίδι μπορεί να παιχτεί με διάφορες λίμνες έτσι, ώστε σε κάθε λίμνη να υπάρχουν τρεις οικογένειες ή τρία άτομα. Οι κανόνες παραμένουν οι ίδιοι. Οι μαθητές τώρα κάνουν τις καταχωρήσεις στο διάγραμμα μόνοι τους. Ρωτήστε τις ομάδες που τερμάτισαν πρώτες: Τι θα κάνετε τώρα; Θα ήταν ενδιαφέρον να δείτε, αν θα σκεφτούν να μπουν σε κάποια άλλη ομάδα που έχει ψάρια να πιάσει. Θα προσπαθήσουν να κλέψουν τα ψάρια το βράδυ κλπ. Μην παρεμβάλλετε, απλά λάβετε αυτή την εξέλιξη υπόψη κατά τη διάρκεια του διαλόγου.
- Όταν παίζετε το παιχνίδι με μεγαλύτερους μαθητές, μπορείτε να συζητήσετε το γεγονός, ότι οι περισσότερες από τις σύγχρονες οικονομίες δεν αναγνωρίζουν την εγκυρότητα αυτού του μοντέλου, αλλά στην ουσία, ισχυρίζονται ότι οι φυσικοί πόροι δεν είναι περιορισμένοι. Μπορείτε να βάλετε τους μαθητές, για παράδειγμα, να διαβάσουν ένα κείμενο από το βιβλίο του Mojmír Hampl, Vyčerpání zdrojů: skvěle prodejný mýtus (Εξάντληση πόρων: Ένα best-seller, δημοσιευμένο από το Κέντρο Οικονομίας και Πολιτικής, Πράγα 2004), πχ. Κεφάλαιο 5, σελ. 43-57 (ή κάποια επιλεγμένα αποσπάσματα από αυτό). Ζητήστε από τους μαθητές να γράψουν τις απόψεις τους. Είναι οι φυσικοί πόροι έτσι; Συγκρίνετε ποιες πτυχές του παιχνιδιού δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα και πού η προσέγγιση του M. Hampl αποκλίνει από αυτή; Μπορούμε, κατά τη γνώμη σας, να διαφυλάξουμε τις αρχές της υπερβολικής θαλάσσιας αλιείας, που βασίζεται στις απόψεις του M. Hampl, για παράδειγμα;
- Όλη η δραστηριότητα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μια διαδικασία ανταλλαγής ιδεών για το πρόγραμμα, που επικεντρώνεται στο ζήτημα του συμβατικού ψαρέματος και τις εναλλακτικές του.

Κουτί πληροφοριών

Η υπερβολική άντληση των ανανεώσιμων πόρων είναι η κάθε τέτοια δραστηριότητα που υπερβαίνει τη φυσική ικανότητα της πηγής για ανάπλαση. Με άλλα λόγια, δε χρησιμοποιούμε μόνο το φυσικό πλεόνασμα, αλλά «τρώνε» τον πυρήνα της πηγής. Ένα κλασικό παράδειγμα είναι το θαλάσσιο ψάρεμα. Ο αριθμός των περισσότερων ειδών που ψαρεύονται (τόννος, βακαλάος) είναι πλέον 90 % χαμηλότερος από τον αντίστοιχο αριθμό στις αρχές του 1900. Ένα άλλο πρόβλημα είναι το γεγονός, ότι τα πιο επιθυμητά είδη είναι σαρκοφάγα και εκτελούν το ρόλο των αρπακτικών στις τροφικές αλυσίδες των ωκεανών. Ο υπερπληθυσμός των χορτοφαγικών ειδών συμβάλλει στην καταστροφή των πληθυσμών των οργανισμών στα χαμηλότερα επίπεδα της τροφικής πυραμίδας, συμπεριλαμβανομένων και πρωτογενών παραγώγων, πχ: πλαγκτόν και άλγεια.

Στην περίπτωση του τόννου, η βιώσιμη αλιεία προβλέπει το ψάρεμα 7.500 τόννων ετησίως. Αντ' αυτού, πάνω από 60.000 τόννοι πιάνονται ετησίως.

Η υπερβολική χρήση των ανανεώσιμων και μη πηγών είναι μια από τις πιο επικίνδυνες απειλές της παγκόσμιας βιοποικιλότητας.

Πηγές:

Το παιχνίδι είναι μια προσαρμογή ενός παιχνιδιού υπολογιστή από το Clouds Institute (www.cloudsinstitute.org/fish-game)

Παράρτημα 1

Χρόνο 1	Ομάδα 1 Όνομα	Ομάδα 2 Όνομα	Ομάδα 3 Όνομα
Χρόνο 2			
Χρόνο 3			
Χρόνο 4			
Χρόνο 5			
Χρόνο 6			
Χρόνο 7			
Χρόνο 8			
Χρόνο 9			
Χρόνο 10			

Χρόνο 1	Ομάδα 1 Όνομα	Ομάδα 2 Όνομα	Ομάδα 3 Όνομα
Χρόνο 2			
Χρόνο 3			
Χρόνο 4			
Χρόνο 5			
Χρόνο 6			
Χρόνο 7			
Χρόνο 8			
Χρόνο 9			
Χρόνο 10			

ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΜΕ ΧΑΝΤΡΕΣ

Στόχος:	Οι μαθητές θα βιώσουν ανισότητα στον πλούτο και στις πληροφορίες, κάτι που ορίζει τις πιθανότητες για επιβίωση και τη μορφή των οικονομικών στόχων. Οι μαθητές θα διακρίνουν τα υπέρ και τα κατά της συνεργασίας και του ανταγωνισμού
Γενικό θέμα:	Εκπαίδευση για την ανάπτυξη σκέψεων στο ευρωπαϊκό και στο παγκόσμιο πλαίσιο
Θεματικός άξονας: Μαθήματα:	Άνθρωπος και Κοινωνία Κοινωνική Επιστήμη, Οικονομικά
Ηλικία:	14 +
Χρόνος:	45 λεπτά
Αριθμός μαθητών:	15–30
Χώρος:	Χώρος αρκετά μεγάλος για μετακινήσεις – τάξη, προαύλιο, ανοιχτός χώρος στην εξοχή.
Υλικά:	Φάκελοι ή χάρτινες σακούλες Ένα καμπανάκι Έγχρωμες χάντρες – 6 χρώματα, περίπου 140 χάντρες σε κάθε χρώμα. Αν υπάρχουν περισσότεροι παίκτες, θα πρέπει να υπάρχουν περισσότερες χάντρες αντίστοιχα. Τυπωμένος ο στόχος του παιχνιδιού (<i>Παράρτημα 1</i>) Μια λεπτομερής περιγραφή του αριθμού των χαντρών, που θα μοιραστούν στους φακέλους ή στις σακούλες.
Προετοιμασία:	Ετοιμάστε ένα δοχείο (φάκελο ή χάρτινη σακούλα) για κάθε μαθητή και γράψτε πάνω το αρχικό γράμμα της ομάδας, στην οποία ανήκει ο μαθητής (<i>βλέπε παρακάτω</i>). Βάλτε τα παρακάτω σε κάθε δοχείο: οδηγίες κοινές για όλους τους μαθητές μιας συγκεκριμένης ομάδας (<i>Παράρτημα 2</i>) και τον κατάλληλο αριθμό χαντρών (<i>όπως περιγράφεται στο παράρτημα 3</i>). Ετοιμάστε στο χώρο τρεις θέσεις, οι οποίες θα έχουν τα ίδια γράμματα. Εκεί θα συγκεντρωθεί η κάθε ομάδα αργότερα.
Σημείωμα:	Η αναλογία των μαθητών στις ομάδες (Π- πλούσιος, Μ- μέσο βιοτικό επίπεδο, Φ- φτωχός) αντιστοιχεί στην πραγματική κατανομή του πλούτου στον κόσμο. Αν υπάρχουν πάνω από 23 παίκτες, είναι σημαντικό να διατηρηθεί η αναλογία.

Διαδικασία

- Πείτε στους μαθητές ότι θα παίξετε ένα παιχνίδι, αλλά μην τους πείτε σε τι αφορά. Επίσης μην τους πείτε σε τι αντιστοιχούν τα γράμματα στα δοχεία. Δώστε σε κάθε μαθητή από ένα δοχείο με χάντρες. Ενημερώστε τους ότι μπορούν να ανοίξουν τα δοχεία μόνο, όταν τους δώσετε την άδεια. Όταν χωρίζετε τους μαθητές σε ομάδες, να διαλέξετε προσεκτικά ποιος μαθητής θα πάει σε ποια ομάδα. Βάλτε έναν από τους πιο ενεργούς μαθητές στην ομάδα με τη λιγότερη δύναμη- δηλαδή Φ (Φτωχός). Αυτό θα δώσει στο μάθημα καλό ρυθμό, οι μαθητές θα έχουν πιο έντονες εμπειρίες και εσείς θα κερδίσετε περισσότερα ερεθίσματα για την ανάλυση του παιχνιδιού που θα γίνει αργότερα.
- Αν γίνεται, θα ήταν καλό να συνεχιστεί το παιχνίδι χωρίς χρήση λόγου. Μπορείτε να επιβάλετε ποινές – αυτός που μιλάει χάνει και μια χάντρα. Η σιωπή στο παιχνίδι συμβολίζει τα εμπόδια της κουλτούρας, της γλώσσας και της κοινωνίας. Αν πιστεύετε ότι αυτό δεν μπορεί να συμβεί με τους συγκεκριμένους μαθητές, μπορείτε να επιτρέψετε την ομιλία, αλλά οι μαθητές δεν θα πρέπει να λένε τους στόχους τους σε μέλη άλλων ομάδων.

- Πείτε στους μαθητές ότι έχουν 5 λεπτά, για να ανοίξουν τα δοχεία τους και να μελετήσουν τις οδηγίες. Αν το παιχνίδι συνεχιστεί χωρίς ομιλίες, δώστε τον τελευταίο χρόνο για ερωτήσεις. Η κάθε ομάδα έχει ελαφρώς διαφορετικές οδηγίες. Όσο πιο φτωχή η ομάδα, τόσο πιο ασαφείς οι οδηγίες. Για το λόγο αυτό η ομάδα Φ θα έχει περισσότερες ερωτήσεις. Παρόλα αυτά, μην τους δώσετε περισσότερες πληροφορίες. Δεν χρειάζεται να εξηγήσετε τους κανόνες, περιγράφονται στις οδηγίες.
- Χτυπήστε το καμπανάκι για τον πρώτο γύρο. Ο κάθε γύρος κρατάει 3 λεπτά. Κατά τη διάρκεια του γύρου οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν χάντρες ελεύθερα. Χτυπήστε το καμπανάκι ξανά μετά από 4 λεπτά και ο γύρος τελειώσει. Μετά από κάθε γύρο όλοι πρέπει να δώσουν από μια κίτρινη και από μια κόκκινη χάντρα. Όταν όλοι δώσουν τις χάντρες, χτυπήστε το καμπανάκι για τον επόμενο γύρο.
- Αν κάποιος δεν μπορεί να δώσει τις χάντρες, θεωρείται νεκρός και κάθεται στην άκρη μέχρι το τέλος του παιχνιδιού.
- Ο προτιμότερος αριθμός γύρων είναι 6. Αν νομίζετε ότι το παιχνίδι χάνει το ρυθμό του, μπορείτε να τελειώσετε στον 5ο γύρο. Τελειώστε το παιχνίδι χτυπώντας το καμπανάκι για αρκετή ώρα. Υπάρχει σκοπιμότητα στο ότι οι μαθητές δεν γνωρίζουν πόσους γύρους έχει το παιχνίδι.
- Ρωτήστε τους μαθητές:
 - Ποιες είναι οι εντυπώσεις σας από το παιχνίδι; Πώς άλλαξαν κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού; Ποια ήταν τα συναισθήματά σας, όταν δουλεύατε στην ομάδα σας και όταν αλληλεπιδρούσατε με άλλες ομάδες; Φτάσατε τον προσωπικό σας στόχο; Οι υπόλοιποι στην ομάδα σας το κατάφεραν; Περιγράψτε, πώς πήγε το παιχνίδι; Ξέρατε τι να κάνετε στο παιχνίδι; Τι είχατε στα δοχεία σας στην αρχή; Πώς και από πού πήρατε τις απαραίτητες χάντρες;
 - Πώς φανερώθηκαν η συνεργασία και ο ανταγωνισμός; Συνεργαστήκατε με μέλη της ομάδας σας; Συνεργαστήκατε με κάποιον εκτός της ομάδας σας; Έδωσε κανείς χάντρα σε κάποιον άλλον; Έκλεψε κανείς ή εξαπάτησε;
 - Πώς διέφεραν οι ομάδες; (πληροφορίες, στόχοι, αριθμός μελών, αριθμός χαντρών). Γιατί κάποιες ομάδες είχαν πιο λεπτομερείς πληροφορίες από κάποιες άλλες; Γιατί ήταν έτσι οι αριθμοί των μελών στις ομάδες; Πώς διέφεραν οι στόχοι του καθενός σε μια ομάδα; Γιατί το παιχνίδι συνεχίστηκε στη σιωπή;
 - Πώς αντανακλά το παιχνίδι την πραγματικότητα; Τι ορίζει τις πιθανότητες διαφορετικών ανθρώπων στον κόσμο να φτάσουν τους στόχους τους, να καλύψουν τις ανάγκες τους; (κόκκινες και κίτρινες χάντρες) Τι ορίζει τα είδη στόχων που έχουν διαφορετικοί άνθρωποι στον κόσμο;
 - Σε ποια ομάδα πιστεύετε ότι ανήκετε; Ποιοι θα ανήκαν στις άλλες ομάδες;
 - Τι μάθατε για τον εαυτό σας;

Πληροφορίες

Χάσμα γνώσης

Η υπόθεση του χάσματος της γνώσης υποστηρίζει ότι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αυξάνουν το χάσμα μεταξύ των προνομιούχων και των μη προνομιούχων κοινωνικών τάξεων. Με άλλα λόγια, άνθρωποι με υψηλότερη κοινωνικο-οικονομική θέση είναι πιο πιθανό να ενημερωθούν από τα ΜΜΕ, κάτι που δημιουργεί το χάσμα πληροφόρησης. Οι μη-προνομιούχοι στερούνται την πληροφόρηση.

Η έλλειψη πληροφόρησης επίσης σχετίζεται με μια νεότερη έννοια, το «ψηφιακό χάσμα». Η έννοια αυτή ορίστηκε από τον Κόφι Ανάν στην εισαγωγική του δήλωση στη World Summit on the Information Society (WSIS) το 2003. Αυτή η έννοια περιγράφει τη διαφορά μεταξύ ανθρώπων, νοικοκυριών, εταιρειών ή περιοχών στην πρόσβασή τους στην ενημέρωση και στις τεχνολογίες επικοινωνίας. Το ψηφιακό χάσμα περιλαμβάνει τις διαφορές στη «σωματική» πρόσβαση στις τεχνολογίες, καθώς επίσης και στις δυνατότητες για το χειρισμό τους. Το ψηφιακό χάσμα επίσης επηρεάζει το παγκόσμιο εμπόριο και έχει ως συνέπεια τις οικονομικές ανισότητες. Ο Κόφι Ανάν, πρώην γενικός γραμματέας του Ο.Η.Ε., ανέφερε το παρακάτω παράδειγμα: «Το ηλεκτρονικό εμπόριο συνδέει κάποιες χώρες και εταιρείες ακόμα πιο στενά, ενώ άλλες κινδυνεύουν να περιθωριοποιηθούν ακόμα περισσότερο.»

Πηγές:

Tichenor, Philip J. et al (1970): *Mass Media Flow and Different Growth in Knowledge*. American Association for Public Opinion Research.

Herbermann, Jan Dirk (2003): „Digitální propast“ mezi chudými a bohatými zeměmi se stále zvětšuje. [online] Accessible at: <http://hn.ihned.cz/c1-13742390-digitalni-propast-mezi-chudymi-a-bohatymi-zememi-se-stale-zvetkuje> (quoted 17/9 2011).

Kofi Annan's opening statement at The World Summit on the Information Society, 2003, Geneva. [online] Accessible at: <http://www.itu.int/ws/geneva/coverage/statements/opening/annan.html>

Παράρτημα 1

ΟΔΗΓΙΕΣ- ΟΜΑΔΑ Μ

Βοηθήματα: Θα βρεις χρωματιστές χάντρες στο δοχείο σου (φάκελο ή σακούλα). Θα χρησιμοποιείς αυτές τις χάντρες σε όλη τη διάρκεια του παιχνιδιού.

Στόχος: Πρέπει να προσπαθήσεις να αποκτήσεις τον καθορισμένο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού. Μπορείς επίσης να βοηθήσεις τους άλλους στην ομάδα σου να φτάσουν το στόχο τους.

Καμπανάκι: Το παιχνίδι θα πραγματοποιηθεί σε γύρους. Το σύντομο χτύπημα θα σημαίνει την αρχή ή το τέλος ενός γύρου. Στο τέλος του κάθε γύρου θα τοποθετείς μια κόκκινη και μια κίτρινη χάντρα στο κουτί, που θα έχει ο υπεύθυνος. Αν δεν μπορείς να δώσεις άλλες κόκκινες ή κίτρινες χάντρες, ο υπεύθυνος θα σου πάρει όλες τις χάντρες. Τότε θα πρέπει να μείνεις στην άκρη και να παρακολουθήσεις τους άλλους για το υπόλοιπο του παιχνιδιού. Δεν ξέρεις πόσοι γύροι θα υπάρξουν. Όταν το καμπανάκι χτυπήσει για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, το παιχνίδι θα έχει τελειώσει.

Ο στόχος του παιχνιδιού είναι να ανταλλάξεις χάντρες, ώστε να φτάσεις τον προσωπικό σου στόχο και ίσως το στόχο της ομάδας. Υπάρχουν δύο επίπεδα στόχων σε αυτό το παιχνίδι – το επίπεδο των προσωπικών στόχων και το επίπεδο των στόχων της ομάδας. Η αποστολή σου είναι να φτάσεις πρώτα τους προσωπικούς σου στόχους.

Μην ξεχνάς: το παιχνίδι συνεχίζεται στην απόλυτη σιωπή!

ΟΔΗΓΙΕΣ – ΟΜΑΔΑ Φ

Βοηθήματα: Στο δοχείο σου (φάκελο ή σακούλα) θα βρεις χρωματιστές χάντρες

Στόχος: Πρέπει να συλλέξεις έναν καθορισμένο αριθμό από χάντρες μέχρι το τέλος του παιχνιδιού. Μπορείς επίσης να βοηθήσεις τους άλλους στην ομάδα να φτάσουν τους στόχους τους.

Καμπανάκι: Το παιχνίδι θα πραγματοποιηθεί σε γύρους. Το σύντομο χτύπημα είναι το τέλος του γύρου. Σταμάτα να κάνεις οτιδήποτε και κάθισε σε ένα σημείο. Στο τέλος του κάθε γύρου, ο υπεύθυνος θα φέρει ένα δοχείο και εσύ θα πρέπει να βάλεις μέσα μια κόκκινη και μια κίτρινη χάντρα. Αν δεν τις έχεις και δεν υπάρχει κανείς να σε βοηθήσει, ο υπεύθυνος σου παίρνει όλες τις χάντρες. Είσαι «νεκρός».

Θα ξέρεις πότε το παιχνίδι τελειώνει.

ΟΔΗΓΙΕΣ – ΟΜΑΔΑ Π

Βοηθήματα: Θα βρεις χρωματιστές χάντρες στο δοχείο (φάκελο ή σακούλα). Θα χρησιμοποιείς αυτές τις χάντρες σε όλη τη διάρκεια του παιχνιδιού.

Στόχος: Στο φάκελό σου επίσης θα βρεις μια λίστα από χάντρες για το κάθε χρώμα. Αυτός είναι ο στόχος σου: πρέπει να συλλέξεις τον καθορισμένο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού. Όλοι έχουν το στόχο τους και θα προσπαθήσουν να τον φτάσουν ανταλλάσσοντας χάντρες. Μπορείς επίσης να βοηθήσεις τους άλλους στην ομάδα σου να φτάσουν τους στόχους τους.

Καμπανάκι: Το παιχνίδι θα πραγματοποιηθεί σε γύρους. Το σύντομο χτύπημα της καμπάνας σημαίνει την αρχή ή το τέλος ενός γύρου. Ένας γύρος κρατάει 3 λεπτά. Κατά τη διάρκεια ενός γύρου μπορείς να μετακινηθείς οπουδήποτε στο χώρο και να ανταλλάξεις χάντρες με όποιον θέλεις. Όταν ένας γύρος τελειώνει, σταματάς να ανταλλάσσεις χάντρες και κάθεσαι στην πλησιέστερη καρέκλα. Στο τέλος του κάθε γύρου ο υπεύθυνος θα σου ζητήσει να βάλεις μια κόκκινη και μια κίτρινη χάντρα στο κουτί που μεταφέρει. Αν δεν έχεις τις χάντρες που χρειάζονται και κανείς δεν μπορεί να σε βοηθήσει, ο υπεύθυνος θα πάρει όλες σου τις χάντρες. Τότε πρέπει να καθίσεις στην άκρη και να παρακολουθήσεις τους άλλους για το υπόλοιπο του παιχνιδιού.

Το παιχνίδι τελειώνει, όταν το καμπανάκι χτυπά για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα.

Ο στόχος του παιχνιδιού είναι να ανταλλάξεις χάντρες, ώστε να φτάσεις τον προσωπικό σου στόχο και ίσως το στόχο της ομάδας. Υπάρχουν δύο επίπεδα στόχων σε αυτό το παιχνίδι – το επίπεδο των προσωπικών στόχων και το επίπεδο των στόχων της ομάδας. Η «αποστολή» σου είναι να φτάσεις πρώτα τους προσωπικούς σου στόχους. Κάποιες χάντρες είναι πιο σπάνιες και επίσης πιο πολύτιμες από άλλες, διότι εξασφαλίζουν την επιβίωσή σου στο παιχνίδι. Δεν έχουν όλοι οι παίκτες τον ίδιο αριθμό ή τα ίδια χρώματα χαντρών με εσένα και όλοι έχουν διαφορετικούς στόχους στο παιχνίδι.

Μην ξεχνάς: το παιχνίδι συνεχίζεται με απόλυτη σιγή!

Παράρτημα 2

Σημείωση

Εάν δεν μπορέσετε να αποκτήσετε τις ίδιες χάντρες ανά χρώμα, όπως περιγράφεται εδώ, είναι αναγκαίο να προσαρμοστεί το παράρτημα.

Π1 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 9	κίτρινη 8	ξύλινη 4	άσπρη 3	μοβ 3	ροζ 4
Π2 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 8	κίτρινη 8	ξύλινη 4	άσπρη 6	μοβ 1	ροζ 3
Π3 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 10	κίτρινη 8	ξύλινη 3	άσπρη 5	μοβ 4	ροζ 4
Π4 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 10	κίτρινη 7	ξύλινη 2	άσπρη 3	μοβ 1	ροζ 4
Μ1 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 5	κίτρινη 4	ξύλινη 6	άσπρη 2	μοβ 4	ροζ 7
Μ2 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 6	κίτρινη 5	ξύλινη 4	άσπρη 2	μοβ 2	ροζ 5
Μ3 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 4	κίτρινη 3	ξύλινη 2	άσπρη 2	μοβ 1	ροζ 3
Μ4 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 5	κίτρινη 6	ξύλινη 2	άσπρη 1	μοβ 1	ροζ 2
Μ5 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 5	κίτρινη 5	ξύλινη 2	άσπρη 2	μοβ 1	ροζ 2
Μ6 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 4	κίτρινη 6	ξύλινη 1	άσπρη 2	μοβ 2	ροζ 3

Φ1 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 2	κίτρινη 2	ξύλινη 2	άσπρη 2	μοβ 2	ροζ 2
Φ2 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 1	κίτρινη 2	ξύλινη 3	άσπρη 2	μοβ 3	ροζ 1
Φ3 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 1	κίτρινη 2	ξύλινη 3	άσπρη 2	μοβ 3	ροζ 1
Φ4 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 3	κίτρινη 1	ξύλινη 2	άσπρη 1	μοβ 2	ροζ 1
Φ5 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 2	κίτρινη 1	ξύλινη 2	άσπρη 2	μοβ 1	ροζ 3
Φ6 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 1	κίτρινη 2	ξύλινη 3	άσπρη 2	μοβ 3	ροζ 1
Φ7 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 2	κίτρινη 2	ξύλινη 2	άσπρη 2	μοβ 2	ροζ 2
Φ8 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 1	κίτρινη 2	ξύλινη 3	άσπρη 2	μοβ 3	ροζ 1
Φ9 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 4	κίτρινη 1	ξύλινη 1	άσπρη 2	μοβ 2	ροζ 3
Φ10 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 2	κίτρινη 2	ξύλινη 2	άσπρη 2	μοβ 2	ροζ 2
Φ11 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 3	κίτρινη 1	ξύλινη 2	άσπρη 1	μοβ 2	ροζ 1
Φ12 Ο στόχος σου είναι να έχεις τον ακόλουθο αριθμό χαντρών μέχρι το τέλος του παιχνιδιού:	κόκκινη 2	κίτρινη 3	ξύλινη 2	άσπρη 2	μοβ 3	ροζ 2

Παράρτημα 3

Αριθμός χαντρών που δίνονται σε κάθε μαθητή στην αρχή του παιχνιδιού.

Ακολουθώντας τον παρακάτω πίνακα, χωρίστε τις χάντρες και βάλτε τους συγκεκριμένους αριθμούς στα δοχεία (φακέλους) σύμφωνα με τις ομάδες. Να είστε προσεκτικοί με το χωρισμό των χαντρών στον αντίστοιχο στόχο.

ΠΑΙΧΤΗΣ	ΚΟΚΚΙΝΗ	ΚΙΤΡΙΝΗ	ΞΥΛΙΝΗ	ΑΣΠΡΗ	ΜΟΒ	ΡΟΖ
Π1	13	17	1	2	1	2
Π2	14	16	2	2	2	2
Π3	18	14	5	0	3	1
Π4	19	15	7	2	3	0
Μ1	8	9	3	1	1	2
Μ2	10	5	0	1	1	5
Μ3	6	6	1	1	2	7
Μ4	4	9	1	0	1	6
Μ5	10	10	1	4	0	8
Μ6	9	10	1	1	1	8
Φ1	1	4	4	5	1	1
Φ2	2	0	6	5	1	1
Φ3	0	3	4	3	2	0
Φ4	2	1	8	2	1	1
Φ5	2	2	2	8	2	1
Φ6	1	1	7	6	3	0
Φ7	4	1	3	5	1	1
Φ8	3	3	4	5	1	1
Φ9	5	4	0	1	1	5
Φ10	1	2	6	5	1	1
Φ11	2	3	4	2	1	1
Φ12	3	3	3	1	1	5
Φ13	3	2	4	5	1	1

**... ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΝΑ ΜΠΟΥΝ
ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ
ΝΑ ΣΚΕΦΤΟΥΝ**

ΑΓΑΘΑ ΚΟΠΟΙΣ ΚΤΩΝΤΑΙ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΑΞΙΟΠΡΕΠΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (7 ΟΚΤΩΒΡΗ)

Στόχοι:	Οι μαθητές θα προβληματιστούν για τη σχέση εργασίας και ικανοποίησης. Οι μαθητές θα σχηματίσουν τις δικές τους απόψεις για την αξιοπρεπή εργασία.
Θεματικός άξονας:	Αγωγή του πολίτη / Κοινωνικές επιστήμες Η αγωγή του πολίτη για τη δημοκρατία Αγωγή του πολίτη για την εργασία σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο
Ηλικία:	14 +
Χρόνος:	40 - 45 λεπτά
Υλικό:	Μεγάλα χαρτιά (για κάθε ομάδα: ένα + ένα extra) φωτογραφίες (βλ. παραρτήματα) ερωτήσεις που συνοδεύουν τις φωτογραφίες «φούσκες» λόγου Ταινία-κασέτα
Χώρος:	η αίθουσα
Σημείωση:	Αυτό το μάθημα βασίζεται στη συζήτηση. Σας προτείνουμε να σπάσετε τον πάγο. Επιλέξτε ιδέες-κλειδιά σχετικά με την εργασία (πχ. Μισθός, υπευθυνότητα, ευτυχία, σκλαβιά) ή είδη εργασίας. Χωρίστε τους μαθητές σε ομάδες. Σε κάθε ομάδα ένας μαθητής θα έχει το ρόλο του μίμου, για να δούμε ποια ομάδα μπορεί να μαντέψει πρώτη την ιδέα. Βεβαιωθείτε ότι δε θα πάρει πολύ χρόνο από τον κορμό της δραστηριότητας.
Παραρτήματα:	Φωτογραφίες (παραρτήματα 1)

Διαδικασία

Τι θεωρώ μια καλή δουλειά;

- Πείτε στους μαθητές ότι το σημερινό μάθημα θα είναι αφιερωμένο σε θέματα, όπως η εργασία και η απασχόληση. Χωρίστε τους μαθητές σε ομάδες των 4-5 και δώστε σε κάθε ομάδα ένα μεγάλο χαρτί, για να γράφει.
- Ζητήστε από την ομάδα να σκεφτεί συλλογικά σχετικά με το θέμα «Τι θεωρείτε μια καλή δουλειά;» Πώς πρέπει να είναι μια δουλειά γι' αυτούς, για να είναι πρόθυμοι να την κάνουν. Δώστε στις ομάδες 10 λεπτά να συζητήσουν και ζητήστε τους να εκφράσουν τις ιδέες τους.

Δουλεύοντας με τις φωτογραφίες

- Αφήστε τους μαθητές να δουλέψουν στις ίδιες ομάδες. Τώρα, δώστε σε κάθε ομάδα μια φωτογραφία (βλ. παράρτημα) και ζητήστε τους να δοκιμάσουν να απαντήσουν στις ακόλουθες ερωτήσεις:
 - Τι είναι πιθανόν να κάνει το άτομο της εικόνας;
 - Πώς πιστεύετε ότι νιώθει γι' αυτό;
 - Τι μπορεί από τη δουλειά να το διασκεδάζει;
 - Τι μπορεί να μην του αρέσει ή να το ενοχλεί;
 - Αν μπορούσατε να υποβάλετε στο άτομο της φωτογραφίας μια ερώτηση, ποια θα ήταν αυτή;
- Θα μπορούσε να είναι καλή ιδέα να γράψετε τις ερωτήσεις στον πίνακα ή να τις τυπώσετε και να δώσετε από ένα αντίγραφο σε κάθε ομάδα. Ζητήστε από τους μαθητές να προσπαθήσουν να γράψουν τις ερωτήσεις, που μπορεί να τους έρχονται στο μυαλό, όταν κοιτούν τη φωτογραφία και επίσης τι θα ήθελαν να ξέρουν για την κατάσταση ή το άτομο που βλέπουν στη φωτογραφία.

- Κάνετε πάλι μια σύντομη περίληψη με όλη την τάξη. Αν έχετε και άλλο χρόνο, δώστε στους μαθητές την ευκαιρία να δουν τις φωτογραφίες, με τις οποίες δούλευαν οι άλλες ομάδες, σαν ένα είδος «γκαλερί» (οι φωτογραφίες παραθέτονται στο δωμάτιο έτσι, ώστε οι ομάδες να μπορούν να τις δουν σταδιακά). Συζητήστε τι είδους προβλήματα με τη δουλειά μπορεί να αντιμετωπίζει ο κόσμος στις φωτογραφίες. Ρωτήστε τους μαθητές ποιες ερωτήσεις ήρθαν στο νου τους, όσο σκέφτονταν τους ανθρώπους των εικόνων.

Καλή δουλειά

- Στο τέλος, σε ένα ορατό σημείο, βάλτε ένα μεγάλο κομμάτι χαρτί (μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε τον πίνακα), στο οποίο γράφετε την πρόταση: «Μια καλή δουλειά είναι αυτή που...». Τώρα δώστε σε κάθε μαθητή μια φούσκα λόγου – πολύχρωμη, αν είναι δυνατόν. Ζητήστε τους να συμπληρώσουν το τέλος της πρότασης. Μπορούν να επιστρέψουν στις ιδέες τους από την αρχή του μαθήματος ή οι απαντήσεις τους μπορούν να πηγάζουν από αυτά, που οι άλλοι έχουν πει πρόσφατα. Όταν τελειώσουν, ζητήστε τους να κολλήσουν τις φούσκες λόγου στο χαρτί ή στον πίνακα. Δώστε τους λίγο χρόνο να διαβάσουν πώς οι συμμαθητές τους τελείωσαν τις προτάσεις. Μπορείτε να βάλετε στην αίθουσα επίσης, πέρα από το τελικό χαρτί με τα αποτελέσματα, κάποιες επιπλέον πληροφορίες σχετικά με την αξιοπρεπή εργασία.
- Αν το επιτρέπει ο χρόνος, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τους χαρακτηρισμούς των μαθητών για μια καλή δουλειά και να οδηγήσετε σε μια περαιτέρω συζήτηση για τις φωτογραφίες κάνοντας εσείς τις ερωτήσεις:

Συμβουλή

Ποιες ερωτήσεις να κάνετε και ποιες όχι:

- ✓ Χρησιμοποιήστε ανοιχτές ερωτήσεις, όπως «*Πείτε μου κάτι περισσότερο για το άτομο αυτό*» ή «*τι συμβαίνει στην εικόνα*;»
- ✓ Ενθαρρύνετε τους μαθητές να παρατηρήσουν λεπτομέρειες και κάνετε επιπλέον ερωτήσεις, όπως: «*Τι θερμοκρασία έχει εκεί*;» ή «*Πόσων χρονών είναι η γυναίκα στην εικόνα*;»
- ✓ Εκφράστε εντυπώσεις και συναισθήματα: «*Πώς πιστεύετε ότι νιώθει το άτομο*;», «*Πώς είναι να δουλεύεις σε αυτές τις συνθήκες*;», «*Τι πιστεύετε ότι φοβάται το άτομο αυτό*;»
- ✓ Αντιδράστε θετικά στις ερωτήσεις και τα σχόλια των μαθητών. Μπορείτε να προσθέσετε κι άλλες ερωτήσεις που θεωρείτε απαραίτητες και είναι διαθέσιμες.
- ✗ Μην παρέχετε στους μαθητές πολλές πληροφορίες για τις φωτογραφίες, πχ. Μην τους ερμηνεύετε τις φωτογραφίες.
- ✗ Μην προσπαθείτε να καταστείλετε διαφορές ή αντιδράσεις. Προσέξτε τα σχόλια των μαθητών και προσπαθήστε να τα καταλάβετε.

Κουτί Πληροφοριών

Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας πρωτοεισηγάγε την ιδέα της «Αξιοπρεπούς Εργασίας» το 1999. Η αμειβόμενη εργασία από μόνη της δεν εγγυάται μια αξιοπρεπή ζωή, πάνω από το όριο της φτώχειας. Η εξασφάλιση μιας αξιοπρεπούς εργασίας έχει γίνει η βασική ατζέντα της ΔΟΕ και αποτελεί έναν από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους για την καταπολέμηση της φτώχειας. Η αξιοπρεπής εργασία είναι εργασία που γίνεται υπό συνθήκες ελευθερίας, δικαιοσύνης και ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Είναι εργασία με την οποία τα δικαιώματα των εργαζομένων προστατεύονται και για την οποία οι εργαζόμενοι αμείβονται με την κατάλληλη αμοιβή και έχουν κοινωνική ασφάλεια.

Κάποιες από τις συμβάσεις της ΔΟΕ σχετικά με την αξιοπρεπή εργασία είναι:

- Σύμβαση Νο.131 για τον κατώτατο μισθό (1970)
- Σύμβαση Νο.155: ασφάλεια και υγεία των εργαζομένων στο εργασιακό περιβάλλον (1981)
- Σύμβαση Νο.111: Απαγόρευση διακρίσεων στην απασχόληση και στα επαγγέλματα (1958)
- Σύμβαση: Προστασία εγκύων γυναικών Νο. 3 (1919), Νο. 103 (1952) και Νο. 183 (2000)
- Σύμβαση Νο. 138: Η νεαρότερη ηλικία πρόσληψης (1973)
- Σύμβαση Νο. 182: Οι χειρότερες μορφές της παιδικής εργασίας (1999)
- Σύμβαση Νο. 29: Καταναγκαστική εργασία (1930)
- Σύμβαση Νο. 106: Ανάπαυση στη διάρκεια της εβδομάδας (1957)
- Συμβάσεις Νο. 97 (1949) και 143 (1975): Εργαζόμενοι μετανάστες
- Σύμβαση Νο. 87 (1948): Ελευθερία σχέσεων και προστασία των δικαιωμάτων για σχηματισμό και οργάνωση ενώσεων
- Σύμβαση Νο. 98 (1949): το δικαίωμα για οργάνωση και διεξαγωγή διαπραγματεύσεων

Παράρτημα 1

Κατασκευή παιχνιδιών

πηγή: Aktion Fair Spielt

Ανθρακωρυχεία στην Ινδία

πηγή: Wikimedia Commons

Στρατιωτικές ασκήσεις, Καλιφόρνια

πηγή: Wikimedia Commons

Ταξινόμηση κόκκων καφέ

πηγή: Wikimedia Commons

Συλλέκτες τσαγιού, Σρι Λάνκα

πηγή: Wikimedia Commons

Νοσοκόμα

πηγή: Wikimedia Commons

Κατασκευή παιχνιδιών

πηγή: SwedWatch

Αγρότης, Ινδία

πηγή: Wikimedia Commons

Χτίσιμο σπιτιού

πηγή: Wikimedia Commons

Χειρωνακτική εργασία, Μπούρμα

πηγή: Wikimedia Commons

Εργοστάσιο υφαντουργίας

φωτογραφία: Gisela Brukhardt

Εργαζόμενοι από την British Petroleum καθαρίζουν την ακτή στο λιμάνι Fourchon μετά την πετρελαιοκηλίδα, 2010, USA

πηγή: Wikimedia Commons

Βάψιμο βαμβακιού

πηγή: Wikimedia Commons

Ψεκασμός βαμβακιού με φυτοφάρμακα

πηγή: Still Picture

Παραϊατρική, Γαλλία

πηγή: Wikimedia Commons

Γιατρός

πηγή: Wikimedia Commons

Παραγωγή ηλεκτρονικών

πηγή: SACOM

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ MIN

Στόχος:	Οι μαθητές λένε με δικά τους λόγια πώς καταλαβαίνουν τον όρο “κεντρικές αποφάσεις στη ζωή.” Οι μαθητές βάζουν τους εαυτούς τους στη θέση ενός κοριτσιού που ζει σε ένα άλλο μέρος του κόσμου (στην Κίνα) και αποφασίζει για τη δουλειά του. Οι μαθητές συζητούν τι επηρεάζει την ελευθερία της απόφασης λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο της διαφοράς ανάμεσα σε διάφορα μέρη του κόσμου.
Θεματικός άξονας:	Βασικά στοιχεία των κοινωνικών επιστημών.
Ηλικία:	12-16 χρονών
Χρόνος:	45 λεπτά
Υλικά:	Γραφική παρουσίαση τέχνης The Story of Min. 2 φύλλα χαρτιού (A4) με την επιγραφή ΣΥΜΦΩΝΩ και ΔΙΑΦΩΝΩ.
Χώρος:	Τάξη

Σχετικά με τις διαδικασίες

- Για την εισαγωγή, ζητήστε από τους μαθητές να μιλήσουν για τις “σημαντικές αποφάσεις” στη ζωή. Οι μαθητές θα κάνουν ιδέα τις απαντήσεις. Στόχος τους είναι να συλλέξουν όσες διαφορετικές ιδέες και παραδείγματα γίνεται και να τα γράψουν στον πίνακα. Κατόπιν ρωτήστε τους, αν έχουν πάρει παρόμοιες αποφάσεις στο παρελθόν.
- Καθήκον όλων είναι να σκεφτούν ένα παράδειγμα μιας καίριας απόφασης της ζωής τους και να αναφέρουν τα κριτήρια με βάση τα οποία πήραν μια τέτοια απόφαση. Οι μαθητές μπορούν να περιγράψουν το παράδειγμά τους ή απλώς να εξηγήσουν τα κριτήρια με τα οποία πήραν την απόφαση. Φροντίστε να έχετε τουλάχιστον ένα-δυο παραδείγματα, που ήδη αναφέρθηκαν, αλλά μην αναγκάσετε τους μαθητές να τα μοιραστούν, εάν δεν θέλουν (οι εμπειρίες μπορεί να είναι πολύ προσωπικές). Μπορείτε να θέσετε τα ακόλουθα ερωτήματα: *Πού βασιστήκατε, για να πάρετε την απόφασή σας; Τι σας βοήθησε; Τι ήταν σημαντικό για σας; Ποιο ήταν το πιο δύσκολο;*
- Κάνετε τις παρακάτω ερωτήσεις:
 - Θεωρείτε πως οι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο έχουν την ίδια δυνατότητα διαδικασίας λήψης αποφάσεων; Πού μπορεί να υπάρχουν διαφορές;
 - Θεωρείτε πως αυτές οι βασικές αποφάσεις, που έχουμε αναφέρει, είναι οι ίδιες για όλους τους ανθρώπους του κόσμου;

Η ιστορία της Min

- Πείτε στους μαθητές ότι τώρα θα πρέπει να δείτε μαζί μια ιστορία. Θα παρακολουθήσουν στιγμές από τη ζωή κάποιου, που είναι περίπου στην ίδια ηλικία με αυτούς, αλλά ζει σε ένα διαφορετικό μέρος του κόσμου και συγκεκριμένα στην Κίνα.
- Αφού καθίσουν όλοι άνετα, θα ξεκινήσει η παρουσίαση. Διακόπτετε την παρουσίαση μετά από κάθε διαφάνεια και δίνετε χρόνο για απαντήσεις θέτοντας ερωτήσεις ή προκαλώντας την ανυπομονησία τους για το τι πρόκειται να συμβεί μετά.
- Κάθε διαφάνεια/εικόνα αφήνει περιθώρια για συζήτηση. Η αντίληψη των μαθητών προωθείται από ερωτήσεις που αφορούν στη ζωή της Min και οι οποίες αποτελούν μέρος της παρουσίασης. Μπορείτε να προσθέσετε τις δικές σας ερωτήσεις: *Τι θα κάνατε, αν ήσαστε στη θέση της; Πώς έφτασε η Min στο Νότο της Κίνας από την πατρίδα της;*

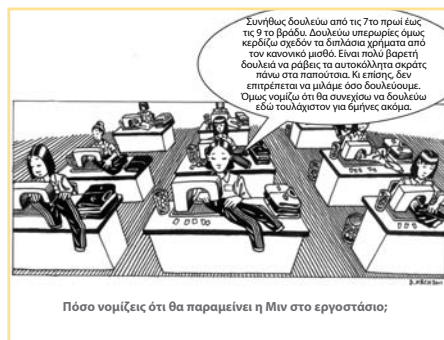
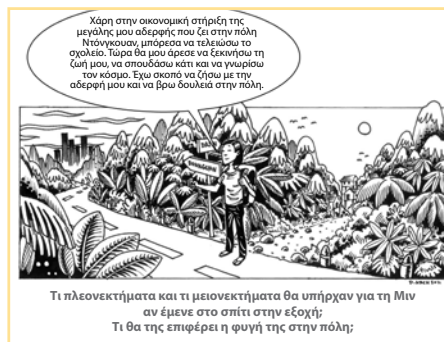
- Προς το τέλος να ζητήσετε από τους μαθητές να συνεχίσουν την ιστορία. Πρέπει να αναφερθεί ότι η ιστορία είναι αληθινή και ότι δημιουργήθηκε με βάση αυθεντικές συνεντεύξεις στο "Girls Factory", βιβλίο από μία Κινέζα-Αμερικάνα συγγραφέα, τη Leslie T. Chang. Να τονιστεί ότι είναι μόνο μια ιστορία από πολλές παρόμοιες.
- Όταν τελειώσει η παρουσίαση (ιστορία), να δοθεί χρόνος στους μαθητές να εκφράσουν τις εντυπώσεις και τα συναισθήματά τους από την ιστορία. Ρωτήστε τους τα ακόλουθα ερωτήματα: *Ποια από τις αποφάσεις της Min θα χαρακτηρίζατε ως κεντρική; Προσωπικά τι έχετε κοινό με τη Min; Θα μπορούσατε να είχατε βρεθεί και εσείς στη χώρα σας σε μια παρόμοια κατάσταση; Υπήρξαν ορισμένες θετικές πτυχές στην ιστορία; Εάν ναι, ποιες ήταν;*

- Πείτε στους μαθητές ότι για τη σύναψη έχετε διάφορες δηλώσεις, για τις οποίες θα πρέπει να εκφράσουν την άποψή τους. Χρησιμοποιήστε το χώρο της αίθουσας διδασκαλίας με την οριοθέτηση των δύο αντίθετων άκρων – η μία με το ΣΥΜΦΩΝΩ και η άλλη με το ΔΕΝ ΣΥΜΦΩΝΩ. Με κάθε δήλωση οι μαθητές θα πρέπει να αποφασίσουν, εάν συμφωνούν ή διαφωνούν. Να τονιστεί ότι στη φάση αυτή δεν θα γίνονται δεκτές απαντήσεις, όπως "μισο-συμφωνώ και μισο-διαφωνώ", "εξαρτάται" κλπ. Μετά, αφού ο καθένας πάρει τη θέση του, δώστε χώρο σε αντιπροσώπους και των δύο πλευρών να εκθέσουν τους λόγους, για τους οποίους συμφωνούν ή διαφωνούν. Κατά τη συζήτηση οι μαθητές μπορούν να αλλάξουν γνώμη- π.χ. αν αισθάνονται, πως έχουν πειστεί από τα επιχειρήματα της άλλης πλευράς. Συζητήστε με τον ίδιο τρόπο για όλες τις ακόλουθες δηλώσεις:
 - Όλοι οι άνθρωποι σε όλον τον κόσμο έχουν τις ίδιες δυνατότητες, όσον αφορά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων;
 - Στη Δημοκρατία της Τσεχίας μπορούν να αποφασίζουν ελεύθερα;
- Προς το τέλος κάθε μαθητής θα ολοκληρώνει την ακόλουθη πρόταση σε ένα post-it χαρτί: «Μπορώ και παίρνω μόνος μου αποφάσεις ελεύθερα, εφόσον...»
- Κολλήστε τα post-it χαρτιά σε ένα μέρος, όπου ο καθένας θα μπορεί να τα διαβάσει. Είναι δυνατόν οι μαθητές να έχουν απαντήσει προφορικά, αλλά τότε θα πρέπει πρώτα να δοθεί κάποιος χρόνος, για να σκεφτούν την απάντησή τους.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ

- Μπορείτε ανά πάσα στιγμή να συνοψίσετε την παρουσίαση των διαφανειών και να διαβάσετε τις ερωτήσεις στους μαθητές ξανά, αν χρειαστεί.
- Μπορείτε να τυπώσετε την παρουσίαση πριν από το μάθημα, ώστε να είναι πιο εύκολο να βρείτε θέση στην ιστορία.
- Μην ξεχάσετε να αφήσετε χρόνο για τις εντυπώσεις των μαθητών προς το τέλος της παρουσίασης. Οι προβληματισμοί σχετικά με την ιστορία και τα συναισθήματα που προκαλεί σε αυτούς είναι πολύ σημαντικά.

Παράσταση 1

ΠΡΟΣΟΧΗ! ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ!

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ «ΔΕΝ ΑΓΟΡΑΖΩ» (27 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ)

Στόχοι: Να σκεφτούν οι μαθητές το ρόλο των αγορών και της κατανάλωσης στη ζωή τους
Να μάθουν οι μαθητές για τις πρακτικές της προώθησης των επιχειρήσεων (business marketing)
Να πάρουν οι μαθητές πληροφορίες γύρω από την ιδέα της ημέρας «Δεν αγοράζω»

Θεματικός άξονας: Αστικό δίκαιο/Κοινωνικές επιστήμες
Αγωγή του πολίτη
Εκπαίδευση για την ευρωπαϊκή συνείδηση
Εκπαίδευση για τον πολίτη του κόσμου

Ηλικία: 13+

Διάρκεια: 45 λεπτά

Υλικό: Πίνακας, μαρκαδόροι/κιμωλίες
μολύβι για κάθε μαθητή
εικόνες 1 και 2 για την κάθε ομάδα (βλέπε παράρτημα 1, 2)
κείμενο «Κόλπα στο σουπερμάρκετ» για κάθε μαθητή (βλέπε παράρτημα 3)

Διαδικασία

Προσοχή! Εκπτώσεις! (3 λεπτά)

- Μοίρασμα ή προβολή της εικόνας 1
- Δώστε χρόνο στους μαθητές να επεξεργαστούν την εικόνα και στη συνέχεια ρωτήστε τους τι συναισθήματα και σκέψεις τους προκαλεί. Δώστε το λόγο στους μαθητές, που με δική τους πρωτοβουλία θέλουν να απαντήσουν.

Ψωνίζοντας (7 λεπτά)

- Δημιουργήστε μικρές ομάδες με 2 ή 3 μαθητές στην κάθε ομάδα
- Ρωτήστε τους πόσες επιχειρήσεις (καταστήματα) επισκέφθηκαν μέσα στην περασμένη εβδομάδα και αφήστε τους να ανταλλάξουν απόψεις για 3-5 λεπτά. Στον υπολογισμό μετράει η κάθε επίσκεψη ξεχωριστά ακόμα και στην ίδια επιχείρηση. Πόσο χρόνο ξόδεψαν σε αυτές τις επιχειρήσεις συνολικά;
- Μαζέψτε τις πληροφορίες από την κάθε ομάδα. Μπορείτε να σημειώσετε στον πίνακα τα υψηλότερα και χαμηλότερα αποτελέσματα.

Υλοποίηση (30 λεπτά)

- Μοιράστε το ημερολόγιο (παράρτημα 2)
- Προλογίστε παρουσιάζοντας την πολιτική προσέλκυσης πελατών των επιχειρήσεων με πελάτες όλους εμάς, καθώς και τις τεχνικές των εκπτώσεων και διαφημίσεων που χρησιμοποιούνται πολύ συχνά.
- Ζητήστε από τους μαθητές να σημειώσουν πάνω στο ημερολόγιο τις χρονικές περιόδους που οι διάφορες επιχειρήσεις επιλέγουν, για να προωθήσουν διάφορες διαφημίσεις με ποικίλα θέματα και μείωση τιμών..
- Συζητήστε τις περιόδους που έχουν σημειωθεί στα ημερολόγια. Μπορείτε επίσης με τη βοήθεια των μαθητών να φτιάξετε ένα ημερολόγιο στον πίνακα με όλες τις χρονικές περιόδους.
- Καλύφθηκε όλο το έτος με τις διάφορες διαφημίσεις, προωθήσεις, εκπτώσεις; Υπάρχουν κενές περίοδοι; Ποια είναι η γνώμη των μαθητών για τις διαφημίσεις; Τι αναζητούν; Τι σημαίνει αυτό για τους εργαζόμενους;

Η «αιχμαλωσία» του σουπερμάρκετ (10 λεπτά)

- Μοιράστε το κείμενο «Κόλπα στο σουπερμάρκετ» και δώστε στους μαθητές αρκετό χρόνο, για να το διαβάσουν.
- Συζητείστε στην τάξη: Ποια ήταν η μεγαλύτερη έκπληξη για τους μαθητές; Θεωρούν ότι κάποια σημεία του κειμένου τους αφορούν περισσότερο από κάποια άλλα; Ποια είναι αυτά;
- Μπορούν επίσης να συζητηθούν και οι συνθήκες εργασίας στα σουπερμάρκετ. Ποια η σημασία τους για τους εργαζόμενους; Υπάρχει κάποιος που να είχε ή έχει δουλειά μερικής απασχόλησης σε σουπερμάρκετ; Ποιες είναι οι εμπειρίες σας; Πόσες είναι οι ώρες εργασίας;

Η ημέρα «Δεν αγοράζω» (5 λεπτά)

- Μιλήστε στους μαθητές για την ιδέα της ημέρας «Δεν αγοράζω» (βλέπε κουτάκι πληροφοριών: Η ημέρα «Δεν αγοράζω». Σημειώστε ότι είναι μία συμβολική πρωτοβουλία που σκοπό έχει να τονίσει το πρόβλημα και δεν είναι ένα κάλεσμα να μποϊκοτάρουμε τις αγορές γενικά.
- Συζητήστε στην τάξη: Πώς περνούν την ημέρα τους οι μαθητές, όταν δεν αγοράζουν κάτι; Τι κάνουν; Τους λείπει κάτι; Είναι χαρούμενοι κατά τη διάρκεια μιας τέτοιας μέρας;

Προσοχή! Εκπτώσεις! (5 λεπτά)

- Ξανακοιτάξτε την εικόνα 1. Τι συναισθήματα και σκέψεις έχουν τώρα οι μαθητές; Άλλαξε τίποτα; Αφήστε να απαντήσουν όσοι μαθητές θέλουν.
- Στο τέλος, ο κάθε μαθητής σκέφτεται τις πληροφορίες και στιγμές από τη δραστηριότητα που βρήκε ενδιαφέρουσα. Στη συνέχεια οι μαθητές μοιράζονται τις ιδέες τους με τους συμμαθητές τους και καθένας μπορεί να πει κάτι.

Κουτί πληροφοριών**Η ημέρα «Δεν αγοράζω»**

Η ημέρα «Δεν αγοράζω» είναι μία διεθνής διαμαρτυρία κατά του καταναλωτισμού που συμπληρώνει 16 χρόνια από την καθιέρωσή της. Θέλει να τονίσει την χωρίς ουσία υπερ-κατανάλωση που χαρακτηρίζει πολλούς ανθρώπους. Ο στόχος της ημέρας αυτής είναι να μην αγοράσει κανείς τίποτα εκείνη τη μέρα. Η ημέρα «Δεν αγοράζω» είναι μία συμβολική ημέρα απεξάρτησης από τις αγορές και επίσης ένα προσωπικό στοίχημα για τον καθένα μας.

Η πρώτη ημέρα για τον καταναλωτισμό γνωστή ως «Ημέρα χωρίς καταστήματα» ξεκίνησε το 1992 από τον Ted Dave από τον Καναδά, ο οποίος δούλευε για μία διαφημιστική εταιρεία. Αυτός οργάνωσε μία ομαδική διαμαρτυρία κατά της συνεχόμενης διαφήμισης από διάφορες εταιρείες, που έχουν στόχο να καταναλώνουμε παραπάνω προϊόντα από όσα πραγματικά χρειαζόμαστε. Το ρητό που χρησιμοποίησε η διαμαρτυρία ήταν «Ό,τι αρκεί, φτάνει!» (What is enough is enough!)

Η ημέρα «Δεν αγοράζω» έχει καθιερωθεί σε όλο τον κόσμο και οι άνθρωποι καλούνται να μην αγοράσουν τίποτα εκείνη τη μέρα. Καλούνται να σκεφτούν πόσο χρόνο σπαταλούν στις αγορές και πόσα χρήματα ξοδεύουν άσκοπα. Η υπερκατανάλωση έχει πολλές κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνέπειες. Το 2010 η μέρα «Δεν αγοράζω» ήταν το Σάββατο στις 27 Νοεμβρίου.

Παράρτημα 1

ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ!

Αν βρείτε φθηνότερα,
σας επιστρέφουμε τη
ΔΙΑΦΟΡΑ!!!

Το 1 στα 2 δώρο!!!
Προλάβετε!!!

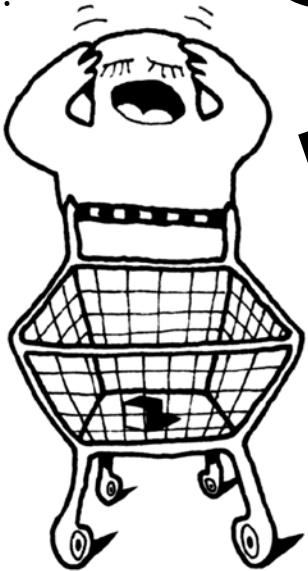
Εγγύηση
χαμηλότερης
τιμής!

**ΠΡΟΣΦΟΡΑ
ΤΩΡΑ!!!**

Μειώσεις τιμών
μέχρις εξάντλησης των αποθεμάτων!

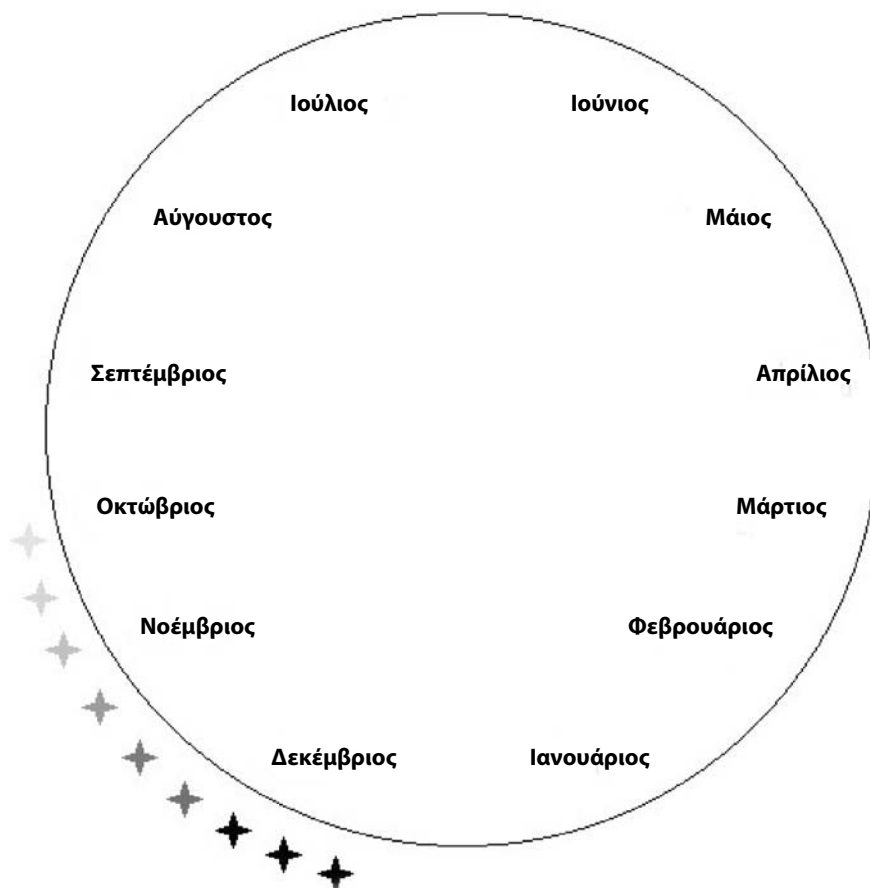
ΜΟΝΟ
ΓΙΑ ΛΙΓΕΣ ΜΕΡΕΣ!

Προσοχή!!!
Επιλεγμένα προϊόντα σε τιμές
κάτω του κόστους!

Αγοράστε 3 προϊόντα μάρκας Χ και κερδίστε ένα υπέροχο δώρο

Παράρτημα 2

Κόλπα στο σουπερμάρκετ

το πιο φθηνό στα αριστερά, το πιο ακριβό στα δεξιά

Με την είσοδό μας στο σουπερμάρκετ συνηθίζουμε να κοιτάμε αριστερά (η αριστερή μας πλευρά είναι η πιο αδύναμη – οι περισσότεροι από μας είναι δεξιόχειρες), και μετά κοιτάμε πιο προσεκτικά δεξιά. Επομένως, τα πιο φθηνά προϊόντα βρίσκονται συνήθως στα αριστερά, ενώ τα πιο ακριβά στα δεξιά μας.

εκπτώσεις, εκπτώσεις . . .

Σχεδόν κάθε φορά που πάμε στο σουπερμάρκετ ή γενικά για αγορές, βρίσκουμε διάφορες εκπτώσεις και προσφορές. Δεν υπάρχει περίοδος χωρίς προσφορές.

χορεύοντας στους διαδρόμους

Η μουσική στα καταστήματα δεν είναι πάντα τυχαία. Ενώ ο αργός ρυθμός μας οδηγεί σε μία επιβράδυνση, ο πιο γρήγορος ρυθμός μας οδηγεί σε γρήγορες αγορές. Επομένως αυτό που συνήθως ακούμε στα σουπερμάρκετ συνοδευόμενο από διαφημίσεις είναι μία απαλή μουσική, που μας χαλαρώνει.

και οι τσίχλες στο τέλος

Τα προϊόντα που τοποθετούνται στο τέλος, πριν από το ταμείο, είναι ένα κόλπο που στόχο έχει το πορτοφόλι των καταναλωτών. Οι πελάτες που περιμένουν στην ουρά δύσκολα θα αντισταθούν στα γλυκά, στις τσίχλες, στις καραμέλες και σε άλλα προϊόντα που έχουν τοποθετηθεί έξυπνα κοντά στο ταμείο.

προτιμάμε ένα γεμάτο καλάθι

Τα φρέσκα προϊόντα και προϊόντα ψυγείου τοποθετούνται συνήθως κοντά στην είσοδο, για να καταναλωθούν γρήγορα (π.χ. φρούτα και λαχανικά). Τα πιο ακριβά προϊόντα επίσης τοποθετούνται κοντά στην είσοδο, διότι στην αρχή δεν σκεφτόμαστε τόσο πολύ το πόσο και τι θα αγοράσουμε. Συνήθως αρχίζουμε να προσέχουμε τι αγοράζουμε, όταν το καλάθι μας είναι σχεδόν γεμάτο.

μακριά από το ψωμί και το αλεύρι

Τα βασικά τρόφιμα συνήθως τοποθετούνται μακριά το ένα από το άλλο. Αυτά τα προϊόντα είναι φθηνά και το σουπερμάρκετ δεν έχει μεγάλο κέρδος από αυτά. Η τακτική της τοποθέτησής τους μακριά το ένα από το άλλο στοχεύει στους αγοραστές που έχουν λίστα με τα πράγματα που θέλουν να αγοράσουν και ψάχνοντας τα προϊόντα που θέλουν να βρουν περνάνε από διαδρόμους με άλλα προϊόντα, τα οποία δεν είναι στην λίστα τους, αλλά μπορεί να τα προσέξουν και να αγοράσουν.

Οι αγορές του Σαββατοκύριακου

Όσο περισσότερο χρόνο ξοδεύουμε στα μαγαζιά το Σάββατο ή την Κυριακή, τόσο περισσότερες πιθανότητες υπάρχουν ότι θα αγοράσουμε ακόμα και προϊόντα που δεν χρειαζόμαστε. Όσα περισσότερα πολυκαταστήματα, πισίνες, παιδικές χαρές, καφετέριες τόσο το καλύτερο.

μας κάνουν να βαριόμαστε να ψάξουμε..

Όσο πιο ακριβά είναι τα προϊόντα τόσο πιο εμφανή είναι. Τα ακριβά προϊόντα τοποθετούνται σε καλύτερες θέσεις σε σχέση με τα πιο φθηνά, τα οποία συνήθως τοποθετούνται σε ράφια κοντά στο πάτωμα.

**... ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΝΑ ΕΜΠΝΕΥΣΤΟΥΝ**

ΤΖΙΝ ΧΩΡΙΣ ΑΜΜΟ

Στόχοι: Οι μαθητές θα εξασκηθούν στην περιγραφή εικόνων στα Αγγλικά. Οι μαθητές θα επιλέξουν πληροφορίες, που θεωρούν σημαντικές, καθώς και πληροφορίες, για τις οποίες έχουν αμφιβολίες. Θα στηρίξουν τις αμφιβολίες τους με αιτιολόγηση και στη συνέχεια θα προτείνουν τρόπους επαλήθευσης των πληροφοριών. Οι μαθητές θα εξηγήσουν τι είναι η χειρο-αμμοβολή και τι προηγήθηκε της απαγόρευσής της στην Τουρκία. Οι μαθητές θα δώσουν ένα παράδειγμα τοπικής αλλαγής, που ξεκίνησε από συνηθισμένους πολίτες και/ή από οργανισμούς. Οι μαθητές θα προτείνουν μια αλλαγή που θα ήθελαν οι ίδιοι να δούν να πραγματοποιείται (στον τόπο τους ή οπουδήποτε στον κόσμο).

Θεματικός άξονας: Γλώσσα και Επικοινωνία Γλώσσας; ο Κόσμος της Εργασίας, Υγεία

Ηλικία: 14 +

Χρόνος: 45 λεπτά

Υλικά: Ένα μολύβι ή ξυλομπογιές ανά ζευγάρι
4 τμήματα φωτογραφίας (Παράρτημα 1)
4 ολόκληρες φωτογραφίες (Παράρτημα 2)
Κείμενο που εξηγεί τι είναι η αμμοβολή

Σημείωση: Αυτό το πλάνο μαθήματος μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για τη διδασκαλία σε ένα σχολικό μάθημα μίας ακόμα γλώσσας.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- Στη αρχή του μαθήματος πείτε στους μαθητές ότι πρόκειται να δουλέψουν με 4 φωτογραφίες. Ωστόσο, θα μπορούν να δούν μόνο από ένα τμήμα της κάθε φωτογραφίας και το έργο τους θα είναι να βρουν ανά ζευγάρι τι μπορεί να βρίσκεται στα υπόλοιπα μέρη της.
- Χωρίστε τους μαθητές σε ζευγάρια και δώστε σε κάθε ζευγάρι το Παράρτημα 1. Αφήστε τους μερικά λεπτά να το συζητήσουν. Στη συνέχεια δώστε σε κάποιους μαθητές τη δυνατότητα να πούν τη γνώμη τους. Αυτή η δραστηριότητα θα πρέπει να κρατήσει μέχρι 5 λεπτά.
- Από την οπτική γωνία της γλωσσικής διδασκαλίας, η παραπάνω δραστηριότητα εξασκεί στη δημιουργία υποθέσεων, ενώ γίνεται χρήση βοηθητικών ρημάτων όπως: *Μπορεί να υπάρχει ... Δεν μπορεί να υπάρχει ... Θα πρέπει να υπάρχει ...*
- Τώρα δουλέψτε με τις φωτογραφίες ολόκληρες. Ζητείστε από τους μαθητές, που είναι χωρισμένοι σε ζευγάρια, να καθίσουν πλάτη με πλάτη. Δώστε από 2 φωτογραφίες (Παράρτημα) στον ένα μαθητή από κάθε ζευγάρι με τέτοιο τρόπο, που να μη γνωρίζει ο άλλος μαθητής τι έχει ο πρώτος. Ο μαθητής που έχει τη φωτογραφία αναλαμβάνει να περιγράψει τι βλέπει εκείνος/εκείνη, ενώ ο άλλος μαθητής, σύμφωνα με τις οδηγίες, θα ζωγραφίσει το υπόλοιπο της φωτογραφίας εντός του Παραρτήματος 1. Ο μαθητής που ζωγραφίζει τη φωτογραφία δεν πρέπει να μιλάει. Μετά από μερικά λεπτά οι ρόλοι θα αντιστραφούν και ο άλλος μαθητής θα πάρει τις 2 άλλες φωτογραφίες. Τώρα είναι η σειρά του/της να τις περιγράψει. Έπειτα οι μαθητές συγκρίνουν τις ζωγραφιές τους με τις φωτογραφίες. Κάνετε σε όλους τους μαθητές τις ακόλουθες ερωτήσεις:
 - Είναι οι ζωγραφιές σας διαφορετικές από τις φωτογραφίες; Αν ναι, γιατί;
 - Ήταν οι προβλέψεις σας σωστές; Είναι οι φωτογραφίες, όπως περιμένατε; Αν όχι, γιατί;
 - Τι πιστεύετε πως κάνουν οι άνθρωποι στις φωτογραφίες;
 - Φωτογραφία Νο. 1 – Τι κάνει το αγόρι με την άμμο; Γιατί;

- Φωτογραφία Νο. 4 – Γιατί κείται ο άντρας στο έδαφος; Στην άμμο;
- Ποια σχέση μπορείτε να εντοπίσετε μεταξύ όλων των φωτογραφιών;

Σε αυτό το σημείο μην πείτε τίποτε άλλο για τις φωτογραφίες.. Θα επιστρέψετε σε αυτές αργότερα.

- Πριν πραγματοποιήσετε αυτή τη δραστηριότητα, μπορείτε να εξετάσετε και να επαναλάβετε με τους μαθητές τις φράσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στα Αγγλικά για την περιγραφή των φωτογραφιών:

υπάρχει / υπάρχουν

συνεχής ενεστώτας

προθέσεις της θέσης (μπροστά, πίσω, δίπλα σε, μεταξύ, κάτω, πάνω, σε κλπ.)

- Οι μαθητές θα διαβάσουν ένα κείμενο το οποίο αναφέρεται στην αμμοβολή των jeans. Πριν από την ανάγνωση, βεβαιωθείτε πως καταλαβαίνουν το ακόλουθο λεξιλόγιο: *φορεμένα jeans, εξόρυξη, διοξειδίο του πυριτίου, ρεύμα, πίεση, απαγόρευση, αναπτυσσόμενες χώρες, σκόνη, εξοπλισμός, πνεύμονες, νόσος, φθηνή εργασία*. Ως εργασία μετά την ανάγνωση, θα δοθεί σε κάθε μαθητή ένα κείμενο (Παράρτημα 3). Δώστε στους μαθητές 5-10 λεπτά, ώστε να διαβάσουν το κείμενο και να απαντήσουν στις ερωτήσεις που είναι στη συνέχειά του..
- Στην τάξη συζητήστε με τους μαθητές τις απαντήσεις τους. Όσο για την ερώτηση που ρωτά τους μαθητές τι δεν πιστεύουν ή πού έχουν αμφιβολίες, προσπαθήστε να τους βοηθήσετε να σκεφτούν γιατί ισχύει αυτό και πώς το συγκεκριμένο πράγμα μπορεί να επιβεβαιωθεί. Αυτό το ερώτημα δεν τίθεται, για να εξεταστεί η αξιοπιστία των κειμένων, αλλά ενισχύει τις δυνατότητες των μαθητών να προσεγγίζουν τα κείμενα με κριτική σκέψη. Κάθε κείμενο έχει γραφτεί από έναν συγκεκριμένο συγγραφέα με συγκεκριμένες απόψεις και γνώμες για ένα συγκεκριμένο θέμα. Μπορεί να είναι επωφελές για τους μαθητές να αναλύσουν περισσότερο τις απόψεις ενός συγγραφέα και να ανατρέξουν στις πηγές πληροφοριών, που εκείνος χρησιμοποίησε. Ως τρίτο βήμα, οι μαθητές κάνουν τις ερωτήσεις τους. Αφήστε το περιθώριο να κάνει τουλάχιστον μια ερώτηση ο καθένας. Έπειτα οι μαθητές μπορούν να συζητήσουν τις ερωτήσεις σε ομάδες ή στην τάξη. Άλλη μια επιλογή είναι να τους ζητήσετε, ως δουλειά για το σπίτι, να ψάξουν για μια απάντηση τουλάχιστον σε μια ερώτηση.

- Ρωτήστε όλους τους μαθητές:
 - Αφού διαβάσατε το κείμενο, τι ακριβώς νομίζετε πως συμβαίνει στην τελευταία φωτογραφία;
 - Στη συνέχεια ενημερώστε τους ότι υπάρχει ένας ακτιβιστής που παίρνει μέρος στην καμπάνια 'Καθαρά Ρούχα' (Βέλγιο, 2010) [Clean Clothes Campaign [Belgium, 2010]]
 - Το τελευταίο μέρος του κειμένου ονομαζόταν Καλά Νέα. Γιατί λεγόταν έτσι;
 - Πώς επιτεύχθηκε η απαγόρευση της αμμοβολής στην Τουρκία;
 - Γνωρίζετε κάποιο άλλο παράδειγμα αλλαγής, που πραγματοποιήθηκε με ανάλογο τρόπο σε τοπικό ή εθνικό πλαίσιο; Τι ήταν; (Αν έχετε αρκετό χρόνο, οι μαθητές μπορούν πρώτα να συζητήσουν σε ζευγάρια τις απαντήσεις τους σε αυτή την ερώτηση και μετά μπορούν να μοιραστούν τις σκέψεις τους με τους άλλους).
 - Υπάρχει κάποια αλλαγή που θα θέλατε να δείτε στον τόπο σας ή στον κόσμο; Και πώς θα θέλατε να συμμετάσχετε σε αυτήν; (Μπορείτε πιθανόν να αναθέσετε αυτό το ερώτημα ως δουλειά για το σπίτι).

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

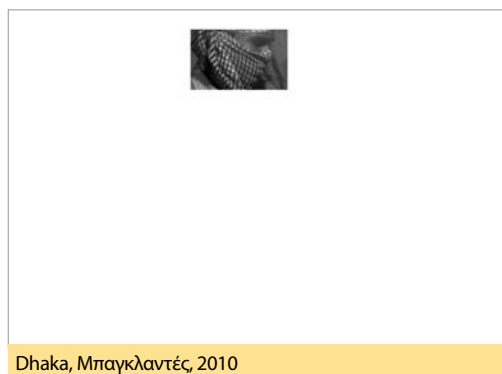
- Μπορείτε να αφήσετε τους μαθητές να ζωγραφίσουν μόνο μια φωτογραφία. Αφού οι μαθητές παρατηρήσουν το σύνολο, ενώστε τα ζευγάρια ανά δύο, ώστε να έχουν μαζί 4 διαφορετικές ζωγραφιές.

Παράρτημα2 – προεπισκόπηση

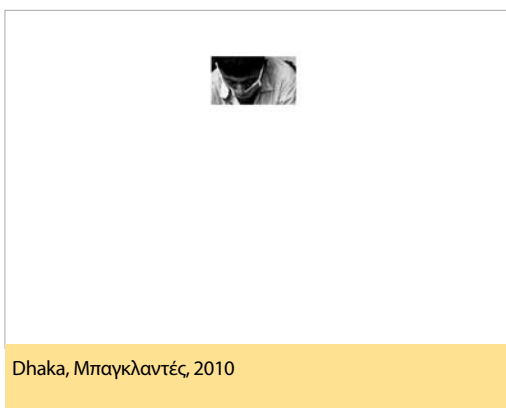
Πηγή: Allison Joyce

Dhaka, Μπαγκλαντές, 2010

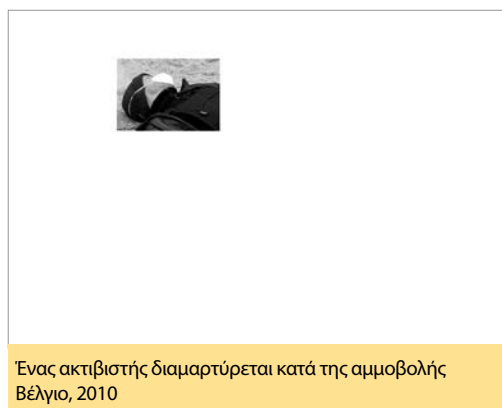
Πηγή: Allison Joyce

Dhaka, Μπαγκλαντές, 2010

Πηγή: Allison Joyce

Dhaka, Μπαγκλαντές, 2010

Πηγή: Clean Clothes Campaign

Ένας ακτιβιστής διαμαρτύρεται κατά της αμμοβολής
Βέλγιο, 2010

Πηγή: Allison Joyce

Dhaka, Μπαγκλαντές, 2010

Πηγή: Allison Joyce

Dhaka, Μπαγκλαντές, 2010

Πηγή: Allison Joyce

Dhaka, Μπαγκλαντές, 2010

Πηγή: Clean Clothes Campaign

Ένας ακτιβιστής διαμαρτύρεται κατά της αμμοβολής
Βέλγιο, 2010

Αυτές οι φωτογραφίες είναι διαθέσιμες στο: [isu/home/ecwsc/Project activities/Resourcebook/final_activities_cz/Džiny bez pisku](http://isu/home/ecwsc/Project%20activities/Resourcebook/final_activities_cz/Džiny%20bez%20přisku) jméno: ecwsc, heslo andreotti

Παράρτημα 3

Τι είναι η αμμοβολή ;

Κάθε χρόνο παράγονται παγκοσμίως, κατά προσέγγιση, 5 εκατομμύρια παντελόνια jeans. Σύμφωνα με τη νέα μόδα, μερικά από αυτά δείχνουν ήδη "φορεμένα," όταν τα αγοράζετε. Η αμμοβολή είναι μια από τις μεθόδους που κάνουν τα jeans να φαίνονται πιο ξεφτισμένα και φορεμένα

Η αμμοβολή είναι μια ξεχωριστή τεχνική, η οποία αλλάζει την επιφάνεια των υλικών. Οι εργάτες χρησιμοποιούν ένα ρεύμα σκόνης, που περιέχει μικροσκοπικά σωματίδια πυριτίου υπό μεγάλη πίεση. Η αμμοβολή ήταν πάντα δημοφιλής στις βιομηχανίες εξόρυξης και οικοδομής. Το 1966, η χειροκίνητη αμμοβολή απαγορεύθηκε δια νόμου στην Ευρώπη λόγω υψηλού κινδύνου για την υγεία. Ωστόσο, δεν είναι απαγορευμένη στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ως εκ τούτου, μερικές εταιρείες ρούχων παράγουν τέτοιου είδους jeans σε χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου η εργασία είναι φθηνότερη και οι νόμοι δεν είναι τόσο αυστηροί (π.χ. Κίνα, Μεξικό, Τουρκία, Μπανγκλαντές). Η αμμοβολή δεν είναι ο μόνος τρόπος, για να κάνει κανείς τα jeans να φαίνονται παλιά, είναι όμως ο πιο φθηνός

Κίνδυνοι για την Υγεία

Οι εργάτες ψεκάζουν χειροκίνητα τα jeans με άμμο που περιέχει πυρίτιο. Με αυτόν τον τρόπο πολλή σκόνη άμμου απελευθερώνεται στον αέρα και , επειδή οι εργάτες συνήθως δεν φορούν προστατευτικό εξοπλισμό, το πυρίτιο μπαίνει στους πνεύμονές τους. Εκεί προκαλεί μία ασθένεια που λέγεται πυριτίωση. Για την ασθένεια αυτή δεν υπάρχει θεραπεία και τα θύματα πεθαίνουν, καθώς τους γίνεται όλο και πιο δύσκολο να αναπνεύσουν.

Στην Τουρκία, σύμφωνα με την οργάνωση Τούρκικη Επιτροπή Αλληλεγγύης στους Εργάτες Αμμοβολής η οποία παρακολουθεί την κατάσταση από το 2000, η αμμοβολή έχει ήδη προκαλέσει το θάνατο σε 50 άτομα, ενώ άλλοι 5000 είναι άρρωστοι. Αυτό που είναι ανησυχητικό είναι ότι η νόσος εμφανίζεται μετά από 6 μόνο μήνες σε αυτή τη δουλειά.

Καλά Νέα

Το 2009 η αμμοβολή απαγορεύθηκε στην Τουρκία. Αυτό έγινε χάρη στο έργο της τοπικής οργάνωσης *Τούρκικη Επιτροπή Αλληλεγγύης στους Εργάτες Αμμοβολής*, η οποία ένωσε εργάτες, ιατρούς, δικηγόρους και δημοσιογράφους και ξεκίνησε μια εκστρατεία κατά της αμμοβολής. Παρόλα αυτά, μετά από αυτή την απαγόρευση η παραγωγή μεταφέρθηκε σε νέες χώρες, όπου είναι ακόμη νόμιμη.

Η εκστρατεία Καθαρά Ρούχα (The Clean Clothes Campaign) είναι μια εκστρατεία που περιλαμβάνει πολλές οργανώσεις στην Ευρώπη, οι οποίες θέλουν να σταματήσουν τις εταιρείες ρούχων να παράγουν τέτοιου είδους jeans. Επικεντρώνουν τις προσπάθειές τους στις εταιρείες και επιδιώκουν να είναι υπεύθυνες για τα είδη που παράγουν και για το πώς τα παράγουν. Χάρη σε αυτή την εκστρατεία, περίπου 40 εταιρείες έχουν αποφασίσει να σταματήσουν την αμμοβολή (το 2010) π.χ. H&M, C&A, Benetton, Gucci, Levi Strauss. Εταιρείες οι οποίες δεν έχουν σταματήσει ακόμα είναι: NEXT, Tesco, Marks&Spencer, Diesel, Replay κ.α. Αυτό σημαίνει πως οι καταναλωτές έχουν τώρα επιλογή στα jeans που αγοράζουν – αμμοβολημένα ή όχι.

Πηγή:

Riddselius, Christopher, Maher, Sam (2010): *Killer Jeans: A Report on Sunblasted Denim*. UK: Labour behind the label. More info on: <http://www.killerjeans.org/>

1/ Ποιες πληροφορίες από το κείμενο ήταν για σας πιο ενδιαφέρουσες;

1.
2.
3.

2/ Για ποιο πράγμα έχετε αμφιβολίες; Για ποιο πράγμα έχετε επιφυλάξεις ;

.....

3/ Τι άλλο θα θέλατε να μάθετε; Τι ερωτήσεις έχετε;

.....

ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ ΟΛΗ ΤΗΝ ΩΡΑ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΕΜΠΝΕΥΣΜΕΝΗ ΑΠΟ ΜΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ JOSEPH ROY SHEPPHERD

Στόχοι: Οι μαθητές συνειδητοποιούν ότι η αλλαγή είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής και ότι η πραγματικότητα μπορεί να αλλάξει μέσα από μικρές συνειδητές αλλαγές στον καθένα από εμάς.
Οι μαθητές ξεχωρίζουν τις συνειδητές από τις ασυνείδητες αλλαγές σε ένα σχέδιο πάνω σε παραδείγματα της πραγματικής ζωής.

Θεματικός άξονας: Κοινωνικές επιστήμες, Τέχνη στην εκπαίδευση

Ηλικία: 13+

Διάρκεια: 45 λεπτά

Υλικά: σκληρά ντοσιέ κλιπ ή τετράδια σχεδίου για κάθε μαθητή
A4 ή A5 φύλλα σε κάθε ντοσιέ κλιπ
μολύβια, μαλακές κηρομπογιές ή αρκετοί λεπτοί μαρκαδόροι, ώστε κάθε μαθητής να έχει τουλάχιστον από έναν.

Χώρος: Οι μαθητές κάθονται σε έναν κύκλο.

Σημείωση: Το μάθημα αποτελεί συνέχεια της εκπαίδευσης πάνω στις παγκόσμιες διασυνδέσεις, όταν οι μαθητές εξετάζουν το θέμα, αν είμαστε ή όχι ικανοί να επηρεάσουμε παγκόσμια προβλήματα. Η δυνατότητα των ανθρώπων να αλλάξουν κάτι προς το καλύτερο τίθεται ως ερώτημα και από τη δραστηριότητα (η γιαγιά Γρύλος).

Προετοιμασία: Ετοιμάστε λευκά φύλλα χαρτιού σε κάθε ντοσιέ κλιπ ανάλογα με τον αριθμό των μαθητών (ανώτατος αριθμός μαθητών 20).
Κολλήστε δύο είδη οδηγιών στο πάνω μέρος των ντοσιέ κλιπ με αναλογία 1:4 :“
Σχεδιάστε ένα αντίγραφο της εικόνας.” και “Σχεδιάστε ένα αντίγραφο της εικόνας και αλλάξτε σ’ αυτή ένα πράγμα.”
Προαιρετικά: ετοιμάστε μία λίστα από συγκεκριμένα παγκόσμια και τοπικά προβλήματα, τα οποία οι μαθητές θα διαλέξουν να αντιγράψουν (σχεδιάσουν) ή ετοιμάστε μια σειρά από φωτογραφίες ή εικόνες, οι οποίες απεικονίζουν τις παγκόσμιες προκλήσεις.

ΠΩΣ ΝΑ ΠΡΟΧΩΡΗΣΕΤΕ

- Ο τρόπος, με τον οποίο εισάγετε τη δραστηριότητα, εξαρτάται από το εάν πρόκειται για τη συνέχεια ενός προηγούμενου μαθήματος. Ο σκοπός της εισαγωγής είναι να κάνει τους μαθητές να κατονομάσουν συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπου ένιωσαν ότι κάθε δράση είναι μάταιη, επειδή τα ζητήματα δεν μπορούν να αλλάξουν με κανένα τρόπο ή αντίθετα να ονομάσουν περιπτώσεις, που έτυχαν σε αυτούς ή σε άλλους ανθρώπους, στις οποίες ξεπέρασαν την αίσθηση της ματαιότητας και η αλλαγή προς το καλύτερο έγινε πραγματικότητα.
- Μπορείτε να ξεκινήσετε με την ακόλουθη ερώτηση: *Ποιες καταστάσεις δεν μπορούν να αλλάξουν κατά την άποψή σας;* Συλλέξτε συγκεκριμένες καταστάσεις και προσπαθήστε να αντλήσετε γενικά συμπεράσματα, μαζί με τους μαθητές, σχετικά με το τι κοινό έχουν αυτές οι καταστάσεις.
- Μετά τη συζήτηση, πείτε στους μαθητές ότι πρόκειται να παίξετε ένα παιχνίδι, το οποίο είναι μία προσαρμοσμένη εκδοχή του παιχνιδιού “χαλασμένο τηλέφωνο”. Οι μαθητές κάθονται σε ένα κύκλο. Μοιράστε τα ντοσιέ κλιπ με τα συνημμένα φύλλα χαρτιού και τα υλικά σχεδιασμού.
- Αρχικά, όλοι πρέπει να σχεδιάζουν μια απλή εικόνα στο χαρτί τονίζοντας κάποια περιβαλλοντικά και κοινωνικά θέματα, τα οποία τους απασχολούν περισσότερο (π.χ. μόλυνση, παιδική εργασία, έλλειψη πόσιμου νερού,

χρήση φυτοφαρμάκων, υπερβολική κατανάλωση, φτώχεια κτλ). Είναι προτιμότερο οι μαθητές να επιλέγουν τα θέματα οι ίδιοι.

- Μπορείτε επίσης να αναθέσετε το θέμα στους μαθητές με μορφή καρτών έτοιμων εκ των προτέρων να σχεδιάσουν ή ως βασικό υπόδειγμα για την εικόνα, αν νομίζετε ότι το να δημιουργήσουν τις δικές τους εικόνες θα μπορούσε να λειτουργήσει ως ένα εμπόδιο για την τάξη.
- Δώστε στους μαθητές δύο λεπτά, για να αποδώσουν το θέμα σε μορφή σχεδίου. Το σχέδιο θα πρέπει να καταλαμβάνει ολόκληρη την επιφάνεια του χαρτιού. Τονίστε ότι οι μαθητές δεν θα πρέπει να φανερώσουν αυτό που σχεδιάζουν ούτε να δείχνουν τα έργα τους μεταξύ τους. Ύστερα από 2 λεπτά θα παραδώσουν το ντοσιέ κλιπ τους στον διπλανό τους με φορά προσυμφωνημένη. Εξηγήστε τους ότι πρέπει να ακολουθήσουν τις οδηγίες που υπάρχουν στο ντοσιέ: "Σχεδιάστε ένα αντίγραφο της εικόνας" ή "Σχεδιάστε ένα αντίγραφο της εικόνας και αλλάξτε ένα πράγμα.". Δώστε τους ένα λεπτό. Αν δουλέψετε με μια μικρή ομάδα, η διορία μπορεί να είναι ελαφρώς μεγαλύτερη.
- Διακόψτε τη σχεδίαση μετά από ένα λεπτό, άσχετα με το αν έχουν καταφέρει να ολοκληρώσουν την αντιγραφή ή όχι. Όλοι τους πρέπει να σημειώσουν στην πρώτη τους φωτογραφία στην πάνω δεξιά γωνία τον αριθμό 2 και να τοποθετήσουν την πρωτότυπη εικόνα κάτω από όλα τα χαρτιά του ντοσιέ, ώστε μόνο η τελευταία εικόνα να είναι ορατή. Έπειτα, οι μαθητές πρέπει να παραδώσουν το ντοσιέ στους διπλανούς τους. Υπενθυμίστε τους ότι η σήμανση είναι με αύξουσα σειρά.
- Συνεχίστε με αυτόν τον τρόπο, μέχρι ο δημιουργός του πρωτότυπου να πάρει πίσω το σχέδιό του μαζί με όλα τα άλλα σχέδια των συμμαθητών του τοποθετημένα κάτω από αυτό και σημειωμένα με αύξουσα αρίθμηση. Αν υπάρχουν πολλοί μαθητές, σταματήστε το στάδιο της σχεδίασης νωρίτερα. Ακόμα και σε αυτή την περίπτωση ο δημιουργός οφείλει να παραλάβει το δικό του ντοσιέ.
- Όσο χρόνο οι μαθητές σχεδιάζουν, δεν θα πρέπει να κοιτάνε τις υπόλοιπες ζωγραφιές του ντοσιέ. Ενημερώστε τους ότι δεν μπορούν να διαθέσουν πολύ χρόνο στη σχεδίαση, καθώς το χρονικό όριο είναι πάντα μόνο ένα λεπτό.

- Αφού αυτή η εκδοχή του "χαλασμένου τηλεφώνου" τελειώσει, οι μαθητές θα πρέπει να τοποθετήσουν τα σχέδιά τους δίπλα στα υπόλοιπα, από το πρωτότυπο μέχρι τη τελευταία ζωγραφιά ανάλογα με τους αριθμούς έτσι, ώστε να μπορούν να δουν σειρές από σχέδια. Αν έχετε το χρονικό περιθώριο, δώστε στους μαθητές χρόνο να κοιτάζουν τα σχέδια.
- Τι πιστεύετε για τις εικόνες που παραλαμβάνετε; Αφού τώρα οι μαθητές μπορούν να δουν ολόκληρες τις σειρές, αφήστε τους να συζητήσουν τι νόμιζαν ότι ζωγράφιζαν στην τελευταία εικόνα και τι επιχειρούσε να σχεδιάσει ο δημιουργός της πρωτότυπης εικόνας. Όλοι οι μαθητές μπορούν να προσπαθήσουν να μαντέψουν το πρωτότυπο θέμα του δημιουργού.
- Κάθε δημιουργός πρέπει τελικά να ξεκαθαρίσει το θέμα του. Οι μαθητές μπορούν να δουν τις σταδιακές αλλαγές στις οποίες υποβλήθηκε το πρωτότυπο. Αν έχετε παραπάνω χρόνο, μπορείτε να ασχοληθείτε με όλα τα σχέδια. Αν όχι, επιλέξτε τουλάχιστον μια σειρά από τα σχέδια με την οδηγία "Σχεδιάστε ένα αντίγραφο της εικόνας." και μια σειρά με την οδηγία "Σχεδιάστε ένα αντίγραφο της εικόνας και αλλάξτε ένα πράγμα." Συζητήστε για το πώς άλλαξαν οι εικόνες. Οι μαθητές συνήθως βρίσκουν αυτό το μέρος πολύ ενδιαφέρον. Υποβάλετε τις ακόλουθες ερωτήσεις:
 - Ποια οδηγία σας άρεσε περισσότερο; Γιατί;
 - Πώς αποφασίσατε ποια αλλαγή θα κάνατε στην εικόνα, όταν παραλάβατε την ανάλογη οδηγία;
 - Πώς θα περιγράφατε τη σειρά των σχεδίων και με τα δύο είδη οδηγιών; Ποια διαφορά και τι κοινό έχουν; Τι προκάλεσε μια μεγάλη αλλαγή σε μια εικόνα στην περαιτέρω εξέλιξη και τι προκάλεσε μια μικρή αλλαγή σε αυτήν;
 - Τι μπορούμε να μάθουμε από αυτό;
- Επιστρέψτε στην πρωτότυπη λίστα των άλυτων υποθέσεων ή προβλημάτων, την οποία οι μαθητές απεικόνισαν στα σχέδιά τους. Πώς θα μπορούσαμε να επιτύχουμε την αλλαγή τους στην πραγματικότητα; Πώς θα μπορούσε να προκληθεί μια αυθόρμητη μεταβολή; Πώς θα μπορούσαμε να την επιτύχουμε εσκεμμένα;
- Αυτές οι ερωτήσεις για συγκεκριμένα θέματα που έχουν ειπωθεί, μπορούν να απαντηθούν σε ζευγάρια. Αν η ομάδα είναι μεγαλύτερη, αφήστε τους μαθητές να συζητήσουν σε μικρές ομάδες. Έπειτα επιτρέψτε τους να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα των συζητήσεών τους.
- Τέλος, βάλτε έναν έναν τους μαθητές στον κύκλο να πουν τι έμαθαν.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Αν έχετε επιλέξει τη μορφή ανάθεσης σε εικόνες, απλώστε τις εικόνες στο πάτωμα έτσι, ώστε κάθε μαθητής να μπορεί να επιλέξει μία και να προσδιορίσει τη σπουδαιότητα που έχει γι' αυτόν. Μόνο τότε θα πρέπει να ξεκινήσουν να σχεδιάζουν ένα αντίγραφο του πρωτότυπου. Αφήστε τους μαθητές να αναλάβουν τη συνέχεια των παρουσιάσεων, φωτογραφίζοντας τις ατομικές εικόνες στις σειρές με αποτέλεσμα τη λεπτομερή προβολή της απεικόνισης των αλλαγών.

Η ΓΙΑΓΙΑ ΓΡΥΛΟΣ

Στόχοι:	Να μπορούν οι μαθητές να κατονομάσουν και να εξηγήσουν τους παράγοντες που προκαλούν και επηρεάζουν καταστάσεις, στις οποίες συμβαίνουν συστημικές μεταβολές. Να διατυπώνουν οι μαθητές διάφορες προσεγγίσεις σε θέματα φυσικών πηγών. Οι διατυπώσεις βασίζονται στο παράδειγμα του κινήματος κατά της ιδιωτικοποίησης του νερού στη Βολιβία. Οι μαθητές να αναζητούν τους παράγοντες που είναι σημαντικοί, για να επιτευχθούν οι αλλαγές με βάση τις εμπειρίες τους.
Θεματικός άξονας:	Αρχές κοινωνικών επιστημών, Οικονομικά
Ηλικία:	14+
Χρόνος:	45–60 λεπτά
Υλικά:	Φωτογραφίες (1 σετ για κάθε ομάδα) (Παράρτημα 1) Ερωτήσεις πάνω στο φιλμ για κάθε ζευγάρι (Παράρτημα 2) Κείμενο, για να μοιραστεί σε όλους (Παράρτημα 3) Ταινία „Abuela Grillo” (η γιαγιά Γρύλος) Προτζέκτορας, ηχεία
Προετοιμασία:	Πρέπει να εγκαταστήσετε τον προβολέα και τα ηχεία και να έχετε κατεβάσει την ταινία „Abuela Grillo” (η γιαγιά Γρύλος)

Διαδικασία

- Χωρίστε τους μαθητές σε 4- 5 ομάδες. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα σετ φωτογραφιών (Παράρτημα 1).
- Πείτε στους μαθητές ότι οι φωτογραφίες αυτές περιγράφουν μία ιστορία. Αν έχετε αρκετό χρόνο, δώστε στους μαθητές δραστηριότητες, όπως να προσπαθήσουν να φτιάξουν την ιστορία, ώστε να περιλαμβάνει τις αιτίες των γεγονότων και το αποτέλεσμα τους ή/και να γράψουν τον τίτλο ενός φανταστικού άρθρου σχετικού με την ιστορία.
- Μπορείτε να τους συμβουλέψετε πώς να προχωρήσουν: πρώτα να πουν τι βλέπουν στις εικόνες και τι συμβαίνει. Μπορούν να βρουν τη σειρά και μετά να σκεφτούν γιατί γίνεται. Δώστε τους ένα όριο 5 λεπτών για την προετοιμασία. Η αφήγηση της ιστορίας από κάθε ομάδα δεν πρέπει να ξεπερνά το 1 λεπτό. Ενθαρρύνετε τις ομάδες να συνεργαστούν. Επίσης μπορείτε να κάνετε ερωτήσεις.
- Μετά από 5 λεπτά, αφήστε τις ομάδες να πουν τις ιστορίες τους, Μην τις αξιολογήσετε. Μπορείτε να ρωτήσετε, τι τους οδήγησε σε αυτές τις ιδέες.
 - Γιατί οι άνθρωποι διαμαρτύρονταν;
 - Τι νόημα έχουν αυτές οι συγκεντρώσεις; Μπορούν να αλλάξουν κάτι;
 - Κάτω από ποιες συνθήκες θα συμμετείχε σε μία τέτοια διαμαρτυρία;
- Ζητήστε από τους μαθητές να γράψουν τίτλους των φανταστικών ιστοριών στον πίνακα.
- Αν έχετε 45 λεπτά, απλά δώστε τους τις εικόνες και κάνετε τις παραπάνω ερωτήσεις για συζήτηση.
- Ξεχωρίστε αυτό, που μόλις κάνατε, από το υπόλοιπο μάθημα, πχ. λέγοντας ότι οι φωτογραφίες και οι ιστορίες θα μείνουν στην άκρη και θα ακολουθήσει κάτι τελείως διαφορετικό.

Η ταινία

- Σιγουρευτείτε ότι οι μαθητές μπορούν να δουν την οθόνη. Πείτε τους ότι θα δουν ένα μικρού μήκους κινούμενο σχέδιο- 10 λεπτών. Δε χρειάζεται να κρατήσουν σημειώσεις, απλά να παρακολουθήσουν την ιστορία και τι συμβαίνει. Ζητήστε από τους μαθητές να προσέξουν τα ακόλουθα: Σε ποιο σημείο και πώς αλλάζει κάτι στην ιστορία;
- Δείτε την ταινία Abuela Grillo-(για περισσότερες λεπτομέρειες δες κουτί πληροφοριών).
- Αφού οι μαθητές δουν το βίντεο, θα δουλέψουν σε ζευγάρια. Μοιράστε τις ερωτήσεις από το Παράρτημα 2. Θα

πρέπει να γράψουν μόνο τις διαφορετικές προτάσεις, που λένε οι διάφοροι παίχτες για το νερό. „Το νερό είναι...“, οι υπόλοιπες ερωτήσεις απλά θα συζητηθούν. Δώστε τους 5 λεπτά να εργαστούν σε ζευγάρια. Στη συνέχεια ρωτήστε όλη την τάξη και ζητήστε από κάποιους μαθητές να απαντήσουν στις ερωτήσεις του **παραρτήματος 1**. Μην αποκαλύψετε ακόμα πληροφορίες για τον πόλεμο νερού Cochabamba από το κείμενο.

- Ποιες είναι οι πρώτες σας εντυπώσεις;
- Σε ποιο σημείο και πώς έγινε η αλλαγή; Τι την προκάλεσε; (Μπορείτε να γράψετε στον πίνακα κάποιες απαντήσεις μαθητών).
- Τι πιστεύετε ότι αντιπροσωπεύει ο κύριος χαρακτήρας της Abuela Grillo;
- Ποια η σχέση των ανθρώπων με την Abuela Grillo;
- Τι σημαίνει το νερό για τον κάθε παίχτη; (για τους χωρικούς, τους επιχειρηματίες, την Abuela Grillo, για μένα;)
- Για ποιο πράγμα νομίζετε ότι μιλάει η ιστορία;
- Ρωτήστε τους μαθητές: Τι κοινό έχει η ταινία με τις φωτογραφίες; Αν δεν το έχουν σκεφτεί, πείτε τους ότι αναφέρονται στην ίδια ιστορία.

Το κείμενο

- Πείτε στους μαθητές ότι τώρα θα διαβάσουν μία αναφορά για την κατάσταση που δείχνουν οι φωτογραφίες και αποτελεί το θέμα της ταινίας. Δώστε σε κάθε μαθητή ένα αντίγραφο του κειμένου- δες **Παράρτημα 3**. Δώστε τους 5- 10 λεπτά να το διαβάσουν.

Οι μαθητές συζητούν τις ακόλουθες ερωτήσεις σε ομάδες ή ζευγάρια:

Να κάνετε τη σύγκριση της ταινίας με το κείμενο:

- Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στην ταινία και το κείμενο; Ποια η προσέγγιση;
- Υπάρχουν πληροφορίες για την κατάσταση στη Βολιβία, που δε θα μπορούσατε να καταλάβετε, αν δεν βλέπατε την ταινία;
- Σε αυτό το σημείο, μπορείτε να πείτε στους μαθητές ότι το κινούμενο σχέδιο Abuela Grillo είναι εμπνευσμένο από ένα μύθο ενός γηγενούς πληθυσμού, τους Αγιαμάρα του Γκραν Τσάκο, στη Μεγάλη Πεδιάδα που εκτείνεται μεταξύ της Παραγουάης και της Βολιβίας. Στην ταινία, η γιαγιά Κρίκετ ενσαρκώνει τη Μάνα Γη, που μπορούμε να τη δούμε ως μέρος του θέματος. Άλλη μία προσέγγιση είναι να δούμε την κατάσταση στη Βολιβία μέσα από τα μάτια της Γης ως ζωντανού οργανισμού.
- Επιστρέψτε στη λίστα των αλλαγών της ιστορίας.
 - Ποιες από τις αλλαγές ήταν διεθνείς; Ποιες όχι;
 - Τι έκαναν οι άνθρωποι για να πετύχουν τις διεθνείς αλλαγές;
- Είχατε ποτέ παρόμοια εμπειρία με αυτή της Μαρκέλας, όταν κάτι άλλαξε, ακόμα κι όταν είχατε χάσει την πίστη σας; Μήπως θέλατε να αλλάξετε κάτι και δεν ξέρατε πώς; Ποιος ήταν ο λόγος της επιτυχίας στο τέλος; Ή της αποτυχίας;
- Όλοι θα πρέπει να γράψουν μια απάντηση στην ακόλουθη ερώτηση: Τι είναι σημαντικό για να πετύχει αλλαγή του συστήματος; Σημαίνει αυτό κάποια αλλαγή στους κανόνες ή στις συνήθειες;

Κουτί πληροφοριών 1

Ιδιωτικοποίηση υπηρεσιών

Η πολιτική της ιδιωτικοποίησης αναμενόταν να οδηγήσει στη βελτίωση των υποδομών, ως αποτέλεσμα των αυξημένων επενδύσεων και καλύτερης πρόσβασης στα δίκτυα προμηθειών νερού. Το πρώτο κύμα ιδιωτικοποιήσεων συνέβη μαζί με την έξαρση της νεοφιλελεύθερης θεωρίας στα τέλη της δεκαετίας του '80 στη Γαλλία, έδρα στις μέρες μας των μεγαλύτερων εταιρειών νερού, SUEZ και Veolia και στη Μεγάλη Βρετανία κατά τη θητεία της Margaret Thatcher (1979-1990). Σε άλλα μέρη του κόσμου, ο αριθμός των ιδιωτικοποιήσεων γνώρισε αύξηση, ειδικά στη δεκαετία του '90, κυρίως σε σχέση με τη σύναψη της Γενικής Συμφωνίας για το Εμπόριο Υπηρεσιών (GATT) το 1994. Αυτή η τάση οδήγησε στη ανάπτυξη μεγάλων εταιρειών νερού και δημιουργήθηκε ένα ισχυρό ολιγοπώλιο από αυτές. Το 2007, οι πέντε μεγαλύτερες εταιρείες έλεγχαν ήδη το 42% της αγοράς παροχής νερού. Ανάμεσα στις μεγαλύτερες εταιρείες (με βάση τον αριθμό των πελατών στους οποίους προμηθεύουν νερό) είναι οι: SUEZ (FR), Veolia Environment (αρχικά Vivendi, FR), Bouygues / Saur Group (FR), Aguas Barcelona (SP), RWE (D) και η United Utilities / Bechtel (USA).

Φρούδες ελπίδες

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, ο ιδιωτικός τομέας δεν ανταποκρίθηκε στις αναμενόμενες επενδύσεις στον τομέα του νερού, ειδικά στις αναπτυσσόμενες χώρες. Το βασικό πρόβλημα της ιδιωτικοποίησης των υπηρεσιών νερού είναι η ένταση μεταξύ των κερδοσκοπικών εταιρειών και των κοινωνικών αναγκών και ανησυχιών των πολιτών. Οι υπηρεσίες που παρέχονται μέσω του δικτύου προσφοράς νερού έχουν, φυσικά, μονοπωλιακό χαρακτήρα, χωρίς ανταγωνισμό, που θα εξασφάλιζε αποτελεσματικές ρυθμίσεις υπέρ των καταναλωτών. Οι εταιρείες έκαναν επεκτάσεις στο δίκτυο του νερού σε περιοχές μεσαίας και ανώτερης τάξης, όπου μπορούσαν να περιμένουν κάποιο αξιοπρεπές αντάλλαγμα. Η κατασκευή συνδέσεων νερού στις φτωχότερες περιοχές απαιτεί

πάντα κρατική ή δημοτική επιχορήγηση. Περίπου το 90% των μέσων προέρχονταν πάντα από τα κρατικά ταμεία. Αφού το κύριο ενδιαφέρον της επιχείρησης είναι, όπως είναι φυσικό, η συσσώρευση κερδών, η ίση πρόσβαση σε καλής ποιότητας νερό και η μακροχρόνια αειφορία δεν είναι προτεραιότητά τους. Ως εκ τούτου πρέπει να ληφθούν και να εφαρμοστούν μέτρα μη ρύθμισης της αγοράς, ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι προμηθευτές συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις σε θέματα ποιότητας και ποσότητας και με ισότητα στην πρόσβαση, για να προστατευτούν με άλλα λόγια τα συμφέροντα των χρηστών. Αυτό σημαίνει, εκτός των άλλων, υποστήριξη των φτωχών, επέκταση των δομών σε περιθωριοποιημένες περιοχές και άλλα μέτρα.

Ένα καλό παράδειγμα

Τα τέλη δεν πρέπει, όμως, να αποτελούν εμπόδιο στην πρόσβαση του νερού. Οι κάτοικοι της Cochabamba αρνήθηκαν να πληρώσουν, όταν το ποσό έγινε αβάσταχτο. Όταν οι τρόποι χρηματοδότησης είναι διάφανοι, η τιμή του νερού είναι διαχειρίσιμη και οι άνθρωποι είναι πρόθυμοι να πληρώσουν υψηλότερα τέλη, όπως για παράδειγμα στο Porto Alegre της Βραζιλίας.

Εκεί οι κάτοικοι ενέκριναν αύξηση 18% στις χρεώσεις με σκοπό την κατασκευή ενός καινούργιου εργοστασίου επεξεργασίας νερού, με τον όρο, ότι το κέρδος που θα προέκυπτε θα επενδυόταν στη βελτίωση των υπηρεσιών και δεν θα κατέληγε στη βελτίωση των κερδών σε μακρινούς μετόχους. Ένας άλλος όρος ήταν ότι οι χρεώσεις νερού θα ήταν δίκαιες, χάρη στη διαφοροποίηση των χρεώσεων σύμφωνα με τα επίπεδα εισοδήματος. Σήμερα το μέσο κόστος νερού στο Porto Alegre είναι ανάμεσα στα χαμηλότερα της Βραζιλίας.

Η αντίληψη για το νερό

Η ιδιωτικοποίηση φέρνει μαζί της μια αλλαγή στην αντίληψη για το νερό. Είναι το νερό απλά ένα προϊόν ή ανθρώπινο δικαίωμα και δημόσιο αγαθό; Η σταδιακή αλλαγή της αντίληψης για το νερό φαίνεται στον τρόπο, που γίνεται αναφορά στο νερό στη Μεξικάνικη νομοθεσία κατά τη διαδικασία απελευθέρωσης. Πριν από το 1972, η νομοθεσία αναφέρεται στο νερό ως δημόσιο αγαθό. Οι αρχές της μη αποκλειστικότητας- κανείς δεν μπορεί να αποκλειστεί από την κατανάλωσή του- και της μη κατανάλωσής του- η κατανάλωση από ένα άτομο δεν περιορίζει την κατανάλωση από άλλους- ισχύουν για δημόσιο αγαθό. Ένα τέτοιο αγαθό δεν μπορούσε να διανεμηθεί σε κάποιον ανάλογα με το πόσο πληρώνει. Ξεκινώντας από το 1972, το νερό έγινε εθνικό αγαθό που μπορούσε να χειραγωγηθεί, αν το απαιτούσε η ευημερία του έθνους. Το 1992, τη χρονιά που το Μεξικό υπέγραψε την Βόρειο- Αμερικανική Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου (NAFTA), το νερό μετατράπηκε σε οικονομικό αγαθό και οι διαχειριστές του μπορούσαν να το διαχειριστούν αναλόγως.

Αυτές οι συζητήσεις ήταν τελείως ακατανόητες για τους ιθαγενείς που θεωρούν το νερό και τον πλανήτη ζωντανό οργανισμό.

Πηγές:

Human Development Report 2006. Beyond Scarcity: Power, poverty and the global water crisis. New York: UNDP.
Pinsent Masons (2007): Pinsent Masons Water Yearbook 2007 – 2008. The essential guide to the water industry from leading infrastructure law firm Pinsent Masons. London: Pinsent Masons.

Κουτί πληροφοριών 2

Η Abuela Grillo

Η ταινία “La Abuela Grillo” αντανάκλα τις διαμαρτυρίες στη Βολιβία το 2000, οι οποίες αναφέρονται ως “ο πόλεμος του νερού”, που ακολούθησε μετά την ιδιωτικοποίηση των υδάτινων πόρων και την αύξηση των τιμών του νερού. Οι άνθρωποι άρχισαν να επαναστατούν και τελικά κατάφεραν την πραγματοποίηση της αλλαγής.

Το καρτούν έγινε το 2009, ως αποτέλεσμα της διεθνούς συνεργασίας ανάμεσα σε 8 Βολιβιανούς δημιουργούς κινούμενων σχεδίων, ένα Γάλλο συντονιστή και τη δασκάλα Denise Charon. Όλη η ομάδα ταξίδεψε στην Vi-borg της Δανίας για το εργαστήριο της δημιουργίας ταινιών κινούμενου σχεδίου. Βολιβιανοί μουσικοί συνέθεσαν τη μουσική και η Luzmila Carpio, μία Βολιβιανή μουσικός, έδωσε τη φωνή της στη Γιαγιά Γρύλο. Το σχέδιο ήταν να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη της Βολιβιανής σκηνής ταινιών κινούμενων σχεδίων. Το σενάριο είναι εμπνευσμένο από τη μυθολογία των Aymara, τις ιστορίες των ιθαγενών Aymara από την περιοχή του Gran Cha-co (τη μεγάλη πεδιάδα), που εκτείνεται μεταξύ Παραγουάης και Βολιβίας. Στο cartoon, Abuela Grillo, η γιαγιά Γρύλος, αντιπροσωπεύει τη Μητέρα Γη.

Την ταινία τη βλέπετε δωρεάν στην ακόλουθη διεύθυνση:

http://www.youtube.com/watch?v=AXz4XPuB_BM&feature=related

Πηγές:

<http://www.democracymc.org/bolivia/investigations/water/>
<http://creativeroots.org>

Παράρτημα 1: Φωτογραφίες

foto: Tom Kruse

α. Συνέντευξη με τη γιαγιά

foto: Tom Kruse

β. Οδοφράγματα στην κεντρική πλατεία

foto: Tom Kruse

γ. Αστυνομικοί και διαδηλωτές

foto: Tom Kruse

δ. Σύνθημα στον τοίχο: το νερό ανήκει στους ανθρώπους

foto: Tom Kruse

ε. Τραυματισμένοι

foto: Tom Kruse

στ. Ομιλητής

foto: Tom Kruse

ζ. Οι διαδηλωτές διαβάζουν τα νέα, Κοτσαμπάμπα (Βολιβία), Απρίλιος 2000

foto: Tom Kruse

η. Γυναίκα μιλάει με την αστυνομία, Κοτσαμπάμπα (Βολιβία), Απρίλιος 2000

Παράρτημα 2: Ερωτήσεις για την ταινία

Ποιες ήταν οι πρώτες σας εντυπώσεις;

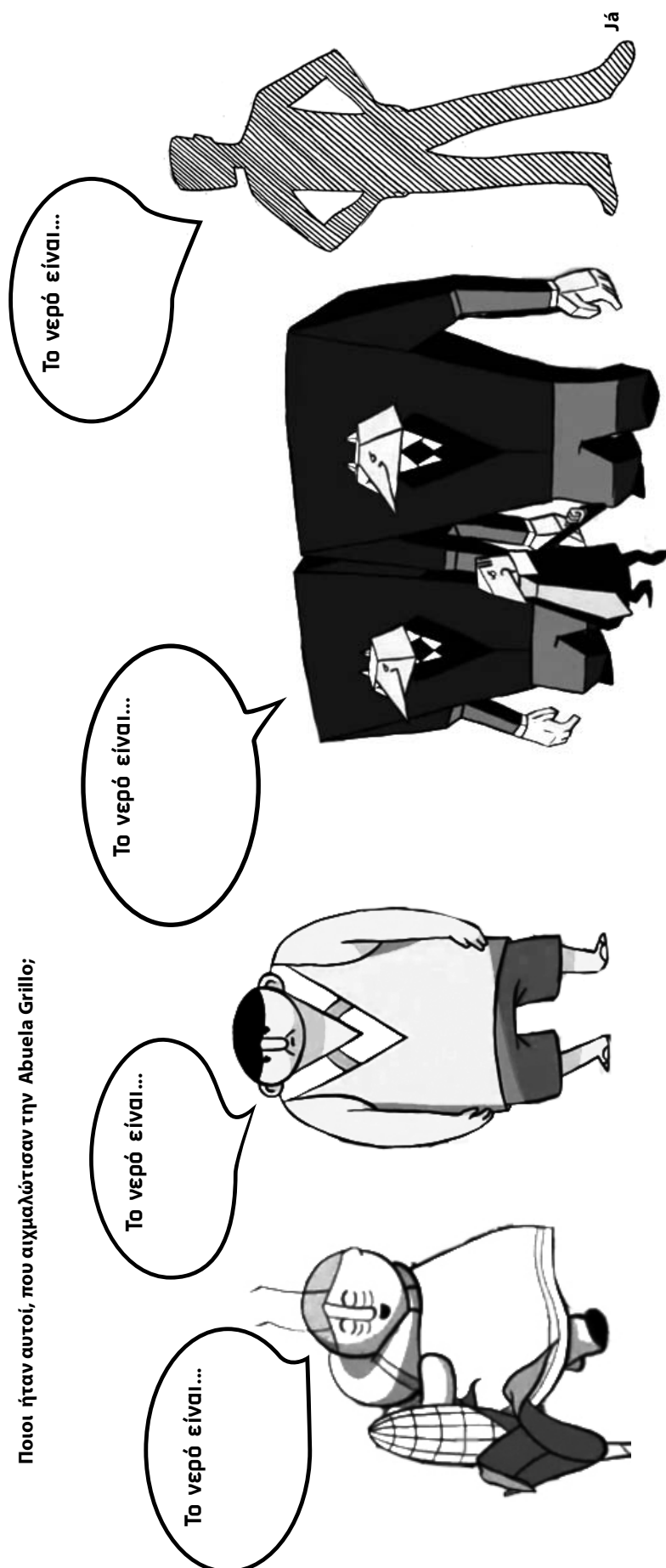
Σε τι αναφερόταν η ιστορία; Πώς το ερμηνεύετε;

Σε ποιο σημείο και πώς έγινε η ανατροπή στην ιστορία; Ποιος είχε επίδραση σε αυτή;

Κατά τη γνώμη σας, ποιον αντιπροσωπεύει ο χαρακτήρας της Abuela Grillo;

Ποια είναι η σχέση των ανθρώπων με την Abuela Grillo;

Ποιοι ήταν αυτοί, που αιχμαλώτισαν την Abuela Grillo;

Παράρτημα 3

Η Marcela Olivera θυμάται

“Κανένας μας δεν πίστευε ότι θα κερδίζαμε” η Μαρσέλα Ολιβέρα, μέλος του κινήματος διαμαρτυρίας στην Cochabamba, θυμάται. Ο “πόλεμος του νερού” στην τρίτη μεγαλύτερη πολιτεία της Βολιβίας, την Cochabamba, έγινε ένα από τα σύμβολα του αγώνα κατά της ιδιωτικοποίησης υπηρεσιών.

Η Παγκόσμια Τράπεζα βοηθά τη χρεωμένη Βολιβία με δάνεια, με όρο την ιδιωτικοποίηση της διαχείρισης του νερού στην πόλη. Η τοπική κυβέρνηση συνήψε μία συμφωνία με θυγατρική εταιρεία της Bechtel, μεγάλης εταιρείας των ΗΠΑ, το Σεπτέμβριο του 1999. Η συμφωνία διασφάλιζε στην εταιρεία ετήσιο κέρδος της τάξης του 16% για τα επόμενα 40 χρόνια. Παράλληλα το νομοσχέδιο που καταρτίστηκε εξασφάλιζε τον έλεγχο σε περισσότερα από εκατό αρδευτικά συστήματα και κοινόχρηστες πηγές σε αγροτικές περιοχές. Επακολούθησε μια απότομη αύξηση των τιμών των τελών του νερού πάνω από 200%. Οι εργάτες, που ζούσαν με το ελάχιστο εισόδημα των 60 περίπου δολαρίων το μήνα, καλούσαν να πληρώσουν 15 δολάρια για το νερό της βρύσης.

Σε απάντηση στην αύξηση της τιμής του νερού και στα σχέδια να αναλάβει η εταιρεία τα συστήματα άρδευσης δημιουργήθηκε μια ομάδα με το όνομα Coordinadora. Μέλη της ήταν αγρότες, συνδικαλιστές, τοπικοί οικονομολόγοι, περιβαλλοντολόγοι, και άλλοι, που ήταν αντίθετοι με την ιδιωτικοποίηση του νερού στην πόλη και τα περίχωρα.

“ Το Φεβρουάριο του 2000, αρχίσαμε να κινητοποιούμε τον κόσμο. Το αποκαλέσαμε η κατάληψη της πλατείας. Ο σημαντικός παράγοντας που μας ένωνε ήταν το νερό και η σημασία του για όλους, τόσο για τους χωρικούς όσο και για τους κατοίκους των πόλεων. Όλοι θέλαμε το ίδιο πράγμα. Η κυβέρνηση επιθυμούσε να εμποδίσει την πραγματοποίηση αυτής της συγκέντρωσης και η αστυνομία περικύκλωσε την πόλη αρκετές μέρες πριν από τη διαμαρτυρία. Την ημέρα της διαμαρτυρίας προσπάθησαν να καταλάβουν την πλατεία. Οι αστυνομικοί χτυπούσαν παιδιά και γυναίκες και δεν δίστασαν να ρίξουν δακρυγόνα και λαστιχένιες σφαίρες στους διαδηλωτές. Την επόμενη μέρα μείναμε έκπληκτοι που οι άνθρωποι ξανάρθαν. „ Σε αυτή τη διαδήλωση 200 άτομα συνελήφθησαν, ενώ 70 διαδηλωτές και 51 αστυνομικοί τραυματίστηκαν. Μετά από κάποιες μέρες, η κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι συμφώνησαν με τη Bechtel για προσωρινή μείωση τιμών”

Σύμφωνα με τη Μαρσέλα Ολιβέρα, το κλειδί της επιτυχίας του κινήματος ήταν η συσπείρωση των χωρικών, των μελών συνδικαλιστικών ενώσεων και των ακαδημαϊκών, που αντέδρασαν στο συμβόλαιο της κυβέρνησης με τη θυγατρική της Bechtel. Οι διαδηλωτές τώρα στόχευσαν όχι μόνο στην πτώση των τιμών, αλλά και στην ακύρωση του συμβολαίου. Η ομάδα Coordinadora ζητούσε ταυτόχρονα την κατάργηση της πράξης, με την οποία η κυβέρνηση έδινε στην Bechtel τον έλεγχο του νερού και των αρδευτικών συστημάτων. Τον Απρίλιο του 2000, η Coordinadora ανακοίνωσε επίσης μία ακόμα απεργία και κλείσιμο των δρόμων που οδηγούσαν στην πόλη. Η ένταση μετατράπηκε σταδιακά σε βίαιη σύγκρουση ανάμεσα σε διαδηλωτές, μέλη της αστυνομίας και ένοπλες δυνάμεις. Πολλοί άνθρωποι τραυματίστηκαν και ο 17χρονος Victor Hugo Daza σκοτώθηκε. Μετά από πολλές μέρες βίας και πίεσης από διεθνή μέσα ενημέρωσης, οι εκπρόσωποι της Bechtel έφυγαν από τη χώρα και η κυβέρνηση της Βολιβίας κήρυξε άκυρη τη συμφωνία. Τώρα για το νερό στην πόλη είναι υπεύθυνη μία δημόσια υπηρεσία..

Η ιστορία της Cochabamba δεν έληξε με αυτή την επιτυχία. Το Νοέμβριο του 2001, η Bechtel ξεκίνησε ένα νομικό αγώνα, με τον οποίο ζητούσε από την Βολιβία 25 εκατομμύρια δολάρια για τη ζημιά και το χάσιμο των κερδών. Η δίκη, με την ανάμειξη της Διεθνούς Τράπεζας, έγινε πίσω από κλειστές πόρτες. Περισσότερες από 300 οργανώσεις από όλο τον κόσμο ζήτησαν να γίνει η δίκη ανοιχτή στο κοινό.. Η υπόθεση της Βολιβίας κατά της Bechtel ήρθε ξανά στην παγκόσμια σκηνή. Τελικά το 2006, η Bechtel συμφώνησε να κλείσει η υπόθεση, χωρίς να πάρει την αποζημίωση που ζητούσε.

„ Το μάθημα του πολέμου του νερού είναι ότι τίποτα δεν είναι οριστικό, ότι μπορούμε πάντα να αλλάξουμε τα πράγματα. Αλλάξαμε ήδη ένα ιδιωτικό σύστημα και φέραμε τον έλεγχο της διαχείρισης του νερού πίσω σε ιδιωτικά χέρια. Έγινε κάτι, που δε θα μπορούσαμε να φανταστούμε.” δήλωσε η Μαρσέλα Ολιβέρα στη συνέντευξη.

Συνέντευξη με την Μαρσέλα Ολιβέρα για την επέτειο των 10 χρόνων από τα γεγονότα στη Cochabamba για το Democracy Now TV, 19 Απριλίου, 2010.

Πηγές:

<http://www.youtube.com/watch?v=7JxqmbAboeo>

<http://www.youtube.com/watch?v=I5QxL8cp0mY&feature=related>

Η υπόθεση Cochabamba έχει πχ. συζητηθεί από τον J. Shultz στο άρθρο “Bolivia’s War Over Water” αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα The Democracy Center. Πρόσβαση: http://democracyctr.org/bolivia/investigations/water/the_water_war.htm (cit. 23. 11. 2008).

**ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ
ΑΣΧΟΛΗΘΕΙΤΕ
ΜΕ ΤΑΙΝΙΕΣ**

100% ΒΑΜΒΑΚΙ

(ΜΑΘΗΜΑ ΒΑΣΙΣΜΕΝΟ ΣΕ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ)

Στόχοι:	Οι μαθητές αποκτούν μια οπτική ιδέα της καλλιέργειας του βαμβακιού Οι μαθητές παρακολουθούν και προβλέπουν την εξέλιξη του χωραφιού ενός αγρότη, ο οποίος είναι παγιδευμένος σε ένα φαύλο κύκλο χρεών, ώστε να μπορούν να περιγράψουν και να εξηγήσουν το φαινόμενο.
Θεματικός άξονας:	Βιολογία, Οικολογία, Χημεία, Κοινωνικές Επιστήμες
Ηλικία:	14+
Χρόνος:	45 λεπτά
Υλικά:	προβολέας οθόνη για προβολέα πίνακας κιμωλίες ή μαρκαδόροι χαρτιά post-it (3 για κάθε μαθητή)

Διαδικασία

- Ενημερώστε τους μαθητές για την ταινία. Μπορείτε να τους πείτε ότι θα μάθουν περισσότερα για την καλλιέργεια και την επεξεργασία του βαμβακιού. Δημιουργός της ταινίας είναι η Γερμανίδα Inge Altemeier, η οποία στις πολυπληθείς ταινίες της πραγματεύεται θέματα σχετικά με την οικονομική παγκοσμιοποίηση. Τα γυρίσματα έγιναν στην Ινδία και στη Γερμανία, το 2003.
- Ενημερώστε τους μαθητές ότι θα σταματάτε την ταινία κατά τη διάρκεια της προβολής της και ότι θα μαντεύετε όλοι μαζί τη συνέχειά της. Η συνέχεια μπορεί είτε να συζητηθεί είτε να γραφτεί από τους μαθητές. Το δεύτερο είναι πιο γρήγορο, αλλά οι γραπτές απαντήσεις των μαθητών θα πρέπει να αξιολογηθούν περίπου στα δύο τρίτα της ταινίας. *(Ήταν σωστές οι υποθέσεις σας; Τι μαντέψατε λάθος; Τι θα σήμαινε, αν μαντεύατε συνεχώς σωστά; Πιστεύετε ότι αυτό είναι ένα δημοφιλές θέμα;)*
- Να θέσετε αυτές τις ερωτήσεις παράλληλα με την ΠΕΡΙΛΗΨΗ (βλέπε παρακάτω).

- Σταματήστε την ταινία μετά από τις παρακάτω προτάσεις:

«Πέρυσι, τα δύο τρίτα της σοδειάς καταστράφηκαν από σκουλήκια» Ρωτήστε τους μαθητές: Τι περιμένετε ότι θα κάνει ο Ανάντ;

«Τα σκουλήκια συνήθισαν στο δηλητήριο και επιβίωσαν.» Ρωτήστε τους μαθητές: Τι άλλο μπορεί να κάνει ο Ανάντ; Τι θα ήταν αποτελεσματικό;

«Οι προμηθευτές του είναι ικανοποιημένοι με την προμήθεια λίπους που κερδίζουν από τη Bayer.» Ρωτήστε τους μαθητές: Τι πραγματικά συνέβη; (Ο Ανάντ έφερε ένα ακόμα ισχυρότερο φυτοφάρμακο, με αποτέλεσμα να αυξηθεί το χρέος του.) Τι πιστεύετε ότι θα συμβεί μετά; Θα αποδώσει η επένδυση;

«Και έτσι οι γυναίκες παίρνουν το βαμβάκι- δηλητήριο για την Ευρώπη.» Ρωτήστε: Πού ταξιδεύει ο Ανάντ;

«Υπάρχουν πολλοί αγρότες σαν αυτόν.» Κάνετε την παρακάτω ερώτηση: Πόσο πετυχημένος πιστεύετε ότι ήταν;

«Κερδίζει μόνο 20 ευρώ. Το αποτέλεσμα σκληρής εργασίας έξι μηνών στα χωράφια.»

Τώρα είναι η κατάλληλη στιγμή για μια ΠΕΡΙΛΗΨΗ.

Κάνετε τις ερωτήσεις:

- Πόσο κόστιζε ένα μπουκάλι φυτοφάρμακο; Πόσο κέρδισε ο Ανάντ για το βαμβάκι του;
- Ήταν όλο το βαμβάκι που είχε μαζέψει; Η επένδυση στο φυτοφάρμακο απέδωσε, όσον αφορά στα παράσιτα; Απέδωσε οικονομικά;
- Πώς φαντάζεστε την κατάσταση του Αναάντ στο μέλλον; Τι θα μπορούσε να τη βελτιώσει; Τι θα μπορούσε να την κάνει χειρότερη;
- Πώς καταλαβαίνετε τη φράση «φαύλος κύκλος από φυτοφάρμακα και χρέη»;
- Μπορείτε να κάνετε μια γραφική αναπαράσταση του φαινομένου; (Οι μαθητές μπορούν να σχεδιάσουν μόνοι σε ένα τετράδιο ή μαζί στον πίνακα. Ανάλογα με το χρόνο που έχει μείνει, μπορείτε να επιλέξετε να μην ασχοληθείτε με το φαύλο κύκλο. Θα χρειαστείτε τουλάχιστον 15 λεπτά, για να δείτε την ταινία μέχρι το τέλος και να υποβάλετε τις ερωτήσεις. Αν μια συζήτηση ακολουθήσει μετά από αυτό το σημείο, μπορείτε να σταματήσετε την προβολή εδώ.)
- Πείτε στους μαθητές ότι από αυτό το σημείο θα παρακολουθήσουν την ταινία μέχρι το τέλος. Στο δεύτερο μέρος της ταινίας εμφανίζονται διάφοροι αντιπρόσωποι εταιρειών. Ζητήστε από τους μαθητές να καταγράψουν τι τους έρχεται στο μυαλό κατά τη διάρκεια της προβολής, αλλά και ερωτήσεις, που θα υπέβαλαν στους δημιουργούς της ταινίας και στους αντιπροσώπους.

- Μετά το τέλος της ταινίας αφιερώστε χρόνο στις πρώτες εντυπώσεις: Τι λέτε; Έχετε δει παρόμοιο ντοκιμαντέρ στο παρελθόν; Τίνος το πρόβλημα είναι στην πρώτη θέση;
- Δώστε σε κάθε μαθητή από τρία χαρτιά post-it και ζητήστε τους να γράψουν τις ερωτήσεις τους 1) σε έναν αντιπρόσωπο της H&M, 2) σε έναν αντιπρόσωπο της ΟΤΤΟ και 3) στους δημιουργούς της ταινίας.
- Δώστε στους μαθητές 3-5 λεπτά, για να τα γράψουν όλα. Στη συνέχεια ζητήστε τους να κολλήσουν τα χαρτιά τους δίπλα στην αντίστοιχη επιγραφή στον πίνακα (γράψτε τρεις αρκετά μεγάλες επιγραφές για την H&M., ΟΤΤΟ και για τους δημιουργούς της ταινίας). Οι μαθητές διαβάζουν τις ερωτήσεις των άλλων και μπορούν να τις σχολιάσουν. Να λάβετε υπόψη σας επαναλαμβανόμενες ή μοναδικές ερωτήσεις. Αν οι μαθητές επιθυμούν, μπορούν να κάνουν επιπλέον σχόλια.
- Αν υπάρχει ακόμη χρόνος, μπορείτε να ρωτήσετε, εάν οι μαθητές έχουν ήδη δει οργανικό βαμβάκι. Αν ναι, ρωτήστε τους πού το είδαν και ποιο ήταν το κόστος.

ΠΑΝΤΑ COCA COLA

ΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑ ΒΑΣΙΣΜΕΝΟ ΣΕ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΗΣ COCA COLA.

Στόχος: Οι μαθητές θα παρακολουθήσουν ένα παράδειγμα από μια παγκόσμια σύνδεση ανθρώπων από την Ινδία και τη Γερμανία μέσω μιας πολυεθνικής εταιρείας. Θα εξετάσουν τις αντικρουόμενες απόψεις που έχουν για την εταιρεία και τις ενέργειές της. Οι μαθητές θα συγκρίνουν τις εικόνες από την εταιρεία με τις απόψεις που έχουν κάποιοι άνθρωποι, που έχουν δουλέψει στην εταιρεία. Οι μαθητές θα συζητήσουν για τις εντυπώσεις τους από τη μάρκα ή την εταιρεία.

Θεματικός άξονας: Οι άνθρωποι και η κοινωνία, Οι άνθρωποι και ο κόσμος του εμπορίου, Οικονομία και Γεωγραφία.

Ηλικία: 14+

Χρόνος: 45–60 λεπτά

Υλικά: Φύλλο εργασίας, συνέντευξη από τον διευθυντή (παράρτημα 1)
Το έργο Always Coca Cola (είναι γυρισμένο από την Inge Altmeier και κυκλοφόρησε από την Globafilm, Γερμανίας, 2006, 30 λεπτά, (παράρτημα DVD)
Πίνακας ή καφέ χαρτί, κιμωλίες ή μαρκαδόροι.

Διαδικασία

- Δώστε με συντομία πληροφορίες για το έργο στους μαθητές: γυρίστηκε το 2006 από την Inge Altmeier, μια γερμανίδα σκηνοθέτη, που έχει κάνει αρκετά ντοκιμαντέρ για την οικονομική παγκοσμιοποίηση. Η διάρκεια της ταινίας είναι περίπου 30 λεπτά και θα μας ταξιδέψει σε διαφορετικά μέρη που έχουν στιγματιστεί από τις ενέργειες της Coca Cola.
- Εξηγήστε στους μαθητές το θέμα με την ερώτηση: “ποια η εικόνα της Coca Cola;” με τι συνδέετε την Coca Cola;” συνδυάστε τις απαντήσεις και γράψτε τις στον πίνακα.
- Βάλτε την ταινία να παίξει. Όταν ολοκληρωθεί η προβολή, κάνετε τις εξής ερωτήσεις: Τι από όλα αυτά σας κίνησε το ενδιαφέρον περισσότερο; Επιτρέψτε σε τουλάχιστον 3 μαθητές να απαντήσουν.
- Πείτε στους μαθητές τι θα ακολουθήσει. Μπορούν να δουλέψουν σε ζευγάρια. Η πρώτη τους εργασία είναι να συμπληρώσουν τα κενά με τα λεγόμενα στην ταινία. Τα παιδιά δεν χρειάζεται να θυμούνται απέξω ούτε τα ονόματα των χαρακτήρων ούτε ακριβώς ποιος από τους δύο Γερμανούς είπε τι. Αυτό που πρέπει να ξέρουν είναι τι είναι ο ομιλητής και τι δουλειά κάνει. Τώρα μοιράστε τα φύλλα εργασίας (παράρτημα 1).

Λόγια	Ποιος το είπε; Από πού είναι αυτός/ή;	Γιατί το είπε ο άνθρωπος αυτός; Τι λόγο είχε;	Ποιος θα διαφωνούσε μαζί του/της, που να προέρχεται όμως από την ίδια χώρα;	Ποιος θα διαφωνούσε μαζί του/της, που να προέρχεται όμως από άλλη χώρα;
1. Ο μόνος στόχος είναι να ανέβουν τα κέρδη των μετοχών της εταιρείας.	Heiko. Γερμανία		Εδώ στο τελευταίο κενό, οι μαθητές να συμπληρώσουν για τους δύο χαρακτήρες που εμφανίστηκαν, όπως και όποιον άλλον θέλουν, συμπεριλαμβανομένων εαυτών.	

Απαντήσεις για την πρώτη στήλη: 1. Heiko, Γερμανία. 2. Ράϊνχαρντ, Γερμανία, όλοι είναι παλιοί εργαζόμενοι της Coca Cola . 3. Ναντάλ, Ινδία

- Αφήστε τώρα τους μαθητές για 5-6 λεπτά να συμπληρώσουν το σχεδιάγραμμα και ελέγξτε τις απαντήσεις μαζί. Μπορείτε να ρωτήσετε για παράδειγμα : *ποιο από τα λεγόμενα είναι πιο εύκολο να ειπωθεί;* Συζητήστε με συντομία τυχόν απορίες ή διαφωνίες.
- Να απαντήσουν όλοι στα χαρτιά τους γραπτώς στις δύο τελευταίες ερωτήσεις. Συζητήστε με συντομία τις ερωτήσεις . Στη συνέχεια οι μαθητές μπορούν να αφήσουν τα χαρτιά τους στο πλάι. Προτρέψτε τους να διαβάσουν αποσπάσματα απο τη συνέντευξη με τη δημιουργό του ντοκιμαντέρ στην άλλη πλευρά του φύλλου εργασίας.
- Θέματα για συζήτηση:
 - Ποια είναι η εικόνα της Coca Cola σύμφωνα με τον ομιλητή;
 - Ποια είναι η εικόνα της Coca Cola σύμφωνα με την ταινία;

Παράρτημα 1

Το σχεδιάγραμμα σύμφωνα με ό,τι θυμάστε από το ντοκιμαντέρ:

Σχόλιο	ποιος το είπε; Από πού είναι αυτός/ή;	Γιατί το είπε αυτό αυτός ο άνθρωπος; Τι λόγους είχε;	ποιος θα διαφωνούσε μαζί του/της, που να προέρχεται όμως από το ίδιο περιβάλλον;	ποιος θα συμφωνούσε μαζί του/της, που να προέρχεται όμως από διαφορετικό περιβάλλον;
1. Ο μόνος στόχος είναι να μεγιστοποιηθούν τα κέρδη των μετόχων.				
2. ακόμα με πονάει, όταν περνάει δίπλα μου φορτηγά της Coca Cola ή όταν βλέπω διαφημίσεις της.				
3. δεν χρειάζομαστε αυτό το εργοστάσιο εδώ... απλώς θέλουμε να κλείσουν το εργοστάσιο.				
4. αυτός δεν είναι τρόπος ανάπτυξης για την Ινδία.				
5. απλώς ζουν πάρα πολλοί άνθρωποι εδώ, που ξοδεύουν το νερό.				
6. Žije tu jednoduše příliš mnoho lidí, kteří plýtvají vodou.				
7. η Coca Cola υπάρχει, όπου υπάρχει διασκέδαση. Όπου χρειάζονται ένα αναψυκτικό και θέλουν να μοιραστούν την εμπειρία τους.				
8. Coca-Colu najdete všude tam, kde se lidé baví, chtějí se osvěžit a kde chtějí sdílet zážitky.				

Απαντήστε με συντομία στις ακόλουθες ερωτήσεις:

Τι πρόβλημα έχουν με την Coca Cola στη Γερμανία;

Τι πρόβλημα έχουν με την Coca Cola στην Ινδία;

Ένα απόσπασμα από συνέντευξη σε εφημερίδα της Inge Altmeier

Πώς αντέδρασαν οι αντιπρόσωποι της Coca Cola μετά την προβολή της ταινίας αυτής;

Οι αντιπρόσωποι της ταινίας μετά την προβολή της ταξίδεψαν παντού στην Ευρώπη σε όλους τους τηλεοπτικούς σταθμούς που πρόβαλαν την ταινία και μίλησαν με τους προέδρους. Τα κανάλια ARTE-OFRE μας υποστήριζαν λέγοντας ότι είμαι σοβαρή δημοσιογράφος. Η SWR μου είπε πως δεν μπορώ να δουλέψω εκεί πλέον. Στη Γερμανία με κάλεσαν δύο φορές για συνέντευξη, με έβαλαν να περιμένω ώρες ολόκληρες και με έδιωξαν, χωρίς να μου δώσουν συνέντευξη. Αυτό που πραγματικά αξίζει να αναφέρουμε ήταν στην Ινδία, που μας φώναξαν να κάνουμε γύρισμα σε ένα εργοστάσιο, αλλά, όταν φτάσαμε μετά από πτήση 4 ωρών από τη Νότια Ινδία, δεν μας άφησαν να μπούμε.

Εσείς παρουσιάζετε την ταινία σε γερμανικά σχολεία, σωστά; Ποια από όλες τις πληροφορίες τους εξέπληξαν περισσότερο;

Τους εξέπληξε το γεγονός ότι το “ΜΠΟΝΚΟΥΑ” δεν είναι μεταλλικό νερό

Ποια είναι η προσωπική σας σχέση με το θέμα;

Οι Ινδοί φίλοι μου επικοινωνήσαν μαζί μου και με προέτρεψαν να κάνω την ταινία. Εστειλα την Ινδή εικονολήπτρια Ρίτα, η οποία ήταν η μόνη που κατάφερε να πάρει πλάνα από βίαιες σκηνές. Μετά ο Ναντάλ και το Αντι-Coca Cola κίνημα, πήρε αυτά τα πλάνα και τα πήγε στα δικαστήρια. Όταν ο Ναντάλ ήρθε στη Γερμανία το 2009, μας είπε ότι η ταινία άλλαξε τελείως την κατάσταση. Δεν υπήρχαν πλέον σκηνές βίας στα εργοστάσια. Η ταινία αυτή χρησιμοποιείται κυρίως για καμπάνιες. Είναι ένα πολύ καλό παράδειγμα για το πώς ακτιβιστές μπορούν να αλλάξουν την κατάσταση.

For more information directly from the Mehdiganj region go to:

http://www.loksamiti.org/index_files/anti_coke.htm

ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΤΑΙΝΙΕΣ

Η Ιστορία των Πραγμάτων (20 λεπτά)

Σενάριο και αφήγηση: Annie Leonard

Σκηνοθεσία: Louis Fox

Παραγωγή: Free Range Studios, 2007

“Η Ιστορία των Πραγμάτων” είναι κινούμενα σχέδια που υπογραμμίζουν το υπόβαθρο της παραγωγής και κατανάλωσης αγαθών, που ξεκινούν από τα υλικά εξαγωγής και φτάνουν στην πώληση, χρήση και απόσυρσή τους. Η παραγωγή της ιστορίας επηρεάζει τις ζωές των ατόμων και του περιβάλλοντος παγκοσμίως, παρόλο που έχει αποσιωπηθεί. Η συγγραφέας και ταυτόχρονα αφηγήτρια της ταινίας Annie Leonard κοιτάζει με κριτική σκοπιά τη συνεχώς αυξανόμενη κατανάλωση και τις συνέπειες της καταναλωτικής συμπεριφοράς και τις εκκλήσεις για αλλαγή προς ένα πιο βιώσιμο τρόπο ζωής. Η Annie Leonard είχε είκοσι χρόνια ασχοληθεί με περιβαλλοντικά και παγκόσμια ζητήματα και είχε επισκεφθεί δεκάδες χώρες, στις οποίες παράγονται προϊόντα καθημερινής χρήσης καθώς και μέρη όπου καταλήγουν αυτά τα ήδη άχρηστα πράγματα. Με βάση αυτή την εμπειρία αποφάσισε να αγωνιστεί για μια αλλαγή στο σύγχρονο σύστημα με στόχο την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Από το 2007, όταν δημιουργήθηκε η Ιστορία των Πραγμάτων, έγιναν και άλλα κινούμενα σχέδια που επικεντρώνονταν στο υπόβαθρο της παραγωγής ποικίλων προϊόντων, π.χ. η Ιστορία του Νερού, η Ιστορία των Ηλεκτρονικών, η Ιστορία των καλλυντικών. Αυτές οι ταινίες είναι διαθέσιμες στα αγγλικά στο: [HYPERLINK “http://www.storyofstuff.org/”http://www.storyofstuff.org.](http://www.storyofstuff.org/)

Μια Ανθισμένη Επιχείρηση (52 λεπτά)

Σκηνοθεσία: Ton van Zantvoort

Παραγωγή: Newton Film, 2009

Η ταινία απεικονίζει με ποιητικό τρόπο την κατάσταση πολλών ατόμων που κατοικούν κοντά στη λίμνη Ναϊβάσα, η οποία περιβάλλεται από αγροκτήματα λουλουδιών. Η αύξηση της επικερδούς επιχείρησης επηρεάζει τον καθένα με διαφορετικό τρόπο. Ωστόσο, αυτό χειροτερεύει τις ζωές όλων αυτών. Η ταινία μπορεί να προκαλέσει στους μαθητές ισχυρές αντιδράσεις, που κυμαίνονται από θυμό μέχρι σκεπτικισμό, καθώς δεν παρουσιάζονται εναλλακτικές απασχόλησης, αμφισβητείται η αξιοπιστία της πιστοποίησης δίκαιου εμπορίου, το οποίο δεν είναι κατά τα άλλα στο επίκεντρο της ταινίας, και απολύεται ο πρωταγωνιστής, η μητέρα τριών μικρών παιδιών.

Οι τοξίνες επιστρέφουν (45 λεπτά) (face, tree)

Σκηνοθεσία: Inge Altemeier

Παραγωγή: Globalfilm, 2009

Η ταινία συζητά την Ευρωπαϊκή απαγόρευση πολλών τοξικών ουσιών, που ωστόσο κυριολεκτικά επιστρέφουν πίσω σε εμάς. Ακολουθούμε την εργασία των εργαζομένων σε τελωνεία στο Αμβούργο, που πρέπει να κάνουν τοξικολογικές έρευνες, πριν ανοίξουν κάθε δοχείο που έρχεται από Ασία, για να μη βλάψουν σοβαρά την υγεία τους. Ένας από τους λόγους μόλυνσης των δοχείων και ειδικότερα αυτών με ενδύματα είναι οι τεχνικές παραγωγής. Ωστόσο, οι Ευρωπαϊκοί κανόνες, που απαιτούν τον χημικό έλεγχο των δοχείων με υφάσματα, για να αποφευχθεί η μούχλα και ο σκώρος στα ρούχα, αποτελούν έναν επιμέρους παράγοντα. Δεν ενδιαφέρουν κανένα ούτε ο τρόπος αντιμετώπισης των δοχείων ούτε οι προειδοποιήσεις των εργατών που ασχολούνται με αυτά τα προϊόντα. Αρκετοί εργάτες από τις χώρες παραγωγής, όπως επίσης και από τη Γερμανία, των οποίων η υγεία έχει πληγεί σε σοβαρό βαθμό, εμφανίζονται στην ταινία παρουσιάζοντας επιπλέον με ξεκάθαρο τρόπο τη σχέση ανάμεσα στις χώρες παραγωγής και τις χώρες κατανάλωσης. Ένας αριθμός γιατρών και τεχνικών εργαστηρίου παραθέτουν την άποψή τους σχετικά με τα πιθανά ανησυχητικά αποτελέσματα από τον έλεγχο διαφόρων αγαθών. Η ταινία δείχνει ότι οι τοξικολογικοί κίνδυνοι και οι κίνδυνοι για την υγεία που σχετίζονται με τις πρακτικές μεγάλων εταιρειών δεν περιορίζονται στην Ινδία ή την Κίνα- τα ίδια χημικά συστατικά, που χρησιμοποιούνται εκεί, απειλούν και την Ευρώπη. Οι παραγωγοί ταινιών τα αντιλαμβάνονται ως φόρο για την ταχύτητα, το μέγεθος και τις πρακτικές του διεθνούς εμπορίου.

Διαδραστικά Κινούμενα Σχέδια: Οι Κανόνες του Παγκόσμιου Εμπορίου

Πηγή: Oxfam International

Το εμπόριο δημιουργεί απίστευτο πλούτο και συνδέει τις ζωές των ανθρώπων παγκοσμίως. Ωστόσο, εκατομμύρια άνθρωποι από φτωχές χώρες πλήττονται από αυτή την κατάσταση, επειδή οι κανόνες εμπορίου ευνοούν τα πλούσια κράτη, που θέτουν τους κανόνες.

Τα διαδραστικά κινούμενα σχέδια, που συνδέονται τελικά με την εκστρατεία του Δίκαιου Εμπορίου (2002-2006) αναδεικνύοντας και προωθώντας πιο δίκαιους κανόνες για το διεθνές εμπόριο, παγιδεύουν τους φτωχούς ανθρώ-

πους μέσα στη φτώχεια. Τα κινούμενα σχέδια είναι απλοποιημένα και χρειάζεται να συνοδεύονται από παραδείγματα, για να χρησιμοποιηθούν σε ένα μάθημα.

1. Ντάμπινγκ
2. Πρόσβαση στην Αγορά
3. Εξαναγκαστική Απελευθέρωση
4. Εργασιακά Δικαιώματα
5. Πατέντες
6. Τοπικές Συμφωνίες Εμπορίου

Τα διαδραστικά κινούμενα σχέδια με τίτλο *The Rigged Rules of Global Trade* μπορούν να αναπαραχθούν με την άδεια της Oxfam International, 266 Banbury Road, Oxford OX2 7DL, UK www.oxfam.org. Η Oxfam International δε συμφωνεί απαραίτητα με τα κείμενα ή το υλικό που συνοδεύουν τις ταινίες.

Σώζοντας τα δάση της Σουμάτρα (4 λεπτά 41 δευτερόλεπτα)

Πηγή: Greenpeace

Αυτή η μικρή σε μέγεθος ταινία απεικονίζει το πρόβλημα της αποψίλωσης των δασών με συγκεκριμένο παράδειγμα τη Σουμάτρα. Ο τοπικός πληθυσμός μάχεται ενάντια στις εταιρείες, που αγωνίζονται να κερδίσουν όση περισσότερη καινούργια γη μπορούν, για να παράγουν όσο γίνεται περισσότερο φοινικέλαιο. Το φοινικέλαιο χρησιμοποιείται σε μερικά είδη διατροφής, όπως επίσης για παράδειγμα και σε καλλυντικά. Η ταινία περιγράφει με συντομία τη σημασία των παρθένων δασών για τη ζωή και το κλίμα του πλανήτη και τη σχέση ανάμεσα στην αποψίλωση και το κάψιμο των δασών από τη μια και την υπερθέρμανση του πλανήτη από την άλλη.

Μαγειρεύοντας το Κλίμα (5 λεπτά 43 δευτερόλεπτα)

Πηγή: Greenpeace

Ένα στα δέκα προϊόντα στα περισσότερα Ευρωπαϊκά σούπερ μάρκετ περιέχει φοινικέλαιο. Η ζήτηση για φοινικέλαιο παρουσιάζει σταθερή αύξηση και για το λόγο αυτό τα παρθένα δάση της Σουμάτρα εξαφανίζονται με ταχύτατους ρυθμούς. Η ταινία δείχνει εικόνες ενός παρθένου δάσους και ενός "κόκκινου" ποταμού, στον οποίο τα ψάρια πεθαίνουν εξαιτίας των τοξινών που ρέουν μέσα σε αυτόν. Ποιος μπορεί να σταματήσει τις εταιρείες από την αποψίλωση των δασών;

Ηλεκτρονικά Απόβλητα στη Γκάνα (6 λεπτά 16 δευτερόλεπτα)

Πηγή: Greenpeace

Η Γκάνα είναι μια από τις αναπτυσσόμενες χώρες, όπου καταλήγουν τα ηλεκτρονικά απόβλητα από την Ευρώπη και τις ΗΠΑ. Αν και η Συνθήκη της Βασιλείας απαγορεύει αυτού του είδους τις εξαγωγές, οι υπολογιστές μας, οι οθόνες, οι τηλεοράσεις και τα κινητά τηλέφωνα καταλήγουν επισήμως στην Γκάνα ως 'μεταχειρισμένα' αγαθά. Τα Ηλεκτρονικά απόβλητα καίγονται σε χωματερές, προκαλώντας σοβαρά προβλήματα υγείας στον τοπικό πληθυσμό και μολύνουν τις υδάτινες πηγές. Η ταινία επισημαίνει ότι, αντί να αγωνιζόμαστε για τη μείωση του παγκόσμιου ψηφιακού χάσματος ανάμεσα σε 'αναπτυσσόμενες' και 'ανεπτυγμένες' χώρες, το μόνο που κάνει αυτό το είδος εξαγωγών είναι να στέλνει τα παγκόσμια απόβλητα μακριά από εμάς.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΣΤΟ ΜΑΚΡΟΣΚΟΠΙΟ

1. Δραστηριότητα που χρησιμοποίησα:			
2. Λόγοι για τους οποίους χρησιμοποίησα αυτή τη δραστηριότητα:			
3. Σε ποιο θέμα και με ποια ηλικιακή ομάδα χρησιμοποίησα τη δραστηριότητα:			
4. Τι εκτιμώ στη δραστηριότητα;			
5. Ποια καινούρια πληροφορία αποκόμισα για τους μαθητές μου;			
6. Τι δυσκολίες συνάντησα και τι με βοήθησε να τις αντιμετωπίσω;			
7. Οι συμβουλές μου, σημειώσεις, απορίες.			

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ:

Ποια είναι τα δυνατά του σημεία;

.....

Ποια είναι τα αδύναμά του σημεία;

.....

Πώς ανταποκρίνονται τα θέματα, οι στόχοι και η μεθοδολογία των μαθημάτων στις ανάγκες της διδασκαλίας μου / του σχολείου;

.....

Πώς θα παρουσίαζα/ περιέγραφα το εγχειρίδιο στους συναδέλφους μου;

.....

Άλλα σχόλια:

.....

ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

THE WORLD IN THE SHOPPING CART

Το εγχειρίδιο **Στο μακροσκόπιο** προέκυψε χάρη στη συνεργασία συγγραφέων από τέσσερις διαφορετικές χώρες (Τσεχία, Σλοβακία, Σλοβενία κι Ελλάδα) στα πλαίσια του προγράμματος The World in a Shopping Cart (Ο κόσμος στο καλάθι μας). Στόχος του προγράμματος είναι η προώθηση της Εκπαίδευσης για τον Κόσμο και ειδικότερα του θέματος της βιώσιμης ανάπτυξης στην τυπική εκπαίδευση. Το πρόγραμμα υλοποιείται από πέντε εταίρους: Την οργάνωση Humanitas από τη Σλοβενία, τη Živica από τη Σλοβακία, τη NaZemi από την Τσεχία και τέλος από την Ελλάδα, την Οικολογική Πρωτοβουλία Χανίων και τη Fair Trade Hellas.

Το πρόγραμμα έχει υποστηρίξει η Ευρωπαϊκή Ένωση με χρηματοδότηση μέρους αυτού.

NAZEMI

Η **NaZemi** είναι μια Τσεχική μη κυβερνητική οργάνωση που έχει σκοπό να στηρίξει τους ανθρώπους από αναπτυσσόμενες χώρες να ξεφύγουν από τη φτώχεια. Δίνει βάση στις αλληλεξαρτήσεις της καταναλωτικής μας συμπεριφοράς με τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο αναπτυσσόμενος κόσμος κι ενθαρρύνει τους ανθρώπους, τις εταιρείες και τα κράτη να αναλάβουν ευθύνη γι' αυτά τα θέματα. Υποστηρίζει το δίκαιο εμπόριο και την ενίσχυση της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και δουλεύει για την προώθηση της Αναπτυξιακής Εκπαίδευσης για τον Κόσμο.

www.nazemi.cz

Η **Živica** – Κέντρο Περιβαλλοντικής και Ηθικής Εκπαίδευσης είναι μία μη κυβερνητική, μη κερδοσκοπική οργάνωση που ασχολείται με την εκπαίδευση και τη διάπλαση καθώς και με τη συμβουλευτική για το περιβάλλον. Η φιλοσοφία της οργάνωσης είναι: Οι αληθινές αλλαγές έρχονται εκ των έσω μέσω της αλλαγής του εαυτού μας, της συνείδησης κα του μυαλού μας. Τα οικονομικά και πολιτικά συστήματα καθώς και οι τεχνολογίες αντικατοπτρίζουν τη δική μας κατάσταση – τη δική μας αντίληψη για τον κόσμο, τη φύση και την ύπαρξή μας. Το να μαθαίνουμε τον εαυτό μας είναι η ρίζα αυτής της αλλαγής που οδηγεί σε μια ζωή χαρούμενη. Η οργάνωση διαθέτει ένα φιλικό προς το περιβάλλον κατάστημα τα κέρδη του οποίου διατίθενται στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων (www.ekoobchod.sk), ένα γραφείο συμβουλευτικής στη Bratislava (www.ekoro rada.sk), κι ένα εκπαιδευτικό κέντρο στη Zaježová. Στόχος του εκπαιδευτικού κέντρου είναι η δημιουργία ενός χώρου για εκπαιδευτικές δραστηριότητες ολιστικής περιβαλλοντικής και ηθικής εκπαίδευσης και προσφέρει τη δυνατότητα χαλάρωσης και ξεκούρασης στις εγκαταστάσεις του (www.zivica.sk/zajezova). Τέλος, έχει ιδρύσει κι ένα ιδιωτικό Δημοτικό Σχολείο στη Zaježová-Pliešovce.

www.zivica.sk

Η **Humanitas**, -κοινωνία για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την υποστηρικτική δράση- είναι μια Σλοβένικη, μη κυβερνητική, μη κερδοσκοπική οργάνωση. Οι κυριότεροι στόχοι της είναι να προσφέρει βοήθεια σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

www.humanitas.si

Η **Οικολογική Πρωτοβουλία Χανίων** είναι μια περιβαλλοντική μη κυβερνητική οργάνωση από τα Χανιά που ιδρύθηκε το 1989. Οι κύριες δραστηριότητες της ΟΠΧ ανάμεσα σε άλλα είναι η προστασία του περιβάλλοντος και η ενημέρωση του κοινού σε τοπικό κι εθνικό επίπεδο. Έχει αναλάβει δράσεις ευαισθητοποίησης σε εθνικό επίπεδο

σε συνεργασία με άλλες οργανώσεις (όπως η εθνική καμπάνια ενάντια στα γενετικά τροποποιημένα προϊόντα). Έπαιξε σημαντικό ρόλο στη δημιουργία του συνεταιρισμού ΓΑΙΑ το 1996 που υπήρξε ο πρώτος συνεταιρισμός καταναλωτών και παραγωγών σε εθνικό επίπεδο. Εκδίδει τη διμηνιαία έκδοση «Φουρόγατος».
www.ecocrete.gr

Η **Fair Trade Hellas** είναι μια μη κερδοσκοπική, μη κυβερνητική οργάνωση που ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 2004 με στόχο την προώθηση του κινήματος του δίκαιου και αλληλέγγυου εμπορίου και της ηθικής κατανάλωσης στην Ελλάδα. Με αυτό το σκοπό, στις 16 Μαρτίου 2006 η Fair Trade Hellas άνοιξε το πρώτο μη κερδοσκοπικό κατάστημα δίκαιου εμπορίου στην Ελλάδα, στο κέντρο της Αθήνας.

Η Fair Trade Hellas, μέσω των δύο υπαλλήλων της και πολλών εθελοντών, προωθεί εκπαιδευτικές δραστηριότητες και εκστρατείες ευαισθητοποίησης για την εναλλακτική και δίκαια οικονομία και υποστηρίζει την υπεύθυνη κατανάλωση.

Εξαρχής ενεπλάκη σε πολλά προγράμματα στον τομέα της κινητικότητας (EVS και LEONARDO), της εκπαίδευσης (GRUNDTVIG και EUROPE AND HELLENIC AID) και της ενημέρωσης με συμμετοχή σε διεθνείς εκστρατείες.

Η Fair Trade Hellas εστιάζει τις δραστηριότητές της στις εξής ομάδες:

- Σε νέους ανθρώπους στην Ελλάδα που ενδιαφέρονται για προγράμματα συμμετοχής, εθελοντισμού και κινητικότητας
- Στην ελληνική κοινωνία, στην οποία προσφέρει μια πρόταση εναλλακτική της καθιερωμένης οικονομίας και ένα σημείο αναφοράς για το δίκαιο εμπόριο και την υπεύθυνη κατανάλωση.
- Σε μικρούς παραγωγούς σε αναπτυσσόμενες χώρες, με στόχο την καταπολέμηση της παγκόσμιας φτώχειας

στο μακροσκόπιο

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Η ελληνική έκδοση έχει γίνει από τη Fair Trade Hellas σε συνεργασία με τις ακόλουθες οργανώσεις.

Živica, Σλοβακία
Humanitas, Σλοβενία
NaZemi, Τσεχία
Οικολογική Πρωτοβουλία Χανίων, Ελλάδα

Συγγραφείς: Jaroslav Biolek, Adam Čajka, Katarina Hipšova, Kristyna Hrubanova, Michala Chatrna, Ειρήνη Καρέτα, Zuzana Kostřicova, Zuzana Labašova, Eva Maliřova, Φαίη Ορφανίδου, Jitka Olah, Martina Pavličkova, Michaela Rychtecka, Rene Suša, Jakub Tesař, Νίκος Βακόνδιος

Εικονογράφηση: Dalibor Krch

Εικονογραφημένα παραρτήματα δραστηριοτήτων:

Dalibor Krch
Lenka Andova (Υπόμνημα)
Jan Plšek (Προσοχή! Εκπτώσεις!)
Fotografie byly poskytnuty zdroji, jež jsou uvedeny v popisku

Γραφιστικό Σχέδιο: Jan Augusta, Βίκυ Νητσοπούλου

Επιμέλεια κειμένων: Νίκος Νικολαΐδης, Ηλιάννα Ραουζαίου, Ειρήνη Κωφοπούλου
κι ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους τους εθελοντές της Fair Trade Hellas που μας βοήθησαν στη δημιουργία του εγχειριδίου

NaZemi - Společnost pro Fair Trade
Kounicova 42, Brno, 602 00, Czech Republic
www.nazemi.cz

Živica – Centrum environmentalnej a etickej výchovy
Vysoka 18, 811 06 Bratislava, Slovensko
www.zivica.sk

Humanitas – Društvo za človekove pravice in človeku prijazne dejavnosti
Resljeva ulica 48, 1000 Ljubljana, Slovinsko
www.humanitas.si

Οικολογική Πρωτοβουλία Χανίων, Παρθενίου Κελαηδή 70, 73100, Χανιά, Ελλάδα
www.ecocrete.gr

Fair Trade Hellas, Βείκου 2, Ακρόπολη, 11742, ΑΘΗΝΑ
www.fairtrade.gr

Οικολογική
Πρωτοβουλία
Χανίων

